

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Αρ. εισ. 45259

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΙΔΕΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Γράμματα καὶ ὀνόματα αὐτῶν.— Τὰ γράμματα (litterae) τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι, ὅπως καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ, 24, τὰ ἑξῆς :

Γράμματα (¹)	Ὀνόματα	Γράμματα	Ὀνόματα
Aa	ἄ	Nn	έν
Bb	μπέ	Oo	ὀ
Cc	κά (ἦ τσέ)	Pp	πέ
Dd	ντέ	Qq	κού
Ee	ἔ	Rr	ἔρ
Ff	ἔφ	Ss	ἔς
Gg	γκέ	Tt	τέ
Hh	χά	Uu	οὔ
Ii	ἰ	Vv	βέ
(Jj)	γιώτ)	Xx	ἱξ
Ll	ἔλ	Yy	ῥ γκραίκουμ (¹)
Mm	ἐμ	Zz	ζῆτα

Ἐκ τούτων α') ἔξ εἶναι φωνήεντα (vocales) : a, e, i, o, u, y' β') δέκα ἑπτὰ εἶναι σύμφωνα (consonantes) : b, c, d, f, g, (j), l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z καὶ γ') ἓν, τὸ h, εἶναι κυρίως πνεῦμα δασύ (spiritus asper), προφέρεται δὲ ὡς ἓν λεπτὸν χ : historia (πρόφ. χιστόρια).

1. Τὰ κεφαλαῖα γράμματα λατινιστὶ λέγονται littērae maiusculae, τὰ δὲ μικρὰ littērae minusculae.

2. Λέγεται γ γraecum, ἥτοι υ Ἑλληνικόν, διότι παριστάνει τὸ υ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς pygāmis, syllāba κλπ.

Σημείωσις. Εἰς λέξεις εἰλημμένες ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικήν τὸ θ ἀποδίδεται διὰ τοῦ th, τὸ φ διὰ τοῦ ph καὶ τὸ χ διὰ τοῦ ch: Athēnae Ἀθῆναι, philoſophus φιλόσοφος, Chios Χίος.

2. Προφορά.—1) Τὰ φωνήεντα α, ε, ι, ο καὶ υ προφέρονται ὡς τὰ Ἑλληνικά α, ε, ι, ο, υ, τὸ δὲ u προφέρεται ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ δίφθογγος ου: aliēnus (πρόφ. ἀλιένους) ἀλλότριος, opetio (πρόφ. ὀπέριο) καλύπτω, syllaba (πρόφ. σύλλαμπα) συλλαβή.

Σημείωσις. Τὰ γράμματα καὶ u χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ἀρχικὴν λατινικὴν γραφὴν καὶ πρὸς παρὰστασιν συμφωνικῶν φθόγγων, ἥτοι τὸ μὲν i καὶ πρὸς παρὰστασιν τοῦ φθόγγου γι (j), τὸ δὲ u καὶ πρὸς παρὰστασιν τοῦ φθόγγου β (v). Τὸ γράμμα j (γιώτ), ἐν ἀχρησίᾳ νῦν, εἶναι νεωτερικὸν ἐπινόημα πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀναγνώσεως. Προφέρονται δὲ τὸ i ὡς γι καὶ τὸ u ὡς β, ὅταν συνεκφέρονται μὲ ἀκολουθοῦν εὐθὺς κατόπιν αὐτῶν φωνῇεν, ὡς ianſa (γιάνουσα, πρβλ. γιατρός) θύρα, iecur (γιέκουρ) ἥπαρ, aio (ἄγιο) λέγω, ius (γιούς) δίκαιον — uos (= vos, βὺς) σεῖς, uiuo (= vino, βίβο) ζῶ· ἀλλὰ: iens (πρόφ. ἱένς) πορευόμενος, pario (πρόφ. πάρι-ο) γεννῶ—suos [πρόφ. σοὺς) ἰδικούς του, minſo (πρόφ. μίνου-ο) ἐλαττῶ.

2) Ἐκ τῶν συμφώνων:

τὸ b προφέρεται ὅπως τὸ μπ εἰς τὴν λέξιν π. χ. μπαμπᾶς: barba (μπάρμπα) πώγων·

τὸ d προφέρεται ὅπως τὸ ντ εἰς τὴν λέξιν π. χ. ντάμα: domīnus (ντόμινους) κύριος·

τὸ g προφέρεται ὅπως τὸ γκ εἰς τὴν λέξιν π. χ. γκάφα: genu (γκένου) γόνυ·

τὸ q παρακολουθεῖται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μετὰ τούτου δὲ προφέρεται περίπου ὡς κβ: quies (κβίες) ἡσυχία, aqua (ἄκβα) ὕδωρ·

Σημείωσις. Καὶ τὸ g μετὰ τοῦ u, ἥτοι τὸ σύμπλεγμα gu, ὅταν μετὰ ἐπομένου φωνήεντος ἀποτελῇ μίαν συλλαβὴν, προφέρεται ὡς γκβ: lingua (λίνγκβα) γλῶσσα, sanguis (σάνγκβις) αἷμα. Ἀλλὰ ar-gŭ-o (ἄρ-γκου-ο) ἐλέγχω.

τὸ v προφέρεται ὡς τὸ β: vas (βὰς) σκεῦος.

τὸ z προφέρεται ὡς τὸ τς εἰς τὴν λέξιν π. χ. Τζώρτζης: maza (μάτζα) μᾶζα.

Τὰ λοιπὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, x προφέρονται ὅπως τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κ, φ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ, ξ.

Σημείωσις. Συνήθως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν λατινικοῦ κειμένου προφέρομεν (οὐχὶ ὀρθῶς):

α) τὸ σύμφωνον *c* πρὸ τοῦ *e* καὶ τοῦ *i* ἢ τοῦ *y*, καθὼς καὶ πρὸ τῶν διφθόγγων *ae*, *oe* καὶ *eu* ὡς τὸ *ts* εἰς τὴν λέξιν π.χ. *tsapí*: *cecídi* (τσέται-ντι, ἀντὶ κέκι-ντι) ἔπесον, *cynicus* (τσύνικους, ἀντὶ κύνικους) κυνικός, *caedo* (τσαίντο, ἀντὶ καίντο) κόπτω, *coepi* (τσέπι, ἀντὶ κέπι) ἤρχισα, *ceu* (τσέου, ἀντὶ κέου) ἦ·

β) τὸ *s* ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ὡς τὸ *ξ*: *rosa* (ρόζα, ἀντὶ ρόσα) ῥόδον, *asīnus* (ἄσινους, ἀντὶ ἄσινους) ὄνος·

γ) τὴν συλλαβὴν *ti* ἐντὸς λέξεως πρὸ φωνήεντος (ἂν δὲν προηγῇται αὐτῆς *s* ἢ *x*) ὡς *tsi*: *consecutio* (κονσεκούτσιο, ἀντὶ κονσεκούτιο) ἀκολουθία, *tertius* (τέρτσιους, ἀντὶ τέρτιους) τρίτος.

3. Δίφθογγοι (diphtongi). — Διφθόγγους ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει 4, τὰς ἑξῆς: *ae*, *au*, *eu*, *oe*. Ἐκ τούτων:

ἡ *ae* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν δίφθογγον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης *αι* καὶ προφέρεται ὁμοίως: *Aenēas* (Αἰνέας) Αἰνεάς, *caecus* (καί-κους) τυφλός·

ἡ *au* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν *αυ*, προφέρεται δὲ ὡς τὸ *αου* (μονο-συλλάβως): *nauta* (νάου-τα) ναύτης, *laudo* (λάου-ντο) ἐπαινῶ·

ἡ *eu* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν *ευ*, προφέρεται δὲ ὡς τὸ *εου* (μονο-συλλάβως): *Eurōpa* (Ἑου-ρώπα) Εὐρώπη, *Leucas* (λέου-κας) Λευκάς.

ἡ *oe* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς διφθόγγους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης *οι* καὶ *ω*, προφέρεται δὲ ὡς ἡ γαλλικὴ δίφθογγος *eu* (ἦτοι ὡς *τι* μεταξὺ τοῦ *ο* καὶ τοῦ *ε*): *Boeotia* (Μπευότια) Βοιωτία, *comoedia* (κομευ-ντια) κωμῳδία.

Σημείωσις. Τὸ *ae*, *au*, *eu* καὶ *oe* δὲν εἶναι πάντοτε δίφθογγοι. Τὰ ἀποτελοῦντα τὰ συμπλέγματα ταῦτα φωνήεντα εἰς ὠρισμένας λέξεις προφέρονται χωριστά· π.χ. *aer* (ἄερ) ἀήρ, *aenēus* (ἀένεους) χαλκοῦς, *Laudicēa* (Λα-ου-ντι-κέα) Λαοδίκεια, *eunt* (ἔουντ) πορεύονται, *cŕceō* (κόερχεο) συνείργω, συνέχω.

4. Διαίρεσις τῶν συμφώνων.—1) Τὰ σύμφωνα διαιροῦνται εἰς:

α') ἑπτὰ ἄφωνα (*mutae*): *b*, *c*, *d*, *g*, *q*, *p*, *t*·

β') δύο ὑγρά (*liquidae*): *l*, *r*.

γ') δύο ἑρρινα (*nasāles*): *m*, *n*·

δ') τέσσαρα συριστικά (*sibilantes* ἢ *spirantes*): *j*, *f*, *s*, *v*·

ε') δύο διπλᾶ (*duplīces*): *x* καὶ *z* (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν *x* προέρχεται συνήθως ἐξ ἐνώσεως τοῦ *c* ἢ τοῦ *g* μετὰ τοῦ *s*, τὸ δὲ *z*, χρησιμοποιοῦμενον εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, περιέχει τοὺς φθόγγους *ds*· πρβλ. τὰ διπλᾶ *ζ* καὶ *ξ* τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης).

2) Τὰ ἄφωνα ὑποδιαίρονται εἰς :

α') τρία οὐρανικά (gutturāles) : c, g, q'

β') δύο χειλικά (labiāles) : b, p'

γ') δύο ὀδοντικά (dentāles) : d, t.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν συμφώνων τῆς Λατινικῆς γλώσσης ληκτικά λέξεων εἶναι α') ἐκ τῶν ἀφώνων τὸ c καὶ τὸ t : lac, γάλα, caput κεφαλή· β') τὰ ὕγρα καὶ τὰ ἔρρινα l, r, m, n : consul ὕπατος, cor καρδιά, bellum πόλεμος, nomen ὄνομα· καὶ γ') τὸ συριζικὸν s καὶ τὸ διπλοῦν x, καθὼς καὶ τὰ συμφωνικά συμπλέγματα bs, ns, ms, ps, rs, rbs, rps, lx (=lcs) καὶ rx (=rcs) : mos ἥθος, dux ἡγεμών, trabs δοκός, dens ὀδούς, hiems χειμὼν, princeps ἄρχων, πρῶτος, ars τέχνη, urbs πόλις, stirps ῥίζα, falx δρεπάνον, arx ἀκρόπολις.

Ἄν εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ληκτικῶν συμφώνων, ἀποβάλλεται, ὅπως ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἕτερον ἐκ δύο συμφώνων, τῶν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα εὐρεθοῦν εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Οὕτω lac (ἐκ τοῦ lact-), cor (ἐκ τοῦ cord-), mel (ἐκ τοῦ mell-), os (ἐκ τοῦ oss-).

Ἄν δὲ εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ τὸ συμφωνικὸν σύμπλεγμα ds ἢ ts ἢ nts, τότε τὸ ὀδοντικὸν (d ἢ t) πρὸ τοῦ s ἀποβάλλεται : (laud-s) laus ἔπαινος, (salut-s) salus σωτηρία, (dent-s) dens ὀδούς, (noct-s) nox νύξ. Πρβλ. Ἑλληνικά ἐλπίς ἐκ τοῦ ἐλπίδ-ς, τάπης ἐκ τοῦ τάπητ-ς, ἐλέφας ἐκ τοῦ ἐλέφαντ-ς, νύξ ἐκ τοῦ νύκτ-ς).

5. Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων, ἥτοι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν εἰς συλλαβάς, γίνεται, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν : a-gi-te, Ae-ne-as, si-sto, ve-strum, li-ber-tas, ex-ter-nus, val-lum, ad-sto, κλπ.

6. Ποσότης φωνηέντων καὶ συλλαβῶν. — ④ Τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι πάντα δίχρονα, ἥτοι ταῦτα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρὰ (longae) ā, ē, ī, ō, ū, ȳ, ἄλλοτε δὲ βραχεῖα (breves) ă, ĕ, ĭ, ŏ, ŭ, ȳ.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι πάντοτε μακραί.

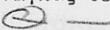
Σημείωσις. Κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ φωνῇεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται (vocalis ante vocalem corripitur).

⑤ Συλλαβὴ τις λατινικῆς λέξεως εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν :

α') φύσει βραχεῖα (syllaba natura brevis), ἂν ἔχη βραχὺ φωνήεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου ἢ ἂν ἡ συλλαβὴ αὕτη, ἢ ἔχουσα τὸ βραχὺ φωνήεν, εὐρίσκεται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : āēris (τοῦ ἀέρος), lēgītē (ἀναγνώσαστε).

β') φύσει μακρά (syllaba natura longa), ἃν ἔχη μακρὸν φωνῆν ἢ δίφθογγον : *amate* (ἀγαπάτε), *aulae* (αὐλαί).

γ') θέσει μακρά (syllaba positione longa), ἃν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆν, ἀλλὰ πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ ἑνὸς διπλοῦ : *ter-gum*, (νῶτον), *si-sto* (ἴστημι), *val-lum* (χαράκιμα), *a-xis* (ἄξων).

Σημείωσις. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνῆν πρὸ δύο συμφώνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρόν, λέγεται κοινῇ ἡ ἀδιάφορος (syllaba anceps) καὶ δύναται αὕτη εἰς τοὺς ποιητὰς νὰ λαμβάνηται, κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μέτρου, καὶ ὥς μακρά : *volūcres* (*volūcres*), *tenēbrae* (*tenēbrae*).

7. Τονισμός.— Σημεῖα τόνων δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γραφή, ὁ δὲ τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοὺς ἑξῆς κανόνας :

1) Πᾶσα δισύλλαβος λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (*penultīma*) : *māter* (μάτερ) μήτηρ, *laurus* (λάου-ρους) δάφνη, *lēgo* (λέ-γκω) ἀναγινώσκω.

2) Πολυσύλλαβος τις λέξις τονίζεται, ἀναλόγως τῆς ποσότητος τῆς παραληγουσῆς αὐτῆς :

α') εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἃν αὕτη εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά : *Eurōpa* (Ἑου-ρώπα) Εὐρώπη, (*puella*) (πουέλλα) κόρη, *libertas* (λιμπέρτας) ἐλευθερία.

β') εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (*antepenultīma*), ἃν ἡ παραλήγουσα αὐτῆς εἶναι βραχεῖα : *anīma* (ἄνιμα) ψυχὴ, *porcūlus* (πόπου-λους) λαός.

8. Ἑγκλισίς τόνου.— Συνήθεις ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι *que* (τε, καί), *ve* (ἦ) καὶ τὸ (ἐρωτηματικὸν μόριον) *ne* (ἦ, ἄρά γε). Αὗται προσαρτῶνται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκαστοτε προηγουμένης λέξεως, ὁ δὲ τόνος αὐτῶν :

1) ἃν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7, 1 καὶ 2, α') καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν αὐτῆς βραχεῖαν, ἀποβάλλεται : *mensaque* (μένσακβε) καὶ ἡ τράπεζα, *meliodāne* (μελιόραβε) ἢ τὰ κρεῖττω.

2) ἃν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β') ἢ τονίζεται μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχη ὅμως τὴν λήγουσαν αὐτῆς μακράν, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἥτις οὕτω ἔχει δύο τόνους : *filīusque* (φί-λιούσκβε) καὶ

ὁ υἱός, multōsque (μούλτόσχε) καὶ πολλούς, aliāve (ἀλιάβε) ἢ ἄλλα, amicosne (ἀμικόσνε) ἄρά γε τοὺς φίλους ;

9. Σημεῖα στίξεως.—Ἐκ τῶν σημείων τῆς στίξεως εἰς τὴν Λατινικὴν γραφὴν τὸ κόμμα (, virgula) ἢ τελεία (. punctum) καὶ τὸ ἐπιφωνηματικὸν (! signum exclamationis) εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Διάφορα σημεῖα στίξεως εἶναι τρία, ἦτοι :

α') τὸ κῶλον (: colon)

β') τὸ ἡμίκωλον (; semicōlon ἢ punctum et comma), τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν μέσσην ἢ ἄνω στιγμὴν τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς (·) καὶ

γ') τὸ ἐρωτηματικὸν (? signum interrogationis)

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

10. Τὰ **μέρη τοῦ λόγου** (partes orationis) εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι ἑννέα :

1) **πέντε κλιτὰ** (declinabilia), ἥτοι α') ὄνομα οὐσιαστικὸν (nomen substantivum), β') ὄνομα ἐπίθετον (nomen adjectivum), γ') ἀντωνυμία (pronomen), δ') μετοχὴ (participium), ε') ῥῆμα (verbum)· καὶ

2) **τέσσαρα ἄκλιτα** (indeclinabilia ἢ particulae=μόρια), ἥτοι : α') ἐπίρρημα (adverbium), β') πρόθεσις (praepositio), γ') σύνδεσμος (conjunctio), δ') ἐπιφώνημα (interjectio).

***Ἀρθρον** ἡ Λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει, ἐκ τῆς κοινῆς δὲ τῶν διαλεγόμενων ἀντιλήψεως ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων κατανοεῖται, ἂν ὀνομά τι λαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ὡς γνωστὸν καὶ ὁρισμένον ἢ ὡς ἄγνωστον καὶ ἀόριστον : miles venit (=ὁ στρατιώτης ἔρχεται - ἢ - **εἷς** στρατιώτης ἔρχεται).

11. Τὰ οὐσιαστικά διακρίνονται καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφηρημένα (abstracta), τὰ δὲ συγκεκριμένα πάλιν διακρίνονται εἰς κύρια (propria) καὶ εἰς προσηγορικά (appellativa).

12. Τὰ **παρεπόμενα** τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι τέσσαρα, ἥτοι γένος (genus), ἀριθμὸς (numerus), πτώσις (casus) καὶ κλίσις (declinatio).

1) **Γένη** καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει τρία, ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum) : vir ἀνὴρ, femina γυνή, malum μήλον.

Σημείωσις. Διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄρθρου εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν τὸ γένος ὀνόματός τινος δύναται νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ τις μόνον ἐκ τῆς καταλήξεως ἥ, ἂν τὸ ὄνομα δηλοῖ πρόσωπον, ἐκ τοῦ σημαινομένου ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτω ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δηλούντων **πρόσωπα**, ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, ἀρσενικοῦ μὲν γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα ἄρρενα πρόσωπα (ὡς *vir* ἄνθρωπος, *miles* στρατιώτης), θηλυκοῦ δὲ γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα θηλυκὰ πρόσωπα (ὡς *mulier* γυνή, *virgo* παρθένος). Ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, τῶν δηλούντων δηλαδὴ **πράγματα**, **ἐνεργείας**, **ἀφηρημένην** τινὰ ἔννοιαν, κλπ., πολλὰ μὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὡς *collis* ἄρος, λόφος ἄρος. *mensa* θηλ., τράπεζα θηλ. *donum* οὐδ., δῶρον οὐδ.), πολλὰ ὅμως εἶναι διαφόρου γένους (ὡς *vinum* οὐδ. - ὁ οἶνος, *mare* οὐδ., - ἡ θάλασσα, *ara* θηλ. - ὁ βωμός, *silva* θηλ. - τὸ δάσος).

*Ἄξιον ἰδιαίτερας σημειώσεως εἶναι ὅτι εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ὀνόματα τῶν μετὰλλων γενικῶς εἶναι γένους οὐδετέρου: *aurum* ὁ χρυσός, *argentum* ὁ ἄργυρος, *ferrum* ὁ σίδηρος, *aes* ὁ χαλκός.

2) **Ἀριθμοὺς** ἡ Λατινικὴ ἔχει δύο (ὅπως καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ), ἥτοι ἐνικὸν (*singularis*) καὶ πληθυντικὸν (*pluralis*).

3) **Πτώσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει ἕξ: τὴν ὀνομαστικὴν (*nominativus*), τὴν γενικὴν (*genetivus*), τὴν δοτικὴν (*dativus*), τὴν αἰτιατικὴν (*accusativus*), τὴν κλητικὴν (*vocativus*) καὶ προσέτι τὴν ἀφαιρετικὴν (*ablativus*), περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ εἰς τὸ Συνακτικόν.

4) **Κλίσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει πέντε.

13. Εἰς πᾶσαν κλίσιν :

1) ἡ κλητικὴ τοῦ τε ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς -us δευτεροκλίτων ὀνομάτων (ληγούσης εἰς -e)· βλ. καὶ § 19, 1.

2) ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν δοτικὴν αὐτοῦ.

3) τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν).

4) τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος εὐρίσκεται ἐκ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς, ἀφαιρουμένης τῆς (ἀρχικῆς) καταλήξεως αὐτῆς -*rum* ἢ -*um*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

1. Πρώτη κλίσις (*Declinatio prima*).

14. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον (ὅπως καὶ ἡ πρώτη κλίσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

Τὰ ὀνόματα ταῦτα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -a (γεν. -ae). (Χαρακτὴρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος **a**, § 13, 4).

Παράδειγμα

(mensa τράπεζα, θ. mensa -)

	Singularis		Pluralis	
Nominativus	mens- ā	τράπεζα	mens- ae	τράπεζαι
Genetivus	mens- ae	τραπέζης	mens- ārum	τραπέζων
Dativus	mens- ae	τραπέζῃ	mens- īs	τραπέζαις
Accusativus	mens- ām	τράπεζαν	mens- ās	τραπέζας
Vocativus	mens- ā	τράπεζα	mens- ae	τράπεζαι
Ablativus	mens- ā	(§ 12, 3)	mens- is	(§ 13, 2).

Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα terra γῆ, χώρα, insula νῆσος, statua ἀνδριάς, pugna μάχη κλπ., καθὼς καὶ τὰ ἄρσενικά ὀνόματα nauta ναύτης, agricola γεωργός, poëta ποιητής, Sequana Σηκουάνας κλπ. (βλ. 12, 1, σημ).

15. Ἀνωμαλῖαι πρωτοκλίτων ὀνομάτων.— 1) Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεὰ) καὶ filia (θυγάτηρ) τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (deis, filii) τὴν σχηματίζουν κανονικῶς εἰς -abus, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διάκρισις ἀπὸ τὰς ὁμοίας ἀντιστοίχους πτώσεις τῶν ἄρσενικῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων deus θεὸς καὶ filius υἱός. Οὕτω λέγεται deis et deabus ἢ dis deabusque (τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς), filius et filiabus ἢ filii filiabusque (τοῖς υἱοῖς καὶ ταῖς θυγατρῶσι).

2) Τὸ ὄνομα familia οἰκογένεια εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχει κατάληξιν κανονικῶς -**ae**, ἀλλὰ καὶ -**as** (ἀρχαϊκῶς, ὁμοίως μὲ τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) εἰς τὰς φράσεις pater familias οἰκοδεσπότης, mater familias οἰκοδεσποινα, κ. ἄ. τ.

Ἄλλη ἀρχαϊκὴ κατάληξις, μὲ τὴν ὁποῖαν σχηματίζουν πρωτόκλιτα ὀνόματα τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ (ιδίως εἰς τοὺς παλαιότερους ποιητὰς) εἶναι - **āi** (κατὰ τὴν β' κλίσιν): aulāi (= aulae, τῆς αὐλῆς), terrāi (= terrae, τῆς γῆς).

Τῆς δὲ γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἡ κατάληξις - arum εἰς τινὰ ὀνόματα συγκρίπεται εἰς - **um**: drach**um** = drachmarum (Οὕτω καὶ ἐπὶ δευτεροκλίτων talent**um** = talentorum, Argiv**um** = Argivorum).

16. Ἑλληνικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, ιδίως κύρια, μετενηνεγμένα εἰς τὴν Λατινικὴν, σχηματίζουν συνήθως ἐν αὐτῇ πτώσεις τινὰς τοῦ ἐνικοῦ παρομοίως ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ: (Αἰνείας) nom. Aeneas, acc. Aenean - (Ἀγχίσης) nom. Anchises, acc. Anchisen, voc. Anchise - (Πηνελόπη) nom. (Penelōpa καὶ) Penelope, gen. Penelopae καὶ Penelopes, acc. Penelopen, voc. Penelope.

Πολλὰ δὲ εἰς -ης (ὥς Ἀλκιβιάδης, Ἀριστείδης κ. τ. τ.) σχηματίζονται ἐν τῇ Λατινικῇ ὡς τριτόκλιτα: Alcibiādes, gen. Alcibiadis κλπ., κλητικὴ Alcibiadē κατὰ τὴν πρώτην Ἑλληνικὴν κλίσιν.

2. Δευτέρα κλίσις (Declinatio secunda).

17. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰ - **us** ἢ εἰς - **er** (γεν. i) καὶ οὐδέτερα εἰς - **um** (γεν. -i. Χαρακτὴρ τοῦ θέματος **o** (§ 13, 4).

Παράδειγματα

(domīnus κύριος, θ. domino-, puer παῖς, θ. puero-, ager ἄγρός, θ. agro-, donum δῶρον, θ. dono).

Singularis

Nom.	domīn- us	✓ puer	ager	✓ dōn- um
Gen.	domin- i	puēr-i	agr-i	don- i
Dat.	domin- ō	puer-o	agr-o	✓ don- ō
Acc.	domin- um	puer-um	agr-um	✓ don- um
Voc.	domin- ē	puer	ager	don- um
Abl.	domin- ō	puer-o	agr-o	don- ō

Pluralis

Nom.	domin- ī	puer-i	agr-i	don- ā
Gen.	domin- ōrum	puer-orum	agr-orum	don- ōrum
Dat.	domin- īs	puer-is	agr-is	don- īs
Acc.	domin- ōs	puer-os	agr-os	don- a
Voc.	domin- ī	puer-i	agr-i	don- a
Abl.	domin- īs	puer-is	agr-is	don- īs

Κατὰ τὸ **dominus** κλίνονται καὶ τὰ pōrŭlus λαός, numērus ἀριθμός, pūntius, ἄγγελος κ. ἄ. Ἐπίσης τὰ **θηλυκὰ** δευτερόκλιτα εἰς -us τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν **δένδρων**, ὡς malus μηλέα, ficus συκῇ, pirus ἀπιδέα, pōrŭlus λεύκη, κλπ., τὰ ὀνόματα alvus κοιλία, humus, γῆ, vannus λιχμὸς σίτου καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰλημμένα θηλυκὰ ὀνόματα, ὡς methōdus μέθοδος, Aegyptus Αἴγυπτος, κ. ἄ. τ.

Κατὰ τὸ **puer** κλίνονται τὸ gener γαμβρός, socer πενθερός, vesper ἑσπέρα, libēri τὰ τέκνα (πληθυντικοῦ μόνον) καὶ τὸ μοναδικὸν εἰς -ir ὄνομα vir ἀνὴρ.

Κατὰ τὸ **ager** κλίνονται τὰ liber βιβλίον, caper τράγος, culter μάχαιρα, faber σιδηρουργός, κ. ἄ. τ.

Κατὰ τὸ **donum** κλίνονται τὰ bellum πόλεμος, proelium μάχη, scutum ἄσπις, pericŭlum κίνδυνος, oppīdum πόλις, templum ναὸς κ. ἄ. τ., προσέτι δὲ τρία οὐδέτερα ὀνόματα λήγοντα εἰς -us, ἥτοι τὸ vulgus ἢ volgus ὄχλος, (τὸ ὁποῖον σπανιώτατα ἔχει καὶ ἀρσενικοῦ γένους αἰτιατικὴν volgum), τὸ vīrus δηλητήριο καὶ τὸ pelāgus πέλαγος. Ἐκ τούτων τὸ μὲν volgus καὶ vīrus ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, τοῦ δὲ pelagus ὁ πληθυντικὸς εἶναι pelagē (πρὸ βλ. πελάγη). (Βλ. καὶ § 13, 3)

18. Ἀρκετὰ εἶναι τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς -er, ὡς puer, ager, κλπ. Ἀρχῆθεν εἶχον καὶ ταῦτα τὴν κατάληξιν -us (puer-us, ὅπως numer-us, agr-us, κλπ.), ἀλλ' ἀπέβαλον αὐτήν, καθὼς καὶ τὴν κατάληξιν -e τῆς ἐνικῆς κλητικῆς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων δὲ τούτων ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ r τοῦ θέματος σύμφωνον (ὡς agr-, libr-, κλπ.), ταῦτα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν καταλήξεων -us καὶ -e ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ r ἐν **e** βραχύ. (Οὕτω προῆλθε

ἐκ τοῦ *agr* τὸ *ager*, ἐκ τοῦ *libr* τὸ *liber* κλπ.). Εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τὰ εἰς -*er* κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ εἰς -*us*.

Σημείωσις. Ὅμοιαν μεταβολὴν πάσχουν κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν, μεταφερόμενα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ ὑπερδυσύλλαβα Ἑλληνικά δευτερόκλιτα κύρια ὀνόματα, ὅσα λήγουσιν εἰς -*ρος* π.χ. Alexander Ἀλέξανδρος (ἀντὶ Alexandr - *us*), Antipāter Ἀντίπατρος (ἀντὶ Antipatr - *us*). Ἀλλὰ Codrus Κόδρος. Μερικὰ ἐκ τούτων διαφοροῦνται, ὡς Cassandrus καὶ Cassander Κάσσανδρος. Euandrus καὶ Euander Εὐάνδρος.

19. Ἀνωμαλῖαι δευτεροκλίτων τινῶν ὀνομάτων.— 1) Τὸ ὄνομα *deus* θεός: α') δὲν ἔχει εὐχρηστον τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ (*dee*). ὥς τοιαύτην οἱ ποιηταὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κλητικὴν τοῦ ὀνόματος *divus* (= θεός) - *dive*, οἱ δὲ μεταγενέστεροι Λατῖνοι αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν *deus* (= ὦ θεέ) β') εἰς ἐκάστην πῶσιν τοῦ πληθυντικοῦ, πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἔχει διπλοῦς ἢ καὶ τριπλοῦς τύπους καὶ σχηματίζεται οὕτω: *dei* (*dii*), *di-deorum* (*deum*) - *deis* (*diis*), *dis-deos-dei* (*dii*), *di-deis* (*diis*), *dis*.

2) Τὰ εἰς -*ius* καὶ -*ium* ὑπερδυσύλλαβα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ πολλάκις συναιροῦσι τὸ τελικὸν *ii* εἰς *i*, τονίζονται δὲ τότε, μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἴναι βραχεῖα (παρὰ τὸν κανόνα, § 7, 2, β'): Vergilius Βεργίλιος - γεν. Vergilii καὶ Vergili, officium ὑπηρεσία, καθῆκον - γεν. officii καὶ officii, κλπ.

3) Τὰ εἰς -*ius* κύρια ὀνόματα, τὰ γνησίως Λατινικά, ὡς Vergilius, Manius, Tullius κ.τ.τ. καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα *filius* (υἱός) τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν εἰς *i* ἀντὶ εἰς *ie* (κατὰ συναίρεσιν τοῦ *ie* εἰς *i*): Tulli=Τύλλιε, fili=υἱέ, mi fili υἱέ μου.

Σημείωσις. Βλ. ἀνωτέρω εἰς § 15, 2.

3. Τρίτη κλίσις (Declinatio tertia).

20. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις. Ταῦτα:

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων (a), e, o ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων (ἢ τῶν ληκτικῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, § 4, 2, σημ.).

2) εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν ἔχουν πάντα κατάληξιν -*is*: urbs πόλις, γεν. urbs-is mare (οὐδ.) θάλασσα, gen. mar-is.

21. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα.

1) κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν (§ 13, 4,) εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὰ τριτόκλιτα):

α') **φωνηεντόληκτα**. Ταῦτα πάντα ἔχουν χαρακτῆρα **i**, ἐκτὸς δύο ὀνομάτων, τοῦ grus (γέρανος) καὶ τοῦ sus (ῥς), τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα **u** (gen. gru·is, su·is).

β') **συμφωνόληκτα** μὲ χαρακτῆρα ἄφωφον (b, p - c, g - d, t), ὑγρὸν ἢ ἔρρινον (l, r - m, n) ἢ συριστικὸν (s ἢ v): trabs δοκὸς (gen. trab·is), bos βοῦς (gen. bov·is), nix χιὼν (gen. niv·is), κλπ. (Βλ. § 4, 2, σημ.).

2) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα (ἐκτὸς τοῦ grus καὶ τοῦ sus) εἶναι πάντα **ἰσοσύλλαβα**: civis πολίτης (gen. civis), sedes ἔδρα (gen. sedis)· τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἶναι πάντα **περιττοσύλλαβα**: rex βασιλεὺς (gen. reg·is), lapis λίθος (gen. lapid·is).

Σημείωσις. Κυρίως καὶ τὰ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα ἀρχῇθεν εἶναι περιττοσύλλαβα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χαρακτῆρ τοῦ θέματος αὐτῶν i συνεχωνεύθη μὲ τὸ ἐπόμενο *i* καὶ *e* τῶν καταλήξεων, παρουσιάζονται ὡς ἰσοσύλλαβα.

22. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων

1) τὰ **ἀρσενικά** καὶ τὰ **θηλυκά** ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις· καὶ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι **καταληκτικά**, ἥτοι εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἔχουν τὴν κατάληξιν *s*, ἄλλα δὲ εἶναι **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν: dux ἡγεμὼν (ἐκ τοῦ duc·s) gen. duc·is, puppi·s πρύμνα gen. puppis, consul ὑπάτος gen. consul·is, orator ῥήτωρ gen. orator·is, κλπ.

2) τὰ **οὐδέτερα** ἔχουν τὰς αὐτὰς μὲ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά καταλήξεις μόνον εἰς τὴν γενικήν, τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ), εἶναι δὲ πάντα **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν: animal ζῷον gen. animal·is, mare θάλασσα gen. mar·is, κλπ. (Βλ. § 13, 3).

23. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐξ ἑνὸς θέματος: dux (ἐκ τοῦ duc·s), gen. duc·is κλπ., lapis (ἐκ τοῦ lapid·s), gen. lapid·is κλπ., orator ῥήτωρ, gen. orator·is κλπ.

2) ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἐξ ἑνὸς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις: miles στρατιώτης (ἐκ τοῦ mīlet - s), gen. mīlīt-is κλπ., homo ἄνθρωπος, gen. homīn - is κλπ., corpus σῶμα, gen. corpōr - is κλπ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -s, εἰς δὲ τὴν γενικὴν εἰς -is, πολλὰ φαινομενικῶς μόνον εἶναι διπλόθεμα, κυρίως δὲ ταῦτα εἶναι μονόθεμα σιγμολήκτα. Εἰς ταῦτα, δηλαδή, ὁ χαρακτήρ **s** μεταξὺ φωνηέντων ἐτράπη παλαιόθεν εἰς **r**. Τοιαῦτα εἶναι π.χ. τὸ mus μῦς, gen. mur - is (ἀρχῆθεν mus - is* πρβλ. μῦς, μυ - ός, ἐκ τοῦ μυσ - ός) corpus σῶμα, corpor - is (ἀρχῆθεν corpor - is), κ. ἄ.

24. Παραδείγματα τρίτης κλίσεως.

Α' Ἀρσενικά καὶ δηλυκά.

1. Συμφωνόληκτα ἢ περιττοσύλλαβα.

(Καταληκτικά ἢ ἀκατάληκτα, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, § § 21 - 23).

(dux ἡγεμών, θ. duc-, pastor βοσκός, θ. pastor-, homo ἄνθρωπος, θ. homo - καὶ homin-, urbs πόλις, θ. urb -)

Singularis

Nom.	dux (duc- s)	pastor	homo	urbs
Gen.	duc- is	pastōr-is	homīn-is	urb-is
Dat.	duc- i	pastōr-i	homīn-i	urb-i
Acc.	duc- em	pastōr-em	homīn-em	urb-em
Voc.*	dux	pastor	homo	urbs
Abl.	duc- e	pastōr-e	homīn-e	urb-e

Pluralis

Nom.	duc- ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Gen.	duc- um	pastōr-um	homīn-um	urb- ium
Dat.	duc- ibus	pastor-ibus	homin-ibus	urb-ibus
Acc.	duc- ēs	pastor-es	homin-es	urb-es
Voc.*	duc- ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Abl.*	duc- ibus	pastor-ibus	homin-ibus	urb-ibus

* Βλ. § 13, 1 - 2.

Ὅμοίως κλίνονται τά : lux (luc-is, θηλ.) φῶς, rex (reg-is) βασιλεύς, lex (leg-is, θηλ.) νόμος, iudex (judic-is) δικαστής, lapis (lapid-is) λίθος, pes (ped-is) πούς, civitas (civit-ātis) πολιτεία, virtus (virtut-is) ἀρετή, miles (milit-is) στρατιώτης, princeps (princip-is) ἄρχων-πρῶτος, orator (orator-is) ῥήτωρ, uxor (uxor-is) ἡ σύζυγος, arbor (arbōr-is, θηλ.) δένδρον, mos (mor-is, ἀρσ.) ἥθος, flos (flor-is, ἀρσ.) ἄνθος, tellus (tellūr-is) γῆ, lepus (lepōr-is) λαγῶς, mulier (mulier-is) γυνή, pulvis (pulvēr-is) κόνις, sermo (sermon-is) λόγος, praedo (praedon-is) ληστής, virgo (virgin-is) παρθένος, ordo (ordin-is, ἀρσ.) τάξις, flamen (flamin-is) ἱερεὺς, tibicen (tibicin-is) αὐλητής — (κατὰ τὸ urbs) stirps (stirp-is) ῥίζα, arx (arc-is) ἀκρόπολις, gens (gent-is, θηλ.) ἔθνος, mors (mort-is, θηλ.) θάνατος, pons (pont-is, ἀρσ.) γέφυρα, κ. ἄ. (ἐν οἷς καὶ τὸ niv, niv-is, χιὼν plur. gen. niv-ium ἀρχικὸν θέμα ningu-· προβλ. ningu-it χιονίζει).

Σημείωσις. Μερικὰ ἀκατάληκτα συμφωνόληκτα εἰς -er, εἰς τὰς ἄλλας πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς) πτώσεις συγκόπτουν τὸ **e**, τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ **r**. Τοιαῦτα εἶναι : α') τὰ συγγενικά ὀνόματα pater (patr-is) ποτήρ, mater (matr-is) μήτηρ καὶ frater (fratr-is) ἀδελφός, β') τὰ ὀνόματα imber (imbr-is) ὄμβρος, uter (utr-is) ἄσχος, venter (ventr-is ἀρσ.) γαστήρ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων μηνῶν September (Septembr-is), October, November καὶ December (πρβλ. τὰ ἑλληνικά συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, π.χ., πατήρ, πατέρ-α, πατρ-ός).

2. Φωνηεντόληκτα ἢ ἰσοσύλλαβα.

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21-23)

(civis πολίτης, θ. civi-, nubes νεφέλη, θ. nube-καὶ nubi-)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	civīs	nūbēs	civēs	nūbes
Gen	civīs	nubīs	civī- ŭm	nubi- ŭm
Dat.	civī	nubī	civībus	nubībus
Acc.	civēm	nubēm	civēs (ἢ civ-is)	nubēs (ἢ nub-is)
Voc.	civis	nubes	cives	nubes
Abl.	civē	nubē	civībus	nubībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **civis**, τά: avis (θηλ.) πτηνόν, navis ναῦς, collis λόφος, fascis (ἄρσ.) δέσμη, hostis πολέμιος, orbis κύκλος, mensis μῆν, unguis ὄνυξ, piscis ἰχθύς, vallis κοιλάς, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nubes**, τά: aedes (aed - is, θηλ.) ναός, sēdes (sed - is) ἔδρα (βλ. § 26, 4, Α', σημ.), fames (fam - is) πείνα, rupes (rup - is, θηλ.) βράχος (ἀπόκρημνος), κ. ἄ. (Βλ. καὶ § 16).

Β' Οὐδέτερα, συμφωνόληκτα ἢ φωνηεντόληκτα.

(Μονόθεμα ἢ διπλοθεμα, §§ 21 - 23)

(aequor πέλαγος, θ. aequor-, nomen ὄνομα, θ. nomen - καὶ nomin - opus ἔργον, θ. opus - καὶ oper-, mare θάλασσα, θ. mare - καὶ mari -)

Singularis

Nom.	aequor	nomen	opus	mare
Gen.	aequor- is	nomin-is	oper-is	mar-is
Dat.	aequor- i	nomin-i	oper-i	mar- i
Acc.	aequor	nomen	opus	mare
Vac.	aequor	nomen	opus	mare
Abl.	aequor- e	nomin-e	oper-e	mar- i

Pluralis

Nom.	aequor- a	nomin-a	oper-a	mar- ia
Gen.	aequor- um	nomin-um	oper-um	mar- ium
Dat.	aequor- ibus	nomin-ibus	oper-ibus	mar-ibus
Acc.	aequor- a	nomin-a	oper-a	mar- ia
Voc.	aequor- a	nomin-a	oper-a	mar- ia
Abl.	aequor- ibus	nomin-ibus	oper-ibus	mar-ibus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **aequor**, τά: marmor (marmor-is) μάρμαρον, fulgur (fulgur-is) ἀστραπή, uber (uber-is) μαστός, os (os-is) στόμα, aes (aer-is) χαλκός, jus (jur-is) τὸ δίκαιον, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nomen**, τά: flumen (flumin-is) ποταμός, certamen (certamin-is) ἀγών, caput (capit-is) κεφαλή, κ. ἄ.

γ') κατὰ τὸ **opus**, τά: onus (onēr-is) φορτίον, corpus (corpōr-is) σῶμα, robur (robōr-is) ξύλον δρύινον κ. ἄ.

δ') κατὰ τὸ **mare**, τά: animal (animāl-is) ζῶον, exemplar (exemplār-is) παράδειγμα, par (par-is) ζεύγος κ. ἄ.

25. Καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως.

	Singularis			Pluralis		
	Ἀρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.		Ἀρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	
Nom.	-s ἦ —	—		-es	-a (ἦ-ia)	
Gen.	-is	-is		-um (ἦ-ium)	-um (ἦ-ium)	
Dat.	-i	-i		-ibus	-ibus	
Acc.	-em (ἦ-im)	—		-es (ἦ-is)	-a (ἦ-ia)	
Voc.	-s ἦ —	—		-es	-a (ἦ-ia)	
Abl.	-e (ἦ-i)	-e ἦ-i		-ibus	-ibus	

26. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεών τινων τῶν τριτοκλίτων.— Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων:

1) Ἔχουν τὴν **αἰτιατικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** εἰς **-im** (ἀντὶ εἰς -em):

α') τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα προσηγορικὰ ὀνόματα, ἥτοι τὸ febris πυρετός, puppis πρύμνα, sitis δίψα, turris πύργος, tussis βῆξ καὶ securis πέλεκυς, πάντα γένους θηλυκοῦ (Sing. Acc. febrim, puppim, sitim, turrim, tussim, securim).

β') τὰ εἰς -is ἰσοσύλλαβα ποταμῶν καὶ πόλεων, ὡς Albis Ἀλβις, Tiberis Τίβερις, Neapolis Νεάπολις (Sing. Acc. Albim, Tiberim, Neapolim).

2) Ἔχουν τὴν **ἀφαιρετικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** εἰς **-i** (ἀντὶ εἰς -e):

α') ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς -im (βλ. ἀνωτέρω 1, α' καὶ β'): febris-febri, puppis-puppi, Albis-Albi, κλπ.

Σημείωσις. Κατάληξιν -i ἀντὶ -e εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν πολλάκις καὶ τὰ ὀνόματα civis πολίτης, ignis (ἄρσ.) πῦρ, navis ναῦς καὶ imber ὄμβρος (civi, igni, navi, imbri). Τοῦ ignis ὁ τύπος τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς **igni** εἶναι ὁ κανονικὸς εἰς τὰς φράσεις ferro et igni (διὰ σιδήρου καὶ πυρός), aqua et igni interdicere (ἀπαγορεύειν τὴν παροχὴν ὕδατος καὶ πυρός).

β') τὰ εἰς -is ἢ -er ὀνόματα μηνῶν, ὡς Aprilis, November κλπ., καὶ τὰ εἰς -is προσηγορικὰ ὀνόματα, τὰ ἀρχήθεν ἐπίθετα, ὡς aequalis ὁμηλὲς, annālis (ἐνν. liber) τὸ χρονικόν, natālis (ἐνν. dies) ἡ γενέ-

θλιος, Atheniensis Ἀθηναῖος, κλπ.: Sing. Abl. Aprili, Novembri, aequali, annali, natali, Atheniensi.

Σημείωσις. Ἀντιθέτως τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν κανονικῶς εἰς -e: Juvenālis, Celer, Felix—Sing. Abl. Juvenale, Celere, Felice.

γ') τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -e, -al (-al, -is) καὶ ar (-ar, -is), ὡς mare, animal, calcar (περυστήριον): Sing. Abl. mari, animalī, calcārī.

3) Ἔχουν τὴν **ὀνομαστικὴν** (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ **πληθυντικοῦ** εἰς -ia τὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τριτοκλίτων λήγοντα εἰς -e, -al καὶ -ar (βλ. ἀνωτέρω 2, γ'): mare, mar -ia — animal, animal -ia — cal-car, calcar -ia.

Σημείωσις. Ὁ εἰς -ia σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς (αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τῶν οὐδετέρων τούτων εἶναι κανονικὸς, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα αὐτῶν ἔχει τὸν χαρακτήρα -i. (Βλ. § 21, 2. σημ.).

4) Ἔχουν τὴν **γενικὴν** τοῦ **πληθυντικοῦ** εἰς -ium (ἀντὶ εἰς -um):

Α) τὰ ἰσοσύλλαβα (ἢ φωνηεντόληκτα μὲ χαρακτήρα i, § 21, 1, α'), ὡς civis-civium, collis-collium, navis-navium, aedes aedium, nubes-nubium, κλπ. (Βλ. § 24, Α', 2).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὸ canis κύων, juvenis νεανίας καὶ sedes ἔδρα (Plur. Gen. canum, juvenum, sedum).

Β) ἐκ τῶν περιττοσυνλλάβων (ἢ συμφωνολήκτων, § 21, 1, β' καὶ 2):

α') τὰ ἔχοντα θέμα λήγον εἰς δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, ὡς urbs (θ. urb-), stirps (θ. stirp-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is, ὁστοῦν θ. oss-), imber (θ. imbr-): Plur. Gen. urb-ium, stirp-ium, arc-ium, pont-ium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium. (Βλ. § 24 Α', 1).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὰ τρία συγγενικά ὀνόματα pater, mater καὶ frater (θ. patr-, matr-, fratr-): Plur. Gen. patr-um, matr-um, fratrum. (Βλ. § 24, Α', 1. σημ. καὶ ἀνωτέρω Α', σημ.).

β') τὰ ὀνόματα dos (dot-is) προίξ, fauces (πληθ. μόνον) ὁ λάγονξ, fraus (fraudis) ἀπάτη, lis (lit-is) ἔρις, mus (mur-is) μῦς, nix (niv-is) χιών, vires (πληθ.) δύναμις, τὰ ἔθνικα τὰ λήγοντα εἰς -as (-ātis) ἢ -is (-ītis), ὡς Arpinas - Arpinates οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου, Samnis-Samnītes, οἱ Σαννῖται, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα nostras

ἡμεδαπός, vestras ὑμεδαπός, optimātes (πληθ.) οἱ ἀριστεῖς καὶ penātes (πληθ.) οἱ ἔρχειοι θεοί: Plur. Gen. dot-ium, fauc-ium, fraud-ium, lit-ium, mur-ium, niv-ium, vir-ium, Arpinat-ium, Samnit-ium, nostrat-ium, vestrat-ium, optimat-ium, penat-ium.

Γ') τὰ οὐδέτερα εἰς -e, -al καὶ -ar: mare-marium, animal-animalium, calcar-calcarium. (Βλ. § 24, Β' καὶ ἀνωτέρω 2, γ' καὶ 3).

Σημείωσις. Τὰ ἰσοσύλλαβα ἢ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι τὸ ἀρχικόν θέμα τῶν ἔχει τὸν χαρακτῆρα i (§ 21, 1, α') civis (θ. civi-) civi-um, aedes (θ. aedi-) aedi-um. κλπ. Ἐκ τῶν περιπτουσυλλάβων ἢ συμφωνολήκτων τινὰ μὲν κανονικῶς σχηματίζουν καὶ ταῦτα τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀρχῇθεν φωνηεντόληκτα (μὲ χαρακτῆρα i), π.χ. τὸ ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens ἔθνος, κ.ά. (ἢ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἀρχῇθεν arti-s, parti-s, morti-s, genti-s). Τὰ ἄλλα συμφωνολήκτα, τὰ σχηματίζοντα τὴν πτώσιν ταύτην εἰς -ium, τὴν σχηματίζουν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ προηγούμενα: arx — arc-ium, urbs — urb-ium, pons — pont-ium, imber — imbr-ium, fraus — fraud-ium, κλπ. (ὅπως aedi-um, arti-um, κλπ.). (Βλ. ἀνωτέρω 4, Β', α' καὶ β').

5) Ὅσα ἀρσενικά καὶ θηλυκά σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium σχηματίζουν συνήθως καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν εἰς -is (ἀντὶ εἰς -es): civis-civis (= πολίτας), hostis-hostis (= πολεμίους), pars-partis (= μερίδας).

27. Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως.

1) Bos βοῦς, bov-is, bov-i, bov-em, bos, bov-e. Plur. bov-es, bo-um, bubus (ἢ bobus), κλπ. (θ. bo- καὶ bov-).

2) Caro (θηλ.) κρέας, carn-is, κλπ. Plur. carn-es, carn-ium, κλπ. (θ. caro- καὶ carn-).

3) Iter (οὐδ.) πορεία, itinēr-is, itiner-i, iter, iter, itiner-e, Plur. itiner-a, itiner-um, κλπ. (θ. iter- καὶ itiner-).

4) Juppīter Ζεὺς, Jov-is, Jov-i, Jov-em, Juppiter, Iov-e.

5) Senex γέρων, sen-is, sen-i κλπ. Plur. sen-es, sen-um, sen-ibus, κλπ. (θ. senec- καὶ sen-).

6) Vis δύναμις (γεν. καὶ δοτ. ἑλλείπουν), Acc. vim, Abl. vi. Plur. vir-es, vir-ium, vir-ibus, κλπ. (26, 4, Β', β').

28. Τριτόκλιτα τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐκ τριτοκλίτων τῆς Ἑλληνικῆς. — Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων (κυρίων ἢ προσηγορι-

κῶν), τῶν προερχομένων ἔξ Ἑλληνικῶν τριτοκλίτων, τινὰ μὲν κλίνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης π. χ. Plato Πλάτων, Platōn -is, Platon -i, Platon -em, κλπ. (ὡς sermo, sermōn -is, § 24, Α', 1).

Ἀρκετὰ ὅμως τοιαῦτα ὀνόματα εἰς τινὰς πτώσεις σχηματίζουν τύπους παρομοίους μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτω π. χ. Aer αἴρ, aether αἰθήρ, Marāthon Μαραθῶν—Acc. aer -a, aethēr -a, Marathon -a, κλπ. Cyclops Κύκλωψ, Cyclōra Κύκλωπα, Cyclōpes Κύκλωπες, Acc. Cyclōp -as.

4. Τετάρτη κλίσις (Declinatio quarta).

29. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς -us (γεν. -us) καὶ οὐδέτερα εἰς -u (γεν. -us). Χαρακτήρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -u (§ 13, 4).

Παράδειγματα

fructus καρπός, θ. fructu -, cornu κέρας, θ. cornu -)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	fruct- ūs	corn- ū	fruct- ūs	corn- ūā
Gen.	fruct- ūs	corn- ūs	fruct- ūm	corn- ūm
Dat.	fruct- ūi	corn- ū	fruct- ibus	corn- ibus
Acc.	fruct- ūm	corn- ū	fruct- ūs	corn- ua
Voc.	fruct- ūs	corn- ū	fruct- ūs	corn- ua
Abl.	fruct- ū	corn- ū	fruct- ibus	corn- ibus

Ὅμοιως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **fructus**, τά: sensus αἴσθησις, senātus γεροσύνη, exercitus στρατός, equitātus ἵππικόν, peditātus πεζικόν, impētus ἔφοδος κλπ., (τὰ θηλυκὰ) acus βελόνη, manus χεῖρ, κλπ.

β') κατὰ τὸ **cornu**, τὰ genu γόνυ, veru ὀβελός, κλπ.

30. Διάφορος σχηματισμός πτώσεών τινων.—Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως

1) Τὴν **δοτικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** τὴν σχηματίζουν ἐνίστε καὶ τὰ εἰς -us (διὰ συναιρέσεως τοῦ -ui εἰς -u), ὅπως τὰ οὐδέτερα senatu (= senatui).

2) Τὴν **δοτικὴν** (καὶ ἀφαιρετικὴν) τοῦ **πληθυντικοῦ** τὴν σχηματίζουν εἰς - ubus (ἀντὶ εἰς - ibus) τὰ ὀνόματα artus ἄρθρον (πληθ. artus, τὰ μέλη τοῦ σώματος) καὶ tribus τριτῦς: artūbus, tribūbus. Τὰ δὲ ὀνόματα lacus λίμνη καὶ portus λιμὴν εἰς τὴν πτώσιν ταύτην διαφοροῦνται: lacibus καὶ lacubus, portibus καὶ portubus.

3) Τὸ ὄνομα domus (οἶκος) ἔχει καὶ τινὰς τύπους κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν (κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ): Sing. domus-domus, domui, domum, domus, Plur. domus, domuum (καὶ **domorum**), domibus, **domos**, domus, domibus.

Σημείωσις. Ὑπάρχει καὶ τύπος (τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ὡς τοπικῆς) domi, πάντοτε ὡς ἐπίρρημα (=οἴκοι).

31. Ἐκ τῶν εἰς - us ληγόντων ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως **θηλυκὰ** εἶναι **μόνον** τὸ acus βελόνη, domus οἶκος, idus (- uum, πληθυντικοῦ μόνον) αἱ εἰδοί, manus χεῖρ, porticus στοὰ καὶ tribus τριτῦς.

5. Πέμπτη κλίσις (Declinatio quinta).

32. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ μόνον, λήγοντα εἰς - es (γεν. - ēi ἢ ēi). Χαρακτήρ τοῦ ἀρσενικοῦ θέματος **-e**, § 13, 4.

Παραδείγματα

(dies ἡμέρα, θ. die -, res πρᾶγμα, θ. re -, species ὄψις, θ. specie -)

	Singularis			Pluralis		
Nom.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Gen.	diēi	rēi	speciēi	diērum	rērum	—
Dat.	diei	rei	speciēi	diēbus	rēbus	—
Acc.	diem	rēm	speciēm	dies	rēs	species
Voc.	dies	rēs	species	dies	rēs	species
Abl.	diē	rē	speciē	diēbus	rēbus	—

Σημείωσις. Τὸ e τῆς παραληγούσης εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρόν μὲν, ἂν προηγῇται αὐτοῦ φωνὴν (diēi, speciēi), παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, 1, Σημ.), βραχὺ δέ, ἂν προηγῇται αὐτοῦ σύμφωνον (rēi, fidēi).

33. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως.

1) τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν πλήρη** τὸν σχηματίζουν μόνον

τὸ dies ἡμέρα καὶ τὸ res προᾶγμα. Τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν μόνον ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἢ δὲν ἔχουν καθόλου πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

2) **ἀρσενικοῦ γένους** εἶναι μόνον τὸ dies ἡμέρα (συνήθως) καὶ τὸ merides μεσημβρία (πάντοτε). Τὸ dies εἶναι θηλυκοῦ γένους, ἰδίως ὅταν σημαίνει **χρόνον** ἢ **προθεσίαν**: longa dies μακρὸς χρόνος, certa dies ὀρισμένη προθεσμία.

6. Ἀνώμαλα ὀνόματα.

34. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς, πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἀνώμαλα ἤτοι :

1) **ἑτερογενῆ** (heterogenēa). Τοιαῦτα εἶναι.

frenum, -i	χαλινὸς	Plur	frena	καὶ	freni	(ἀρσ.)
jocus, -i	παιδιὰ (παιχνίδι)	»	joci	καὶ	joca	(οὐδ.)
locus, -i	τόπος	»	loci	καὶ	loca	(οὐδ.)

(Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δεσμός - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, κλπ.).

2) **ἑτερόκλητα** (heteroclitā). Τοιαῦτα εἶναι :

jugerum, -i πλήθρον, Plur. juger - a, - um, - ibus, κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

vas, vas - is ἄγγειον, Plur. vas - a, - orum, - is, κατὰ τὴν β' κλίσιν
requies, - ētis ἡσυχία, Sing. Acc. καὶ requiem, Abl. requie, κατὰ τὴν ε' κλίσιν.

Σημειώσεις. Τὰ **ficus**, - i συκὴ καὶ **laurus**, - i δάφνη (τῆς β' κλίσεως § 17) ἔχουν ἐκ τῆς δ' κλίσεως τὰς πτώσεις τὰς ληγούσας εἰς - us καὶ u.

3) **ἀφθονοῦντα** (abundantia), ἤτοι ὀνόματα κλινόμενα

α) κατὰ δύο διάφορα γένη, ὥς

baculum, -i	καὶ	baculus, -i	βακτηρία
callum, -i	καὶ	callus, -i	τύλος (ὁ κάλος)
clipeus, -i	καὶ	clipeum, -i	ἀσπίς
pileus, -i	καὶ	pileum, -i	πῖλος

(Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, κλπ.).

β) κατὰ δύο διαφόρους κλίσεις, ὥς

materia, -ae	καὶ	materies, -ei	ὕλη
elephans, -antis	καὶ	elephantus, -i	ἐλέφας
plēbs, plēbis	καὶ	plēbes, -bēi	ὁ λαὸς (οἱ πληβεῖοι).

γ') κατὰ διάφορον γένος ἅμα καὶ κλίσιν, ὥς
 alimonia, -ae καὶ alimonium, -i τροφή
 tapētum, -i καὶ tapes, -ētis τάπης
 conātum, -i καὶ conātus, -us ἀπόπειρα
 penum, -i καὶ penus, -ōris (οὐδ.) καὶ penus, -us (θηλ.) τροφή

4) ἔλλειπτικά (defectiva). Ταῦτα εἶναι :

Α') ἔλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (singularia tantum). Τοιαῦτα εἶναι, κανονικῶς, τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, οἷον πόλεων, ποταμῶν, ὁρέων κ.τ.τ., ὥς Sulla Σύλλας, Roma Ρώμη, Carthāgo Καρχηδών, Tibēris Τίβερις, Aethna Αἴθνα κλπ., τὰ ὀνόματα ἀφηρημένων ἔννοιων, ὥς justitia δικαιοσύνη, piētas εὐσέβεια κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων, ὥς sol ἥλιος, luna σελήνη, hiems χειμὼν, ver ἔαρ, κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων, ὥς aurum χρυσός, argentum ἀργυρός, aes χαλκός, κλπ.

β') μόνον πληθυντικῶς ἀριθμοῦ (pluralia tantum). Τοιαῦτα κανονικῶς εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν ἢ ἐθνῶν, ὥς Sabīni οἱ Σαβῖνοι, Aedūi οἱ Αἴδουνοι, Galli οἱ Γαλάται κλπ., συγκροτημάτων νήσων ἢ ὁρέων, ὥς Baleāres αἱ Βαlearίδες (νῆσοι), Alpes αἱ Ἀλπεις κλπ., πόλεων τινων, ὥς Athēnae Ἀθῆναι, Puteōli οἱ Ποῖολοι (πόλις), κλπ., ἐορτῶν, ὥς Bacchanalia τὰ Διονύσια, Saturnalia τὰ Κρόνια κλπ.

Pluralia tantum, ἦτοι εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, εἶναι, ἔκτος ἄλλων, τὰ ἑξῆς συνηθέστατα ὀνόματα :

arma, -orum ὅπλα	supēri, -orum οἱ ἄνω θεοὶ
moenia, -ium τεῖχη	infēri, -orum οἱ κάτω θεοὶ
insidiae, -arum ἐνέδρα	manes, -ium αἱ ψυχαὶ (τῶν νεκρῶν)
spolia, -orum λάφυρα	divitiae, -arum ὁ πλοῦτος
indutiae, -arum ἀνακωχή	tenēbrae, -arum τὸ σκότος
idus, -uum αἱ εἰδοὶ (§ 31) fauces, -ium ὁ λάρυγξ (§ 26, 4, Β', β')	
libēri, -orum τὰ τέκνα (§ 17) viscēra, -um τὰ σπλάγχνα	
postēri, -orum οἱ ἀπόγονοι nuptiae, -arum ὁ γάμος	
majōres, -um οἱ πρόγονοι exsequiae, -arum ἡ ἐκφορὰ	

Σημείωσις. Ὅνόματά τινα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μεταβάλλουν σημασίαν, ὥς

Ἑνικός

aedes, -is ναός
 aqua, -ae ὕδωρ
 auxilium, -i βοήθεια
 castrum, -i (ἢ μάλλον castellum, -i) φρούριον
 copia, -ae ἀφθονία
 impedimentum, -i κώλυμα
 littera, -ae (γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου)
 opĕra, -ae κόπος
 rostrum, -i ῥάμφος ἢ ἔμβολον

Πληθυντικός

aedes, -ium οἶκος
 aquae, -arum ἱματικά ὕδατα
 auxilia, -orum ἐπικουρικὸν στράτευμα
 castra, -orum στρατόπεδον
 copiae, -arum στρατεύματα
 impedimenta, -orum ἀποσκευαὶ
 litterae, -arum ἐπιστολή, συγγράμματα κλπ.
 opĕrae, -arum ἐργάται
 rostra, -arum τὸ δημόσιον βῆμα (ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ).

Β') ἑλλειπτικά **κατὰ πτώσιν** (defectiva casibus). Τοιαῦτα συνήθως εἶναι τὰ ἑξῆς:

dicis (γεν. ἑνικ.), εὐχρηστον εἰς τὰς φράσεις dicis causā καὶ dicis gratiā νόμου χάριν (= γιὰ τὸν τύπο).

fās ὅσιον καὶ **nefas** ἀνόσιον, εὐχρηστα μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικήν καὶ αἰτιατικήν τοῦ ἑνικοῦ.

fors τύχη, εὐχρηστον προσέτι εἰς τὴν ἑνικήν ἀφαιρετικήν forte, κατὰ τύχην.

infītiās (αἰτιατ. πληθ.), εὐχρηστον εἰς τὴν φράσιν infītiās ire, ἀρνεῖσθαι.

pondo (ἀφαιρετ. ἑνικ.) τὸ βάρος, εὐχρηστον εἰς φράσεις οἷαι αἱ ἑξῆς: uncia pondo μία οὐγγία (τὸ βάρος), corōna aurea pondo ducentum (librarum, § 15, 2) στέφανος χρυσοῦς (τὸ βάρος) διακοσίων λιτρῶν.

sponte (ἀφαιρ. ἑνικ. τοῦ ἀχρήστου ὀνόματος spons, θηλ.), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰς φράσεις meā, (tuā, suā) sponte τῇ ἐμῇ (τῇ σῇ, τῇ αὐτοῦ) βουλήσει.

vicis (γεν. ἑνικοῦ τοῦ ἀχρήστου vix ἢ vicis ἐναλλαγῇ), εὐχρηστοι προσέτι ἡ αἰτιατική vicem, ἡ ἀφαιρετική vice καὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἡ ὀνομαστική καὶ ἡ αἰτιατική vices καὶ ἡ ἀφαιρετική vicibus. (Βλ. καὶ § 27, 6 (vis)).

5) **ἄκλιτα** (indeclinabilia). Τοιαῦτα εἶναι τὸ instar (οὐδ. ὀνομ. καὶ αἰτ. ἑνικ.) εἶδος - μορφή, mane (οὐδ. ὀνομ. αἰτ. καὶ ἀφαιρ. ἑνικ.) πρωΐα καὶ secus (οὐδ. ὀνομ. καὶ αἰτ.) γένος - φύλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

35. Τὰ ἐπίθετα (adjectīva) καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι :

1) τρικατάληκτα, ὡς alt-us, alt-a, alt-um ὑψηλός, -ή, -όν celer, celer-is, celer-e ταχύς, -εῖα, -ύ.

2) δικατάληκτα, ὡς fort-is, fort-e δυνατός, -ή, -όν.

3) μονοκατάληκτα, ὡς felix εὐτυχής, -ής, -ές.

36. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) Τὰ **τρικατάληκτα** εἶναι :

α') **δευτερόκλιτα**, ἦτοι ἐπίθετα τὰ ὅποια κλίνονται εἰς μὲν τὸ ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν β' κλίσιν, εἰς δὲ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν α', ὡς long-us, long-a, long-um μακρός, -ά, -όν liber, libēr-a, libēr-um ἐλεύθερος, -α, -ον.

β') **τριτόκλιτα**, ἦτοι ἐπίθετα τὰ ὅποια κλίνονται καὶ εἰς τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ, acer, acr-is, acr-e ὀξύς, -εῖα, -ύ.

2) Τὰ **δικατάληκτα** καὶ τὰ **μονοκατάληκτα** ἐπίθετα εἶναι πάντα τριτόκλιτα, ὡς facil-is (ἄρσ. καὶ θηλ.), facil-e (οὐδ.) εὐκόλος, -ον felix (ἄρσ. θηλ. καὶ οὐδ.) εὐτυχής, -ές.

Δικατάληκτα εἶναι πάντα τὰ ἐπίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ, ὡς altī-or (ἄρσ. καὶ θηλ.), altīus (οὐδ.) ὑψηλότερος.

1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

37. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) εἰς -us, -a, -um : bon-us, bon-a, bon-um, ἀγαθός, -ή, -όν,

2) εἰς -er, -(e r) a, -(e-r) um : liber, libēr-a, libēr-um ἐλεύθερος, -α, -ον, niger, nigr-a, nigr-um μέλας, -αινα, -αν.

Σημείωσις. Μοναδικόν, λήγον εἰς -ur (-ura, -urum), εἶναι τὸ satur, satūra, satūrum πλήρης, -ες.

38. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἐπιθέτων.

α') bonus ἀγαθός

Singularis				Pluralis	
Nom.	bōn-ūs	bon-ā	bon-um bon-i	bon-ae	bon-ā
Gen.	bon-ī	bon-ae	bon-ī	ban-ōrum	bon-ārum bon-ōrum
Dat.	bon-ō	bon-ae	bon-ō	bon-is	
Acc.	bon-ūm	bon-ām	bon-um bon-ōs	bon-ās	bon-a
Voc.	bon-ē	bon-a	bon-um bon-i	bon-ae	bon-a
Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō	bon-īs	

β') liber ἐλεύθερος

Singularis				Pluralis	
Nom.	liber	libēr ā	libēr-ūm libēr-i	libēr-ae	libēr-ā
Gen.	liber-ī	liber-ae	liber-ī	liber-ōrum	liber-ārum liber-ōrum
Dat.	liber-ō	liber-ae	liber-ō	liber-īs	
Acc.	liber-ūm	liber-ām	liber-um liber-ōs	liber-ās	liber-a
Voc.	liber	liber-a	liber-um liber-ī	liber-ae	liber-a
Abl.	liber-ō	liber-ā	liber-ō	liber-īs	

γ') niger μέλας

Singularis				Pluralis	
Nom.	nigēr	nigr-ā	nigr-ūm nigr-ī	nigr-ae	nigr-ā
Gen.	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	nigr-ōrum	nigr-ārum nigr-ōrum
Dat.	nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō	nigr-īs	
Acc.	nigr-ūm	nigr-ām	nigr-um nigr-ōs	nigr-ās	nigr-a
Voc.	niger	nigr-a	nigr-um nigr-ī	nigr-ae	nigr-a
Abl.	nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō	nigr-īs	

Κατὰ τὸ **bonus**, -a, -um κλίνονται καὶ τὰ malus, -a, -um κακός, magnus, -a, -um μέγας, parvus, -a, -um μικρός, κ, ἄ.

Κατὰ τὸ **liber** κλίνονται τὰ ἐπίθετα asper (- ēra, - ērum) τραχύς, miser ἄθλιος, tener τρυφερός, τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς -fer ἢ -ger ὡς frugīfer (- fēra, - fērum) καρποφόρος, romīfer ὀπωροφόρος, armiger ὀπλοφόρος, κλπ., καὶ τὸ μοναδικὸν satur, satūra, satūrum πλήρης. Ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (- us καὶ -e). Οὕτω ἐκ τοῦ liber - us προῆλθε τὸ liber-, ἐκ τοῦ miser - us τὸ - miser - κλπ. (Βλ. § 17 puer καὶ § 18).

Κατὰ τὸ **niger** κλίνονται τὰ ἐπίθετα *aeger* (- gra, - grum) ἄρρωστος, *creber* (- bra, - brum) πυκνός, *pulcher* (chra, - chrum) ὡραῖος, *ruber* (- bra, - brum) ἐρυθρός, *sacer* (- cra, - crum) ἱερός, κ.ἄ. Καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (- us, - e), μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς κατάληξεως εἰς τὰς πτώσεις ταύτας ἀνέπτυξαν ἐν **e** βραχὺ πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ τοῦ θέματος **r**. Οὕτω ἐκ τοῦ *niger* - us προῆλθε τὸ *nigr* - καὶ εἶτα *nig* - e - r, ἐκ τοῦ *sacr* - us τὸ *sacr* - καὶ εἶτα *sac* - e - r κλπ. (Βλ. § 17 *ager* καὶ § 18).

2. Τριτόκλιτα ἐπίθετα.

39. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουν εἰς :

1) τὰ τρικατάληκτα εἰς *er*, - (e) *ris*, - (e) *re*.

2) τὰ δικατάληκτα εἰς - *is*, - *e*, τὰ δὲ συγκριτικὰ εἰς - *ior*, - *ius*.

3) τὰ μονοκατάληκτα, πολλὰ μὲν εἰς *x*, ὡς *audax* τολμηρός, *rapax* ἄρπακτικός, *felix* εὐτυχής, κλπ., ἄλλα δὲ εἰς - *i*, - *r*, - *es*, - *us*, - *ns*, κλπ. ὡς *vigil* (- *gilis*) ἀγρυπνος. *pauper* (- *pēris*) πένης, *dives* (- *vītis*) πλούσιος, *vetus* (- *tēris*) παλαιός, *prudens* (- *entis*) συνετός, κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι κυρίως ἢ δικατάληκτα ἢ μονοκατάληκτα, ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται ὡς τρικατάληκτα (ἦτοι τὰ εἰς - *er*) ἦσαν καὶ ταῦτα δικατάληκτα (*celer* - *is* ἄρσ. καὶ θηλ. *celer* - *e* οὐδ., *acr* - *is* ἄρσ. καὶ θηλ. *acr* - *e* οὐδ.) ἀλλ' ἀπέβαλον κατόπιν τὴν κατάληξιν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς (- *is*), καὶ ὅσα πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ τοῦ θέματος **r** εἶχον ἄλλο σύμφωνον, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἐν **e** βραχὺ. Οὕτω ἐκ τοῦ *acr* - *is* προῆλθε τὸ *acr* - καὶ εἶτα *ac* - e - r. (Πρβλ. § 38, *liber* καὶ *niger*).

40. Παραδείγματα τριτοκλίτων ἐπιδέτων.

Α' Τρικατάληκτα.

(*celer* ταχύς, *acer* δξύς)

Singularis

Nom.	<i>celer</i>	<i>celēris</i>	<i>celēre</i>	<i>acer</i>	<i>acris</i>	<i>acre</i>
Gen.		<i>celeris</i>			<i>acris</i>	
Dat.		<i>celeri</i>			<i>acri</i>	
Acc.	<i>celerem</i>	<i>celerem</i>	<i>celere</i>	<i>acrem</i>	<i>acrem</i>	<i>acre</i>
Voc.	<i>celer</i>	<i>celeris</i>	<i>celere</i>	<i>acer</i>	<i>acris</i>	<i>acre</i>
Abl.		<i>celeri</i>			<i>acri</i>	

Pluralis

Nom.	celēres	celēres	celeria	acres	acres	acria
Gen.		celerium			acrium	
Dat.		celeribus			acribus	
Acc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Voc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Abl.		celeribus			acribus	

Κατὰ τὸ **acer** κλίνονται τὸ celēber (-bris, -bre) ὀνομαστός, salūber ὑγιεινός, equēster (-stris, -stre) ἵππικός, pedester πεζικός, κ. ἄ. Τὸ celer εἶναι μοναδικόν. (§ 39, 3, Σημ.).

Β' ΔΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ.

(facilis εὐκόλος, altior ὑψηλότερος)

Singularis

	Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.
Nom.	facilis	facile	altior	altius
Gen.	facilis			altiōris
Dat.	facili			altiōri
Acc.	facilem	facile	altiōrem	altius
Voc.	facilis	facile	altior	altius
Abl.	facili			altiōr - e

Pluralis

Nom.	faciles	facilia	altiōres	altiōr - a
Gen.	facilium			altiōr - um
Dat.	facilibus			altioribus
Acc.	faciles	facilia	altiōres	altiōr - a
Voc.	faciles	facilia	altiōres	altiōr - a
Abl.	facilibus			altioribus

Κατὰ τὸ **facilis** κλίνονται τὰ : difficilis δύσκολος, similis ὁμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, fertilis εὐφορος, fortis ἰσχυρός, gravis βαρὺς, κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **altior, -ius** κλίνονται πάντα τὰ συγκριτικά (περὶ τῶν ὁποίων βλ. κατωτέρω).

Γ' Μονοκατάληκτα.

(felix εὐτυχής, prudens συνετός)

Singularis

	Ἀρσ. Θηλ.	καὶ οὐδ.	Ἀρσ. Θηλ.	καὶ οὐδ.
Nom.	fēlīx		prūdēns	
Gen.	felīcis		prudētis	
Dat.	felīci		prudēti	
Acc.	felīcem	felix	prudētem	prudens
Voc.	felix	felix	prudens	prudens
Abl.	felīcī		prudētī	

Pluralis

Nom.	felīces	felicia	prudētes	prudētia
Gen.	feliciūm		prudētiūm	
Dat.	felicibus		prudētibus	
Acc.	felices	felicia	prudētes	prudētia
Voc.	felices	felicia	prudētes	prudētia
Abl.	felicibus		prudētibus	

Κατὰ τὸ **felix** κλίνονται τὰ: atrox (atrōcis) σκληρός, ferox ἄγριος, audax (audācis) τολμηρός, rapax ἄρπακτικός κ. ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ **prudens** κλίνονται τὰ: ingens ὑπερμεγέθης, velhēmens σφοδρός, sapiens σοφός, elēgans κομψός κ. ἄ.

41. Παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα.— Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς - ī, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς - ium καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς - ia: celer - celeri - celerium - celeria, gravis - gravi - gravium - gravia, felix - felici - felicium - felicia (βλ. § 26, 2, β' καὶ γ' καὶ Σημ.).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) ἔχουν κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς - e, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς - um καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς - a:

α) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα altior, altius - altiore, altiorum, altiora.

Σημείωσις. Τὰ ἀνόμαλα παραθετικά plūres (πλείονες) καὶ complures (πάμπολλοι) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς - ium : (plures, plura) plurium, (complures, complura) complurium.

β) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα compos (- ὅτις) ἐγκρατής, dives (- ἴτις) πλούσιος, particeps (- cīpis) μέτοχος, pauper (- pēris) πέννης, princeps (- cīpis) πρῶτος, superstes (- stītis) ἐπιζῶν καὶ vetus (- tēris) παλαιός: divitē - divitum, - veterē - veterum - vetera. (Ἐκ τῶν προηγουμένων ἑπτὰ μονοκατάληκτων ἐπιθέτων μόνον τὸ vetus σχηματίζει πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου vetera, καὶ τὸ dives, κατὰ ἀπλολογίαν, ditia ἀντὶ divitia).

2) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς - um (καίτοι ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς - i) τὰ ἐπίθετα inops (- ὄρις) ἐνδεὴς καὶ memor (- ὄρις) μνήμων: (inopī) inopum, (memorī) memorum.

3. Ἀνόμαλα ἐπίθετα.

42. Ἐκ τῶν ἀνωμάτων ἐπιθέτων ἄξια σημειώσεως εἶναι :

1) μερικὰ ἑλλειπτικά ἢ ἄκλιτα (πρβλ. § 34, 4 καὶ 5) καὶ τοιαῦτα συνήθη εἶναι :

(ceterus), cetēra, cetērum, ὁ ἕτερος, ὁ λοιπός. Τὴν ἄχρηστον ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀναπληροῖ ἢ ὀνομαστικὴ τοῦ reliquus, ὁ λοιπός.

frugī, συνετός, ἄκλιτον. (Κυρίως ἐνικὴ δοτικὴ τοῦ ὀνόματος frux καρπός).

nequam οὐτιδανός, ἄκλιτον.

potis ἢ pote δυνατός (ὡς ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ παντὸς γένους). (sons), sontis, ἔνοχος. Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ ἄχρηστος.

2) μερικὰ abundantia (§ 34, 3, β'), ὡς

inanīmus, - a, um	καὶ inanīmis, - e ἄψυχος
inērmus, - a, um	καὶ inērmis, - e ἄοπλος
opulentus, - a, um	καὶ opulens, (- ntis) πλούσιος

4. Αἰ μετοχαί.

43. Αἰ μετοχαί (participia) λήγουν :

1) εἰς - us, - a, - um αἰ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ αἰ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (ἢ ἀορίστου): amatūr - us, amatūr - a, amatūr -

-um ἀγαπήσων, -ουσα, -ον· amāt·us, amāt·a, amāt·um ἡγαπημένος, -η, -η, -ον (ἢ ἀγαπηθείς, -εῖσα, -έν).

Αὗται κλίνονται ὅπως τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, bonus).

2) εἰς-ans (-antis) ἢ-ens (-entis) αἱ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος: amans (amant-is) ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν· delens (delent-is) καταστρέφων, -ουσα, -ον, κλπ.

Αὗται κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς τὰ μονοκατάκλητα ἐπίθετα εἰς-ns (§ 40, γ', prudens), ἀλλ' εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν λήγουν (ὄχι εἰς-ι ἀλλὰ) εἰς-e: Tarquinio regnante τοῦ Ταρκυνίου βασιλεύοντος, praesente medico παρόντος τοῦ ἱατροῦ.

Λήγουν ὁμως καὶ αἱ μετοχαὶ αὗται εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν εἰς-ι, ὅταν λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα: in praesenti tempore ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ.

5. Τὰ Παραθετικά,

44. Τῶν ἐπιθέτων τῆς Λατινικῆς γλώσσας (ὅπως καὶ τῶν τῆς Ἑλληνικῆς) διακρίνονται τρεῖς βαθμοὶ (gradus), ἥτοι

1) ὁ θετικὸς (gradus positivus): altus, -a, -um ὑψηλός, -ή, -όν.

2) ὁ συγκριτικὸς (gradus comparativus): altior, altius (§ 40, β') ὑψηλότερος, -α, -ον.

3) ὁ ὑπερθετικὸς (gradus superlativus): altissimus, altissima, altissimum ὑψηλότατος, -η, -ον.

45. Αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν εἶναι:

1) τοῦ συγκριτικοῦ -ior (ἀρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ) καὶ

2) τοῦ ὑπερθετικοῦ -issimus, -issima, -issimum.

Αἱ καταλήξεις αὗται προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπιθέτου (ἢ τῆς ἐπιθετικῆς μετοχῆς), τὸ ὁποῖον εὐρίσκομεν ἀφαιροῦντες ἀπὸ τὴν ἐνικὴν γενικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ τὴν κατάληξιν -i ἢ is· π.χ.

altus (γεν. alt-i) ὑψηλός — alt-ior, alt-ius, alt-issimus, -a, -um (§ 40, β').

longus (γεν. long-i) μακρός — long-ior, long-ius, long-issimus, -a, -um.

brevis (γεν. brev-is) βραχύς — brev-ior, brev-ius, brev-issimus, -a, -um (§ 40, β').

felix (γεν. felic-is) εὐτυχής — felic-ior, felic-ius, felic-issimus, -a, -um (§ 40, γ').

prudens (γεν. prudent - is) συνετὸς — prudent - ior, prudent - ius, prudent - issimus, - a, - um.

46. Ἐκ τῶν παραθετικῶν :

1) τὰ συγκριτικά ἐπίθετα εἶναι δικατάληκτα τριτόκλιτα (βλ. § 40, β').

2) τὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, bonus).

47. Διάφορος σχηματισμός παραθετικῶν. — 1) Ἐξ ἐπίθετα εἰς -ilis, ἥτοι τὸ facilis εὐκόλος, difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, humilis ταπεινός καὶ gracilis θαδινός, σχηματίζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ὅχι τῆς καταλήξεως -issimus, ἀλλὰ) τῆς καταλήξεως -limus, ὥς

facilis (γεν. facil - is) — facil - ior, facil - ius, facil - limus, - a, - um

similis (γεν. simil - is) — simil - ior, simil - ius, simil - limus, - a, - um

humilis (γεν. humil - is) — humil - ior, humil - ius, humil - limus, - a, - um

gracilis (γεν. gracil - is) — gracil - ior, gracil - ius, gracil - limus, - a, - um

(ἀλλὰ nobilis εὐγενής — nobilior, nobilissimus, κλπ.)

2) Τὰ εἰς -er (εἶτε δευτερόκλιτα εἶτε τριτόκλιτα) ἐπίθετα σχηματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν αὐτῶν διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως -rimus εἰς αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ :

pulcher (γεν. pulchr - i) ὠραῖος — pulchr - ior, pulchr - ius
pulchr - rimus, - a, - um

ācer (γεν. acr - is) ὀξύς — acr - ior, acr - ius
acer - rimus, - a, - um

pauper (γεν. pauper - is) πένης — pauper - ior, pauper - ius
pauper - rimus, - a, - um.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἐπίθετον vetus παλαιός (γεν. veter - is) σχηματίζει ὑπερθετικὸν εἰς -rimus : veter - rimus. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου maturus ὥριμος ὑπερθετικὸν εἶναι maturissimus καὶ maturrimus.

48. Τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -dicus, -volus, -ficus (ἥτοι τὰ σύνθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν ἐν τῶν ρημάτων dico λέγω,

facio ποιῶ, volo θέλω) σχηματίζουν τὰ παραθετικά των εἰς · entior, - entissimus, ὧς

maledīcus (γεν. maledic · i) κακαλόγος,

maledic · entior, - entius, maledic · entissimus, - a, - um.

magnificus (γεν. magnific · i) μεγαλοπρεπής,

magnific · entior, - entius, magnific · entissimus, - a, - um.

benevōlus (γεν. benevol · i) εὐμενής,

benevol · entior, - entius, benevol · entissimus, - a, - um.

Σημείωσις. Ὅμοιως σχηματίζονται τὰ παραθετικά καὶ τοῦ ἐπιθέτου provīdus (γεν. provid · i) προορατικός (provid · entior, provid · entissimus). Ὁ δὲ τοιοῦτος σχηματισμὸς τῶν ἀνωτέρω παραθετικῶν εἶναι ἀρχήθεν κανονικός, διότι θετικά αὐτῶν ἀρχήθεν ἦσαν maledīcens, magnificens, benevōlens, provīdens. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου dives πλούσιος (τοῦ ὁποίου γενική εἶναι divit · is, ἀλλὰ καὶ dit · is, κατὰ σύγκοπην) παραθετικά εἶναι divit · ior καὶ dit · ior, divit · issimus καὶ dit · issimus.

49. Ἀνώμαλα παραθετικά.

bonus ἀγαθός — melīor, - ius ἀμείνων — optīm · us, - a, - um ἄριστος.

malus κακός — pejor, pejus χείρων — pessim · us, - a, - um χείριστος.

magnus μέγας — major, majus μείζων — maxim · us, - a, - um μέγιστος.

parvus μικρός — mīnor, minus ἐλάσσων — minim · us, - a, - um ἐλάχιστος.

multi, - ae, - a πολλοὶ — plures, plura πλείονες — plurim · i, - ae, - a πλείστοι (§ 41, 1, α', Σημ.).

multum πολὺ — plus πλεῖον — plurimum πλεῖστον.

Σημείωσις. Τῶν ἀκλίτων ἐπιθέτων frugi συνετός καὶ nequam οὐτιδανός (§ 42, 1) παραθετικά εἶναι τοῦ μὲν frugi · frugal · ior, frugal · ius, frugal · issimus, - a, - um, τοῦ δὲ nequam · nequior, nequius, nequissimus, - a, - um.

50. Ἐπίθετα ἑλλειπτικά ὡς πρὸς τοὺς βαθμοὺς παραθέσεως (defectiva gradibus).— 1) Στεροῦνται ὅλως παραθετικῶν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τὰ ἐπίθετα τὰ δηλοῦντα ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βα-

θιμούς, ὅπως εἶναι τὰ δηλοῦντα ὕλην, ὡς aurēus χρυσοῦς, ferrēus σιδηροῦς, τόπον ἢ χρόνον, ὡς marinus θαλάσσιος, nocturnus, νυκτερινός, μέτρον, ὡς bipes δίπους, triennis τριετής, συγγένειαν ἢ καταγωγὴν, ὡς paternus πατρικός, fraternus ἀδελφικός, romānus ῥωμαϊκός, τὰ δηλοῦντα ἀπόλυτόν τι ἢ ἄρνησιν, ὡς mortālis θνητός, omnipotens παντοδύναμος, immortalis ἀθάνατος, insōmnis ἄυπνος, κλπ.

2) **Στεροῦνται θετικοῦ** προπάντων παραθετικά ἐπίθετα γινόμενα ἐκ προθέσεων ἢ ἐπιρρημάτων, (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) :

(citra ἐντεῦθεν, ἐντὸς)	—	citerior ἐγγύτερος, citissimus ἐγγύτατος.
—	—	deterior χείρων, deterrimus χείριστος.
(intra ἐνδον)	—	interior ἐνδότερος, intimus ἐνδότατος.
(πρὸβλ. Ἑλλην. ὠκύς)	—	ocior ταχύτερος, ocissimus ταχύτατος.
(prae πρὸ, ἐμπρὸς)	—	prior πρότερος, primus πρῶτος.
(prope ἐγγύς)	—	propior ἐγγύτερος, proximus ἐγγύτατος.
(πρὸβλ. potis. § 42)	—	potior κρείσσων, potissimus κράτιστος.
(ultra πέραν)	—	ulterior ὁ πέραν, ultimus ἔσχατος.

3) **Στεροῦνται** τοῦ ἐτέρου τῶν παραθετικῶν, ἦτοι :

α') τοῦ **συγκριτικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

falsus ψευδής		falsissimus ψευδέστατος
novus νέος	(recentior ἐκ τοῦ recens, πρόσφατος)	novissimus ἔσχατος
sacer ἱερός	(sanctior ἐκ τοῦ sanctus)	sacerrimus ἱερώτατος
vetus παλαιός	(vetustior ἐκ τοῦ vetustus)	veterrimus παλαιότατος

καὶ ἄλλα τινά.

β') τοῦ **ὑπερθετικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

alacer εὐθυμος	—	alacrior εὐθυμότερος
juvenis νέος	—	junior νεώτερος
senex γέρων	—	senior πρεσβύτερος

καὶ ἄλλα τινά.

51. Τέσσαρα ἐπίθετα, ἦτοι τὸ extērus ὁ ἔξω, infērus ὁ κάτω, superus ὁ ἄνω καὶ postērus ὁ ἐπόμενος, ἔχουν δύο τύπους ὑπερθετικοῦ ἦτοι ταῦτα εἶναι abundantia ὡς πρὸς τὸ ὑπερθετικὸν (πρὸβλ. § 42, 2) :

exterus	- exterior	ἐξώτερος,	extrēmus καὶ extīmus	ἐξώτατος
inferus	- inferior	κατώτερος,	infīmus καὶ īmus	κατώτατος
superus	- superior	ὑπέρτερος,	suprēmus καὶ summus	ὑπάτος
				ὑψιστος
posterus	- posterior	μεταγενέστερος,	postrēmus καὶ postūmus	τελευταῖος

52. Παραθετικά περιφραστικά.—Τὰ εἰς - us λήγοντα ἐπίθετα, ὅσα ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ - us, σχηματίζουν κανονικῶς τὰ παραθετικά των περιφραστικῶς, ἥτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis (μᾶλλον) καὶ τοῦ θετικοῦ, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime (μάλιστα) καὶ τοῦ θετικοῦ, ὥς

idone - us ἐπιτήδειος — magis idoneus, maxime idoneus

dubi - us ἀμφίβολος — magis dubius, maxime dubius

vacu - us κενός — magis vacuus, maxime vacuus

(Ποβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά: φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος κλπ.)

Σημείωσις. Τὰ λήγοντα εἰς - quis σχηματίζουν τὰ παραθετικά των κανονικῶς, ὥς antiquus ἀρχαῖος, antiquior, antiquissimus.

53. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.—Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) ἐπιρρήματα σχηματίζοντα παραθετικά εἶναι προπάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα, καθὼς καὶ τινὰ ἔχοντα τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

Τῶν ἐξ ἐπιθέτων γινομένων ἐπιρρημάτων κανονικῶς συγκριτικὸν εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου· τὸ δὲ ὑπερθετικὸν των σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου μὲ τὴν κατάληξιν -e, ὥς

(rectus) rectē ὀρθῶς — rectius ὀρθότερον, rectissim - ē ὀρθότατα.

(miser) miserē ἀθλιῶς — miserius ἀθλιώτερον, miserrim - ē ἀθλιώτατα.

(celer) celeriter ταχέως — celerius θᾶσσον, celerrim - ē τάχιστα.

(acer) acriter ὀξέως — acrius ὀξύτερον, acerrim - ē ὀξύτατα.

(gravis)	graviter βαρέως	—	gravius βαρύτερον, gravissim- ε βαρύτεστα.
(facilis)	facilē εὐκόλως	—	facilius εὐκολώτερον, facillim- ε εὐκολώτατα.
(prudens)	prudenter συνετῶς	—	prudentialius συνετώτερον, pru- dentissim-ε συνετώτατα (§ 48).
(bonus)	bēnē εὖ	—	melius ἄμεινον, optim-ε ἄριστα.
(malus)	mālē κακῶς	—	pejus χείρον, pessim-ε χείριστα.
non multum ἢ paulum (§ 50 ὀλίγον)		—	minus ἥσσον, minim-ε ἥκιστα.
(prope ἐγγύς)		—	propius ἐγγύτερον, proxim- ε ἐγγύτατα.
diu ἐπὶ πολὺν χρόνον		—	diutius πλείονα χρόνον, diutis- sime πλεῖστον χρόνον.
saepe πολλάκις		—	saeptius πλεονάκις, saepissime πλειστάκις.

54. Ἀνώμαλα παραθετικά ἐπιρρημάτων.

multum πολὺ, plus πλεόν,	plurimum πλεῖστον
magnopere (ἢ) magno opere)	
μεγάλως, magis μᾶλλον,	maxime μάλιστα
— deterius χείρον,	detrime χείριστα
— ocus θᾶσσον,	ocissime τάχιστα
— potius μᾶλλον,	potissimum μάλιστα
(πρβλ. § 50, 2) prius πρότερον,	primum ἢ primō πρώτα
merito ἄξιως, (πρβλ. § 50, 3, α')	meritissimo μάλιστα ἄξιως
nuper νεωστί,	nuperrime μόλις πρὸ ὀλίγου
satis ἀρκούντως, satius κρεῖσσον	
secus ἄλλως, (nihilō) secius ἢ setius οὐδὲν ἥττον (πρβλ. § 50, 3, β')	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (PRONOMINA)

55. Ἀντωνυμίας ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει :

- 1) προσωπικὰς (pronomina personalia),
- 2) κτητικὰς (pronomina possessiva),
- 3) δεικτικὰς (pronomina demonstrativa),
- 4) ὁριστικὰς (pronomina determinativa),
- 5) ἀναφορικὰς (pronomina relativa),
- 6) ἐρωτηματικὰς (pronomina interrogativa),
- 7) ἀορίστους (pronomina indefinita).

Σημείωσις. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα. Τίνων δὲ ἀντωνυμιῶν ἡ ἄλλων λεκτικῶν μέσων γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ πρὸς ἑκφρασιν αὐτοπαθείας ἢ ἀλληλοπαθείας, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ Συνακτικῷ.

56. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 1) εἶναι ἡ ego ἐγώ, tu σύ, sui (γενικῆς) οὗ, ἑαυτοῦ. Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Singularis

	(persona prima)	(persona secunda)	(persona tertia)
Nom.	ego ἐγώ	tū σὺ	
Gen.	mēi ἐμοῦ, μου	tūi σοῦ, σου	sui οὗ, ἑαυτοῦ
Dat.	mīhi ἐμοί, μοι	tibi σοί, σοι	sibi οἱ, ἑαυτῷ
Acc.	mē ἐμέ, με	tē σέ, σε	e ἑ, ἑαυτὸν
Abl.	a mē = ὑπ' ἐμοῦ	a tē ὑπὸ σοῦ	a sē = ὑφ' ἑαυτοῦ

Pluralis

Nom.	nōs ἡμεῖς	vōs ὑμεῖς	
Gen.	nostrī, nostrum ἡμῶν	vestrī, vestrum ὑμῶν	sui σφῶν, ἑαυτῶν
Dat.	nōbīs ἡμῖν	vōbis ὑμῖν	sibi σφίσι, ἑαυτοῖς
Acc.	nōs ἡμᾶς	vōs ὑμᾶς	sē σφᾶς, ἑαυτοὺς
Abl.	a nōbis = ὑφ' ἡμῶν	a vōbis = ὑφ' ὑμῶν	a sē = ὑφ' ἑαυτῶν

1) Ἡ ἐλλείπουσα ὀνομαστική τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν) ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὀνομαστικῆς μιᾶς, τῆς καταλλήλου ἐκάστοτε, τῶν δεικτικῶν ἢ ὀριστικῶν ἀντωνυμιῶν hic, ille, is κλπ.

2) Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου (nostri, nostrum — vestri, vestrum) τοῦ μὲν λήγοντος εἰς -i τύπου χοῆσις γίνεται ὅταν ἡ γενική αὕτη εἶναι ἀντικειμενική ἢ κτητική, τοῦ δὲ λήγοντος εἰς -um ὅταν ἡ γενική αὕτη εἶναι διαιρετική: amici memores **nostri** (vestri) sunt οἱ φίλοι μνήμονες ἡμῶν (ὑμῶν) εἰσιν· melior pars **nostri** immortalis est τὸ κρεῖττον ἡμῶν μέρος ἀθάνατόν ἐστι· ἀλλὰ: multi **nostrum**, πολλοὶ (ἐξ) ἡμῶν, quis **vestrum**, τίς (ἐξ) ὑμῶν.

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τοῦ τύπου tu καὶ τῶν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου, ἐνισχύονται, ὅταν ὑπάρῃ ἔμφασις ἢ ἀντιδιαστολή, διὰ τοῦ προσφύματος met: egōmet ἔγωγε, nōsmet ἡμεῖς γε· ἡμᾶς γε, tēmet σέ γε, sēmēt ἑαυτόν γε. Ὁ δὲ τύπος tu ἐνισχύεται διὰ τοῦ προσφύματος tē: tūtē σύγε. Τέλος οἱ τύποι me, te, se ἐνισχύονται διὰ διπλασιασμοῦ: mēmē ἐμέγε, tētē σέγε, sēsē ἑαυτόν γε.

57. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 2) εἶναι αἱ ἐξῆς:

mē us, mē-a, mē um ἐμός, ἐμή, ἐμόν
 nostēr, nostrā, nostrum ἡμέτερος, -α, -ον
 tū-us, tū-a, tū-um σός, σή, σόν
 vestēr, vestrā, vestrum ὑμέτερος, -α, -ον
 sū-us, sū a, sū-um ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ, (ὁ ἰδικός του κλπ.)
 ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτῶν, (ὁ ἰδικός των κλπ.)

Κλίνονται δὲ ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (βλ. § 38, α' bonus καὶ γ' niger). Τοῦ ἀρσενικοῦ ὅμως meus κτητική τοῦ ἐνικοῦ εἶναι mi (ἢ meus), ἥτοι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ὁπότε καὶ τὸ συνοδεῦον τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην ὄνομα λαμβάνεται κατ' ὀνομαστικὴν: mi fili υἱέ μου (§ 19, 3), meus oculus ὀφθαλμέ μου.

Σημείωσις. 1. Καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν οἱ τύποι ἐνισχύονται διὰ τοῦ προσφύματος -met ἢ τοῦ -pte: meāmet facta τὰ ἐμάγε κατορθώματα, suāpte manu διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρός.

Σημείωσις. 2. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν noster καὶ vester παράγονται τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα nostras (-atis) ἡμεδαπός, vestras (-atis) ὑμεδαπός. (Βλ. § 26, 4, Β', β').

58. Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 3) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) *hic, haec, hoc* (σχετική μετὰ τὸ α' πρόσωπον) ὅδε, ἥδε, τόδε, οὗτος, αὕτη, τοῦτο.

2) *iste, ista, istud* (σχετική μετὰ τὸ β' πρόσωπον) οὗτος, αὕτη, τοῦτο (αὐτός, αὐτή, αὐτό).

3) *ille, illa, illud* (σχετική μετὰ τὸ γ' πρόσωπον) ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο.

4) *talis, tale* τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο. (Τριτόκλιτος δικατάληκτος, § 40 β').

5) *tantus tanta, tantum* τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο — τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο. (Δευτερόκλιτος τρικατάληκτος, § 38, α').

6) *tot* (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) τοσοῦτοι, τοσαῦται, τοσαῦτα.

7) *tot-īdem* (ἐκ τοῦ *toti=tot* καὶ τοῦ *dem* ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον), ἕτεροι τοσοῦτοι, κλπ. (ἄλλοι τόσοι, κλπ.).

Αἱ τρεῖς πρῶται κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Singularis

Nom.	<i>hic</i>	<i>haec</i>	<i>hoc</i>	— <i>iste</i>	<i>ista</i>	<i>istud</i>
Gen.		<i>huius</i>	(προφ. <i>hujus</i>)		<i>istius</i>	
Dat.		<i>huic</i>			<i>isti</i>	
Acc.	<i>hunc</i>	<i>hanc</i>	<i>hoc</i>	— <i>istum</i>	<i>istam</i>	<i>istud</i>
Abl.	<i>hoc</i>	<i>haec</i>	<i>hoc</i>	— <i>isto</i>	<i>ista</i>	<i>istō</i>

Pluralis

Nom.	<i>hi</i>	<i>hae</i>	<i>haec</i>	— <i>isti</i>	<i>istae</i>	<i>ista</i>
Gen.	<i>horum</i>	<i>harum</i>	<i>horum</i>	— <i>istorum</i>	<i>istarum</i>	<i>istorum</i>
Dat.		<i>his</i>			<i>istis</i>	
Acc.	<i>hos</i>	<i>has</i>	<i>haec</i>	— <i>istos</i>	<i>istas</i>	<i>ista</i>
Abl.		<i>his</i>			<i>istis</i>	

Singularis

Pluralis

Nom.	<i>ille</i>	<i>illa</i>	<i>illud</i>	<i>illi</i>	<i>illae</i>	<i>illa</i>
Gen.		<i>illius</i>		<i>illorum</i>	<i>illarum</i>	<i>illorum</i>
Dat.		<i>illi</i>			<i>illis</i>	
Acc.	<i>illum</i>	<i>illam</i>	<i>illud</i>	<i>illos</i>	<i>illas</i>	<i>illa</i>
Abl.	<i>illo</i>	<i>illa</i>	<i>illo</i>		<i>illis</i>	

Σημείωσις. Οἱ τύποι οἱ λήγοντες εἰς **s** ἐνισχύονται, προστιθεμένου εἰς αὐτοὺς τοῦ προσφύματος **ce**: *huiusce, hisce, hosce*, κλπ. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οὐτοσί, τουτουί, κλπ.).

59. Ὅριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 4) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) *īs, ěā, ĭd* οὗτος, αὕτη, τοῦτο—αὐτός, αὐτή, αὐτό. (Σχετική μὲ τὸ τρίτον πρόσωπον. Βλ. καὶ § 56, 1).

2) *ipsē, ipsā, ipsūm* αὐτός, αὐτή, αὐτὸ
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον).

3) *īdem, ěādem, ĭdem* ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτὸ
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον).

4) *alter, altĕra, altĕrum* ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον
(ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο).

Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Singularis

Nom.	<i>īs</i>	<i>ěā</i>	<i>ĭd</i>	<i>ipsē</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsūm</i>
Gen.		<i>ĕius</i>	(πρόφ. <i>ejus</i>)		<i>ipsius</i>	
Dat.		<i>ĕī</i>			<i>ipsī</i>	
Acc.	<i>eum</i>	<i>eam</i>	<i>id</i>	<i>ipsum</i>	<i>ipsam</i>	<i>ipsum</i>
Abl.	<i>eō</i>	<i>eā</i>	<i>eō</i>	<i>ipsō</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsō</i>

Pluralis

Nom.	(<i>ĕī</i>) <i>iī</i>	<i>eae</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsī</i>	<i>ipsae</i>	<i>ipsā</i>
Gen.	<i>eōrum</i>	<i>eārum</i>	<i>eōrum</i>	<i>ipsōrum</i>	<i>ipsārum</i>	<i>ipsōrum</i>
Dat.		(<i>īis</i>) <i>īīs</i>			<i>ipsīs</i>	
Acc.	<i>eōs</i>	<i>eās</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsōs</i>	<i>ipsās</i>	<i>ipsā</i>
Abl.		(<i>ēis</i>) <i>īīs</i>			<i>ipsīs</i>	

Singularis

Pluralis

Nom.	<i>īdem</i>	<i>eādem</i>	<i>īdem</i>	<i>ĕīdem</i>	<i>ěaedem</i>	<i>eādem</i>
				ἢ <i>īīdem</i>		
Gen.		<i>ĕiūsdem</i>		<i>eorūndem</i>	<i>earūndem</i>	<i>eorūndem</i>
Dat.		<i>eīdem</i>		<i>eīsdem</i> (<i>iīsdem</i>)	<i>īsdem</i>	
Acc.	<i>eūndem</i>	<i>eandem</i>	<i>īdem</i>	<i>eōsdem</i>	<i>easdem</i>	<i>eādem</i>
Abl.	<i>eōdem</i>	<i>eādem</i>	<i>eōdem</i>	<i>eīsdem</i> (<i>iīsdem</i>)	<i>īsdem</i>	

	Singularis			Pluralis		
Nom. alter	altĕra	altĕrum	alterī	alterae	alterā	
Gen.	alterīus		alterōrum	alterarum	alterōrum	
Dat.	alterī			alterīs		
Acc. alterum	alteram	alterum	alterōs	alterās	alterā	
Abl. alterō	alterā	alterō		alterīs		

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία *idem*, *eadem*, *idem* προήλθεν ἐκ τῆς *is*, *ea*, *id* μετὰ τοῦ προσφύματος *-dem*, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον. (Προβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ὅ -δε, ἡ -δε, τό -δε).

Κατὰ τὴν κλίσιν τὸ τελικὸν *m* πρὸ τοῦ *den* τρέπεται εἰς *n* : *eundem*, *eorundem*, κλπ. (ἀντὶ *eundem*, *eorundem*, κλπ.).

60. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι (§ 55, 5) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) *quī*, *quae*, *quod* ὅς, ἡ, ὅ (ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον).

2) *quālis*, *quāle* οἷος, οἷα, οἷον (ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον). Τριτόκλιτος δικατάληκτος (§ 40, β', *facilis*).

3) *quāntus*, *quanta*, *quantum*, ὅσος, ὅση, ὅσον (ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκον). Δευτερόκλιτος τρικατάληκτος (§ 38, α' *bonus*).

4) *quōt* (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) ὅσοι, ὅσαι, ὅσα. (Προβλ. § 58, 6 tot).

5) *ūter*, *utra*, *utrum* ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον.

Ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία κλίνονται ὡς ἑξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom. <i>quī</i>	<i>quae</i>	<i>quod</i>	<i>quī</i>	<i>quae</i>	<i>quae</i>	
Gen.	<i>cūius</i> (πρόφ <i>cujus</i>)		<i>quōrum</i>	<i>quārum</i>	<i>quōrum</i>	
Dat.	<i>cūī</i> (πρόφ. μονοσυλλάβως)			<i>quībus</i>		
Acc. <i>quēm</i>	<i>quām</i>	<i>quod</i>	<i>quōs</i>	<i>quās</i>	<i>quae</i>	
Abl. <i>quō</i>	<i>quā</i>	<i>quō</i>		<i>quībus</i>		

	Singularis			Pluralis		
Nom. <i>utĕr</i>	<i>utrā</i>	<i>utrūm</i>	<i>utrī</i>	<i>utrae</i>	<i>utrā</i>	
Gen.	<i>utrīus</i>		<i>utrōrum</i>	<i>utrārum</i>	<i>utrōrum</i>	
Dat.	<i>utrī</i>			<i>utrīs</i>		
Acc. <i>utrum</i>	<i>utram</i>	<i>utrum</i>	<i>utrōs</i>	<i>utrās</i>	<i>utrā</i>	
Abl. <i>utrō</i>	<i>utrā</i>	<i>utrō</i>		<i>utrīs</i> (§ 38, γ')		

Σημείωσις. 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας qui, quae, quod ὑπάρχει καὶ τύπος qui (=quo), εὐχρηστος ἰδίᾳ εἰς τὴν φράσιν quicum (=μεθ' οὗ, μεθ' ἧς, μεθ' οὗ).

Σημείωσις. 2. Ἡ (ἄκλιτος) ἀναφορικὴ ἀντωνυμία quot διπλασιαζομένη καθίσταται ἀοριστολογικὴ (quotquot = ὅσοιδήποτε). Ἀοριστολογικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι (pronomina relativa infinita) καθίστανται πᾶσαι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι προστιθεμένου εἰς αὐτάς τοῦ μορίου — cumque (τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον).

1) quicumque, quaecumque, quodcumque ὅστισδήποτε (Gen. cuiuscumque, Dat. cuicumque, κλπ.).

2) qualiscumque, qualescumque οἷοσδήποτε, ὅποιοσδήποτε.

3) quantuscumque, quantacumque, quantumcumque ὅσοσδήποτε.

4) quotcumque ὅσοιδήποτε.

5) utercumque, utracumque, utrumcumque ὁποτεροσδήποτε (Gen. utriuscumque, Dat. utricumque, κλπ.).

61. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 6) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) quis, quid? (οὐσιαστικὴ) τίς, τί ;

2) qui, quae, quod? (ἐπιθετικὴ) ποῖος, ποία, ποῖον ; (Ποβλ. § 60, 1).

3) uter, utra, utrum? πότερος, -α, -ον ; (ποῖος ἐκ τῶν δύο ; Ποβλ. § 60, 5).

4) qualis, quale? ποῖός τις ; (τί λογῆς ; Ποβλ. § 60, 2).

5) quantus, quanta, quantum? πόσος, -η, -ον ; πηλίκος ; (Ποβλ. § 60, 3).

6) quot? (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) πόσοι ; (Ποβλ. § 58, 6, tot).

Ἐκτὸς τῆς quis, quid, αἱ λοιπαὶ (κλιταὶ) ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀναφορικαὶ (§ 60).

Ἡ quis, quid κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Singularis

	Ἀρσενικὸν καὶ Θηλυκὸν	Οὐδέτερον
Nom.	quis τίς ;	quid τί ;
Gen.	cuius τίνος ;	
Dat.	cui τίνι ;	
Acc.	quem τίνα ;	quid τί ;
Abl.	quo	

P l u r a l i s

Nom.	quī	τίνες;	quae τίνες;	quae τίνα;
Gen.	quōrum	τίνων;	quārum	quōrum
Dat.			quībus	τίσι;
Acc.	quōs	τίνας;	quās	τίνας;
Abl.			quībus	(Ποβλ. § 60, 1)

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας quis, quid ὑπάρχει καὶ τύπος quī (= quo). Ποβλ. § 60, Σημ. 1.

Σημείωσις 2. Εἰ; τὸς δύο πρώτας ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται πολλὰκις τὸ ἀπορηματικὸν μόριον nam (δῆ, λοιπόν), τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν αὐτῶν μένει ἀμετάβλητον: quisnam? quidnam? τίς λοιπόν; τί λοιπόν; quinam? quoenam? quodnam? ποῖος λοιπόν; κλπ. Gen. cuiusnam, Dat. cuinam, κλπ. (Ποβλ. § 60, Σημ. 2).

Σημείωσις 3. Ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς cuius (τίνος;) παράγεται καὶ μία ἄλλη (τρικατάληκτος δευτερόκλιτος) ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία, ἡ cūiūs, cūiā, cūiūm, ἔχουσα σημασίαν κτητικὴν: cuiā vox? τίνος φωνή; Ἐκ δὲ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης παράγεται τὸ ἐρωτηματικὸν μονοκατάληκτον ἐπίθετον cuias (γεν. cuiātis, κλπ. = ποδαπός;), εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδονται ὡς ἀπάντησις τὸ nostras ἡμεδαπὸς καὶ vetras ὑμεδαπὸς (§ 26, 4, Β', β').

62. Ἀόριστοι ἀντωνυμιαί (§ 55, 7) εἶναι αἱ ἑξῆς:

Οὐσιαστικά

Ἐπιθετικά

- 1) quīs, (quae ἢ **qua**), quīd τίς, τί 1) quī, quae ἢ **qua**, quōd τίς, τι
Gen. cuius, Dat. cui, κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ὀνομαστικῆ καὶ αἰτιατικῆ συνήθως qua καὶ σπανιώτερον quae (τινά).

- 2) alīquīs, (**alīqua** ἢ alīquae), 2) alīquī, alīquā, alīquōd τίς, τί.
alīquīd τίς, τί

Gen. alīcūiūs, Dat. alīcui, κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῆ ὀνομ. καὶ αἰτ. συνήθως alīquā (τινά).

- 3) quīspīam, (quaepīam) ἢ quīd- 3) quīspīam, quaepīam, quōd-
pīam τίς, τί. pīam τίς, τί.

Gen. cuiuspīam, Dat. cuipīam, κλπ.

- 4) quīsquā, quīdquā ἢ quīc- 4) ullus, ulla ullum τίς, τί.
quā τίς, τί

Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam, κλπ. Gen. ullius, Dat. ulli, Acc. ullum, ullam, ullum, κλπ.

Ὁ πληθυντικὸς κοινὸς ἀμφοτέρων

ulli, ullae, ulla, κλπ. (§ 38, α')

5) quidam, quaedam, quiddam 5) quidam, quaedam, quoddam
τίς, τί τίς, τι

Gen. cuiusdam, Dat. cuidam, Acc. quendam, quandam,
Plur. Gen. quorundam, quarundam, (Ποβλ. § 59, Σημ. idem).

6) 6) aliquot (ἄκλιτος) τινές (§ 60, 4).

7) quilibet, quaelibet, quidlibet 7) quilibet, quaelibet, quodlibet
ὅστισδήποτε ὅστισδήποτε

Gen. cuiuslibet, Dat. cuilibet, κλπ.

8) quivis, quaevis, quidvis ὅς- 8) quivis, quaevis, quodvis
τισδήποτε, (ὅποιος θέλεις) ὅστισδήποτε (ὅποιος θέλεις).

Gen. cuiusvis, Dat. cuivis, κλπ.

9) quisque, (quaeque), quidque 9) quisque, quaeque, quodque
τίς, ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον ἕκαστος, -η. -ον.

Gen. cuiusque, Dat. cuique, κλπ.

10) unusquisque, unumquidque 10) unusquique, unaquaeque,
εἷς ἕκαστος, πᾶς. unumquodque εἷς ἕκαστος, πᾶς.

Gen. uniuscuiusque, Dat. unicuique, Acc. unumquemque
κλπ. (ἦτοι τὸ unus καὶ τὸ quis ἢ qui κλίνονται χωριστά).

11) nemo (ἐκ τοῦ ne+hemo, ἦτοι 11) nullus, nulla, nullum οὐδεὶς,
homo) οὐδεὶς — Gen. nullius, Gen. nullius, Dat. nulli.
Dat. nemini, Acc. neminem. Acc. nullum, nullam, nul-
Ἡ ἀφαιρετικὴ καὶ ὅλος ὁ πλη- lum, κλπ. (Βλ. ἀνωτέρω 4,
θυντικὸς ἐλλείπουν καὶ ἀναπλη- ullus).

12) nihil (οὐδέτερον οὐσιαστικόν, ἐνικοῦ ὀνομ. καὶ αἰτιατ. μόνον) οὐ-
δὲν πρᾶγμα (τίποτε). Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ nulla
res (Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re, § 32).

13) alter, altera, alterum ἑτερος (Βλ. § 59).

14) neuter, neutra, neutrum, οὐδέτερος, οὐδέτερα, οὐδέτερον. Gen.

neutrīus, Dat. neutri, Acc. neutrum, neutram, neutrum, κλπ.
(§ 60, uter).

15) ambo, ambae, ambo, ἄμφω, ἀμφοτέροι, -αι, -α. (Κλίνεται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo, duae, duo).

16) alius, aliū, aliud, ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο, Gen. aliūs, Dat. aliī, Acc. alium, aliam, aliud, κλπ. (ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλιτον ἐπίθετον).

17) aliquantus, -a, -um, ποσός, -ή, -ὸν (κάμποσος).

Σημείωσις. Σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν γενικὴν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -īus καὶ τὴν δοτικὴν εἰς -ī ἐκτὸς τῶν ἀντωνυμιῶν iste, ille (§ 58), ipse, alter (§ 59), ullus, nullus, uter καὶ neuter, τὸ ἀριθμητικὸν unus, -a, -um (εἷς) καὶ τὰ ἐπίθετα solus, -a, -um (μόνος) καὶ totus, -a, -um (ὅλος, ὁλόκληρος), τὰ ὁποῖα εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, α'): unus, -a, -um, Gen. unīus, Dat. unī, Acc. unum, unam, unum, κλπ.—solus, -a, -um, Gen. solīus, Dat. solī, Acc. solum, solam, solum, κλπ.—totus, -a, -um, Gen. totīus, Dat. totī, Acc. totum, totam, totum, κλπ.

Τοῦ -ius τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν ἀνωτέρω ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων τὸ i, τὸ ὁποῖον παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, Σημ.) εἶναι συνήθως μακρόν, λαμβάνεται καὶ ὡς βραχύ, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς: alterīus καὶ alterīus, κλπ., ἀλλὰ πάντοτε (aliūs) γεν. aliūs.

63. Συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι (pronomina correlativa),

Ἑρωτηματικαὶ (§ 61)	Δεικτικαὶ καὶ ὀριστικαὶ (§ 58-59)	Ἀναφορικαὶ (§ 60)	Ἀόριστοι (§ 62)
quis?	hic, iste, ille, is κλπ.	qui quicumque	aliquis κλπ.
qualis?	talis	qualis qualiscumque	—
quantus?	tantus	quantus quantuscumque	aliquantus
quot?	tot	quot quotcumque	aliquot

64. Συσχετικά ἀντωνυμικά ἐπιρρήματα.

(adverbia pronominalia correlativa).

α') Τοπικά.

Ἑρωτηματικά	Δεικτικά	Ἀνεφορικά	Ἀόριστα
ubi? ποῦ ;	hic ἰνθάδε istic αὐτοῦ illic ἐκεῖ — ibi ἐνταῦθα ibīdem ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ	ubi οὗ, ὅπου ubicumque ὅπουδῆποτε	alicubi ποῦ (κάπου) usquam ποῦ ubīque πανταχοῦ nusquam οὐδαμοῦ — alībi ἄλλοθι
quo? ποῖ ; (εἰς ποῖον μέ- ρος ;)	huc δεῦρο, (ἐδῶ) ista, istuc αὐτόσε illo, illuc, ἐκεῖσε — eo αὐτόσε, εἰς τοῦτον τὸν τόπον eodem εἰς τὸν αὐτὸν τόπον	quo οἷ, ὅποι, ἐνθα quocumque ὅποιδῆποτε	aliquo ποί, εἰς τινα τόπον — alio ἄλλοσε, εἰς ἄλλον τόπον
unde? πόθεν ;	hinc ἐνθάδε istinc αὐτόθεν illinc ἐκεῖθεν — inde ἐντεῦθεν indidem ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου utrimque ἀμφο- τέρωθεν	unde ὅθεν undecumque ὅθενδῆποτε	alicunde ποθεν undique πανταχόθεν — aliunde ἄλλοθεν
quā? πῇ (διὰ τίνος τό- που ;)	hāc τῇδε (διὰ τοῦδε τοῦ τόπου) eā, ταύτῃ (διὰ τούτου τοῦ τόπου)	quā ἥ (δι' οὗ τόπου)	—

Ταῦτα εἶναι κυρίως ἀφαιρετικά τῶν ἀντιστοίχων ἀντωνυμιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐννοεῖται ἡ ἀφαιρετική νῖα (τοῦ ὀνόματος νῖα ὁδός).

β') Χ ρ ο ν ι κ ά.

quando? πότε; tum τότε — quondam ποτέ, olim ποτέ, πάλαι, unquam ποτέ, πώποτε — aliquando ἐνίποτε — numquam οὐδέποτε — alius ἄλλοτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ (NUMERALIA)

65. Ἀριθμητικά ἡ Λατινική γλῶσσα ἔχει μόνον ἐπίθετα (numeralia adjectiva) καὶ ἐπιρρήματα (numeralia adverbialia), οὐσιαστικά δὲ οὐχί.

Εἶναι δὲ τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς :

1) ἀπόλυτα (numeralia cardinalia).

2) τακτικά (numeralia ordinalia).

3) πολλαπλασιαστικά (numeralia multiplicativa).

4) ἀναλογικά (numeralia proportionalia), ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἄλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ

5) διανεμητικά (numeralia distributiva),

ἥτοι ἀριθμητικά ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν (quotenī?) **ἀνὰ πόσους; κατὰ πόσους;** π.χ. bīnī ἀνὰ δύο, ternī ἀνὰ τρεῖς, κλπ.

Σημείωσις. Χρονικά ἀριθμητικά (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά δευτεραῖος, τριταῖος, κλπ.) δὲν ἔχει ἡ Λατινική γλῶσσα.

66. α') Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν.

Ἀριθμικά σημεῖα	Ῥωμαϊκά σημεῖα	Ἀπόλυτα quot? ποσοί;	Ταξιζά quotus? ποσός;	Διαμετρικά quoteni? ἀνά ποσούς;	Ἐπιτροφάτα quotiens? ποσάκις
1	I	unus, -a, -um εἷς, μία, ἓν	primus, -a, -um πρῶτος, πρότερον	singuli, -ae, -a ἀνὰ εἷς	sēniel' ἀπαξ
2	II	duo, duae, duo δύο	secundus, -a, -um ἡ alter, -a, -um δευτερός, -α, -ον	bīni, -ae, -a ἀνὰ δύο	bis dīs
3	III	tres, tria τρεις, τρία	tertius, -a, -um τρίτος, -η, -ον	terni (trini), -ae, -a ἀνὰ τρεῖς	tēr τοῖς
4	IV	quattuor quatre, quatre	quartus, -a, -um	quaterni quāni	quātēr quinquies
5	V	quinque sex	quintus sextus	sēni septēni	sexiēs septiēs
6	VI	sex	sextus	octōni novēni	octiēs noviēs
7	VII	septem	septimus	dēni	decies
8	VIII	octo	octāvus		
9	IX	novem	nonus		
10	X	decem	decimus		
11	XI	undecim	undecimus	undeni	undecies

12	XII	duodecim	duodecim	duodeni	duodecies
13	XIII	tredecim	tertius decimus	terni deni	ter decies
14	XIV	quattuordecim	quartus decimus	quaterni deni	quater decies
15	XV	quindecim	quintus decimus	quini deni	quinquies decies
16	XVI	sedecim	sextus decimus	seni deni	sexies decies
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septeni deni	septies decies
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus	octoni deni ἢ duodevicensi	octies decies ἢ duo- decies
19	XIX	undeviginti	undevicesimus	noveni deni ἢ undevicensi	novies decies ἢ un- decies
20	XX	viginti	vicesimus	vicensi	vicies
21	XXI	unus et viginti ἢ viginti unus	unus (primus) et vi- cesimus ἢ vicesimus primus	viceni singuli	semel et vices (ἢ vi- cies et semel)
22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus ἢ vicesimus alter	viceni bini	vicies et bis (bis et vicies)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus ἢ vi- cesimus octavus	duodetricensi	duodetrices
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus	undetricensi	undetrices
30	XXX	triginta	tricesimus	tricensi	trices

Ἀραβικά ψηφία	Ῥωμαϊκά σημεῖα	Ἀπόλυτα ποσά ? πόσοι ;	Τακτικά quotus ? πόσιος ;	Διανεμητικά quoteni ? ἀνά πόσους ;	Ἑξαγράμματα quotiens ? ποσάκις ;
40	XXXX ἢ XL	quadraginta	quadragessimus	quadragēni	quadragies
50	L	quinquaginta	quinquagesimus	quinquagēni	quinquagies
60	LX	sexaginta	sexagesimus	sexageni	sexagies
70	LXX	septuaginta	septuagesimus	septuagēni	septuagies
80	LXXX	octoginta	octogesimus	octogeni	octogies
90	LXXXX ἢ XC	nonaginta	nonagesimus	nonageni	nonagies
100	C	centum	centesimus	centeni	centies
101	CI	centum et unus	centesimus primus	centeni singuli	centies semel
110	CX	centum decem	centesimus decimus	centeni deni	centies decies
120	CXX	centum viginti	centesimus vice-cimus	centeni viceni	centies vices
200	CC	ducenti, -ae, -a	ducentesimus	ducenti	ducenties
300	CCC	trecenti	trecentesimus	trecenti	trecenties
400	CCCC	quadringenti	quadringentesimus	quadringeni	quadringenties
500	IO ἢ D	quingenti	quingentesimus	quingeni	quingenties

600	IOC ἢ DC	sescenti	sescentesimus	sescenti	sescenties
700	IOCC ἢ DCC	septingenti	septingentesimus	septingeni	septingenties
800	DCCC	octingenti	octingentesimus	octingeni	octingenties
900	DCCCC	nongenti	nongentesimus	nongeni	nongenties
1000	M ἢ CIO	mille	millesimus	singula milia	millies
2000	MM	duo milia	bis millesimus	bina milia	bis millies
3000	MMM	tria milia	ter millesimus	terna milia	ter millies
5000	IOO	quinque milia	quinquies millesimus	quina milia	quinquies millies
10000	CCIOO	decem milia	decies millesimus	dena milia	decies millies
50000	IOOO	quinquaginta milia	quinquages millesimus	quinquagena milia	quinquages millies
100000	CCCCIOOO	centum milia	centies millesimus	centena milia	centies millies
1000000	CCCCCIOOOO	decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies millies

67. 6') Πίναξ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν.

Πολλαπλασιαστικὰ καὶ ἀναλογικὰ εὐχρηστο εἶναι ὀλίγα, τὰ ἑξῆς :

1	unus	simplex, -plīcis	ἀπλοῦς, -ῆ-οὖν	simplus, -a, -um	ἀπλοῦς
2	duo	duplex, -plicis	διπλοῦς, -ῆ-οὖν	duplus, -a, -um	διπλάσιος
3	tres	triplex	τριπλοῦς	triplus	τριπλάσιος
4	quattuor	quadrūplex	τετραπλοῦς	quadrūplus, τετρα-	πλάσιος
5	quinque	quincuplex	πενταπλοῦς	—	—
7	septem	septemplex	ἑπταπλοῦς	—	—
8	octo	—	—	octūplus	ὀκταπλάσιος
10	decem	decemplex	δεκαπλοῦς	—	—
100	centum	centūplex	ἑκατονταπλοῦς	—	—

Ἐκ τούτων τὰ μὲν πολλαπλασιαστικὰ (εἰς -plex, γεν. -plīcis) εἶναι μονοκατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα (§ 40, γ'), τὰ δὲ ἀναλογικὰ εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, α', bonus).

Σημείωσις. Τὰ σημεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν Λατινικὴν γραφὴν εἶναι ἑπτὰ, ἥτοι I=1, V=5, X=10, L=50, C=100, IC ἢ (μὲ ἡνωμένα τὰ δύο ταῦτα σημεῖα) D=500 καὶ M=1000.

Ἐκαστον τῶν σημείων τούτων γραφόμενον δεξιὰ ἐτέρου παριστάνοντος τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει πρόσθεσιν, ὡς II (=1+1) duo, 2. CC (=100+100) ducenti, 200. VI (=5+1) sex ἕξ. XV (=10+5) quindecim, 15. LXX (=50+10+10) septuaginta, 70. IC ἢ DC (=500+100) sescenti, 600, κλπ. Γεγραμμένον δὲ ἀριστερὰ ἐτέρου σημείου παριστάνοντος ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει ἀφαίρεσιν, ὡς IV (=5-1) quattuor, 4. IX (=10-1) novem, 9. XL (=50-10) quadraginta, 40. XXIX (=20+9) undetriginta, 29. LXXX (=50+10+10+10+10) ἢ XC (=100-10) nonaginta, 90 κλπ.

Τὸ σημεῖον C γραφόμενον ἀνέστραμμένον, ἥτοι C, εὐθὺς μετὰ τὸ IC ἢ τὸ D (=500) ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 0 (μηδὲν) τῶν ἀραβικῶν ψηφίων, ἥτοι σημαίνει πολλαπλασιασμὸν τοῦ προηγούμενου ἀριθμοῦ ἐπὶ 10, ὡς IC ἢ DC (=500×10=) quinque milia, 5000. ICIC ἢ DCIC (=500×100=) quinquaginta milia, 50000 κλπ.

Τὸ διπλάσιον τοῦ 500 (ἥτοι τὸ 1000) ἢ τοῦ 5000 (ἥτοι τὸ 10000) κ.τ.τ. παρίσταται καὶ γραφομένων ἀριστερὰ, ἥτοι πρὸ τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ IC (ἢ τοῦ

D), τοσούτων C, ὅσα εἶναι τὰ μετὰ τὴν κάθετον γραμμὴν ἀνεστραμμένα C, ὡς CIO (bis IO=) mille, 1000. CCIOO (bis IOO=) decem milia, 10000. CCCIOOO (bis IOOO=) centum milia, 100000. MDCCCXXI=1821, κλπ.

Παρατηρήσεις.

68. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Τὰ ἀπὸ τοῦ quattuor (4) μέχρι καὶ τοῦ centum (100) καθὼς καὶ τὸ mille (1000) εἶναι ἄκλιτα.

Κλιτὰ εἶναι τὰ τρία πρῶτα, ἥτοι τὸ unus (σχηματίζον μάλιστα καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν), τὸ duo καὶ τὸ tres καὶ τὰ δηλοῦντα ἑκατοντάδας, τὰ ὅποια κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) ὡς

ducentī	ducentae	ducentā
ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
	ducentīs,	

κλπ. (§ 38, α').

Κλιτὸν τέλος εἶναι καὶ τὸ milia (ἢ millia), τὸ ὁποῖον εἶναι κυρίως οὐσιαστικὸν (=χιλιάδες, πληθυντικὸς τοῦ ἀκλίτου mille) καὶ κλίνεται ὅπως τὸ tria.

2) Τὰ τρία πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Singularis

Pluralis

Nom.	unus	una	unum	unī	unae	unā
Gen.		unīus (§ 62)		unōrum	unārum	unōrum
Dat.		unī			unīs	
Acc.	unum	unam	unum	unōs	unās	unā
Abl.	unō	unā	unō		unīs	

*Αρσ. Θηλ. Οὐδ. Ἀρσ. καὶ Θηλ. Οὐδ.

Nom.	duō	duae	duo	trēs		tria
Gen.	duōrum	duārum	duōrum		trium	
Dat.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	
Acc.	duōs (duo)	duās	duo	tres		tria
Abl.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	

Σημείωσις. Τὸ unus, -a, -um χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν πληθυντικὸν α') ὅταν συνάπτεται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικοῦ μόνον (pluralia tantum), ὡς una castra ἐν στρατόπεδον, unae litterae μία ἐπιστολή,

(unum castrum = ἓν φρούριον, una littera = ἓν γράμμα, τοῦ ἀλφαβήτου. (§ 34, 4, Α', β', Σημ.).

β) ὅταν λαμβάνηται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *μόνος* ἢ τοῦ *ὁ αὐτός* (ὁ ἴδιος), ὡς **uni** Suēbi=μόνοι οἱ Σουηβοί, Lacedaemonii septingentos annos **unis** moribus vivunt=οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπὶ) ἑπτακόσια ἔτη μὲ τὰ αὐτὰ ἥθη ζῶσι.

69. Τὰ τακτικά καὶ τὰ διανεμητικά ἐπίθετα κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, τὰ διανεμητικά κανονικῶς εἰς τὸν πληθυντικὸν μόνον, τοῦ ὁποίου ὅμως τὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν συνήθως εἰς - um ἀντὶ εἰς - orum - arum (πλὴν τοῦ *singuli*, - ae, - a, τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ σχηματίζεται κανονικῶς): *binī, binae, bina* (ἀνὰ δύο), Gen. *binum* (= *binorum, binarum*) — *senī, senae, sena* (ἀνὰ ἑξ), Gen. *senum* (= *senorum, senarum*). (Ποβλ. § 15, 2).

70. Τὰ διανεμητικά (πλὴν τοῦ *singuli*, - ae, - a) χρησιμοποιοῦνται καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) ὅταν συνάπτονται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικῶν μόνον, ὡς **bina** castra (= **duo** castra) δύο στρατόπεδα, **binae** litterae (= **duae** litterae) δύο ἐπιστολαί. (Ποβλ. § 68, 2, Σημ. α').

2) ἐπὶ πολλαπλασιασμοῦ, ὡς *quater septeni* sunt *duodetriginta* ($7 \times 4 = 28$), *decies centena* milia δεκάκις ἑκατὸν χιλιάδες ($100.000 \times 10 = 1.000.000$).

71. Εἰς τὴν ἐκφορὰν τῶν συνθέτων ἀριθμῶν ἐν γένει παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς :

1) Ἀριθμοὶ σύνθετοι ἐκ δεκάδων καὶ μονάδων, τῶν ὁποίων αἱ μονάδες εἶναι 8 ἢ 9 (ὡς 18, 19—28, 29, κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως τῶν μονάδων **ἀπὸ τῆς ἐπομένης δεκάδος**, ὡς (18=) *duodeviginti*, (19=) *undeviginti*, (28=) *duodetriginta*, (29=) *undetriginta*, κλπ. (Ποβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλλην. δυοῖν δέοντα εἴκοσι = 18, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι = 19, κλπ. καὶ τὰ νέα Ἑλλην. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἓνα, κλπ.).

2) Οἱ ἄλλοι σύνθετοι ἀριθμοὶ

α') **οἱ μικρότεροι τοῦ ἑκατὸν** ἐκφράζονται κατὰ δύο τρόπους, ἥτοι ἢ προτάσσεται ὁ μικρότερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μεγαλύτερος μὲ τὸν σύνδεσμον *et* εἰς τὸ μεταξὺ (*duo et triginta* = 32) ἢ προτάσσεται ὁ μεγαλύτερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος μετὰ τοῦ *et* εἰς τὸ μεταξὺ ἢ ἄνευ αὐτοῦ: *triginta et duo*—*triginta duo*.

β') οἱ **μεγαλύτεροι τοῦ ἑκατὸν** ἐκφέρονται κανονικῶς προτασσομένου τοῦ ἑκάστοτε μεγαλύτερου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ ἑκάστοτε μικροτέρου, συνήθως μὲ τὸν *et* εἰς τὸ μεταξύ, ἂν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν σύνθετον ἀριθμὸν ἀπλοῖ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον δύο (ὥς *centum et viginti*, 120—*mille et ducenti*, 1200), ἄνευ δὲ τοῦ *et*, ἂν εἶναι περισσότεροι, ὥς *ducenti triginta quinque*, 235—*anno millesimo nonagesimo tricesimo .sexto*, ἔτει χιλιοστῷ ἑνακοσιοστῷ τριακοστῷ ἔκτῳ.

72. Οἱ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται κατὰ τὸν νεοελληνικὸν μᾶλλον τρόπον, ἥτοι ὁ μὲν ἀριθμητικὴς ἐκφέρεται δι' ἀπολύτου ἀριθμητικοῦ, ὁ δὲ παρονομαστὴς διὰ τακτικοῦ, παρακολουθεῖ ὅμως κανονικῶς ἡ λέξις *partes* (= μέρη), ὥς *quinque octavae partes*

$\left(\frac{\text{quinque}}{\text{octavae}} \text{ partes} = \frac{5}{8}\right)$, *tres decimae partes* = $\frac{3}{10}$, κλπ. *septem et duo nonae partes* = 7 καὶ $\frac{2}{9}$.

Ἐὰν ὁ παρονομαστὴς εἶναι μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμητοῦ, συνήθως παραλείπεται, ὥς *duo partes* (= *duo tertiae partes*) $\frac{2}{3}$, *tres partes* (= *tres quartae partes*) $\frac{3}{4}$. (Πρβλ. τὰ ἀρχ. Ἑλλην. τὰ πέντε μέρη = $\frac{5}{6}$ · τὰ ἑννέα μέρη = $\frac{9}{10}$).

Ἐὰν δὲ ἀριθμητικὴς εἶναι ἡ μονάς, παραλείπεται οὗτος καὶ ἐκφέρεται μόνον ὁ παρονομαστὴς μετὰ τῆς λέξεως *pars* (= μέρος), ὥς *tertia pars* (= *una tertia pars*) $\frac{1}{3}$, *quarta pars* (= *una quarta pars*) $\frac{1}{4}$, *decima pars* (= *una decima pars*) $\frac{1}{10}$. (Πρβλ. τὸ δέκατον ἢ τὸ ἑν δέκατον).

Τὸ $\frac{1}{2}$ (ἑν δεύτερον) λέγεται *dimidia pars* (= τὸ ἡμισυ μέρος).

73. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα (ἐκτὸς τῶν τεσσάρων πρώτων *se-mel*, *bis*, *ter*, *quater*) σχηματίζονται μὲ τὴν κατάληξιν *-ies* (ἢ ἀρχαῖ-κώτερον *-iens*), ὥς *quinqu - ies* ἢ *quinqu - iens* πεντάκις, *dec - ies* ἢ *dec - iens* δεκάκις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΤΟ ΡΗΜΑ (VERBUM)

74. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι **διά-
θεσις, φωνή, συζυγία, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον**,
ὅπως καὶ τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς.

1) Αἱ διαθέσεις (genēra verbi) εἶναι τέσσαρες :

α') ἡ ἐνεργητικὴ (genus actīvum) : laudo ἐπαινῶ.

β') ἡ μέση (genus mediūm) : labor (= lavo με λούω ἑμαυτόν),
λούομαι.

γ') ἡ παθητικὴ (genus passīvum) : laudor ἐπαινοῦμαι.

δ') ἡ οὐδέτερα (genus neutrum) : dormio καθεύδω.

2) Αἱ φωναὶ (formae verbi) εἶναι δύο, ἦτοι

α') ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ (forma actīva), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μετὰ τὴν κατάληξιν -ο, ὡς delē -ο (καταστρέφω), dele -s, dele -t, κλπ.

β') ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνὴ (forma passīva), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μετὰ τὴν κατάληξιν -or, ὡς delē -or (καταστρέφομαι), delē -ris, delē -tur, κλπ.

3) Αἱ συζυγαί (conjugatiōnes) εἶναι τέσσαρες, ἦτοι

α') ἡ πρώτη συζυγία (conjugatio prima), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηριστὴν **a** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -āre, ὡς amo (ἐκ τοῦ amao), ἀποφ. amāre ἀγαπᾶν.

β') ἡ δευτέρα συζυγία (conjugatio secunda), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηριστὴν **e** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -ēre, ὡς dele -ο, ἀποφ. delēre καταστρέφειν.

γ') ἡ τρίτη συζυγία (conjugatio tertia), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηριστὴν σύμφωνον ἢ τὸ φωνῆεν **u** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -ēre, ὡς leg -ο, ἀποφ. legēre ἀναγιγνώσκειν, tribu -ο, ἀποφ. tribuēre ἀπομένειν.

δ') ἡ τετάρτη συζυγία (conjugatio quarta), περιλαμβάνουσα τὰ

θήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **i** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -īre, ὡς audī - ο, ἀπρφ. audīre ἀκούειν.

4) Αἱ ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ἥτοι

α') ἡ ὀριστικὴ (modus indicatīvus).

β') ἡ ὑποτακτικὴ (modus conjunctīvus), ἡ ὁποία πολλάκις ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (καὶ τότε λέγεται modus optatīvus), (Βλ. καὶ § 168).

γ') ἡ προστακτικὴ (modus imperatīvus), διακρινομένη εἰς προστακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς προστακτικὴν τοῦ μέλλοντος.

5) Οἱ χρόνοι (tempora) εἶναι ἔξ, ἥτοι

α') ὁ ἐνεστώς (tempus praesens ἢ ἀπλῶς praesens).

β') ὁ παρατατικός (imperfēctum).

γ') ὁ μέλλων (futūrum).

δ') ὁ παρακείμενος (perfēctum), διακρινόμενος εἰς κυρίως παρακείμενον (perfectum praesens ἢ logīcum) καὶ εἰς ἱστορικὸν παρακείμενον ἢ ἀόριστον (perfectum historīcum).

ε') ὁ ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum).

ς') ὁ τετελεσμένος μέλλων (futurum exāctum).

6) Οἱ ἀριθμοὶ (numēri) εἶναι δύο, ἐνικός (singulāris) καὶ πληθυντικός (plurālis). (Πρβλ. § 12, 2).

7) Τὰ πρόσωπα (persōnae) εἶναι τρία : πρῶτον (persona prima), δεύτερον (persona secūda) καὶ τρίτον (persona tertia) (§ 56).

75. Ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι οὐχὶ μόνον δύο, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πέντε, ἥτοι :

1) τὸ ἀπαρέμφατον (infinitīvus), τὸ ὁποῖον καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῇθεν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφηρημένον οὐδετέρου γένους (πρβλ. errāre **humānum** est = τὸ πλανᾶσθαι ἀνθρώπινόν ἐστι), καὶ

2) ἡ μετοχὴ (participium), ἡ ὁποία ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ μόνον ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος, ἐν δὲ τῇ μέσῃ μόνον παρακειμένου (ἢ ἀορίστου).

Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς, ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος εἶναι προσέτι :

3) τὸ σουπῖνον ἢ ὕπτιον (supīnum). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν (δ' κλίσεως, § 29) ἔχον δύο μόνον πτώσεις τοῦ ἐνικού, ἥτοι τὴν αἰτιατικὴν (εἰς - um) καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (εἰς - u). Καὶ

α') ὁ μὲν εἰς **-um** τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, εἰς δὴλῶσιν σκοποῦ: (postulo ζητῶ) veniērunt auxiliū **postulātum** (ἦλθον ἐπικουρίαν αἰτήσοντες) ἦλθον ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν, (aquo υἱοδρεύομαι) eo **aquātum** (εἶμι υἱοδρευσόμενος) ὑπάγω πρὸς υἱοδρευσιν.

β') ὁ δὲ εἰς **-u** τύπος χρησιμοποιεῖται εἰς δὴλῶσιν ἀναφορᾶς μετὰ τινων ἐπιθέτων (ὡς facilis, difficilis, jucundus, mirabilis κ. ἄ. τ.), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς φράσεως fas (ἢ nefas) est ὅσιον (ἢ ἀνόσιόν) ἐστι: jucundus **audītu** εὐάρεστος εἰς τὸ ἀκούειν (εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκούῃ τις), hoc nefas est **dictu** τοῦτο οὐχ ὅσιον λέγειν.

4) τὸ γερούνδιον (gerundium). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν οὐδέτερον δευτερόκλιτον, ἔχον τὰς τέσσαρας μόνον πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ληγούσας εἰς -ndi, -ndo, -ndum, -ndo. Ἐκαστος δὲ τῶν τύπων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τινα πλαγίαν πῶσιν **συνάρθρου ἀπαρεμφάτου** (ἐνεργητικοῦ) ἐνεστώτος (ἢ σπανίως ἀορίστου). Οὕτω π.χ. Ὀν. scribere=γράφειν ἢ τὸ γράφειν, γεν. scribendi=τοῦ γράφειν, δοτ. scribendo=τῷ γράφειν (εἰς τὸ γράφειν), αἰτ. (scribere ἢ ad) scribendum=(πρὸς) τὸ γράφειν, ἀφαιρ. scribendo=διὰ τοῦ γράφειν, κλπ.: **dicendi** περίττος ἔμπειρος τοῦ λέγειν, arma pugnando (δοτ.) ἢ ad **pugnandum** (αἰτ.) ὅπλα εἰς τὸ μάχεσθαι χρήσιμα, hominis mens **discendo** (ἀφαιρ.) αἰθρὰ τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς τῷ μαθίνασθαι (ἢ μαθήμασι) τρέφεται.

5) τὸ γερουνδιακὸν (gerundivum). Τοῦτο κανονικῶς εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, λήγον εἰς -ndus, -nda, -ndum (§ 38, α'). Καὶ συνήθως μὲν σημαίνει τὸ γερουνδιακὸν ὅ,τι καὶ τὰ εἰς **-τέος, -τέα, -τέον** ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πολλάκις ὅμως σημαίνει καὶ τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον νὰ γίνῃ: **de-lenda** est Carthāgo καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών, **legendae** sunt litterae ἀναγνωστέα ἐστὶν ἡ ἐπιστολή (§ 35, 4, Α', β', Σημ.), facinus **laudandum** ἔργον ἐπαινετέον, ἐπαινετόν, ἀξιέπαινον.

76. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς, ἥτοι μὲ τὸ ῥήμα sum (=εἶμι, εἶμαι) ὡς **βοηθητικὸν** (verbum auxiliāre), ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μὲ τὸ ῥήμα εἶμι καὶ εἰς τὴν νέαν μὲ τὸ ῥήμα ἔχω καὶ τὸ εἶμαι.

Οὕτω περιφραστικῶς σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ μὲν τῆς ἐνεργ-

γητικῆς φωνῆς ὁ μέλλων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐκ δὲ τῆς μέσης φωνῆς ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν, τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον.

77. Τὸ ῥῆμα *sum* (ἀνώμαλον, ὅπως τὸ **εἶμι** τῆς ἀρχαίας καὶ τὸ **εἶμαι** τῆς νέας Ἑλληνικῆς) κλίνεται ὡς ἑξῆς :

1. Indicativus		2. Conjunctivus		
		P r a e s e n s		
		(Ἀρχαιοτέτεροι τύποι)		
<i>sum</i>	εἶμαι	<i>sim</i>	νὰ εἶμαι	<i>siem</i> ἢ <i>fuam</i>
<i>es</i>	εἶσαι	<i>sīs</i>	νὰ εἶσαι	<i>sies</i> ἢ <i>fuas</i>
<i>est</i>	εἶναι (πρβλ. ἐσ·τὶ)	<i>sit</i>	νὰ εἶναι	<i>siet</i> ἢ <i>fuat</i>
<i>sumus</i>	εἴμεθα	<i>sīmus</i>	νὰ εἴμεθα	—
<i>estis</i>	εἴσθε (πρβλ. ἐσ·τε)	<i>sītis</i>	νὰ εἴσθε	—
<i>sunt</i>	εἶναι	<i>sint</i>	νὰ εἶναι	<i>sient</i> ἢ <i>fuant</i>
		I m p e r f e c t u m		
		(Ἀρχαιοτέτεροι τύποι)		
<i>eram</i>	ἦμην	<i>essem</i>	νὰ ἦμην	<i>forem</i>
<i>erās</i>	ἦσο	<i>esses</i>	νὰ ἦσο	<i>fores</i>
<i>erat</i>	ἦτο	<i>esset</i>	νὰ ἦτο	<i>foret</i>
<i>erāmus</i>	ἦμεθα	<i>essēmus</i>	νὰ ἦμεθα	—
<i>erātis</i>	ἦσθε	<i>essētis</i>	νὰ ἦσθε	—
<i>erant</i>	ἦσαν	<i>essent</i>	νὰ ἦσαν	<i>forent</i>
		F u t u r u m		
<i>erō</i>	θὰ εἶμαι	<i>futūrus, -a, -um</i>	<i>sim</i>	
<i>eris</i>	θὰ εἶσαι		<i>sis</i>	
<i>erit</i>	θὰ εἶναι		<i>sit</i>	
<i>erīmus</i>	θὰ εἴμεθα	<i>futuri, -ae, -a</i>	<i>simus</i>	
<i>erītis</i>	θὰ εἴσθε		<i>sitis</i>	
<i>erunt</i>	θὰ εἶναι		<i>sint</i>	

1. Indicativus		2. Conjunctivus	
Perfectum			
fui	ὑπῆρξα ἢ ἔγινα	fuērim	
fuisti	ὑπῆρξας	fueris	
fuit	ὑπῆρξε	fuerit	
fuimus	ὑπῆρξαμεν	fuerīmus	
fuistis	ὑπῆρξατε	fuerītis	
fuērunt ἢ fuēre	ὑπῆρξαν	fuerint	
Plusquamperfectum			
fuēram	εἶχον ὑπάρξει	fuissem	
fuerās	εἶχες ὑπάρξει	fuiſsēs	
fuerat	εἶχεν ὑπάρξει	fuiſſet	
fuerāmus	εἴχομεν ὑπάρξει	fuiſſēmus	
fuerātis	εἴχετε ὑπάρξει	fuiſſētis	
fuerant	εἶχον ὑπάρξει	fuiſſent	
Futurum exactum			
fuērō	θα ἔχω ὑπάρξει	ἐλλείπει	
fueris	θα ἔχῃς ὑπάρξει		
fuerit	θα ἔχῃ ὑπάρξει		
fuerīmus	θα ἔχωμεν ὑπάρξει		
fuerītis	θα ἔχητε ὑπάρξει		
fuērint	θα ἔχουν ὑπάρξει		
3. Imperativus			
Praesens		Futurum	
Sing. 2	es ἔσο	Sing. 2	esto ἔσο 3. esto ἔστω
Plur. 2	este ἔστε	Plur. 2	estōte 3. suntο
			ἔστε ἔστωσαν

4. Infinitivus

Praesens esse εἶναι	Perfectum fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι	Futurum ἐνικ. futūrum, -am, -um esse ἢ ἀπλῶς fore πληθ. futuros, -as, -a esse ἢ ἀπλῶς fore ἔσεσθαι
------------------------	---	--

5. Participium

Praesens (sens)	Futurum: futūrus, -a, -um
-----------------	---------------------------

Σημείωσις. Τοῦ ἐνεστώτος ἡ μετοχή (sens), ἄχρηστος καθ' ἑαυτήν, εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰ δύο μόνον σύνθετα: praesens παρὼν καὶ absens ἀπὼν (§ 43, 2).

Γερούνδιον καὶ σουπῖνον δὲν ἔχει τὸ sum.

78. Παραδείγματα ὁμάλως κλινομένων ρημάτων.

(amo ἀγαπῶ, deleo καταστρέφω, lego ἀναγινώσκω, audio ἀκούω)

1. Ἑνεργητικὴ φωνή

α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
-------------	-------------	-------------	-------------

I. Indicativus

Praesens	amō (ἐκ τοῦ a- ma - o) ἀγαπῶ	dēle-ō κατα- στρέφω	lēg-ō ἀνα- γινώσκω	audi-o ἀκούω
	amā-s	delē-s	leg-i-s	andi-s
	amā-t	dele-t	leg-i-t	audi-t
	amā-mus	delē-mus	leg-ī-mus	audī-mus
	amā-tis	dele-tis	leg-ī-tis	audī-tis
	ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-u-nt

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	amā - ba - m ἡγά- πων	delē - bam κατέ- στρεφον	leg - ē - bam ἀνεγίγνωσκον	audi - ē - bam ἤκουον
	amā - ba - s	delē - bas	leg - e - bas	audi - e bas
	amā - ba - t	delē - bat	leg - e - bat	audi - e - bat
	ama - bā - mus	delē - bāmus	leg - e - bāmus	audi - e - bāmus
	ama - bā - tis	dele - bātis	leg - e - batis	audi - e - batis
	amā - ba - nt	delē - bant	leg - e - bant	audi - e bant
Futurum	amā - bō θὰ ἀγα- πήσω	delē - bo θὰ κατα- στρέψω	leg - am θὰ ἀναγνώσω	audi - am θὰ ἀκούσω
	amā - bis	delē - bis	leg - ēs	audi - ēs
	amā - bit	delē - bit	leg - et	audi - et
	ama - bīmus	dele - bīmus	leg - ēmus	audi - ēmus
	ama - bītis	dele - bītis	leg - ētis	audi - ētis
	amā - bunt	delē - bunt	leg - ent	audi - ent
Perfectum	amā - v - i ἔχω ἀγα- πήσει ἢ ἡγάπησα	delē - v - i ἔχω κατα- στρέψει ἢ κατέ- στρε-	lēg - i ἔχω ἀνα- γνώσει ἢ ἀνέ- γνωσα	audīv - i ἔχω ἀ- κούσει ἢ ἤκου- σα
	amav - isti	delev - isti	leg - isti	audiv - isti
	amav - it	delev - it	ψα leg - it	audīv - it
	amav - īmus	delev - īmus	leg - īmus	audiv - īmus
	amav - istis	delev - istis	leg - istis	audiv - istis
	amav - ērunt ἢ	delev ērunt ἢ	leg - ērunt ἢ	audiv - ērunt ἢ
	amav - ēre	delev - ēre	leg - ēre	audiv - ēre
Plusquamperfectum	amav - ēram εἰ- χον ἀγαπήσει	delev - ēram εἰ- χον καταστρέψει	leg - ēram εἰ- χον ἀναγνώσει	audiv - ēram εἰ- χον ἀκούσει
	amav - eras	delev - eras	leg - eras	audiv eras
	amav - erat	delev - erat	leg - erat	audiv - erat
	amav - erāmus	delev - erāmus	leg - erāmus	audiv - erāmus
	amav - erātis	delev - erātis	leg - erātis	audiv - erātis
	amav - erant	delev - ērant	leg - ērant	audiv - ērant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	amav - ēro θὰ ἔ- χω ἀγαπήσει	delev - ēro θὰ ἔ- χω καταστρέψει	leg - ēro θὰ ἔ- χω ἀναγνώσει	audiv - ēro θὰ ἔχω ἀκούσει
	amav - eris	delev - eris	leg - eris	audiv - eris
	amav - erit	delev - erit	leg - erit	audiv - erit
	amav - erīnus	delev - erīnus	leg - erīnus	audiv - erīnus
	amav - erītis	delev - erītis	leg - erītis	audiv - erītis
	amav - ērint	delev - ērint	leg - ērint	audiv - ērint

2. Conjunctivus

Praesens	am - em (ἐκ τοῦ a- ma-em) νὰ ἀγαπῶ	dele - am νὰ κατα- στρέφω	leg - am νὰ ἀνα- γνώσκω	audi - am νὰ ἀκούω
	am - ēs	dele - ās	leg - ās	audi - ās
	am - et	dele - at	leg - at	audi - at
	am - ēmus	dele - āmus	leg - āmus	audi - āmus
	am - ētis	dele - ātis	leg - ātis	audi - ātis
	am - ent	dele - ant	leg - ant	audi - ant

Imperfectum	amā - rem νὰ ἡ- γάπων	delē - rem νὰ κα- τέστρεφον	leg - ē - rem νὰ ἀνα- γινώσκον	audī - rem νὰ ἤκουον
	ama - res	delē - res	leg - e - res	audī - res
	ama - ret	delē - ret	leg - e - ret	audī - ret
	ama - rēmus	dele - rēmus	leg - e - rēmus	audī - rēmus
	ama - rētis	dele - rētis	leg - e - rētis	audī - rētis
	ama - rent	delē - rent	leg - ē - rent	audī - rent

Futurum	amatūrus, - a, - um sim	deletūrus, - a, - um sim	lectūrus, - a, - um sim	auditūrus, - a, - um sim
	sis	sis	sis	sis
	sit	sit	sit	sit
	amaturi, - ae, - a simus	deleturi, - ae, - a simus	lecturi, - ae, - a simus	audituri, - ae, - a simus
	sitis	sitis	sitis	sitis
	sint	sint	sint	sint

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	amav - ěrim (ἐὰν) ἀγαπήσω	delev - ěrim (ἐὰν) καταστρέψω	leg - ěrim (ἐὰν) ἀναγνώσω	audiv - ěrim (ἐὰν) ἀκούσω
	amav - eris	delev - eris	leg - eris	audiv - eris
	amav - erit	delev - erit	leg - erit	audiv - erit
	amav - erīmus	delev - erīmus	leg - erīmus	audiv - erīmus
	amav - erītis	delev - erītis	leg - erītis	audiv - erītis
	amav - ěrint	delev - ěrint	leg - erint	audiv - erint

Plusquamperfectum	amav - issem (ἐὰν) εἶχον ἀγαπήσει	delev - issem (ἐὰν) εἶχον καταστρέψει	leg - issem (ἐὰν) εἶχον ἀναγνώσει	audiv - issem (ἐὰν) εἶχον ἀκούσει
	amav - isses	delev - isses	leg - isses	audiv - isses
	amav - isset	delev - isset	leg - isset	audiv - isset
	amav - issēmus	delev - issēmus	leg - issēmus	audiv - issēmus
	amav - issētis	delev - issētis	leg - issētis	audiv - issētis
	amav - issent	delev - issent	leg - issent	audiv - issent

Futu-
rum
exa-
ctum

Ἐλλείπει

3. Imperativus 29207

Praesens	Sing. 2	ama ἀγάπα	dele κατάστρε- ψε	leg - e ἀναγί- νωσθε	audi ἄκουε
	Plur. 2	amā - te	delē - te	leg ἴ - te	audi - te
Futurum	Sing. 2	amā - to ἀγάπησον	delē - to κατά- στρεψον	leg - ἴ - to ἀνάγνωσον	audī - to ἀκουσον
		3 ama - to	dele - to	leg - ἴ - to	audi - to
	Plur. 2	ama - tōte	dele - tōte	leg - ἰ - tōte	audi - tōte
		3 ama - nto	dele - nto	leg - u - nto	audi - u - nto

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
	4. Infinitivus			
Præsens	amā - re	delē re	leg - ě - re	audī - re
	ἀγαπᾶν	καταστρέφειν	ἀναγινώσκειν	ἀκούειν
Futurum	amaturum, - am, - um esse	deleturum, - am, - um esse	lecturum, - am, - um esse	auditurum, - am, - um esse
	amaturos, - as, - a esse	deleturos, - as, - a esse	lecturos, - as, - a esse	audituros, - as, - a esse
	ἀγαπήσειν	καταστρέψειν	ἀναγνώσειν	ἀκούειν
Perfectum	amav - isse	delev - isse	leg - isse	audiv - isse
	ἀγαπήσαι	καταστρέψαι	ἀναγνώσαι	ἀκοῦσαι
	5. Gerundium			
	Gen. ama - ndi τοῦ ἀγαπᾶν	dele - ndi τοῦ κα- ταστρέφειν	leg - e - ndi τοῦ ἀναγινώσκειν	audi - e - ndi τοῦ ἀκούειν
	Dat. ama - ndo	dele - ndo	leg - e - ndo	audi - e - ndo
	Acc. ama - ndum	dele - ndum	leg - e - ndum	audi - e - ndum
	Abl. ama - ndo	dele - ndo	leg - e - ndo	audi - e - ndo
	6. Supinum			
	Acc. amāt - um,	delēt - um	lect - um	audīt - um
	Abl. amīt - ū	delēt - ū	lect - ū	audīt - ū
	7. Participium			
Præsens	ama - ns, ama - ntis	dele - ns, dele - ntis	leg - e - ns leg - e - ntis	audi - e - ns, audi - e - ntis
	ἀγαπῶν, - ῶσα, - ῶν	καταστρέφων, - οῦσα, - ον	ἀναγινώσκων, - ουσα, - ον	ἀκούων, - ουσα, - ον,

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amat - ūrus, - ūra, - ūrum	delet - ūrus, - ura, - urum	lect - ūrus, - ura, - urum	audit - ūrus, - ura, - urum
	ἀγαπήσων, - οῦσα, - ον	καταστρέψων, - οῦσα, - ὄν	ἀναγνωσόμε- - νος, μένη, μενον	ἀκουσόμενος, - μένη, - μενον

2. Μέση (ἡ παθητική) φωνή

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
1. Indicativus				

Praesens	amor (ἐκ τοῦ ama - or) ἀγαπῶμαι	dele - or κατα- στρέφομαι	leg - or ἀνα- γινώσκομαι	audi - or ἀκούο- μαι
	amā - ris (ἡ - re)	delē - ris (ἡ - re)	leg - ē - ris (ἡ - re)	audi - ris (ἡ - re)
	amā - tur	delē - tur	leg - ī - tur	audi - tur
	amā - mur	delē - mur	leg - ī - mur	audi - mur
	ama - mīni	dele - mīni	leg - i - mīni	audi - mīni
	ama - ntur	dele - ntur	leg - un - tur	audi - u - ntur

Imperfectum	amā - bar ἡγαπώ- μην	delē - bar κατε- στρεφόμην	leg - ē - bar ἀνε- γινωσκόμην	audi - ē - bar ἠκουόμην
	ama - bā - ris (ἡ re)	dele - bā - ris (ἡ - re)	leg - e - bā - ris (ἡ - re)	audi - e - bāris (ἡ - re)
	ama - bātur	dele - bātur	leg - e - bātur	audi - e - bātur
	ama - bāmur	dele - bāmur	leg - e - bāmur	audi - e - bāmur
	ama - bamīni	dele - bamīni	leg - e - bamīni	audi - e - bamīni
	ama - bantur	dele - bantur	leg - e - bantur	audi - e - bantur

Futurum	amā - bor θὰ ἀ- γαπηθῶ	delē - bor θὰ κα- ταστραφῶ	leg - ar θὰ ἀνα- γνωσθῶ	audi - ar θὰ ἀ- κουσθῶ
	ama - bē - ris (ἡ - re)	dele - bē - ris (ἡ - re)	leg - ē - ris (ἡ - re)	audi - ē - ris (ἡ - re)
	ama - bītur	dele - bītur	leg - ētur	audi - ētur
	ama - bīmur	dele - bīmur	leg - ēmur	audi - ēmur
	ama - bimīni	dele - bimīni	leg - emīni	audi - emīni
	ama - buntur	dele - buntur	leg - entur	audi - entur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	amātus, -a, -um	delētus, -a, -um	lectus, -a, -um	audītus, -a, -um
	sum, es, est	sum, es, est	sum, es, est	sum, es, est
	ἔχω ἀγαπηθῆ ἢ ἡγαπήθην	ἔχω καταστροφῆ ἡ κατεστράφη	ἔχω ἀναγνωσθῆ ἡ ἀνεγνώσθην	ἔχω ἀκουσθῆ ἡ ἠκούσθην
	amati, -ae, -a	deleti, -ae, -a	lecti, -ae, -a	auditi, -ae, -a
	sumus, estis, sunt	sumus, estis, sunt	sumus, estis sunt	sumus, estis, sunt

Plusquamperfectum	amatus, -a, -um	deletus, -a, -um	lectus, -a, -um	auditus, -a, -um
	eram, eras, erat εἶχον ἀγα- πηθῆ	eram, eras, erat εἶχον καταστροφῆ	eram, eras, erat εἶχον ἀναγνωσθῆ	eram, eras, erat εἶχον ἀκουσθῆ
	amati, -ae, -a	deleti, -ae, -a	lecti, -ae, -a	auditi, -ae, -a
	eram, eratis	eram, eratis,	eram, era-	eram, era-
	erant	erant	tis, erant	tis, erant

Futurum exactum	amatus, -a, -um	deletus, -a, -um	lectus, -a, -um	auditus, -a, -um
	ero, eris, erit	ero, eris, erit	ero, eris, erit	ero, eris, erit
	θὰ ἔχω ἀγαπηθῆ	θὰ ἔχω κατα- στροφῆ	θὰ ἔχω ἀνα- γνωσθῆ	θὰ ἔχω ἀκου- σθῆ
	amati, -ae, -a	deleti, -ae, -a	lecti, -ae, -a	auditi, -ae, -a
	erimus, eritis, erunt	erimus, eritis erunt	erimus, eritis erunt	erimus, eritis, erunt

2. C o n j u n c t i v u s

Praesens	amer ἐκ τοῦ a- ma-er) νὰ ἀγα- πῶμαι	delē-ar νὰ κατα- στρέφωμαι	leg-ar νὰ ἀνα- γινώσκωμαι	audi-ar νὰ ἀ- κούωμαι
	amē-ris (ἡ-re)	dele-ā-ris (ἡ-re)	leg-āris (ἡ-re)	audi-āris (ἡ-re)
	amē-tur	dele-ātur	leg-ātur	audi-ātur
	amē-mur	dele-āmur	leg-āmur	audi-āmur
	ame-mīni	dele-amīni	leg-amīni	audi-amīni
	ame-ntur	dele-antur	leg-antur	audi-antur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	amā-rer vā ἡγα- πώμην	delē-rer vā κατε- στροφόμεν	leg-ē-rer vā ἀ- νεγινωσκόμην	audī-rer vā ἡ- κούόμην
	ama-rēris (ἡ - re)	dele-rēris (ἡ - re)	leg-e-rēris (ἡ - re)	audi rēris (ἡ - re)
	ama-rētur	dele-rētur	leg-e-rētur	audi-rētur
	ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur
	ama-remīni	dele-remīni	leg-e-rimīni	audi-remīni
	ama-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur
Perfectum	✓ amatus, -a, -um sim, sis, sit, (ἐάν) ἔχω ἀγαπηθῇ ἢ ἀγαπηθῶ	deletus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω καταστροφῇ ἢ καταστροφῶ	lectus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀνα- γνωσθῇ ἢ ἀνα- γνωσθῶ	auditus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀ- κουσθῇ ἢ ἀ- κουσθῶ
	amati, -ae, -a simus, sitis, sint	deleti, -ae, -a simus, sitis, sint	lecti, -ae, -a simus, sitis, sint	auditi, -ae, -a simus, sitis, sint
	amatus, -a, um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀγαπηθῇ	deletus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον καταστροφῇ	lectus, -a, um essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀναγνωσθῇ	auditus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀκουσθῇ
	amati, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	deleti, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	lecti, -ae, -a essemus, es- setis, essent	auditi, -ae, -a essemus, es- setis, essent
Futu- rum ex- actum	Ἐλλείπει			

3. Imperativus

Praesens	Siug. 2. amā-re vā ἀγαπᾶσαι	delē-re vā κατα- στρέφεσαι	leg-ē re vā ἀ- ναγινώσκεισαι	audī-re vā ἀ- κούεσαι
	Plur. 2. ama-mini	dele-mini	leg i-mini	audi-mini

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	Sing. 2 amā-tor νὰ ἀγαπᾶσαι	delē-tor νὰ κατα- στρέφεισαι	leg-ī-tor νὰ ἀ- ναγινώσκεισαι	audī-tor νὰ ἀ- κούεισαι
	3 ama-tor dele-tor		leg-i-tor	audi-tor
	Plur. 3 ama-ntor dele-ntor		leg-u-ntor	audi-u-ntor

4. Infinitivus

Præsens	amā-ri ἀγαπᾶσθαι	delē-ri καταστρέφεισθαι	leg-ī ἀναγι- νώσκεισθαι	audī-ri ἀκούεισθαι
---------	---------------------	----------------------------	----------------------------	-----------------------

Futurum	amātum iri ἀγα- πηθήσεσθαι	deletum iri κατα- στροφῆσεσθαι	lectum iri ἀνα- γνωσθήσε- σθαι	audītum iri ἀκουσθήσε- σθαι
---------	-------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------------	-----------------------------------

Perfectum	amatum, -am, -um esse ὅτι ἢ νὰ ἔχη ἀγαπηθῇ	deletum, -am, -um esse ὅτι ἢ νὰ ἔχη καταστροφῇ	lectum, -am, -um esse ὅτι ἢ νὰ ἔχη ἀναγνωσθῇ	auditum, -am, -um esse ὅτι ἢ νὰ ἔχη ἀκουσθῇ
	amatos, -as, -a esse	deletos, -as, -a esse	lectos, -as, -a esse	auditos, -as, -a esse

Futurum exactum	amatum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη ἀγαπηθῇ	deletum, -am, -um, fore ὅτι θὰ ἔχη καταστροφῇ	lectum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη ἀναγνωσθῇ	auditum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη ἀκουσθῇ
	amatos, -as, -a fore	deletos, -as, -a fore	lectos, -as, -a fore	auditos, -as, -a fore

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
5. Participium				
Perfectum	amātus, amāta, delētus, delēta, amātum delētum	lectus, lecta, lectum	audītus, au- dītā, audītum	
	ἡγαπημένος ἡ ἀγαπηθείς	κατεστραμμένος ἡ καταστραφείς	ἀνεγνωσμένος ἡ ἀναγνωσθείς	ἡκουσμένος ἡ ἀκουσθείς
6. Gerundivum				
	ama-ndus, ama-nda, ama-ndum	dele-ndus, dele-nda, dele-ndum	leg-e-ndus, leg-e-nda, leg-e-ndum,	audi-e-ndus, audi-e-nda, audi-e-ndum
	ἀγαπητέος,-τέα, -τέον	καταστρεπτέος, -τέα, -τέον	ἀναγνωστέος, -τέα, -τέον	ἀκουστέος, -τέα, -τέον

79. Αἱ κυρίως προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ρημάτων.

	Ἑνεργητικῆς φωνῆς		Μέσης φωνῆς	
	Ὅριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτ.	Ὅριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτικὴ
Ἑνικός	1. - m ἢ —		- r	...
	2. - s (ὁριστικὴ προχμ. - sti)	— ἢ -to	- ris (ἢ - re)	- re ἢ - tor
	3. - t	- to	- tur	- tor
Πληθυντικός	1. - mus		- mur	...
	1. - tis (ὁριστικὴ προχμ. - stis)	- te ἢ - tote	- mini	- mini
	3. - nt (ὁριστικὴ προχμ. - runt ἢ - re)	- nto	- ntur	- ntor

Σημείωσις 1. Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μονολεκτικῶς σχηματιζομένων χρόνων τῆς μέσης φωνῆς εὐρίσκεται ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἀντιστοίχου χρόνου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἂν μὲν τοῦτο λήγῃ εἰς ο προστιθεμένου ἐνός r, ἂν δὲ λήγῃ εἰς m τρεπομένου τοῦ m εἰς r, ὥς amo - amor, amabam - amabar, amabo - amabor, amem - amer, amarem - amarer, κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος τῆς μέσης φωνῆς (amatum iri, deletum iri, κλπ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σουπίνου (§ 75, 3) καὶ τοῦ iri, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος eo = πορεύομαι.

Ἀρχαικώτεροι τύποι εἶναι : α') τοῦ παρατατικοῦ τῆς δ' συζυγίας audībam, audības, κλπ. καὶ τοῦ μέλλοντος audībo, audībīs, κλπ. β') τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος amarīer, legīer κλπ. (=amari, legi) γ' τοῦ γερουνδιακοῦ τῆς γ' καὶ τῆς δ' συζυγίας eis - undus, ὡς legundus, audiundus (=legendus, audiendus).

Ἀποθετικά ῥήματα (verba deponentia).

80. Καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει **ἀποθετικά** ῥήματα ἐνεοργητικῆς (ἢ οὐδετέρας) διαθέσεως, ἥτοι ῥήματα τὰ ὁποῖα ἔχουν μόνον τὴν μέσην φωνὴν (διὸ λέγονται καὶ media tantum, § 74, 2, β') ὡς hortor (προτρέπω) - hortātus sum - hortātum - hortāri, vereor (εὐλαβοῦμαι) - verītus sum - verītum - verēri, loquor (ὁμιλῶ) - locūtus sum - locūtum - loqui, blandior (κολακεύω) - blandītus sum - blandītum - blandīri.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀντίστοιχα ῥήματα μέσης φωνῆς (μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως, § 78, 2), μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τῆς μέσης φωνῆς μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνῶ ἔχουν ἐκ τῆς ἐνεοργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπίνον, τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερούνδιον.

F u t u r u m

	hortor πρβλ. amor	vereor πρβλ. deleor	loquor πρβλ. legor	blandior πρβλ. audior
Conjunctivus	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus, -a, -um
	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit
	hortaturi, -ae, -a	verituri, -ae, -a	locuturi, -ae, -a	blandituri, -ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint

Infinitivus	hortatūrum, -am,-um esse	veritūrum, -am,-um esse	locutūrum, -am,-um esse	blanditūrum, -am,-um esse
	hortaturos, -as,-a esse	verituros, -as,-a esse	locuturos, -as,-a esse	blandituros, -as,-a esse
Supinum	hortātum,-tū	veritūm,-tū	locūtum,-tū	blandītum,-tū
Participium				
Praesens	hortans (gen. hortantis)	verens (gen. verentis)	loquens (gen. loquentis)	blandiens (gen. blandientis)
Futurum	hortatūrus, -a,-um	veritūrus, -a,-um	locutūrus, -a,-um	blanditūrus, -a,-um
Gerundium	Gen. hortandi	verendi	loquendi	blandiendi
	Dat. hortando	verendo	loquendo	blandiendo
	Acc. hortandum	verendum	loquendum	blandiendum
	Abl. hortando	verendo	loquendo	blandiendo

81. Ἐκτὸς τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τινὰ ἡμιαποθετικὰ ῥήματα (verba semideponentia), ἧτοι ῥήματα τὰ ὁποῖα ἔχουν

1) ἔνεστώτα μὲν καὶ ἀπαρέμφανον ἐνεργητικοῦ τύπου, παρακείμενον δὲ μέσου τύπου. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

audeo τολμῶ ausus sum ἐτόλμησα ausum, audēre,
gaudeo χαίρω gavīsus sum ἐχάσθην gavīsum, gaudēre,
soleo συνηθίζω solītus sum συνήθισα solītum, solēre,
fido πέποιθα fīsus sum ἔσχον πεποίθισιν fīsum, fidēre,

Οὕτω καὶ τὰ σύνθετα confīdo πέποιθα, diffīdo δυσπιστῶ, κλπ.

2) ἐνεστῶτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον μέσου τύπου, παρακείμενον δὲ ἐνεργητικοῦ. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

devertor καταλύω - *deverti* κατέλυσα - *deversum*, *deverti*.

revertor ἐπιστρέφω - *reverti* (καὶ *reversus sum*) ἐπέστρεψα - *reversum*, *reverti*.

adsentior συναινῶ - *adsensi* συνήνεσα - *adsensum*, *adsentiri* (πρβλ. ἴσταμαι - **ἔστηκα**, **ἔστην**—φύομαι - **πέφυκα**, **ἔφην**, κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Ὅπως τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐν γένει ἡ μετοχή τοῦ (μέσου) παρακείμενου ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τὴν μετοχήν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακείμενου ἢ ἀορίστου (ὡς *loquor* - *locutus* = εἰρηκώς ἢ εἰπών, *hortor* - *hortatus* = παραινέσας, *audeo* - *ausus* = τετολμηκώς ἢ τολμήσας), οὕτω καὶ ἄλλων ῥημάτων ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακείμενου λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ παρακείμενου ἢ ἀορίστου, ὡς (*cepo* δειπνῶ) *cenatus*=δεδειπνηκώς ἢ δειπνήσας, (*prandeo* ἀριστῶ) *pransus*=ἡριστηκώς ἢ ἀριστήσας, (*iuro* ὀνυμι) *iuratus*=ὀμόσας. Τῶν δὲ ῥημάτων *potare* (πίνειν) καὶ *tacere* (σιγᾶν) ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακείμενου λαμβάνεται καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν σημασίαν, ὡς *potus* (= *potatus*)=πεπωκώς ἢ πίων καὶ ποθείς, *tacitus*=σιγήσας (σιγηλός) καὶ σιγηθεὶς. (Πρβλ. νεοελλ. δειπνῶ-δειπνημένος=ὁ δειπνήσας, πίνω - πιωμένος=ὁ πεπωκώς). Καὶ μὲ παθητικοῦ δὲ ἐνεστῶτος σημασίαν λαμβάνεται πολλὰκις ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακείμενου, ὡς *tutior est certa pax quam sperata victoria* = ἀσφαλεστέρα εἶναι βεβαία εἰρήνη παρὰ ἐλπιζομένη νίκη.

Αἱ χρήσεις αὗται τῆς μετοχῆς τοῦ μέσου παρακείμενου εἰς -tus, -ta, -tum ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἀρχῇθεν οὐδὲν ἄλλο ἢτο παρὰ ἐπίθετον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ῥηματικά ἐπίθετα τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς -τος, -τη, -τον, τὰ ὅποια, ὡς γνωστόν, ἐσθίμαιον ἀρχῇθεν τὸν ὑποκείμενον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνον (ὡς *θνητός*=ὁ ὑποκείμενος εἰς τὸ θνήσκειν), ἔπειτα δὲ τὸ δυνατόν γενέσθαι (ὡς *βατός*=εἰς ὃν δύναται τις νὰ βαδίσῃ, κατὰ τὸ ἀντίθετον *ἄβατος*), τέλος δὲ ὅτι καὶ ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου ἢ παρακείμενου (ὡς *δυνατός*=ὁ δυνάμενος, νεοελλ. *καυτός*=ὁ καίων, *ἀστράτευτος*=ὁ μὴ στρατευσάμενος, *ἄπρακτος*=ὁ μὴ πράξας, *θαυμαστός*=ὁ θαυμαζόμενος, ὁ τεθαυμασμένος, κλπ.). Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ, π.χ. *ignotus* = ὁ ἄγνωστος καὶ ὁ ἀγνοῶν, *occultus* = ὁ κεκρυμμένος καὶ ὁ (κρύπτων) ἀσφαλίζων, κ.ἄ.τ.

82. Περιφραστικὴ συζυγία (*Conjugatio periphrastica*).—

Ἐκτὸς τῶν συνήθων περιφραστικῶν τύπων τῶν ῥημάτων τῶν τριτάτων συζυγιῶν (§ 76), περιφραστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι σχηματίζονται προσέτι κατὰ πάντας τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις διὰ τῶν διαφόρων μετοχῶν τῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ δὲ τῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλον-

τος (eīs - ūrus), καὶ διὰ τοῦ γερονδιακοῦ (eīs - ndus, - nda, - ndum, § 75, 5) μετὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος esse π. χ.

1) scriptūrus sum μέλλω γράφειν, scriptūrus eram ἔμελλον γράφειν, scripturus ero, scripturus fui, κλπ.

2) docendus sum (διδασκτέος εἰμι) πρέπει νὰ διδαχθῶ, docendus eram ἔπρεπε νὰ διδαχθῶ, docendus ero, κλπ.

Μεταβολαί τινες εἰς ῥηματικούς τύπους τῶν τεσσάρων συζυγιῶν.

83. Οἱ ῥηματικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι ἐκ χρονικοῦ θέματος παρακειμένου μὲ χαρακτηριστ. **v** πολλάκις ἀποβάλλουν τὸ **v** τοῦτο, ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν **ve** ἢ **vi** ἀκολουθῇ εἰς τὴν κατάληξιν **r** ἢ **s**. Μετὰ δὲ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ **v** τὰ συναντώμενα φωνήεντα, πλὴν τῶν **i** - **e**, συναιροῦνται, ἥτοι (εἰς τὴν **α'** συζυγίαν) τὸ **a+i** εἰς **a**, (εἰς τὴν **β'** συζυγίαν) τὸ **e+i** εἰς **e**, καὶ (εἰς τὴν **δ'** συζυγίαν) τὸ **i+i** εἰς **i**. Δύνανται ὅμως τὰ δύο **i** νὰ μένουν καὶ ἀσυναίρετα, π. χ.

amo, ama-v-i, amaverunt καὶ amārunτ, amavistis καὶ amastis, amavero καὶ amāro, amavisse καὶ amasse, κλπ.

deleo, dele-v-i, deleveram καὶ delēram, delevistis καὶ delestis, κλπ.

audio, audi-v-i, audivisti καὶ audisti ἢ audiisti, audiverunt καὶ audiērunt, audiveram καὶ audiēram, κλπ.

Σημείωσις. Τῶν εἰς -iνι παρακειμένων δύναται νὰ ἐκπίπῃ τὸ **v** καὶ εἰς τὸ **α'** καὶ **γ'** ἐνικὸν πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς, ἀλλὰ τότε δὲν συναιροῦνται τὰ δύο **i**. Οὕτω σχηματίζονται κανονικῶς οἱ τύποι οὗτοι εἰς τὸν παρακειμένον τῶν συνθέτων τοῦ ῥήματος εο πορεύομαι, ὡς redeo ἐπανέρχομαι - (redīvi καὶ redīi - (red-ivit καὶ rediit, καθὼς καὶ τοῦ ῥήματος peto ζητῶ - (petīvi καὶ petīi - (petivit καὶ petiit. (6, 1, Σημ.).

84. Δεκαπέντε ῥήματα τῆς **γ'** συζυγίας (ἐξ ὧν τὰ τρία ἀποθετικά) λήγουν εἰς -io (ὅπως τὰ τῆς **δ'** συζυγίας). Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

cario λαμβάνω,	cēpi,	captum,	capēre
cupio ἐπιθυμῶ,	cupīvi,	cupitum,	cupēre
facio ποιῶ,	fēci,	factum,	facēre
fodio ὀρύσσω,	fodi,	fossum,	fodēre
fugio φεύγω,	fūgi,	(fugitum),	fugēre
jacio ῥίπτω,	jēci,	jactum,	jacēre

lacio	ἐλκω	- - -	lacere
		(ἀρχαϊκὸν εὐχρηστον ἐν συνθέσει, π.χ. elicio ἐξέλκω, elicui, elicītum, elicere).	
pario	γεννῶ	perēri,	partum, parere
quatio	σεῖω	(quassi) ,	quassum, quatere
rapio	ἄρπάζω	rapui,	raptum, rapere
sapio	ἔχω γεῦσιν, σωφρονῶ	(sapīvi ἢ sapīi)	sapere
specio	θεῶμαι	spexi,	spectum, specere
gradior	βαίνω	gressus sum,	gressum, gradi
morior	ἀποθνήσκω	mortuus sum,	(mortuum), mori
pator	πάσχω	passus sum,	passum, pati

Τῶν ῥημάτων τούτων ὁ χαρακτηριστὸς τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος i ἀποβάλλεται, ὅπου ἀκολουθεῖ ἄλλο **i** τῆς καταλήξεως ἢ er ἢ τελικὸν e. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνονται ὅπως τὸ lego - legor (§ 78).

Ἑνεργητικὴ φωνή		Μέση φωνή	
1. Indicativus			
Praesens			
capi-o		capi-or	
cap-is	(ἐκ τοῦ capi is)	cap-ēris	(ἐκ τοῦ capi-eris)
cap-it	(ἐκ τοῦ capi-it)	cap-itur	(ἐκ τοῦ capi-itur)
cap īmus	(ἐκ τοῦ capi-imus)	cap-īmur	(ἐκ τοῦ capi-imur)
cap-itis	(ἐκ τοῦ capi-itis)	capi-mīni	(ἐκ τοῦ capi-imini)
capi umt		capi-untur	
Imperfectum :		capi-ēbam,	capi-ebas, capie-bat, κλπ.
Futurum :		capi-am,	capi-es, capi-et, κλπ.
2. Coniunctivus			
Praesens :		capi-am,	capi-as, capi-at, κλπ.
		capi-ar,	capi-aris, capi-atur, κλπ.

Imperfectum

capērem (ἐκ τοῦ capi-erem) cap-ērer (ἐκ τοῦ capi-erer)
 cap-eres (ἐκ τοῦ capi-eres) κλπ. cap-erēris (ἐκ τοῦ capi-ereris) κλπ.

cap-eret	cap-eretur
cap-eremus	cap-eremur
cap-eretis	cap-eremini
cap-erent	cap-erentur

3. Imperativus

cap-e (ἐκ τοῦ capi-e)	cap-ere (ἐκ τοῦ capi ere)
cap-ito (ἐκ τοῦ capi-ito) κλπ.	cap-itor (ἐκ τοῦ capi-itor) κλπ.
cap-ito	cap-itor
cap-ite	cap-imini
cap-itote	
capi-unto	capi-untor

4. Infinitivus

cap-ere (ἐκ τοῦ capi-ere)	capi-i (ἐκ τοῦ capi i)
---------------------------	------------------------

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος *facio* τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος σχηματίζεται ἄνευ τῆς καταλήξεως *e*, ἐκ μόνοι τοῦ θέματος: *fac* (τοίσι). Ὁμοίως σχηματίζεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τῶν ῥημάτων *dico* (λέγω), *duco* (ἄγω), *fero* (φέρω): *dic*, *duc*, *fer*.

Τὰ μετὰ προθέσεως ὁμως σύνθετα τοῦ *facio*, (εἰς τὰ ὅποια τὸ **a** τοῦ θέματος τρέπεται εἰς *i*), σχηματίζουν τὸ πρόσωπον τοῦτο κανονικῶς μὲ τὴν κατάληξιν *e*: *conficio* (κατασκευάζω)· *confice*, *per-ficio* (διαπράττω)· *per-fice* κλπ.

85. Χρονικὰ δέματα.—Οἱ διάφοροι τύποι παντὸς ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται ἐκ τριῶν κυρίων θεμάτων, ἥτοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργητικοῦ) παρακειμένου καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουλίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ ἐνεστώς, ὁ (ἐνεργητικὸς) παρακείμενος καὶ τὸ σουλίνον (μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος) λέγονται **ἀρχικοὶ χρόνοι** τοῦ ῥήματος (*tempora primitiva*), ὥς

amo,	amāvi,	amātum,	amāre
deleo,	delēvi,	delētum,	delēre
lēgo,	lēgi,	lectum,	legēre, κλπ.

1) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζονται ὁ ἐνεστώτης καὶ ὁ παρατατικός ὁριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς, ὁ (ἄπλους) μέλλων τῆς ὁριστικῆς, ἡ προστακτική, τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος, ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ γερούνδιον :

(θ. ama-) amo, amor (ἐκ τοῦ ama-o, ama-or)—amem, amer (ἐκ τοῦ ama-em, ama-er),— ama-bam, ama-bar, ama-rem, ama-rer—amabo, ama-bor,—ama, ama-to κλπ.—ama-re, ama-rī—ama-ns, ama-ndī κλπ.

2) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργ.) παρακειμένου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἥτοι ὁ ἐνεργ. παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὁριστικῆς :

θ. (amav-) amāv-i, amav-ērīm, amav-ēram, amav-issem, amav-isse, amav-ēro, κλπ.

3) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται τὸ σουπίνον, ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργ. μέλλοντος καὶ ἡ μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (καθὼς καὶ πάντες οἱ περιφραστικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μὲ τὰς μετοχὰς ταύτας ἢ μὲ τὸ σουπίνον) :

(θ. amat-) amāt-um, amāt-u—amat-ūrus, -a, -um—amāt-us, -a, -um—amaturus sim, sis κλπ.—amatus, -a, -um sum, es κλπ.—amatum iri κλπ.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρονικῶν θεμάτων.

86. α') Χρονικὸν θέμα τοῦ ἐνεστώτος.—Θέμα τοῦ ἐνεστώτος πολλῶν ἁπλῶν δημάτων εἶναι αὐτὸ τὸ δηματικὸν θέμα αὐτῶν, ὡς (ῥ. θ. para-) paro (ἐκ τοῦ para-o) παρασκευάζω, parāvī, parātum, parāre.

(ῥ. θ. dele-) dele-o καταστρέφω, delēvī, delētum, delēre.

(ῥ. θ. lēg-) lēg-o ἀναγιγνώσκω, lēg-i, lectum, legēre.

(ῥ. θ. parti-) parti-o μερίζω, partīvī, partītum, partīre.

Πλείστων ὁμως δημάτων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ἐκ τοῦ δηματικοῦ θέματος ἐπηυξημένου διὰ προσθήκης προσφυμάτων ἢ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὕτω

1) διὰ προσφύματος φωνήεντος **a** ἢ **e** ἢ **i**, ὡς

α') (ῥ. θ. nec-) neco (ἐκ τοῦ nec-a-o) φρονεύω, necāvi, necātum, necāre.

β') (ῥ. θ. aug-) aug-e-o αὐξάνω, auxi, auctum, augēre (προβλ. ἀρχ. Ἑλλ. δοκῶ ἐκ τοῦ δοκ-έω).

γ') (ῥ. θ. rap-) rap-i-o ἀρπάζω, rapui, raptum, rapēre (§ 84).

(ῥ. θ. mor-) mor-i-or ἀποθνήσκω, mortuus sum, mortuum (ἀλλὰ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος moriturus), mori (§ 80).

2) διὰ προσφύματος συμφώνου **n** ἢ **t** ἢ **sc**, ὥς

α') (ῥ. θ. cer-) cer-n-o κρίνω, crēvi, cretum, cernēre (προβλ. ἀρχ. Ἑλλ. κάμ-ν-ω, ἀόρ. ἔ-καμ-ον).

Εἰς τινὰ ὀρήματα τὸ πρόσφυμα **n** παρεντίθεται μεταξὺ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ὀρηματικοῦ θέματος, ὥς

(ῥ. θ. tag-) ta-n-go ἅπτομαι, tetīgi, tactum, tangēre.

(ῥ. θ. fud-) fu-n-d-o χέω, fūdi, fūsum, fundēre (προβλ. ἀρχ. Ἑλλ. μα-ν-θ-άνω, ἀόρ. ἔ-μαθ-ον).

β') (ῥ. θ. plec-) plec-t-o πλέκω, plexi (καὶ -xui), plexum, plectēre.

γ') (ῥ. θ. pa-) pa-sc-o ποιμαίνω, pāvi, pāstum, pascēre.

Οὕτω σχηματίζεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος τῶν ἐναρκτικῶν ὀρημάτων (verba inchoatīva ἢ inchoatīva), ὥς

(ῥ. θ. sene-) sene-sc-o γηράσκ-ω, senui, senescēre.

(ῥ. θ. cale-) cale-sc-o γίνομαι θερμός, calui, calescēre.

3) δι' ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὥς

(ῥ. θ. gen-) gi-gn-o (ἐκ τοῦ gi-gen-o) γεννῶ, genui, genitum, gignēre (προβλ. γί-γν-ομαι, ἐκ τοῦ γι-γεν-ομαι).

87. 6') Χρονικὸν θέμα τοῦ παρακειμένου — 1) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὀρημάτων τῆς α', τῆς β' καὶ τῆς δ' συζυγίας σχηματίζεται ἐκ τοῦ ὀρηματικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος **v**, ὥς amo (ἐκ τοῦ ama-o), amāv-i—dele-o, delēv-i—audi-o, audīv i, κλπ.

Πλείστων ὁμως ὀρημάτων τῆς β' συζυγίας ὁ παρακείμενος (ἀντὶ τὰ λήγη εἰς -evī) λήγει εἰς ui-, ὥς habe-o ἔχω, hab-ui—mone-o παραινῶ, mon-ui, κλπ.

2) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὀρημάτων τῆς γ' συζυγίας σχηματίζεται συνήθως κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι

α') ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος με ἑκτασιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ **ā** ἢ **ē** εἰς **ē**, τοῦ **ī** εἰς **ī**, τοῦ **ō** εἰς **ō** καὶ τοῦ **ū** εἰς **ū**, ὥς

(ῥ. θ. **āg-**) **ag-o** ἄγω, **ēg-i**, **actum**, **agēre**.

(ῥ. θ. **leg**) **leg-o** ἀναγινώσκω, **lēg-i**, **lectum**, **legēre**.

(ῥ. θ. **līqu-**) **linquo** καταλείπω, **līqu-i**, (**lictum**), **linquēre**.

(ῥ. θ. **fōd-**) **fodio** ὀρύσσω, **fōd-i**, **fossūm**, **fodēre** (§ 84).

(ῥ. θ. **fūg-**) **fugio** φεύγω, **fūg-i**, **fugitūm**, **fugēre** (§ 84).

β') δι' ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ με τροπὴν συνήθως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ **ā** εἰς **ē** ἢ **ī**, τοῦ δὲ **ae** εἰς **ī**, ὥς

(ῥ. θ. **tend-**) **tendo** τείνω, **te-tend-i**, **tentum** (ἢ **tensum**), **tendere** (προβλ. **τείνω**, **τέ-τα-κα**, κλπ.).

(ῥ. θ. **pār-**) **pario** γεννῶ, **pe-pēr-i** (ἐκ τοῦ **pe-pār-i**), **partum**, **parēre**. (Μετοχὴ ἐνεργ. μέλλοντος **paritūrus**).

(ῥ. θ. **cān-**) **cano** ᾄδω, **ce-cīn-i**, **canēre**. (Σουπῖνον **cantātum**).

(ῥ. θ. **cād-**) **cado** πίπτω, **ce-cīd-i**, (**cāsum**), **cadēre**.

(ῥ. θ. **caed-**) **caedo** κόπτω, πλήττω, **ce-cīd-i**, **caesum**, **caedēre**.

(ῥ. θ. **posc-**) **posco** ζητῶ μετὰ παρακλήσεων, **po-posc-i** (ἐκ τοῦ **pe-posc-i**), **poscēre**.

(ῥ. θ. **curre-**) **curro** τρέχω, **cu-curr-i** (ἐκ τοῦ **ce-curr-i**), **cursum**, **currere**.

Σημείωσις. Ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον, ὥς (**tendo**, **te-tendi**, ἀλλὰ) **ex-tendo** ἐκτείνω, **ex-tendi**, **extentum** (ἢ **extensum**), **ex-tendēre**.

γ') διὰ προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος **s**, ὥς
(ῥ. θ. **carp-**) **carpo** δρέπω, **carp-s-i**, **carptum**, **carpēre** (προβλ. **δρέπ-ω**—**ἔδρεψα**, ἐκ τοῦ **ἔδρεπ-σ-α**).

(ῥ. θ. **dic-**) **dico** λέγω, **dixi** (ἐκ τοῦ **dic-s-i**), **dictum**, **dicēre** (§ 84, Σημ.)· (προβλ. **πλέκω**—**ἔπλεξα**, ἐκ τοῦ **ἔπλεκ-σ-α**).

(ῥ. θ. **lud-**) **ludo** παίζω, **lūsi** (ἐκ τοῦ **lud-s-i**), **lūsum**, **ludēre**· (προβλ. **κομίζω**—**ἐκόμισα**, ἐκ τοῦ **ἐκόμιδ-σ-α**).

88. γ') Χρονικὸν θέμα τοῦ σουπίνου.—1) Τὸ θέμα τοῦ σουπίνου κανονικῶς σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτῆρος **t**, σπανιώτερον δέ, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος **s**.

α') (ῥ. θ. ama-) amo, amāt um, (ῥ. θ. dele-) deleo, delēt-um, (ῥ. θ. leg-) lego, lect-um (ἐκ τοῦ leg-t-um· πρβλ. λέγ-ω, λεκ-τός, ἐκ τοῦ λεγ-τός), (ῥ. θ. audi) audio, audīt-um, κλπ.

β') (ῥ. θ. scand-) scando βαίνω, scandi, scan-s-um (ἐκ τοῦ scand-s-um), scandēre.

2) Ἐκ τῶν ῥημάτων τῆς β' συζυγίας, ὅσα ἔχουν παρακείμενον εἰς -ui (§ 87, 1), ταῦτα σχηματίζουν τὸ σουπῖνον εἰς -ītum, ὡς habeo ἔχω, **habui, hab-ītum**, habere· moneo παραινῶ, **monui, monītum**, monere.

89. 1) Μερικὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπίνου ἢ τὸ θέμα τοῦ ἑτέρου μόνον ἐκ τούτων ὅχι ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἐπηυξημένου διὰ προσφύματος (§ 86, 1-2), ὡς

α') (ῥ. θ. jug-) jung-o ζευγνύω, junx-i (ἐκ τοῦ jung-s-i, § 87, 2, γ'), junctum (ἐκ τοῦ jung-t-um), jungēre.

β') (ῥ. θ. pig-) ping-o ζωγραφῶ, pinx-i (ἐκ τοῦ ping-s-i), pictum (ἐκ τοῦ pig-t-um), pingere.

(ῥ. θ. pug-) pung-o κεντῶ, pupugi (ἐκ τοῦ pe-pug-i, § 88, 2, β'), punct-um (ἐκ τοῦ pung-t-um), pungēre.

2) Ἀρχετὰ ῥήματα στεροῦνται σουπίνου, τινὰ δὲ καὶ παρακειμένου καὶ σουπίνου, ὡς

α') mico σφαδιάζω, λάμπω, micūi, —, micāre.

horreo φρίττω, horruī, —, horrēre.

posco ζητῶ, poposci, —, poscēre (§ 87, 2, β').

disco μανθάνω, διδάσχομαι, didīci, —, discēre.

β') ferio πλήττω, —, —, ferīre.

furo μαίνομαι, —, —, furēre.

3) Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν παρακείμενον καὶ σουπῖνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων κατὰ συζυγίαν διάφορον ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἐνεστώς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτῶν, ὡς

domo (δαμάζω), domāre (α' συζυγίας), domui, domītum (β' συζυγίας) πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre.

seco (τέμνω), secāre (α' συζυγίας), secuī (β' συζυγίας), sectum (γ' συζυγίας) πρβλ. lectum τοῦ ῥήματος lego, legēre.

augeo (αὐξάνω), augēre (β' συζυγ.), auxi, auctum (γ' συζ.).
 προβλ. flixi, flictum τοῦ ὁ. fligo κτυπῶ, fligēre.

rideo (γελῶ), ridēre (β' συζυγ.). risi, risum (γ' συζυγ.)· προβλ.
 lusi, lusum τοῦ ὁήματος ludo παίζω, ludēre.

strepo (ψοφῶ), strepēre (γ' συζ.), strepui, strepitum (β' συζ.).
 προβλ. habui, habitum τοῦ ὁ. habeo, habēre.

rudo (μυκῶμαι), rudēre (γ' συζ.), rudīvi, (rudītum) (δ' συζ.).
 προβλ. audiui, audītum τοῦ ὁ. audio, audīre.

venio (ἐρχομαι), venīre (δ' συζ.), vēni, ventum (γ' συζ.)· προβλ.
 lēgi, lectum τοῦ ὁ. lego, legēre.

4) Ἄρκετὰ ὁήματα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σουπίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων ἐκ δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων) θέμάτων, ὥς,

α) implīco ἐμπλέκω, implicui ἢ implicāvi, implicītum ἢ implicātum, implicāre. (Βλ. καὶ neco, § 86, 1).

β') lino ἀλείφω, lēvi, lītum, linēre.

juvo ὠφελῶ, βοηθῶ, juvi, jutum (ἢ juvātum), juvāre· (μετοχή τοῦ μέλλοντος juvatūrus),

γ') pango πηγνύω, (perīgi ἢ) pēgi ἢ panxi, panctum ἢ pactum, pangēre.

pīno κοπανίζω, pīnsi ἢ pīnsui, pīnsūm ἢ pīnsītum ἢ pīstum ἢ pīsum, pīnsēre.

Σημείωσις 1. Τὰ σουπίνα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -atum ἢ -etum ἢ -utum ἔχουν τὸ φωνήεν τῆς παραληγούσης (a, e, u) κανονικῶς μακρόν, ὥς
 amo (amāre), **amātum**.

deleo (delēre), **delētum**.

tribuo (tribuēre), **tribūtum**. Ἄ λ λ α :

do (dīdo), dēdi, **dātum**, dāre.

saro (σπείρω), sēvi, **sātum**, serēre.

ruo (καταρρίπτω, καταφέρωμαι, ἀνασκαλεύω), rui, (**rūtum**), ruēre

Ὅσα δὲ σουπίνα λήγουν εἰς -itum, ἔχουν τὸ i τῆς παραληγούσης μακρόν μὲν, ἂν ὁ παρακείμενος τοῦ ὁήματος λήγῃ εἰς -īvi, βροχὴ δέ, ἂν ὁ παρακείμενος λήγῃ εἰς -ui ἢ i, ὥς

audio, audire, audīvi, audītum.

quaero (ζητῶ), quaerere, quaesīvi, quaesītum. Ἄ λ λ α :

veto (ἀπαγορεύω), vetāre, vetui, vetītum.

habeo (ἔχω), habēre, habui, habītum.

lambo (λείγω), lambēre, lambi, lambītum.

fugio (φεύγω), fugēre, fūgi, (fugītum).

Πρὸς δὲ τούτοις :

cieo (κινῶ), cīvi, **cītum**, ciēre.

eo (πορεύομαι), ivi (ἦ ii, § 83, Σημ.), **ītum**, ire.

lino (ἀλείφω), līvi ἢ lēvi, **lītum**, linēre.

sīno (ἔω, ἀφήνω), sīvi, **sītum**, sinēre.

Σημείωσις 2. Τὸ ῥῆμα *do* ἔχει τὸν χαρακτηριστὴρα τοῦ θέματος (*da-*, ἦτοι τὸ) **a** βραχύ, εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν μόνον τῶν τύπων **das** (=δίδεις) καὶ **da** (=δός) καὶ **dāns** (γεν. *dantis*).

Ὅθεν π.χ. τοῦ *circumdo* (περιβάλλω) οἱ τύποι *circumdāmus*, *circumdātis*, *circumdāre*, *circumdābam*, *circumdārem*, *circumdātur*, κλπ. τονιστέοι εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7, 2, β').

Τοῦ *do* (=δίδωμι) εἶναι διάφορον τὸ ἐν συνθέσει μόνον μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων εὐχρηστον—*do*. (Βλ. Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων).

Τὰ κυρίως ἀνώμαλα ῥήματα.

90. Ῥήματά τινα παρουσιάζουν ἀνωμαλίας ὅχι μόνον εἰς τὰ διάφορα χρονικά θέματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τύπους αὐτῶν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. εἰμί, εἶμι, οἶδα, φημί, κλπ.). Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι 1) *sum* (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. § 77), 2) *possum*, 3) *edo*, 4) *eo*, 5) *queo*, καὶ *nequeo*, 6) *volo*, *nolo* καὶ *malo*, 7) *fero* καὶ 8) *fio*.

Ταῦτα σχηματίζονται ὥς ἑξῆς.

91. *Possum* (δύναμαι), *potui*, *posse* (§ 89, 2). Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ *pot* (*pote* ἢ *potis*=δυνατός, § 42, 1) καὶ τοῦ *sum*, κατὰ τὸ ὁποῖον καὶ σχηματίζονται οἱ περισσότεροι τύποι αὐτοῦ.

	Indicativus	Conjunctivus		Indicativus	Conjunctivus
Praesens	pos sum	pos-sim	Imperfectum	pot-eram	possem
	pot-es	pos-sis		pot-eras	posses
	pot-est	pos-sit		pot-erat	posset
	pos-sumus	pos-sīmus		pot-erāmus	possēmus
	pot-estis	pos-sītis		pot-eratis	possētis
	pos-sunt	pos-sint		pot-erant	possent
Futurum					
	pot-ěro, pot-eris, pot-erit		pot-erīmus, pot-erītis, pot-ěrunt		

Indicativus		Conjunctivus		Indicativus		Conjunctivus	
Perfectum	pot-ui	pot-uērim	Plusquamperfectum	pot-uēram	pot-uissem		
	pot-uīsti	pot-ueris		pot-ueras	pot-uisses		
	pot-uīt	pot-uerit		pot-uerat	pot-uisset		
	pot-uimus	pot-uerīmus		pot-uerāmus	pot-uissēmus		
	pot-uistis	pot-ueritis		pot-ueratis	pot-uissetis		
	pot-uērunt	pot-uērint		pot-uerant	pot-uissent		
Futurum Exactum	pot uēro, pot-ueris, pot-uerit						
	pot-uerīmus, pot-uerītis, pot-uērint						
Infinitivus	Praesens			Perfectum			
	posse			pot uisse			

Imperativus ἐλλείπει, Carticipium: potens (gen. potent-is), εὐχρηστος μόνον ὡς ἐπίθετον (=δυνατός, § 40, γ' καὶ § 43, 2).

92. edo (ἐσθίω), ēdi, ēsum, edēre. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται ὁμαλῶς (κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, § 78, lego), ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς, εἰς τὴν προστακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος ἔχει, ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τοῦ τύπου, καὶ ἄλλους βραχυτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τοῦ ῥ. sum (§ 77), μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ **e** εἰς τοὺς τύπους τοῦ ῥ. edo εἶναι κανονικῶς μακρόν.

Indicativus, Praesens	Conjunctivus, Imperfectum
edo, ēdis ἢ ēs, ēdit ἢ ēst	edērem ἢ ēssem, ederes ἢ esses, ederet ἢ esset
edīmus, edītis ἢ ēstis, edunt	ederemus ἢ essemus, ederetis ἢ essetis, ederent ἢ essent

Imperativus

ede ἢ ēs, edīte ἢ ēste—edito ἢ ēsto, editōte ἢ eštōte

Infinitivus, Praesens: edēre ἢ ēsse

Ἐκ τοῦ παθητικοῦ (edor, esus sum, edi) ἔχουν καὶ δεύτερον τύπον μόνον τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὁριστικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς: edītur καὶ estur, ederētur καὶ essētur.

Ὅμοίως σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα com-ēdo κατεσθίω, ex-ēdo καταβιβρώσκω, per-ēdo διαβιβρώσκω.

93 εἶμι, πορεύομαι, (īvi καὶ) Ἰῖ, ἴtum, ἴre. (Βλ. § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1). Τοῦτο ἔχει δύο ῥηματικά θέματα, ἥτοι πρὸ τῶν φωνηέντων α, ο, υ ἔχει θέμα **e**, πρὸ συμφώνου δὲ ἢ **i** ἔχει θέμα **i**. (Ποβλ. ἀρχ. Ἑλλην. εἶμι, ἴμεν, κλπ.). Κλίνεται κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν (§ 78, audio), ἀλλὰ ὁ παρατατικὸς τῆς ὁριστικῆς εἶναι ibam καὶ ὁ μέλλων ibo. (Βλ. § 79, Σημ. 2).

	Indicativus	Conjunctivus
Praesens	2 eo, īs, it īmus, ītis, eunt	eam, eās, eat eāmus, eātis, eant
Imperfectum	ibam, ibas, ibat, ibamus, ibatis, ibant	īrem, irēs, iret irēmus, iretis, irent
Futurum	ībō, ībis, ibit ibīmus, ibītis, ibunt	itūrus, -a, -um sim, sis, sit ituri, -ae, -a simus, sitis, sint
Perfectum	(īvi) Ἰῖ isti , ἴit iīmus, istis , iērunt ἢ iēre	iērim, ieris, ierit ierimus, ieritis, ierint

Plusquam-perfectum	iĕram, iĕras. κλπ.	issem, isses, κλπ.
Futurum exactum	iĕro. iĕris, ierit, κλπ.	
Imperativus	i, ite—ito, ito—itōte, eunto	
Praesens	ire.	
Perfectum	isse.	
Futurum	itūrum, ituram, iturum esse, κλπ.	
Participium	Praesens: iens, gen. euntis , dat. eunti, κλπ. Futurum: iturus, itura, iturum	
Supinum	ĭtum, itu (§ 89, 4, Σημ. 1)	
Gerundium	eundi, eundo, eundum, eundo	

Τοῦ ὀνόματος eo (ἀπλοῦ) εἶναι εὐχρηστον καὶ ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον παντὸς χρόνου, ἀπροσώπως: ĭtur (= πορεία γίνεται, πορεύονται), ibātur, ibĭtur, itum est, κλπ. καὶ ἀπαρέμφατον iri. (Βλ. § 79, Σημ. 2).

Σημείωσις. Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ eo, ὡς ab-eo ἀπέρχομαι, ad-eo προσέρχομαι, ex-eo ἐξέρχομαι, κλπ., ἀλλ' ἐκ τούτων ὅσα λαμβάνονται μὲ ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν σχηματίζουν πλήρεις τὸ παθητικόν, ὡς adeo προσβάλλω - adeor (προσβάλλομαι), adīris, adĭtur, adīmur, adiminī, adeuntur · Perf. adībar, adibāris, κλπ. Fut. adībor, adibēris, adibitur, κλπ.

Ἐν ὁμοίᾳ ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ eo ἦτοι τὸ ambio (ἐκ τοῦ ambi-eo περιέρχομαι, κυκλῶ), ambīnī, ambĭtum, ambīre κλίνεται κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀκριβῶς ὅπως τὸ audio, § 79).

94. queo (δύναμαι) (quīnī καὶ quīi, quĭtum), quīre — nequeo (οὐ δύναμαι), nequīnī, nequīre (§ 89, 2). Ταῦτα σχηματίζονται ὅπως

tò eo (§ 93), ἀλλὰ μόνον ὀλίγοι τύποι αὐτῶν εἶναι εὐχρηστοί, ὡς queo, queunt—nequeunt, queam, queant, κλπ.—nequibant, nequirem, κλπ. Καὶ κεχωρισμένως non queo, non queunt, non quivīt κλπ.

95. vōlo (βούλομαι, θέλω), volui, velle—nōlo (ἐκ τοῦ ne+ volo, non volo οὐ βούλομαι), nolui, nolle—mālo (ἐκ τοῦ magis volo μᾶλλον βούλομαι, προτιμῶ), malui, malle (§ 89, 2)

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Indicativus			Conjunctivus		
P r a e s e n s					
vōlo	nōlo	mālo	velim	nolim	malim
vīs	non vis	māvis	velis	nolis	malis
vult	non vult	mavult	velit	nolit	malit
volūmus	nolūmus	malūmus	velīmus	nolīmus	malīmus
vultis	non vultis	mavultis	velītis	nolītis	malītis
volunt	nolunt	mālunt	velint	nolint	malint
I m p e r f e c t u m					
volēbam	nolēbam	malēbam	vellem	nollem	mallem
volebas	nolebas	malebas	velles	nolles	malles
volebat	nolebat	malebat	vellet	nollet	mallet
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
F u t u r u m					
volam	nolam	malam			
voles	noles	males			
volet	nolet	malet		Ἐλλείπει	
κλπ.	κλπ.	κλπ.			
P e r f e c t u m					
volui	nolui	malui	voluerim	noluerim	maluerim
voluisti	noluisti	maluisti	volueris	nolueris	malueris
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.

Plusquamperfectum

voluĕram	noluĕram	maluĕram	voluisset	noluissem	maluisset
κλπ.			κλπ.		

Futurum exactum

voluĕro	noluĕro	maluĕro	κλπ.	Ἐλλείπει
---------	---------	---------	------	----------

Imperativus (τοῦ nolo : nolī, nolīte-nolīto, nolito, nolitōte, nolunto (τοῦ volo καὶ malo δὲν ὑπάρχει).

Infinitivus, Praesens : velle, nolle, malle

Perfectum : voluisse, noluisse, malluisse

Participium Praesens : (volens), (nolens), (τοῦ malo ἔλλείπει)

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ volens λέγεται συνήθως cupiens (§ 84) καὶ ἀντὶ τοῦ nolens λέγεται invitus (= ἄκων).

Ἄλλοι τύποι τῶν ῥημάτων αὐτῶν δὲν εἶναι εὐχρηστοί,

Σημείωσις. Ἀντὶ τοῦ visne? (= ἦ βούλει; θέλεις;) λέγεται vīn? Καὶ παρενθετικῶς ἀντὶ τοῦ si vis (= εἰ βούλει) λέγεται sis καὶ ἀντὶ τοῦ si vultis (= εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis.

96. fĕro (φέρω), tŭl-i, lāt-um, ferre. Τοῦ ῥήματος τούτου

1) ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῖνον σχηματίζονται ἐκ θέματος διαφόρου ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος.

2) οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fer-) σχηματιζόμενοι τύποι πᾶσθουν συγκοπὴν α') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος **i** πρὸ τοῦ **s** καὶ τοῦ **t** τῶν καταλήξεων, καὶ β') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος **ĕ**, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ **r**.

Activum

Passivum

Indicativus

Praesens

fero, **fers**, **fert**

ferīmus, fertis, ferunt

feror, **ferris**, fertur

ferīmur, κλπ.

C o n j u n c t i v u s

Praesens

feram, feras, κλπ.

ferar, ferāris, κλπ.

Imperfectum

ferrem, ferres, ferret,

ferrer, ferreris, ferretur,

ferremus, κτλ.

ferrēmur, κτλ.

I m p e r a t i v u s

fer, ferte (§ 84, Σημ.)

ferre, ferimini

ferto, fertō-fertote, ferunto

fector, fector-feruntor

I n f i n i t i v u s

ferre

ferri

Πάντες οἱ ἄλλοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (ferēbam-ferēbar, feram, feres κλπ., ferar, ferēris κλπ).

97. fīo (γίγνομαι), factus sum, fiēri. Ἡ μετοχή του factus μὲ τὴν ὁποίαν σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος τούτου ὁμαλῶς (factus sum, factus eram, factus ero, § 85. 3), εἶναι τοῦ ῥήματος faciō (ποιοῦμαι), ἀντὶ τοῦ ὁποίου λαμβάνεται καὶ τὸ fīo ὡς παθητικὸν τοῦ faciō (§ 84).

Οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fi-) γινόμενοι τύποι σχηματίζονται ἐν γένει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν.

Indicativus

Conjunctivus

Praesens

fīo, fīs, fīt

fiām, fiās, fiat

(fīmus, fītis), fiunt

fīamus, κλπ. ὁμαλῶς

Imperfectum	fiēbam, fiēbas, κλπ. ὁμαλῶς	fiērem, fiēres, fieret
		fieremus, fieretis, fierent
Futurum	fiam, fiēs, fiet	Ἐλλείπει
	fiemus, κλπ. ὁμαλῶς	

Imperativus : fī, fīte.

Infinitivus Praesens : fiēri. Futurum : factum iri.

Gerundium : faciendus, faciēda, faciendum.

Σημείωσις. Τὸ i τοῦ θέματος fi - εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους εἶναι μακρόν, ἐκτὸς τοῦ τύπου fit, τοῦ ἀπαρεμφάτου fiēri καὶ τῶν τύπων τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς fiērem, fiēres κλπ.

Ἐλλειπτικά ῥήματα.

98. Ἐλλειπτικά ῥήματα (verba defectīva) εἶναι :

1) τὰ ῥήματα memīni (μέμνημαι, ἐνθυμοῦμαι), odī (μισῶ) καὶ coepī (ἡρξάμην, ἤρχισα), παρακείμενοι ἄνευ ἐνεστώτος. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν ἔχει σημασίαν παρατατικοῦ (meminēram ἐνεθυμούμην, odēram ἐμί-σουν), ὁ δὲ τετελεσμένος μέλλον σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος (meminēro θὰ ἐνθυμοῦμαι ἢ θὰ ἐνθυμηθῶ, odēro θὰ μισῶ ἢ θὰ μισήσω).

Κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (§ 78, γ', lēgi) εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντελικού καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ μὲν memīni ἔχει καὶ δύο τύπους προστακτικῆς, τὸ δὲ odī καὶ coepī καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν ἐνεργ. μέλλοντος, ἐκτὸς δὲ τούτων τὸ coepī καὶ μετοχὴν παθ. παρακειμένου.

Imperativus : memento (μέμνησο)
mementōte (μέμνησθε)

Infinitivus

Perf. meminisse, odisse coepisse

Fut. — osūrum, -am, -um esse, coeptūrum, -am, -um esse

Participium

Fut.	—	osurus, -a, -um	coepturus, -a, -um
Perf. Pass.	—	—	coeptus, -a, -um

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. coepi οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται διὰ τῶν ἀντιστοιχῶν χρόνων τοῦ ῥ. incipio ἄρχομαι (incipi, inceptum), incipere.

Τῆς μετοχῆς coeptus, -a, -um (μετὰ τοῦ sum, eram, ego κλπ.) ἡ χρήση γίνεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam, coepero κλπ., ὅταν ἀκολουθῇ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος τούτου παθητικὸν ἀπαρέμφατον παθητικῆς διαθέσεως, ὡς aedes **aedificāri** coepit (ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομοῦμενος). ἀλλὰ : mons monēri coepit.

Μετοχὴν παθητ. παρακειμένου, ἀλλὰ μὲ ἐνεργητικὴν συνήθως σημασίαν, ἔχει καὶ τὸ ῥ. odi (osus), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰ σύνθετα exōsus, perōsus (=σφόδρα μισῶν. § 81, 2, Σημ.).

2) τὰ ῥήματα aio, inquam, quaeso, (for) fāri.

α') Τὸ aio (λέγω, ἀρχ. Ἑλλην. ἡμί) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Indicativus				Conjunctivus		
Praesens	aio	aīs	ait	—	aīas	aiat
	—	—	aīunt	—	—	aīant

Imperfectum : aiēbam, aiēbas, κλπ ὁμαλῶς καὶ ἀρχ. aībam, aības, κλπ.

Perfectum : (γ' ἐν. μόνον) ait.

Imperativus : (āi).

Participium : aiens.

Σημείωσις. Συνήθως λέγεται ain ? ἀντὶ ais-ne ? (λέγεις ; νομίζεις). Προβλ. § 95, Σημ.

β') τὸ inquāam (φημί, λέγω) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους :

Indicativus Praesens : inquam, inquīs, inquīt, (inquīmus, inquītis), inquiunt. Imperfectum : inquiēbat. Futurum : inquiēs, inquiet. Perfectum : (inquiī), inquiistī, inquīt, (inquīmus).

Imperativus (inque, inquīto) Participium inquiens

Σημείωσις. Πάντων τῶν ἀνωτέρω τύπων χρήσις γίνεται μόνον παρενθετικῶς ἐντὸς εὐθέως λόγου, ὡς Tum ille «Pater, **inquīt**, precor ut...» Τότε ἐκεῖνος «Πάτερ, λέγει, παρακαλῶ νὰ . . .» (Προβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φημί καὶ ἡμί).

γ') Τοῦ *quaeso* (παρακαλῶ) εὐχρηστος εἶναι προσέτι ὁ τύπος *quaesumus* (παρακαλοῦμεν). Χρησις τούτων συνήθως γίνεται παρενθετικῶς, μετὰ προστακτικὴν, πρὸς μετριασμόν τῆς ἐννοίας τῆς προσταγῆς: *dīc mīhī, **quaeso**, εἰπέ μοι, παρακαλῶ.* (Πρὸβλ. Κάθισε, παρακαλῶ, ἔδῳ).

δ') *for* (φημί, λέγω), *fātus sum, fāri* (ἀποθετικόν, § 80). Τοῦ ὀνόματος τούτου εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς εἶναι εὐχρηστος μόνον ὁ τύπος *fāndo* ἐκ τοῦ γερονδίου (εἰς τὴν φράσιν *fando audire* = ἀκούω λεγόμενον, γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς) καὶ ὁ τύπος *fānda* ἐκ τοῦ γερονδιακοῦ (εἰς τὴν φράσιν *fānda atque nefānda* = ὀητὰ καὶ ἀπόρητα, § 75, 4 καὶ 5) Εἰς τοὺς ποιητὰς ὁμως εἶναι εὐχρηστοὶ καὶ ἄλλοι τύποι τοῦ ὀνόματος τούτου, ἰδίᾳ τῶν συνθέτων αὐτοῦ (ὥς *adfāri* προσαγορεύειν, *prāfāri* προλέγειν, κλπ.), ἥτοι πάντες οἱ τύποι τοῦ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς (*fābor, fābēris, fābitur*, κλπ.), τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελικῆς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς (*fātus sum, fātus sim - fātus eram, fātus essem*), καὶ ἐκτὸς τούτων οἱ ἑξῆς τύποι:

Indic. Praes. fatur, fantur. Indic. Imperf. fabar, fabantur. Coniunct. Imperf. (prae) fārer, fārēris κλπ. *Imperativus: fare. Infinitivus: fari* (καὶ *farier*, § 79, Σημ. 2). *Supinum: fatu. Participium: fans. Gerundium: fando. Gerundivum: fāndus, -a, -um.*

3) μερικοὶ τύποι προστακτικῆς ἐγκλίσεως καὶ ἀπαρεμφάτου:

āvē (ἢ *have*) *χαῖρε, āvēto - āvēte, ἀποφ. āvēre.*

salve *χαῖρε, ὑγιάινε, salvēto, salvēte, ἀποφ. salvēre*

cēdō *δός, εἰπέ, πληθ. cētte.* (Πρὸβλ. *νά - νάτε*).

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἐλλειπτικά ὀνόματα ἀνήκουν καὶ οἱ τύποι *forem, fores, foret - forent, ἀποφ. fore*, λαμβανόμενοι ἀντὶ ὀρισμένων τύπων τοῦ *ē*. *esse* (§ 77).

Ἀπρόσωπα ὀνόματα (*Verba impersonalia*).

99. Ἀπρόσωπα ὀνόματα, ἥτοι ὀνόματα εὐχρηστα μόνον εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον (καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) παντὸς χρόνου, χωρὶς ὑποκείμενον, εἶναι

1) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὀνόματα σημαίνονται φυσικόν τι φαινόμενον, ὥς *dilucēscit, illucēscit* ὑποφαίνει, ὑποφώσκει ἡ ἡμέρα (φέγγει), *fulget* καὶ *fulgurat* ἀστράπτει, *rorat* πίπτει δρόσος, *tonat* βροντᾷ κλπ.

Σημείωσις. Ῥήματα οἷα τὸ ἀνωτέρω, ὅταν ἐπικρατῇ εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἢ θρησκευτικῇ ἀντίληψι, ἐκφέρονται μὲ ὑποκείμενον τὸ ὄνομα θείου τινὸς προσώπου. ὡς *Juppiter tonat* ὁ Ζεὺς βροντᾷ. Χρησιμοποιοῦνται δὲ οὕτω τότε καὶ εἰς τὴν μετοχὴν: *Jove fulgurante* τοῦ Διὸς ἀστράπτοντος.

2) ἀρετὰ δῆματα τῆς β' συζυγίας (κυρίως ἀπρόσωπα) ὡς
dēcet πρέπει, *deciuit* - *decēre*.

libet ἀρέσκει, *libuit* καὶ *libitum est*, *libēre*.

licet ἔξεστι (ἐπιτρέπεται), *licuit* καὶ *licitum est*, *licēre*.

oportet δεῖ. χορή, *oportuit*, *oportēre*.

puget (me) αἰδοῦμαι, *pudivit* καὶ *pudivitum est*, *puḍēre*.

Τὰ δῆματα ταῦτα στεροῦνται προστακτικῆς, σουπίνου καὶ μετοχῆς. Ἡ προστακτικὴ τῶν ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς των, ὡς *pudeat te αἰδέσθητι* (ἐντράπου), μόνον δὲ τοῦ δῆματος *licēre* ὑπάρχει εἰς νόμους ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς *licēto* (ἔξεστω).

Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ μετοχὴ τινῶν ἐκ τῶν ἀπροσώπων τούτων δημάτων, ἀλλ' αὕτη λαμβάνεται ὡς ἐπίθετον, ὡς *licens* ἐλεύθερος, ἀκώλυτος, *puḍens* αἰδήμων, κλπ. (§ 40, γ').

100. Ἀπρόσωπος λαμβάνεται εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν προσέτι.

1) τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς παθητικῆς φωνῆς (καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) δημάτων οὐδετέρων (§ 74, ἢ ἐνεργητικῶν μὲν, ἀλλ' ἀμεταβάτων, ὡς

(*vīvo* ζῶ), *vivitur* ζῇ τις, ζῶσι, ἀπροφ. *vivī*.

(*curro* τρέχω), *curritur* δρόμος γίγνεται, τρέχουσι, ἀπροφ. *curri*. (Βλ. καὶ *eo*, *itur*, *itum est*, *iri*, § 93).

(*canto* ᾄδω), *cantatur* ᾄσμα ᾄδεται, ᾄδουσι.

2) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον διαφόρων προσωπικῶν δημάτων, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται μὲ ἰδιαίτεραν τινὰ σημασίαν, ὡς

(*ac-cīdo* προσπίπτω, -*cīdi*, -*cidēre*), *accīdit* συμβαίνει.

(*con-sto* συνίσταμαι, -*stīti*, -*āre*), *constat* ὁμολογεῖται.

(*exped-io* ἀπολύω, ἀπαλλάττω, -*īvi*, -*ītum*, -*īre*), *expēdit* ὠφελεῖ, συμφέρει.

(*inter-sum* μεταξὺ κεῖμαι, -*fui*, -*esse*), *intērest* (ἐν)διαφέρει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (PARTICULAE, § 10, 2)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia).

101. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς)

1) **τοπικά**, ὥς *hic, istic, illic, ibi* κλπ. (βλ. § 64, α')

2) **χρονικά**, ὥς *nunc* νῦν, *tum* τότε, *nuper* νεωστί, *mox* μετ' ὀλίγον, *cras* αὔριον, *diu* πολὺν χρόνον, *saepe* πολλάκις, κλπ. (βλ. καὶ § 64, β')

3) **τροπικά**, ὥς *sic, ita* οὕτω, *bene* καλῶς, *male* κακῶς, *libenter* ἀσμένως, *celeriter* ταχέως, κλπ.

4) **ποσοτικά**, ὥς *sat* ἢ *satis* ἱκανῶς, *nimis* ἄγαν, λίαν, *tam* τόσον, *semel* ἅπαξ, *bis* δίδς, κλπ. (βλ. § 66).

5) **βεβαιωτικά** ἢ **ἀρνητικά**, ὥς *nae* ναί, *haud* ἢ *haut* (ἢ *hau*) οὐ, *ergo* οὖν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις

α') τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν), ὥς *partim* κατὰ μέρος, ἐν μέρει (βλ. § 26, 1), *gratis* δωρεάν (ἐκ τοῦ *gratius*, ἀφαιρ. πληθ. τοῦ *gratia*), *multum* πολὺ, *paulum* ὀλίγον, *facile* εὐκόλως, *subito* αἰφνης (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. *subitus*), *raro* σπανίως (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. *rarus*), κλπ.—*age* ἄγε, ἴθι (ἐμπρός)

β') συνεκφοραὶ λέξεων, ὥς

antea πρότερον (ἐκ τοῦ *ante ea*), *extemplo* (ἢ *ex templo*) εὐθύς, *incassum* (ἢ *in cassum*) μάτην, *in primis* (ἢ *in primis*) ἐν πρώτοις, κατ' ἐξοχὴν, *magnopere* (ἢ *magno opere*) μεγάλως, *dumtaxat* (ἢ *dum taxat*) μόνον, *for sitan* (ἢ *for sit an*) ὥσως κλπ.

Οὕτω καὶ *denovo* (ἐκ τοῦ *de novo* ἐκ νέου) πάλιν, *hodie* (ἐκ τοῦ *hoc die*) σήμερον, *scilicet* (ἐκ τοῦ *scire licet*) δηλονότι, δηλαδή, κλπ. (Βλ. καὶ § 53 - 54).

2. Προθέσεις (Praepositiones).

102. Προθέσεις ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει πολὺν περισσοτέρας τῆς Ἑλληνικῆς, συντάσσονται δὲ αἱ μὲν πλείσται ἐξ αὐτῶν μετὰ αἰτιατι-

κῆς, ὀλίγαι δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μὲν μετ' αἰτιατικῆς, ἄλλοτε δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς.

Μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς οὐδεμία (κυρία) πρόθεσις τῆς Λατινικῆς γλώσσης συντάσσεται.

1) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' αἰτιατικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ad πρὸς, adversus κατὰ, ante πρὸ, apud παρὰ—circa, circum περὶ, cis, citra ἐπὶ τάδε, ἐντός, contrā κατὰ (ἐναντίον) — erga πρὸς, extrā ἔξω, ἐκτός — infra ὑπό, inter μεταξύ, intra ἔσω, ἐντός — ob πρὸς, πρὸ, διὰ — penes παρὰ, ἐπὶ, per διὰ, ἀνά, post μετά, praeter παρὰ, ὑπέρ, πλὴν, prope παρὰ, ἐγγύς, propter παρὰ, ἔνεκα — secundum κατὰ, supra ὑπὲρ — trans πέραν -ultra ὑπὲρ — versus πρὸς.

2) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ἀφαιρετικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ab, abs, a ἀπό, ὑπὸ — coram ἐνώπιον, cum σύν, μετά, πρὸς — de ἐκ, ἀπό, περὶ — ex, e ἐκ — prae πρὸ, ἐνώπιον, pro πρὸ, ὑπέρ, κατὰ — sine ἄνευ — tenus μέχρι.

Σημείωσις. Ἡ **ab** τίθεται κανονικῶς πρὸ τῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ d, i (=j), l, n, r, s, ἡ **abs** πρὸ τῆς ἀντωνυμίας te (§ 56) καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c ἢ τοῦ t (ὡς abs-condo ἀποκρύπτω, abs-tineo ἀτέχω), ἡ δὲ **a** πρὸ συμφώνου ἐκτός τοῦ h (ὡς a Sicilia ἀπὸ τῆς Σικελίας· ἀλλὰ: ab hoste ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ).

Ἡ **ex** τίθεται καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου (ex auro ἐκ χρυσοῦ, ex consuetudine κατὰ τὸ ἔθος), ἡ **e** μόνον πρὸ συμφώνου (e caelo ἐκ τοῦ οὐρανοῦ).

3) προθέσεις συντασσόμεναι ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς (εἰς δήλωσιν κινήσεως) καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς (εἰς δήλωσιν στάσεως) εἶναι αἱ ἑξῆς :

in (μετ' αἰτιατ.) εἰς, πρὸς — in (μετ' ἀφαιρ.) ἐν, ἐπὶ
sub (μετ' αἰτιατ.) ὑπό, πρὸ — sub (μετ' ἀφαιρ.) ὑπὸ
(Ἐν συνθέσει καὶ sus, ἐκ τοῦ subs-supr.).
super (μετ' αἰτιατ.) ὑπὲρ — super (μετ' ἀφαιρ.) ὑπέρ, περὶ.

103. Ὡς προθέσεις (καταχρηστικαί) λαμβάνονται καὶ τινες πτώσεις ὀνομάτων, ὡς causā, gratiā, ergō (ἀφαιρετικά), καθὼς καὶ ἡ ἄκλιτος λέξις instar. Αὗται συντάσσονται μετὰ γενικῆς· π.χ.

honōris causa τιμῆς ἔνεκεν.

Ciceronis gratia χάριν τοῦ Κικέρωνος.

virtūtis ergo δι' ἀρετήν.

instar castrorum δίκην στρατοπέδου, ὡς στρατόπεδον.

104. Θέσις τῆς προθέσεως.—Κανονικῶς αἱ προθέσεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τίθενται πρὸ τῶν λέξεων, μετὰ τῶν ὁποίων συντάσσονται, ὡς **ad** populum πρὸς τὸν λαόν, **trans** Tiberim πέραν τοῦ Τιβέρεως, **in** urbe ἐν τῇ πόλει κλπ. Ἀλλὰ

1) αἱ προθέσεις causa, gratia, ergo καὶ μάλιστα ἡ **tenus** τίθενται σχεδὸν πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται (βλ. § 103).

2) ἡ πρόθεσις **cum** συναπτομένη μετὰ ἀφαιρετικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπιτάσσεται πάντοτε (ἐγκλινομένη, § 8), ὡς **mē-cum**, **tēcum**, **sēcum**, **nobīscum**, **vobīscum** (ἀντὶ **cum me**, **cum te** κλπ., § 56). Οὕτω δὲ πολλάκις καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ὡς **quōcum**, **quācum**, **quībuscum** (= **cum quo**, κλπ. Βλ. καὶ § 60, Σημ. 1).

3) ὅταν τὸ οὐσιαστικόν, μετὰ τοῦ ὁποίου συνάπτεται ἡ πρόθεσις, συνοδεύεται ὑπὸ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, συνηθέστατα ἡ πρόθεσις παρεμβάλλεται μετὰ τὸ ἐπιθέτου (προτασσομένου) καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς **paucos post** annos μετ' ὀλίγα ἔτη, **magno cum** metu μετὰ μεγάλου φόβου, κλπ.

Οὕτω καὶ μετὰ ἀντωνυμιῶν, ὡς **quam ob rem** δι' ὃ (πρᾶγμα), **qua de** causa δι' ἣν αἰτίαν κλπ.

Σημείωσις. Καὶ μετ' ἀναφορικῆς (ἢ σπανιώτερον δεικτικῆς) ἀντωνυμίας συναπτόμεναι ἐπιτάσσονται συνηθῶς αἱ προθέσεις **contra**, **inter**, **propter**, καὶ σπανιώτερον αἱ προθέσεις **adversus**, **ante**, **circa**, **penes**, **sine**, **ultra**, καθὼς καὶ ἡ πρόθεσις **de** εἰς τὴν τυπικὴν φράσιν **illud quo de** agitur (τὸ περὶ οὗ πρόκειται, τὸ συζητούμενον).

3. Σύνδεσμοι (Conjunctiōnes).

105. α') Σύνδεσμοι συνδέοντες κατὰ παράταξιν εἶναι

1) **συμπλεκτικοὶ** (conj. copulatiuae): **et**, **que**, **atque** (ἢ **ac**), **etiam**, **quoque** καὶ — **neque** (ἢ **nec**) οὔτε — **et non** καὶ οὐ.

Σημείωσις. Ὅπως ὁ **que** (§ 8) οὕτω καὶ ὁ **quoque** πάντοτε ἐπιτάσσεται: **philosophi quoque** καὶ οἱ φιλόσοφοι. Ὁ δὲ σύνδεσμος **ac** οὐδέποτε τίθεται πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ **c** ἢ **g** ἢ **h** ἢ **q**.

2) **διαζευκτικοί** (conj. disjunctivae): aut, vel, ve (§ 8) ἢ—sive (ἢ seu) εἴτε

3) **ἀντιθετικοί** (conj. adversativae): sed, verum, (ceterum), at ἀλλὰ—vero, autem δὲ—tamen μὴν, ὅμως—attamen, verumtamen, at qui ἀλλ' ὅμως—non solum (ἢ) non modo ἢ non tantum) ... sed etiam οὐ μόνον ... ἀλλὰ καί.

Σημείωσις. Οἱ σύνδεσμοι autem καὶ vero τίθενται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

4) **αἰτιολογικοί** (conj. causales): nam, enim γάρ, (διότι) — namque, etēnim καὶ γάρ, (διότι).

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος enim τίθεται πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (Πρβλ. γάρ).

5) **συλλογιστικοί** (conj. conclusivae): itaque ὅθεν — igitur οὖν, (λοιπὸν) — ergo ἄρα — proinde διὸ — quare, quamobrem, quapropter, quocirca οὗ ἕνεκα, διό.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος igitur συνήθως τίθεται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

106. β') Σύνδεσμοι συνδέοντες **καθ' ὑπόταξιν** εἶναι

1) **εἰδικοί** (conj. declarativae): quod, quin ὅτι—quasi ὅτι τάχα.

2) **Αἰτιολογικοί** (πρβλ § 105, 4): quod ὅτι, διότι—quia διότι, ἐπειδὴ—cum (ἢ quum ἢ quom), quoniam, quando, (quandoquiden) ἐπειδὴ, ἀφοῦ—non quo ἢ non quod ὅχι διότι.

3) **τελικοί** (conj. finales): ut ἵνα — quo (= ut eo) ἵνα οὕτω, ὅπως — ut non, ne, quominus ἵνα μή, μὴ — neve (= et ne) καὶ μή, μηδέ.

Σημείωσις. Τοῦ τελικοῦ συνδέσμου quo χρῆσις γίνεται πρὸ ἐπιθέτου συγκριτικοῦ βαθμοῦ; legem brevem esse oportet, **quo facilius** ab imperitis teneatur. ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος, ἵνα (οὕτω) εὐκολώτερον ἀπὸ τῶν ἀμαθῶν ἐν τῇ μνήμῃ διατηρῆται.

4) **συμπερασματικοί ἢ ἀποτελεσματικοί** (conj. consecutivae): ut ὥστε — ut non, quin ὥστε (νὰ) μή.

Σημείωσις. Τοῦ quin χρῆσις γίνεται μετὰ πρότασιν ἀρνητικῇ: **nunquam** tam male est Siculis, **quin** (= ut non) aliquid facēte et comēde dicant οὐδέποτε εἰς τόσον κακὴν διάθεσιν εὐρίσκονται οἱ Σικελοί, ὥστε νὰ μὴ λέγωσι τι ἀστείως καὶ πρεπόντως.

5) **βουλητικοὶ** (conj. voluntatīvae): ut νὰ (μὴ δέν, § 189, 2)—ut non νὰ μὴ—ne νὰ μὴ, μὴ, (νὰ)—ne non μὴ δέν—quin (§ 194, 3), quominus νὰ μὴ, (νὰ).

Σημείωσις. Τοιοῦτοι σύνδεσμοι δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. (Βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ περὶ βουλητικῶν προτάσεων).

6) **ὑποθετικοὶ** (conj. conditionāles): si εἰ, ἐὰν—sin εἰ δέ, ἐὰν ὅμως—sinon εἰ μὴ, ἂν μὴ, ἂν δέν—nisi (ni) εἰ μὴ, ἂν μὴ, ἂν δέν, ἐκτὸς ἐὰν—si modo, dum, dummodo, modo ἐὰν μόνον—dum ne, dum modo ne ἐὰν μόνον μὴ.

Σημείωσις. Διὰ τοῦ **nisi** συνήθως ἀντιτίθεται ὁλόκληρος πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν: parvi sunt foris arma, **nisi** est consilium domi ὀλίγον ἀξίζουσιν (τὰ ὅπλα=) αἱ στρατιαὶ ἔξω (τῆς πόλεως), ἂν μὴ ὑπάρχῃ εὐβουλία ἐντὸς τῆς πόλεως. Διὰ δὲ τοῦ **si non** ἀντιτίθεται μὲν καὶ πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν, συνηθέστερον ὅμως ἀντιτίθεται μέλος προτάσεως πρὸς ἕτερον μέλος σὺ-τῆς: cum spe, **sinon bona, at aliqua tamen** νίνιμυς μετ' ἐλπίδος ἂν μὴ ἀγαθῆς, ἀλλ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τινὸς ζῶμεν.

7) **ἐναντιωματικοὶ** ἢ **παραχωρητικοὶ** (conj. concessīvae): etsi, tametsi, quamquam εἰ καί, καίτοι, μολονότι—etiam si εἰ καὶ—καὶ εἰ, ἂν καὶ—καὶ ἂν—licet, quamvis, ut, cum εἰ καί, καὶ ἂν, καίτοι, μολονότι.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος licet δύναται καὶ νὰ ἐπιτάσσεται: **fremant omnes licet**, dicam quod sentio καὶ ἂν πάντες γογγύζωσι, ἐγὼ θὰ εἶπω ὅτι αἰσθάνομαι.

8) **παραβολικοὶ** ἢ **συγκριτικοὶ** (conj. comparatīvae): ut, uti, ut si ὥς, ὥσει—sicut, sicūti, velut, velūti, velūtsi, quasi, tamquam, tamquam si (aeque ἢ perinde ἢ proinde ἢ non secus) ac si ὥσπερ, ὥσπερ, ὥσει, ὥσπερ—quomodo, quemadmodum ὥς, ὥσπερ, ὅν τρόπον—quam ὅσον, ἤ.

9) **χρονικοὶ** (conj. temporāles): cum ὅτε, ὁπότε, ὁσάκις—ἐπεὶ, ἀφοῦ, ἀφότου—dum ἐνῶ, καθ' ὃν χρόνον—μέχρις οὗ, ἔφ' ὅσον—ἕως, ἕως ὅτου—donec, quoad, quandiu, quatenus ἕως, μέχρις οὗ, ἕως ὅτου—quando, (quandoquidem), ubi, postquam, ut ὅτε, ἐπεὶ, ἀφοῦ—cum primum, ubi primum, simulac, simulatque (ἐπεὶ τάχις), εὐθὺς ὥς—ex quo (ἐξ οὗ), ἀφ' ὅτου—quotiens (quatienscumque) ὁσάκις—antēquam, priusquam πρίν, πρὶν ἤ.

Σημείωσις. Ὁ cum λαμβάνεται εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ προτεροχρόνου, οἱ δὲ σύνδεσμοι dum καὶ quoad εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ ὑστεροχρόνου. (Βλ. παραδείγματα ἐν τῷ Συντακτικῷ).

10) ἐρωτηματικοὶ (conj. interrogatīvae): ne? (§ 8) ἤ; ἄρα; — nonne? ἤ οὐ; ἄρ' οὐ; — num? ἤ μή; ἄρα μή; μή; — utrum - an? πότερον - ἤ; — si, an εἰ. ἂν — quin ὅτι δέν, νὰ μή, νά.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τριῶν πρώτων ἐρωτηματικῶν μορίων (ne, nonne καὶ num), χρησιμοποιοιμένων καὶ εἰς ἐξηρημένους καὶ εἰς ἀνεξαρτήτους ἐρωτήσεις, τοῦ μὲν ne χρήσις γίνεται εἰς πραγματικὰς ἐρωτήσεις, ἥτοι εἰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ τις νὰ πληροφορηθῇ τι, τὸ ὁποῖον ὄντως ἀγνοεῖ (ὡς dixistine hoc? εἶπες τοῦτο;), τοῦ δὲ nonne καὶ τοῦ num εἰς ὀρητορικὰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. Καὶ εἰς μὲν τὰς διὰ τοῦ nonne εἰσαγομένας τοιαύτας ἐρωτήσεις ἀναμένει ὁ ἐρωτῶν καταφατικὴν ἀπάντησιν, εἰς δὲ τὰς εἰσαγομένας διὰ τοῦ num ἀρνητικὴν: **nonne** dixisti hoc? ἄρ' οὐκ εἶπες τοῦτο; ('Αναμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ, etiam ἢ sane = ναί) — **num** dixisti hoc? μὴ εἶπες τοῦτο; ('Αναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: non = ὄχι).

4. Ἐπιφωνήματα (Interjectiōnes).

107. Ἐπιφωνήματα εἶναι

1) χαρᾶς: io ἰώ, ἰοῦ — ha ἄ, κλπ.

2) λύπης: vae οὐαί, οἴμοι — heu, eheu φεῦ — pro, (proh) φεῦ, ὦ, κλπ.

3) ἀποστροφῆς ἢ ἀηδίας: pfui, fū φῦ.

4) θαυμασμοῦ ἢ ἐκπλήξεως: ο ὦ — ecce ἰδοῦ, ἦν, ἦνι — hem, hui, aha, attat, parae ἄ, ἔα, ἄ, ὦ, ἀά, ἀτταταί, παπαί, κλπ.

5) ἐπευφημίας: eia, euge εἴα, εὔγε κλπ.

6) κλητικά: ο ὦ — heus, eho ἰώ, ὦτάν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιφωνήματα λαμβάνονται προσέτι (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) διάφοροι λέξεις, ἰδίᾳ δὲ ὀνόματα θεῶν ἢ ἡρώων (συνήθως συντετριμμένα), ὡς Pax σιωπή! indīgnum αἰσχος! — arāge ἄπαγε! — hercūles, hercule, hercle ἢ mehercules, mehercle (ὦ) Ἡράκλεις — pol (ἐκ τοῦ Pollux) ἢ edēpol μὰ τὸν Πολυδεύκην, νῆ τὸν Δίον, κ. ἄ.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

Α' ΠΑΡΑΓΩΓΗ (DERIVATIO)

108. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης αἱ ἀπλαῖ λέξεις (vocabūla simplicia) εἶναι

1) **πρωτότυποι** (vocabūla primitiva), ὡς rex (ἐκ τοῦ reg-s) βασιλεύς, lux (ἐκ τοῦ luc-s) φῶς, do (ἐκ τοῦ da-o) δίδω.

2) **παράγωγοι** (vocabūla derivata), ὡς (rex, reg-is) reg-ius καὶ reg-ālis βασιλικός, (lux, luc-is) luc-e-o φέγγω καὶ luc-ŷdus φωτεινός, (do, θ. da-) da-tor δότης. (Πρβλ. ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν).

Σημείωσις. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, εἰς τινὰ σειρὰν συγγενῶν ἐτυμολογικῶς λέξεων ἐκάστη τῶν λέξεων τούτων, ἐκτὸς τῆς πρώτης (τῆς κυρίως πρωτοτύπου), εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην, ὡς os (or-is) στόμα, (ἐκ ταύτης) oro (ora-re) λέγω, (ἐκ ταύτης) ora-tio λόγος καὶ ora-tor (orator-is) ῥήτωρ, (ἐκ ταύτης) orator-ius ῥητορικός, κλπ.

109. Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ καταλήξεις κανονικῶς προστίθενται εἰς τὸ θέμα τῶν πρωτοτύπων, ὡς (leg-o) lec-tor (ἐκ τοῦ leg-tor) ἀναγνώστης, salus (salut-is) salut-āris σωτήριος, (laus, laud-is) laud-o (ἐκ τοῦ laud-a-o) ἐπαινώ, κλπ.

Πολλάκις ὁμως (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς παραγωγῆς λέξεως ἀποβάλλεται εἰς ἣ καὶ περισσότεροι φθόγγοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ θέματος τῆς πρωτοτύπου ἢ παρεντίθεται φωνῆέν τι μεταξὺ τοῦ θέματος αὐτῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, ὡς

* Ἡ παραγωγή καὶ ἡ σύνθεσις λέξεων εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν γενικῶς δὲν εἶναι τόσο ἀνεπτυγμένη ὅσον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

(navi·s)	nav-ālis ναυτικός
(aestas, aestat-is)	aest-ivus θερινός, κλπ.
(pons, pont-is)	pont-i cūlus γεφυρίδιον
(caput, capit-is)	capit-ū-lum κεφάλαιον, κλπ.

110. α') Παράγωγα ρήματα (verba derivata). Ταῦτα σχηματίζονται

1) Ἐξ **ὀνομάτων** (verba denominativa) κατὰ τὴν α', τὴν β' καὶ τὴν δ' συζυγίαν, ὥς

(arma § 34, 4, Α', β') armare ὀπλίζειν, (laus, laud-is) laudare ἐπαινεῖν, (levis) levare κουφίζειν, (flos, flor-is) florēre ἀνθεῖν, (lux, luc-is) lucēre φέγγειν, (finis) finire ὀρίζειν, (lenis) lenire προαίνειν, (sitis) sitire διψᾶν, (saevus) saevire μαίνεσθαι.

Κατὰ τὴν γ' συζυγίαν μόνον ἐναρκτικά, ὥς (durus) durescere σκληροῦσθαι, (maturus) maturescere πεπαίνεσθαι (§ 86, 2, γ').

2) Ἐξ **ἄλλων ὀρημάτων** (verba verbalia)

α') Ἐναρκτικά (verba inchoativa), κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, ὥς (senēre) senescere γηράσκειν, (florēre) florescere ἐξανθεῖν, (obdormire) obdormiscere ἀποκοιμᾶσθαι. (Βλ. καὶ ἀμέσως προηγούμενα).

β') Θαμιστικά ἢ ἐπιτατικά (verba frequentativa ἢ intensiva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως **-um** εἰς **-are**, ὥς (cano, cant-um) cant-are ᾄδειν, (curro, curs-um) curs-are περιτρέχειν, (dormio, dormit-um) dormit-are ὑπνώττειν, νυστάζειν, κλπ.

Ἐκ σουπίνων εἰς -atum (ἦτοι ἐκ ὀρημάτων τῆς α' συζυγίας) παράγονται κανονικῶς θαμιστικά ὀρήματα οὐχὶ εἰς -atāre, ἀλλ' εἰς -ītāre, ὥς (rogo, rog-atum) rog-ītare διερωτᾶν, (volo, vol-atum) vol-ītare περιπέτεσθαι. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ (haereo, haesi, haes-um, haerere) haes-ītāre ὀκνεῖν, (ag-o, § 87, 2, α') ag-itare ἐλαύνειν.

γ') Ἐφειτικά (verba desiderativa), κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως **-um** εἰς **-urire**, ὥς (edo-es-um, § 92) esurire (ἐπιθυμεῖν φαγεῖν), πεινᾶν, (pario, **part-um**, § 87, 2, β') part-urire ὠδίνειν. (Ποβλ. ἀοχ. Ἑλλην. τυραννῶ, τυραννήσ-ω, τυραννησ-εῖω).

δ') Ὑποκοριστικά (verba deminutiva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, λήγουν δὲ κανονικῶς εἰς **-illo**, ὥς (canto) cant-illo ὑπάδω, τερετί-

ζω, (sorbeo) sorb - illo ὑποπίνω, ροφῶ. (Πρβλ. νεοελλην. κουτσοπί-
νω, κουτσοδουλεύω, κτ.).

111. 6) Παράγωγα οὐσιαστικά (substantiva derivata).
Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (substantiva verbalia).

α') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου (§ 88) μὲ κατάληξιν - or εἰς
δήλωσιν τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου, ὡς (amare, amat - um) amat - or
ἔραστῆς, (currere, curs - um) curs - or δρομεύς, (pingere, pict - um)
pict - or γραφεὺς (ζωγράφος). (Πρβλ. πράττω - πράκτωρ, κτ.).

Σημείωσις. Πολλὰ τῶν εἰς - tor σχηματίζουν θηλυκὸν εἰς - trix
(γεν. - trīcis), ὡς (vincere, vict - um) victor νικητής, victrix νικήτρια. (Πρβλ.
§ 40, γ').

β') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - or, - us, - ium, - ēla
εἰς δήλωσιν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως ὡς (am - are) am - or ἔρως, (dol -
ēre) dol - or λύπη, (fur - ēre) fur - or μανία, (dec - ere) dec - us καλλωπι -
σμός, (gaud - ēre) gaud - ium χαρά, (od - i, § 98, 1) od - ium μῖσος, (quer - i,
§ 80) quer ēla μέμψις, (tut - ari, § 81) tut - ela ἐπιστασία.

γ') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου μὲ κατάληξιν - io, - us (δ' κλί -
σεως), - ūra εἰς δήλωσιν ἐνεργείας ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνεργείας τι -
νός, ὡς (agere, act - um) act - io πράξις, (venare, venat - um) venat - io
θήρα, (movere, mot - um) mot - us κίνησις, (currere, curs - um) curs -
us δρόμος, (tro - ſare) (sepelire, sepult - um) sepult - ūra ταφή, (colere,
cult - um) cultura θεραπεία, περιποίησης, (accusare, accusat - um) ac -
cusat - io κατηγορία, (orare, orat - um) orat - io λόγος, (frui, fruct - um,
§ 80) fruct - us καρπός, (scribere, script - um) script - ūra γραφή, (na -
sci, nat - um, § 80) nat - ūra φύσις.

δ') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - men, - mentum,
- ūlum, - būlum, - cūlum, - crum, - trum εἰς δήλωσιν μέσου τινός ἢ
ὀργάνου ἢ τόπου ἐνεργείας τινός, ὡς (volv - ere) volu - men εἴλημα,
(al - ere) al - i - mentum τροφή, (vinc - ire) vinc - ūlum δεσμός, (pa - scere)
pa - būlum χόρτος, βοσκή, (vocare) voca - būlum λέξις, (orare) ora -
cūlum μαντεῖον, χρησμός, (sepelire) sepul - crum τάφος, (arare) arā -
trum ἄροτρον.

2) Ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν (substantiva denominativa).

α') Μὲ κατάληξιν - tor, - ſtor εἰς δήλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ ἔχον -

τος σγέσιν με̐ ἐκείνο τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ὥς (via) viā-tor ὁδίτης, ὁδοιπόρος, (janua) jan-ītor θυρωρός, (funda) fund-ītor σφενδονίτης. (Πρβλ. § 111, 1, α').

β') Με̐ κατάληξιν -arium, -etum, -īle, εἰς δήλωσιν τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἢ διαμένουν πολλὰ ὁμοειδῆ ὄντα, ὥς (columba) columb-arium περιστερεών, (oliva) oliv-ētum ἐλαιών, (bos, bov-is) bov-ile βουστάσιον.

γ') Με̐ τὴν κατάληξιν -ina (-trina) εἰς δήλωσιν ἐπιτηδεύματος ἢ τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀσκεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ὥς (medicus) medic-īna ἱατρικὴ, (doctor) doctr-ina διδασκαλία, (opifex, opific-is) offic-ina (ἐκ τοῦ opific-ina) ἐργαστήριον, (tonsor) tons-trina κουρεῖον.

δ') Με̐ τὴν κατάληξιν -ium (-itium), εἰς δήλωσιν καταστάσεως ἢ συνόλου τινὸς προσώπων ὁμοίας καταστάσεως, ὥς (sacerdos) sacerdot-ium ἱερατεία, (collēga) colle-gium ἑταιρεία, (servus) serv-itium δουλεία, οἱ δούλοι,

ε') Με̐ τὰς καταλήξεις -lus, -la, -lum, (-ūlus, -ūla, -ūlum, -ūlus, -ūla, -ūlum, -cūlus, -cūla, -cūlum καὶ σπανιότερον -illus, -illa, -illum) ὑποκοριστικά. Ταῦτα διατηροῦν συνήθως τὸ γένος τοῦ πρωτοτύπου, ὥς (liber) libel-lus (ἐκ τοῦ liber-lus) βιβλιάριον, (lapis) lapil-lus (ἐκ τοῦ lapid-lus) λιθάριον, (puer) puer-ūlus παιδάριον καὶ puella (ἐκ τοῦ puer-la) παιδίσκη, κοράσιον, (sacrum) sacel-lum (ἐκ τοῦ sacer-lum) μικρὸν τέμενος, (silva) silv-ūla μικρὸς δρυμὼν, (filius) fili-ūlus νῖσκος, (ἀγοράκι), (filia) fili-ūla θυγάτριον (κοριτσάκι), (mus) mus-cūlus μυῖδιον, (opus) opus-culum μικρὸν ἔργον, (codex) codic-illus συγγραμμάτιον, κωδίσκελος, (signum) sig-illum ἀγαλμάτιον.

Σημείωσις. Καὶ ἐξ ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται ἄλλα ὑποκοριστικά, ὥς cista κίστη—cist-ūla μικρὰ κίστη—cistel-la, cistell-ula κιστίδιον. (Πρβλ. ἀρχ., Ἑλλην. πίναξ—πινακ-ίς — πινακ-ίδιον καὶ νεοελλην. σάκκος—σακκ-οῦλι — σακκουλ-άκι).

ς') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων πατρωνυμικά με̐ τὰς (ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένας) καταλήξεις -īdes ἢ -īdes, -ādes, -iādes (ἀρσενικά) καὶ -as, -is, -ēis (θηλυκά), ὥς (Priamus) Priam-īdes Πριαμίδης, (Atreus) Atrīdes Ἀτρεΐδης, (Aeneas) Aene ādes Αἰνεΐδης, (Telamon) Telamon-iādes Τελαμωνιάδης, (Tantalus)

Tantāl-is Τανταλῖς, (Thesti-us) Thesti-as Θεστιάς, (Nerēus) Ner-ēsi Νηρηῖς. (Βλ. § 16 καὶ § 28). Οὕτω ἔπειτα καὶ ἐκ γνησίων Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, ὡς (Romulus) Romul-ides Ῥωμυλίδης, (Scipio) Scipi-ādes Σκηπιάδης.

3) Ἐξ **ἐπιθέτων**, ἀφροημένα οὐσιαστικὰ εἰς δῆλωσιν σχετικῆς ιδιότητος. Παραγωγικαὶ καταλήξεις τούτων -ia, -itia, ἢ -ties (ε' κλίσεως), -tas, -itas, -tūdo, -itūdo καὶ σπανίως -monia, ὡς (gratus) grat-ia χάρις, εὖνοια, (insanus) insan-ia μανία, (malus) mal-itia κακία, (segnis) segn-itia καὶ segn-ities νωθρότης, (liber) liber-tas ἐλευθερία, (levis) levī-tas ἐλαφρότης, (probus) probitas χρηστότης, (fortis) forti-tūdo ἰσχύς, (longus) long-itūdo μακρότης, (acer) acrimonia δριμύτης, (castis) cast-i-monia ἀγνότης.

112. γ') Παράγωγα ἐπίθετα (adjectiva derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ **ὀημάτων** (adjectiva verbalia) ἐκ τοῦ ὀηματικοῦ θέματος (πρβλ. § 111, 1, β' καὶ δ')

α') μὲ κατάληξιν -īdus καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα σχετικὴν μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ὀήματος σημαινόμενον ιδιότητα, ὡς (valēre) val-īdus εὐρωστος, (calere) cal-īdus θερμός.

β') μὲ κατάληξιν -īlis, -bīlis καὶ δηλοῦν τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ὀήματος σημαινόμενον, ὡς (docere) doc-īlis εὐδιδάκτος, (placare) placa-bīlis εὐεξίλαστος, (movere) mo-bilis κινητός, εὐκίνητος.

γ' μὲ κατάληξιν -ax, -ūlus καὶ δηλοῦν συνήθως τὸν ἔχοντα σχετικόν τι μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ὀήματος σημαινόμενον ἐλάττωμα, ὡς (audēre) aud-ax τολμητίας, (loqui) loqu-ax λόλος, (credere) cred-ūlus εὐπιστος, (queri) quer-ūlus μεμψίμοιρος.

δ') μὲ τὴν κατάληξιν -bundus, -cundus καὶ δηλοῦν μετ' ἐπιτάσεως ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ὀήματος, ὡς (venerari) venera-bundus λίαν σεβόμενος, εὐσεβής, (furēre) fur-i-bundus λίαν μαινόμενος, ἐκμανής, (irasci) ira-cundus ὀργίλος, εὐὀργητος.

2) Ἐξ **οὐσιαστικῶν** (adjectiva denominatīva)

α') Μὲ κατάληξιν -icus, -ius, -icius, -ālis, -īlis, -āris, -arius, -nus (-ānus, -īnus), -ensis, -īnus καὶ δηλοῦν τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαινόμενον ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ αὐτό, ὡς (bel-

lum) bell-īcus πολεμικός, (orator) orator-ius ῥητορικός, (pater) patr-ius πατρικός, (tribunus) tribun-icius δημαρχικός, (navis) nav-ālis ναυτικός, (vir) vir-īlis ἀνδρικός, (populus) popul-āris δημοτικός, (legio) legion-arius τῆς λεγεῶνος, (mater) mater-nus μητρικός, (urbs) urb-ānus ἀστικός, (equus) equ-īnus ἵππειος, (forum) for-ensis ἀγοραῖος, (tempesta) tempest-īnus ἔγκαιρος (§ 109). Οὕτω καὶ ἐξ ἐθνικῶν ὀνομάτων (μὲ τὰς καταλήξεις -īcus, -īus), ὡς (Gallus) Gall-īcus, (Thrax) Thrac-ius, ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων (μὲ τὰς καταλήξεις -nus, -ānus, -īnus, -iānus), ὡς (Sulla) Sullānus, (Tullius) Tulli-ānus, (Verres) Verr-īnus, (Caesar) Caesariānus, καὶ ἐκ τοπωνυμίων ἢ ὀνομάτων χωρῶν, νήσων, ἡπείρων, μὲ τὰς καταλήξεις -nus, -ānus, īnus, -ensis καὶ προσέτι -as, γεν. -ātis, ὡς (Roma) Romā-nus, (Africa) Africa-nus, (Tusculum) Tuscul-ānus, (Ameria) Amer-īnus, (Cannae) Cann-ensis, (Sicilia) Sicili-ensis, (Arpinum) Arpīn-as (§ 26, 4, Β', β').

β') Μὲ κατὰληξιν -tus (-ātus, -ītus, -ūtus) καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα ἢ φέροντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνον, ὡς (ala) alā-tus περὶ τὸς, (hasta) hastā-tus λογοφόρος, (clavus) clav-ātus ἡλωτός, (auris) aur-ītus ὠτόεις, (cornu) cornū-tus κερυφόρος. (Πρὸβλ. νεοελλ. σπαθῆτος, σπιρουνατός, κ.τ.τ.).

γ') Μὲ κατὰληξιν -ōsus, -entus, -lentus καὶ δηλοῦν πλησμονήν, ὡς (aqua) aqu-ōsus ὑδρώδης, (periculum) periculo-sus κινδυνώδης, (turbūla) turbul-entus θορυβώδης, (fraus) fraud-u-lentus ἀπατηλός.

δ') Μὲ κατὰληξιν -eus καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι, ὡς (lana) lan-ēus ἑρεοῦς, (argentum) argent-eus ἀργυροῦς, (ferum) fer-eus σιδηροῦς.

3) Ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων. Ταῦτα εἶναι ὑποκοριστικά (adjectiva deminutiva) καὶ σχηματίζονται μὲ τὰς καταλήξεις -lus, -ūlus, -ōlus, -cūlus, ὡς (miser) misel-lus (ἐκ τοῦ miser-lus) ταλαίπωρος, (parvus) parv-ūlus μικκύλος (μικροῦλης, μικροῦτσκος), (aureus) aure-ōlus ἐπίχρυσος, (pauper) pauper-cūlus πενιχρός (φτωχούλης, φτωχούτσκος). Πρὸβλ. § 111, 2, ε'.

4) Ἐξ ἐπιρρημάτων (adjectiva adverbialia).

α') τοπικῶν, μὲ κατὰληξιν -īcus, ὡς (ante) ant-īcus πρόσθιος, (post) post-īcus ὀπίσθιος.

β') χρονικῶν, με κατάληξιν - īnus, - tīnus (ἡ - tīnus), - ernus, - ternus, īternus, ὧς (repente) repent - īnus αἰφνίδιος, (cras) cras - tīnus αὐριανός, (prius) prius - tīnus ἢ prius - tīnus πρότερος, (hodie) hodi-ernus σημερινός, (heri) ἀρχῆθεν, hesi προβλ. § 23, 2 Σημ.) hesternus χθεςινός, (semper) semp - iternus αἰώνιος.

113. δ') Παράγωγα ἐπιρρήματα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται

1) **τοπικά** ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων με τὴν κατάληξιν - ītus εἰς δῆλωσιν τοῦ πόθεν; ἢ τοῦ ἀπὸ ποῦ, ὧς (caelum) cael-ītus οὐρανόθεν, (fundus) fund-ītus θεμελιόθεν, (radex, dicis) radic-ītus ῥιζόθεν, (divinus) divin-ītus θεόθεν, (antiquus) antiqu-ītus ἀρχαιοθεν.

2) **τροπικά** α') ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν δευτεροκλίτων (§ 37 καὶ § 43, 1) με κατάληξιν - ē, ὧς (jucundus) jucund-ē ἡδέως, (pulcher) pulchr-ē εὐπροεπῶς, (doctus) doct-ē σοφῶς, (accuratus) accurat-ē ἐπιμελῶς. (Βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν εἰς -e τροπικῶν ἐπιρρημάτων τὸ (ἐκ τοῦ bonus) ἀρχῆθεν bonus) bene καλῶς καὶ τὸ (ἐκ τοῦ malus) male κακῶς ἔχον τὸ καταληκτικὸν e βραχύ.

β') Ἐξ ἐπιθέτων (ἢ μετοχῶν) τριτοκλίτων, με κατάληξιν - er, - ter, ὡς (prudens, prudent-is) prudent-er συνετῶς, (audax, audac-is) audac-ter τολμηρῶς, (fortis) fortī-ter ἰσχυρῶς, (felix, felic-is) felic-iter εὐτυχῶς. (Βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τροπικά ἐπιρρήματα εἰς -ē ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ εἰς -iter ἐκ δευτεροκλίτων, ὧς (impun-is) impun-e ἀτιμωρητί, (largus) larg-e καὶ largiter δαφυλῶς (humanus) human-e καὶ humaniter ἀνθρωπίνως.

γ') Ἐκ ρημάτων, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπτίου, με κατάληξιν - im, ὧς (nominare - nominat-um) nominātīm ὀνομασί, (rapēre, rapt-um) rapt-im ἀρπακτικῶς, (currere, curs-um) curs-im δρομαίως, Κατὰ ταῦτα ἔπειτα καὶ ἐξ ὀνομάτων, ὧς (gradus) grad-ātīm βαθυμηδόν, (grex, gregis) greg-ātīm ἀγελήδόν, (vir) virī - tim κατ' ἀνδρα, (tribus) tribū-tim κατὰ φυλὰς.

Β' ΣΥΝΘΕΣΙΣ (COMPOSITIO)

114. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν

1) ἑκάτερον τῶν συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως εἶναι εἴτε κλιτὸν εἴτε ἄκλιτον μέρος λόγου, ὥς (pomum, fero) pomifer ὀπωροφόρος, (per, multus) per-multus πάμπολυς, (de, mitto) de-mitto καταπέμπω, (per, saepe) per-saepe συχνότατα.

2) πρῶτον συνθετικὸν συνθέτου τινὸς λέξεως δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀχώριστον μόριον (πρὸβλ. Ἑλλ. ἀ- ἢ ἀν-, δυσ-, κλπ.). Ἀχώριστα δὲ μόρια (praepositiones inseparabiles) τῆς Λατινικῆς εἶναι.

α') τὸ ambi- (amb-, am-, an- = ἀμφί, περὶ) : ambi-farius ἀμφιλογος, amb-ēdo περιτρώγω, am-plector περιβάλλω, an-ceps ἀμφικέφαλος.

β') τὸ dis- (= διὰ ἢ ἀ-, ἀν-) : dis-jungo διαξευγνύω, dis-solvo διαλύω, dis-par ἄνισος, dis-similis ἀνόμοιος.

γ') τὸ in (im-), ne-, ve- (= ἀ-, ἀν-) : in-utīlis ἀνωφελής, im pius ἀσεβής, ne-fas ἀνόσιος, ne-scio ἄγνωϖ, ve-cors ἄφρων, ve-sānus ἄφρων.

δ') τὸ por- (πρὸ) : por-tendo προσημαίνω.

ε') τὸ red-, re- (= ὀπίσω, πάλιν, ἀνά) : red-do ἀποδίδωμι (δίδω πίσω), red-eo ἐπανέρχομαι, re-mitto ἀναπέμπω (πέμπω πάλιν), re-fēro ἀνακομίζω.

ϛ') τὸ sed-, se- (= ἄνευ, διὰ, ἀπό) : sed-itiu διάστασις, διχοστασία, se-cūrus (= sine cura) ἄφροντις, se-cerno διακρίνω, se-cēdo ἀποχωρῶ. (Πρὸβλ. ἀνωτέρω dis-).

3) μερικαὶ κλιταὶ σύνθετοι λέξεις προέρχονται ἐξ ἀπλῆς παραθέσεως δύο λέξεων, ὥς respublica πολιτεία (ἐκ τοῦ res-puplica), jus-jurandum ὄρκος (ἐκ τοῦ jus-jurandum), decemvīri οἱ δέκαρχοι (ἐκ τοῦ decem-vīri), benedīco ἐπαινώ (ἐκ τοῦ bene-dico), benefacio εὐεργετῶ (ἐκ τοῦ bene-facio). Πρὸβλ. νεά-πολις, νεώσ-οικος, πασί-γνωστος κ.τ.τ.

Σημείωσις. Τῶν λέξεων respublica καὶ jusjurandum τὰ δύο συνθετικὰ μέρη κλίνονται κατὰ πάσας τὰς πτώσεις χωριστά : respublica, reipublicae, κλπ. (§ 32 καὶ § 38) — jusjurandum, jurisjurandi, κλπ. (§ 24, 2 καὶ § 38). Πρὸβλ. καὶ § 95.

115. Ἐκ τῶν φθογγικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφόρων λέξεων, ἄξια σημειώσεως εἶναι αἱ ἑξῆς: 1) Ἡ προθέσις cum (§ 102, 2) ἐν συνθέσει παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφάς, ἦτοι com- (πρὸ χειλικοῦ συμφώνου καὶ πρὸ τοῦ m, § 4), con- (πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου) καὶ co (πρὸ φωνήεντος ἢ τοῦ h), ὡς (cum, bibo) com-bībo συμπίνω, (cum, pono) com-pōno συντίθημι, (cum, mitto) com mitto συμβάλλω, (cum, clāmo) con-clāmo συμβοῶ, (cum, traho) con-trāho συσπῶ, (cum, eo) co-ēo συνέρχομαι, (cum, haereo) co-haereo ἔχομαι (τινος). Ἀλλά: com-ēdo κατεσθίω (§ 92).

Ἐπομένου 1 ἢ r, τὸ n τῆς con- ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά, ὡς (con, loquor) col-loquor συνδιαλέγομαι, (con, rumpo) cor-rumpo φθείρω. (Πρὸβλ. συλ-λέγω, συρ-ρέω).

2) Ἐκ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων (§ 114, 2) ὡς πρώτων συνθετικῶν συνήθως:

α') τῆς ad τὸ d ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, g τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ad, cedo) ac-cēdo προσχωρῶ, (ad, fero) af-fēro προσφέρω, (ad, gradior) ag-gredior προσέρχομαι.

β') τῆς ob (§ 102, 1) καὶ τῆς sub (§ 102, 3) τὸ b ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, p τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ob, capio) oc-cipio ἄρχομαι, (sub, cedo) suc-cēdo ὑπέρχομαι, (ob, facio) of-ficio βλάπτω, (sub, facio) suf-ficio ὑποτίθημι, (ob, premo) op-prīmo καταπιέζω, (sub, peto) sup-pēto ὑποπίπτω.

Ἐν συνθέσει δὲ μὲ τὸ δῆμα mitto τῆς μὲν ob τὸ b ἀποβάλλεται, τῆς δὲ sub ἡ μένει ἢ ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἐπόμενον m. Οὕτω o-mitto ἀφίνω, ἀλλὰ sub-mitto ἢ sum-mitto ὑποβάλλω.

Εἷς τινα δὲ σύνθετα (ἰδίως πρὸ τοῦ cī, τοῦ ti καὶ τοῦ pe) ἡ sub παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν sus-, ὡς (sub, capio) sus-cipio ὑποδέχομαι, (sub, teneo) sus-tīneo βαστάζω, (sub, pendō) sus-pendō ἀναρτῶ. Οὕτω καὶ surrīdeo μειδιῶ (ἐκ τοῦ sus-rideo).

Σημείωσις. Τὸ sus- τοῦτο προέρχεται ἐξ ἐτέρας μορφῆς τῆς προθέσεως sub, ἦτοι ἐκ τοῦ subs (πρὸβλ. ab καὶ abs, § 102, 2). Καὶ τῆς ob ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν ἕτερος τύπος obs, ὅθεν ostendo δεικνύω (ἐκ τοῦ obs-tendo).

γ') τῆς προθέσεως in καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου in- τὸ n ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν l, m, r, τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (in, ludo) il-lūdo ἐμπαίζω, (in, licitus) il-licītus ἀθέμιτος, (in, mitto) im-mitto

εἰσδέχομαι, (in, memor) im-memor ἀμνήμων, (in, rideo) irrīdeo σκώπτω, (in, revocatus) ir-revocatus ἀμετάκλητος.

Εἰς m τρέπεται τὸ n τούτων καὶ πρὸ χειλικοῦ συμφώνου, ὥς (in, bibo) im-bībo ξυπίνω, (in, bellum) im-bellis ἀπόλεμος, (in, pono) im-pōno ἐντίθημι, (in, potens) im-pōtens ἀδύνατος. (Πρβλ. ἀνωτέρω con-).

δ') τοῦ ἀχωρίστου μορίου dis τὸ s ἀφομοιοῦται μόνον μὲ τὸ ἀρχικὸν f τοῦ β' συνθετικοῦ, ὥς (dis, fero) dif-fēro διασπῶ, (dis, facilis) dif-ficilis δύσκολος· ἀποβάλλεται δὲ πρὸ τοῦ d, g, l, m, r, v, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ s, ὅταν ἀμέσως κατόπιν τούτου ἐπάρῃ καὶ ἕτερον σύμφωνον, ὥς (dis, duco) di-dūco διέλκω, (dis, gero) di-gēro διασπείρω, (dis, labor) di-lābor διαρρέω, (dis, moveo) di-mōveo χωρίζω, (dis, rapio) di-rīpio διαρπάζω, (dis, verto) di-vertō διαφέρω, (dis, spargo) di-spergo διασπείρω, (dis, sto) di-sto διέχω. Ἀλλὰ (dis, sentio) dis-sentio διαφωνῶ.

3) τὸ ριζικὸν φωνῆεν τοῦ θέματος τῶν δημάτων συντιθεμένων μετὰ προθέσεως συνήθως μεταβάλλεται. Οὕτω :

α') τὸ ᾱ καὶ τὸ ἔ τρέπονται εἰς ἱ' ἂν δὲ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα ἢ προηγείται ἢ ἔπεται μετ' αὐτὰ ἔρρινον ἢ ὑγρόν, τότε συνήθως τὸ μὲν ᾱ τρέπεται εἰς ἔ, τὸ δὲ ἔ μένει, ὥς (facio, § 84) per-ficio (διαπράττω), -fēcī, -**fectum**, -ficere — (rapio, § 84) di-rīpio (διαρπάζω), -ripui, -**reptum**, -ripēre — (emo) red-īmo (ἀνταγοράζω), -ēmī, -emptum, -imere — (statuo) in-stituo (ἰδρύω), -stitui, stitūtum, -stituere — (teneo) distīneo (χωρίζω), -tinui, -**tentum**, tinēre. Οὕτω καί : (frango) con-fringo (συντρίβω), -frēgī, -fractum, -fringere — (pango, § 89, 4) com-pingo (συμπήγνυμι), -pēgī, -pactum, -pingēre — (tango) con-tingo (ἀπτομαι), -tīgī, -tactum, -tingere — καί : -(premo) sup-prīmo (καταπιέζω), -pressī, -pressum, -primēre.

Ἄλλὰ : (sacro) ob-sēcro (ἱκετεύω), — (scando) descendo (καταβαίνω), -scendī, -scensum, -scendēre — (spargo) di-spergo (διασπείρω), -spersi, -spersum, -spergēre — (crepo) dis-crēpo (διαφωνῶ), -crepui, -crepare — (mergo) sub-mergo (καταδύω), -mersi, -mersum, -mergēre.

β') τὸ ae τρέπεται εἰς ī καὶ τὸ au εἰς ū, ὥς (ob, caedo) oc-cīdo (ἀποκτείνω), oc-cīdī, oc-cisum, oc-cidēre — (re, quaero) re-quīro

(ἀναζητῶ), re-quisivi, re-quisitum, re-quirere, (in claudo) in-clūdo (ἐγκλείω), in-clusi, in-clusum, in-cludere.

Σημείωσις. 1. Ἀρχετὰ ῥήματα καίπερ συντιθέμενα μετὰ προθέσεως διατηροῦν τὸ ῥιζικὸν βραχὺ ᾧ ἢ ἔ, ὡς τὰ ῥήματα cāneo, māneo, trāho, τὸ ἄγο ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων circum καὶ per καὶ τὸ cāpio ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ante, ὡς prae-cāneo προφυλάττομαι, re-maneo ἀναμένω, con-trāho συστήλλω, circum-āgo περιάγω, per-āgo ἐπιτελῶ, (ἐνῶ ex-īgo ἐξάγω, ex-ēgi, ex-actum, ex-igere), ante-cāpio προλαμβάνω (ante-cēpi, ante-captum, ante-capere). Ἐπίσης τὰ ῥήματα cōdo (§ 92), fēro (§ 96), gēro φορῶ, mēto θεωρίζω, pēto ὁρμῶ, sēro συνείρω, tēro καλύπτω, tēro τριβῶ καὶ vēho κομίζω. Ἐπίσης διατηροῦν τὴν δίφθογγον τὰ ῥήματα aequo ἰσῶ, caeco τυφλῶ, haereo ἔχομαι τινος καὶ τὸ ἀπρόσωπον taedet (pertaedet me σιχαίνουμαι, pertaesum est).

Τὸ δὲ ῥήμα lēgo εἰς ἄλλα μὲν σύνθετα τρέπει τὸ ἔ εἰς ἱ, εἰς ἄλλα δὲ τὸ φυλάττει, ὡς col-līgo συλλέγω, de-līgo ἐκλέγω· ἄλλα neg-lēgo ἀμελῶ, per-lēgo διαγιγνώσκω.

Σημείωσις. 2. Τροπαὶ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς, ὁποῖαι αἱ ἀνωτέρω, συμβαίνουν καὶ εἰς ὀνόματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς δευτέρα συνθετικά, ὡς (fācilis) dif-fīcilis, (arma) in-ermis ἄοπλος, (aequus) in-īquus ἄνιστος, κλπ.

116. Τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἕτερον τοῦλάχιστον τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι μέρος τοῦ λόγου κλιτόν, εἶναι ἢ ῥήματα ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτων ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ ἑξῆς :

117. α') **Σύνθετα ῥήματα** (verba composita). 1) Ῥήματα σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν ῥήμα σχηματίζονται μόνον μὲ τὸ ῥήμα facio ὡς β' συνθετικόν, τὸ ὁποῖον τότε μένει ἀμετάβλητον, ὡς (adsuescere, facio) adsuefacio ἐθίζω, adsue-feci, adsue-factum, adsue-facere, (calere, facio) cale-facio θερμαίνω, (patere, facio) pate-facio ἀνοίγω, κλπ. (Βλ. § 114, 3 καὶ § 115, 3, α').

2) Τὸ ῥήμα facio ὡς β' συνθετικὸν ῥημάτων ἐχόντων α' συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μεταβάλλεται εἰς -fīco (κατὰ τὴν α' συζυγίαν), ὡς (aedes, facio) aedi-fīco οἰκοδομῶ, aedificāvi κλπ., (amplus, facio) ampli-fīco μεγαλύνω, (testis, facio) testifīcor μαρτυρῶ (§ 80).

118. β') Σύνθετα οὐσιαστικὰ (substantiva composita). Ταῦτα σχηματίζονται

1) ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -a, -s, -r, ὥς (ager, θ. agr-, colo) agri-cōla γεωργός, (θ. par, cae-do) par-i-cīda πατροκτόνος, (ars, artis-facio) artifex (ἐκ τοῦ artifices) τεχνίτης (arma, gero) arm-ĭ-ger ὀπλοφόρος.

2) ἐκ δύο ὀνομάτων ἢ ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ ὀνόματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -ium, ὥς (sol, stat-us) sol-sti-tium ἡλιοστάσιον, (tres, θ. tri-, annus) tri-enn-ium τριετία.

3) ἐκ προθέσεως καὶ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ὥς (cum, nomen, ἀρχ. gnomen) co-gnōmen ἐπωνύμιον, (de, decus) de-dēcus ἀπρέπεια, (pro, consul) pro-consul ἀνθύπατος,

119. γ') Σύνθετα ἐπίθετα (adjectiva composita). Ταῦτα σχηματίζονται.

1) ἐξ ἐπιθέτου (ἢ ἀριθμητικοῦ) καὶ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ ῥήματος καὶ οὐσιαστικοῦ, ὥς (magnus animus) magn-anĭmus μεγαλόψυχος, (tres, θ. tri-, lingua) tri-linguis τρίγλωσσος, (misereo, cors) mis-e-ricors ἐλεήμων.

2) ἐκ προθέσεως ἢ ἀχωρίστου μορίου καὶ ὀνόματος

α') οὐσιαστικοῦ. Τοῦτο ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ λαμβάνει ἐπιθετικὴν κατάληξιν, ὥς (ad, finis) af fīnis γειτονικός, (cum, cors) con-cors ὁμόφρων, (in-, ars) in-ers ἄτεχνος, (se-, cura) se- cūr us ἄφρων-τις, (in, arma) in-erm-is ἄοπλος.

Στέρησιν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα δηλοῦν καὶ αἱ προθέσεις a, de, ex, ὥς a-mens, de-mens ἄφρων, (ex, pars) ex-pers ἄμοιρος.

β') ἐπιθέτου. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν τότε λαμβάνεται συνήθως τὸ στερητικὸν in-, αἱ προθέσεις per, prae εἰς δῆλωσιν ἐπιτάσεως, καὶ ἡ πρόθεσις sub εἰς δῆλωσιν ἐλαττώσεως, ὥς in-dīgnus ἀνάξιος, per-lēvis πάνυ εὐτελής, prae-clārus πάνυ διαυγής, sub-crūdus ὠμός-πως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

120. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ab-do αποκρύπτω. Βλ. -do.

ab-icio (προφ. ab jicio) απορρίπτω, (ab+jacio, § 115, 3, α'). Βλ. jacio.

ab-oleo αφανίζω, -olēvi, -olītum, -olēre. Έκ τούτου abolesco αφανίζομαι, -lēvi, -lescere, § 89, 2 και § 110, 2, α' (δίξ. ol-, προβλ. απ-όλ-λυμι).

ac-cendo ανάπτω, -cendi, -censum, -cendere (δίξ. cand-, βλ. candeo, § 115, 3, α').

ac-cerso. Βλ. ar-cesso.

ac-cīdo προσπίπτω, -cīdi, -cidere, § 89, 2, και § 100, 2 (ad+cado, § 115, 3, α'). Βλ. cado.

ac-cīdo επιτέμνω (ad+caedo, § 115, 3, β'). Βλ. caedo.

ac-cio προσκαλώ, -cire (κατά την δ' συζυγίαν). Βλ. cieo, § 89, 4, Σημ. 1.

ac-cumbo κατακλίνομαι, -cubui, cubītum, -cumbere (ad+cumbo, δ άχρηστον δίξ. cub-, βλ. cubo § 96, 2, α').

aceo δέξω, -cui, -cere, § 89, 2. Έκ τούτου acesco δξώδης γίνομαι, -cui, -cescere, § 110, 2, α'.

acuo δξύνω. Ός τὸ tribuo.

ad-eo § 93, Σημ.

ad-īmo αφαιρώ (ad+emo, § 115, 3, α').

ad-īpīscor καταπράττω, -ēptus sum, -ipisci, § 80.

ad-oleo θυμῶ, -olui, -olēre, § 89, 2. Έκ τούτου adolesco αναφλέγομαι, -lescere. § 110, 2, α'.

ad-olesco και ad-ulesco αυξάνομαι, -olēvi, (-ultum), -olescere (δίξ. ol, εκ της al-, βλ. alo).

ad-orior προσβάλλω, -ortus sum, oriri, § 80. (Κατά τὸ audior). Βλ. και orior.

ad-sentior. Βλ. assentior, § 81, 2.

a-gnosco αναγνωρίζω, -gnōvi, -gnītum, -gnoscere. Βλ. nosco.

ago, § 87, 2, α'. Βλ. και § 115, 3, Σημ. 1.

aio, § 98, 2, α'.

algeo ὀίγω, *alsi* (ἐκ τοῦ *alg-si*), *algēre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *algeo* ψύχομαι, *alsi*, *algescēre*, § 110, 2, α'.

al-licio ἐφέλω, δελεάζω, *-lēxi*, *-lectum*, *-licēre* (*ad+licio*, § 84 καὶ § 115, 3, α').

alo τρέφω, αὔξάνω, *alui*, *alītum* καὶ *altum*, *alēre*. Παθ. *μτχ.* *altus* καὶ *alītus*.

ambio (*ambi+eo*), § 93, Σημ.

amb-ūro περιφλέγω, § 114, 2, α'. Βλ. *uro*.

amico περιβάλλω, (*amicui* καὶ *amīxi*), *amīctum*, *amicīre*. (Ἐκ τοῦ *ambi+jacio*, § 114, 2, α' καὶ § 115, 3, α').

am-plector περιβάλλω, *-plēxus sum*, *-plexum*, *-plecti*, § 80 (*ambi+plector*, § 114, 2, α').

ango ἄγχω, *angēre*, § 89, 2.

animadverto προσέχω, κατανοῶ. Βλ. *verto*.

apērio ἀνοίγω, *-rui*, *-rtum*, *-rire*.

apiscor ἐπιτυγχάνω, *aptus sum*, *aptum*, *apisci*, § 80. (Ἐν συνθέσει *-ipiscor*, *-eptus sum*, *κλπ.* § 115, 3, α').

ap-pello προσπελάζω, *-pūli*, *-pulsum*, *-pellēre*. Βλ. *pello*. (Διακριτόν *appel-lo*, *-āvi*, *-ātum*, *āre*, *καλῶ*),

arceo εἴρω, ἀρκέω, *arcui*, *arcēre*. Ἐν συνθέσει *-erceo*, *ercui*, (*ercītum*), *ercēre*, § 115, 3, α'.

ar.cesso καὶ *ac.cerso* προσκαλῶ, *-cessīvi*, *-cessītum*, *-cessēre*, § 89, 3.

ardeo καίομαι, *arsi* (*arsum*), *ardēre*, § 90, 3, *Μτχ.* μέλλ. *arsūrus*.

Ἐκ τούτου *ardesco* ἀναλάμπω, *arsi*, *ardescēre*, § 110, 2, α'.

arguo ἐλέγχω. Ὡς *tò tribuo*. *Μτχ.* μέλλ. *arguitūrus*.

aspicio προσβλέπω, Βλ. *specio*.

assentior ὁμολογῶ, *-sensus sum*, *-sentīri*, § 80, καὶ § 81, 2.

audeo, § 81, 1.

audio, § 78.

au-fero ἀποκομίζω, *abs-tūli*, *ab-lātum*, *au-ferre*, 96 καὶ § 102, 2.

au-fugio αποφεύγω, *-fūgi*, *-fugēre*, § 84 καὶ § 89, 2.

augeo, § 86, 1 καὶ § 89, 3.

avere, § 98, 3.

bibo πίνω, *bibi*, *bibēre*, (*συνπίνον potum* ἢ *haustum* ἐκ τοῦ *hau-rire*), § 89, 3, α'.

cado πύπτω, § 87, 2, β' και § 100, 2. Μτζ. μέλλ. *cāsūrus*.

caedo κόπτω, § 87, 2, β' και § 115, 3, β'.

caleo θερμός είμι, -lui, -lēre, § 89, 2. Έκ τούτου *calesco* § 86, 2, γ'.

calleo έχω τύλους, -llēre, § 89, 2.

candeo λευκός είμι, -ndui, -ndēre, § 89, 2. Έκ τούτου *candesco* λευκαίνομαι, -ndui, -ndescēre, § 110, 2, α'.

caneo πολιός είμι, -nui, -nēre, § 89, 2. Έκ τούτου *canesco* πολιός γίνομαι, -nui, -nescēre, § 110, 2, α'.

cano ᾄδω, § 87, 2, β'. Έν συνθέσει -cīno, -cinui, (-centum), -cinēre, ὡς *con-cīno*, *prae-cīno* προλέγω, § 115, 3, α'.

capesso δράττομαι, ἀρπάζω, -pessīvi, -pessītum, -pessēre, § 89, 3.

capio λαμβάνω, § 84. Έν συνθέσει -cipio, -cēpi, *ceptum*, -cipēre, § 115, 3, α' και Σημ. 1.

careo οὐκ έχω, *carui*, (*caritum*), *carēre*. Μτζ. μέλλ. *caritūrus*.

carpo δρέπω, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -cerpo, § 115, 3, α'.

caveo φυλάττομαι, *cavi*, *cautum*, *cavēre*, § 115, 3, Σημ. 1.

cēdo βαδίζω, *cessi*, *cessum*, *cedēre*.

censeo τιμῶμαι, νομίζω, *censui*, *censum*, *censēre*.

cerno κρίνω, § 86, 2.

cieo κινῶ, § 89, 4 Σημ. 1 (και *cio*, *cire*, § 89, 2). Τὸ σουπῖνον και ἡ μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου εἰς τὸ σύνθετον *ac-ci(e)o* ἔχουν τὸ *i* μακρόν: *accītum*, *accītus*. Εἰς τὰ ἄλλα σύνθετα τὸ *i* τοῦτο διαφορεῖται, ὡς *excītus* και *ex-cītus*, *con cītus* και *con-cītus*, *in-cītus*.

cingo ζώννυμι, *cinxi*, *cinctum*, *cingēre*.

circum-do περιβάλλω, -dēdi -dātum, -dāre § 89, 4, Σημ. 1 και 2.

circum-sisto περικυκλῶ, -stēti, -sistēre. Βλ. *sisto*.

circum-sto περιίσταμαι -stēti, -stare. Βλ. *sto*.

clareo φανερός είμι, -rui, -rēre, § 89, 2. Έκ τούτου *claresco* ἀναφαίνομαι, -rui, -rescēre, § 110, 2, α'.

claudo κλείω, *clausi*, *clausum*, *claudēre*, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -clūdo, § 115, 3, β'.

co-alesco συναυξάνομαι, -alui, (-alītum), -alescēre. Παθτ. μτζ. *coalītus*. (Έκ τοῦ ἀχρήστου *alesco*, ὃ ἐκ τοῦ *alo*).

co-ēmo συναγοράζω. Βλ. *emo* και § 115, 1.

- co eo** συνέρχομαι. Βλ. eo, § 93 και § 115, 1.
- coepi** ἤρξαμην, § 98, 1 και Σημ.
- co-erceo** περιείργω, κολάζω, -ercui, -ercitum, -ercēre. Βλ. arceo.
- co-gnosco** γιννώσκω, gnōvi, -gnitum, -gnosce. Βλ. nosco και
 προβλ. γι-γνώσκω.
- cogo** συνάγω, cōēgi, cōactum, cōgēre (cum + ago, co + ago, § 115, 1).
- co-hibeo** συνέχω, (cum + habeo, § 115, 1 και 3, α').
- col-līdo** συνθλίβω, (cum + laedo, § 115, 1 και 3 β').
- col-līgo** συλλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.
- colo** θεραπεύω, colui, cultum, colēre.
- comb-ūro** κατακαίω. (Ἐκ τοῦ co + amburo, § 115, 1). Βλ. uro.
- com-ēdo**, § 92 και 115, 1. Βλ. edo.
- com-miniscor** ἐπινοῶ, -mentus sum, (-mentum), -minisci, § 80
 (ῥίζ. men-, προβλ. meminī, § 98, 1).
- como** καλλωπίζω, compsi, comptum, comēre.
- com-pello** συνωθῶ, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello.
- com-perio** καταμανθάνω, -pēri, -pertum, -perire § 89, 3, (ῥίζ.
 per-, προβλ. πεῖρα, ἐκ τοῦ περ-ja).
- com-pingo** συμπήγνυμι, -pēgi, -pactum, -pingēre § 89, 4, γ' και
 § 115, 1 και 3, α'. Βλ. pango.
- com-pingo** καταγράφω, -pinxi, -pictum, -pingēre. Βλ. pingo και
 § 115, 1.
- com-plector** περιπλέκομαι, -plexus sum, -plexum, -plecti, § 80.
- com-pleo** πληρῶ, -plēvi, -plētum, -plēre. Προβλ. deleo.
- con-cīdo** συμπίπτω. Βλ. ac-cīdo (cado).
- con-cīdo** κατακόπτω. Βλ. ac-cīdo (caedo).
- con-clūdo** κατακλείω. Βλ. claudio.
- con-cupisco** ὀρέγομαι, -cupīvi, -cupītum, -cupiscēre. (Ἐκ τοῦ
 cupio, § 84 και § 110, 2, α').
- con-cutio** διασείω, -cussi, -cussum, -cutēre. Βλ. quatio.
- con-dolesco** ἄλγῶ, -dolui, -dolescēre. Ἐκ τοῦ con-doleo.
- con-fiteor** καθομολογῶ, -fessus sum, -fessum, -fitēri, § 80 (cum
 + fateor, § 115, 3, α').
- con-gruo** συμπίπτω, συμφωνῶ, -grui, -gruēre, § 89, 2. Βλ. ruo.
- con-icio** (πρόφ. con-jicio) συμβάλλω (cum + jacio, § 115, 1 και 3, α').

con-niveo συμμύω, -nīxi καὶ -nīvi, -nivēre, § 89, 2.

con-quīro ἀναζητῶ. Βλ. quaero, § 115, 3, β'.

con-scisco κοινῇ ψηφίζομαι, -scīvi, -scītum, -sciscēre. (Ἐκ τοῦ scio, § 110, 2, α').

con-sisto ἵσταμαι, ἔγκειμαι, -stīti, -sistēre Βλ. sisto.

con spicio καθορῶ. Βλ. specio.

con-sto συνίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτζ. μέλλ. constāturus, § 110, 2. Βλ. καὶ sto.

con-sūlo βουλεύομαι, -sūlui, -sultum, -sulēre.

con-temno καταφρονῶ, -temp̄si, -temptum, -temnēre.

con-ticesco ἢ con-ticisco κατασιωπῶ, -ticui, -ticescēre, § 89 2.

Ἐκ τοῦ taceo § 115, 1 καὶ § 110, 2, α'.

con-tingo ἄπτομαι. Βλ. tango, § 115, 1 καὶ 3, α'.

coquo μαγειρεύω, coxi, coctum, coquēre.

crebresco (σύνθετον per-crebresco λαμβάνω ἐπίδοσιν), -brui, -brescēre. (Ἐκ τοῦ ἐπιθ. creber, § 110, 1).

credo πιστεύω, -dīdi, -dītum, -dēre. Πρβλ. do.

crepo κροτῶ, -puī, -pītum, -pāre, § 115, 3, α'.

cresco αὐξάνομαι, crēvi (crētum), crescēre. (Ἐκ τοῦ creo, § 110, 2, α').

cubo κατάκειμαι, cubui, cubītum, cubāre, § 89 3 καὶ 4.

cupio, § 84.

curro, § 87, 2, β' καὶ § 100, 1.

debeo ὀφείλω. Ὡς tò habeo. (Ἐκ τοῦ de + habeo, § 115, 3, α').

decet, § 99, 2.

de-cīdo καταπίπτω. Βλ. ac-cīdo, (cado).

de-cīdo ἀποκόπτω. Βλ. caedo.

de-fendo ἀποκρούω, -fendi, -fensum, -fendēre,

de fetiscor καταπονοῦμαι, -fessus sum, -fessum, -fetisci, § 80.
Βλ. fatisco.

dēgo διάγω, (dēgi), degēre, § 89, 2. (Ἐκ τοῦ de + ago· πρβλ. cogo).

de-icio (πρόφ. de-jicio), καταρρίπτω. Βλ. conicio.

deleo, § 78.

de-līgo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

de-litescō καὶ **delitiscō** ἀποκρύπτομαι, -litui, -litescere, § 89, 2

Βλ. **lateo**, § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α',

demo ἀφαιρῶ, **dempsi**, **demptum**, **demere**. (Ἐκ τοῦ **de** + **ēmo**· προβλ. **como**).

de-scendo καταβαίνω § 115, 3, α'. Βλ. **scando**.

de-sipio μοραίνω, (-sipui), -sipere, § 89, 2, (**de** + **sapio**, § 84 καὶ 115, 3, α').

de-sisto καθίστημι, -stiti, -sistere. Βλ. **sisto**.

de-spicio καταφρονῶ. Βλ. **specio**.

de-vertor, § 81, 2.

dico, § 87, 2, γ' καὶ § 84. Σημ. Σύνθετα **ēdīco** προκηρύσσω, **inderdīco** ἀπαγορεύω.

dif-fēro διασκεδάννυμι, **dis-tūli**, **di-lātum**, **dif-ferre**, § 115, 2, δ'.

dī-līgo, ἀγαπῶ, -lēxi, -lectum, -ligere, (**dis** + **lego**, § 115, 2, δ' καὶ 3, γ', Σημ. 1).

di-lucescit ὑποφώσκει ἡμέρα, -lūxit, -lucescere.

di-ribeo διαχωρίζω. Ὡς **tō habeo**. (Ἐκ τοῦ **dis** + **habeo**, § 115, 2, δ' καὶ 3, α' καὶ προβλ. § 23, 2, Σημ.).

di-rīgo διευθύνω, -rēxi, -rectum, -rigere (**dis** + **rego**, 115, 3, α').

di-rīmo χωρίζω, -rēmi, -remtum, -rimere (**dis** + **emo**, § 115, 3, α' προβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).

disco, § 89, 2.

dis-plīceo ἀπαρέσκω, (**dis** + **placeo**, § 115, 3, α').

distinguo διακρίνω. Βλ. **stinguo**.

di-sto διέχω, ἀπέχω, -stāre, § 89, 2. Βλ. **sto**.

di-vīdo διαιρῶ, -vīsi, -vīsum, -videre.

do δίδωμι, § 89, 4, Σημ. 1 καὶ 2 (ρίζ. **dōn-**, **dā-**, **dā-**).

do, -dīdi, -dītum, -dēre (ρίζ. **de-**). Εὔχρηστον μόνον ἐν συνθέσει μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων, ὡς **ab-do** ἀποκρύπτω, **ad-do** προσθέντω, **con-do** κτίζω κλπ. Εἰς τινα τοιαῦτα σύνθετα, ὡς **tō red-do** (ἀποδίδωμι), ὑπάρχει καὶ τοῦ προηγουμένου **do** (= **δί-δωμι**) ἡ ἔννοια § 89, 4, Σημ. 2.

doceo διδάσκω, **docui**, **doctum**, **docere**.

doleo ἀλγῶ, **dolui**, (**dolitum**), **dolere**.

domo, § 89 3.

duco ἄγω, **duxī**, **ductum**, **ducere**, § 84 Σημ. καὶ § 87, 2 γ'.

edo, § 92.

edūco ἐξάγω, dūxi κλπ. Βλ. dūco. (Διακριτέον, edūco, -āvi, -ātum, -āre, παιδεύω, ἀνατρέφω).

egeo ἐνδέομαι, egui, egēre, § 89, 2.

eicio (πρόφ. ejicio, e + jacio), § 115, 3, α'.

e·licio ἐξέλκω, ἐξάγω, § 84 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. lacio

e·līdo ἐκθλίβω (e + laedo, § 115, 3, β').

e·līgo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1. Βλ. lego.

emineo ἐξέχω, -nui, -nēre, § 89, 2.

emo ἀγοράζω, ēmi, emptum, emēre. (Σύνθετα co-ēmo, ἀλλὰ red-īmo ἐξαγοράζω, adīmo ἀφαιρῶ, interīmo ἀποκτείνω), § 115, 3, α'.

e·mungo ἀπομύτω, (-munxi, -munctum), -mungēre (ὄϊζ. mug-, § 86, 2, α' καὶ § 89, 1).

eo, § 93 καὶ § 89, 4, Σημ. 1.

ex·cello ἐξέχω, προέχω, -cellere, (παθητ. μετοχ. ex·celsus), § 89, 2.

ex·clūdo ἀποκλείω, § 115, 3, β'. Βλ. claudio.

ex·cudo ἐκτρίβω, (-cūdi, -cūsum) -cudēre.

ex·cutio (ex + quatio· προβλ. § 115, 3, β').

ex·erceo ἐξασκῶ. Βλ. arceo καὶ cōerceo.

ex·īgo ἀπαιτῶ, ἐκτελῶ, -ēgi, -actum, -igēre. (ex + ago. § 115, 3, α').

ex·īmo ἐξαιρῶ, ἐξάγω (ex + emo, § 115, 3, α').

ex·olesco ἐπαυξάνομαι. Εὐχρηστος μόνον ἢ μετοχῇ exolētus, ὡς ἐπίθετον (= ἄδρός, τέλειος). Προβλ. adolesco.

ex·olesco φθίνω, -lēvi, (lētum), -lescēre. Προβλ. ad·olesco.

ex·pergiscor ἐξεργίσομαι, -perrectus sum, -perrectum, -pergisci, § 80. Βλ. pergo καὶ § 110, 2, α'.

ex·perior πείραν λαμβάνω, -pertus sum, -pertum, -perīri, § 80. Βλ. comperio.

ex·sisto ἐξανίσταμαι. Βλ. consisto.

ex·sto ἐξέχω, ὑπάρχω, exstāre. Μτχ. μέλλ. exstātūrus.

ex·timesco ἐκφοβοῦμαι, -timui, -timescēre, § 89, 2. Βλ. timeo καὶ § 110, 2, α'.

ex·uo ἀποδύω. Ὡς τὸ tribuo.

facesso πράττω, -cessivī, -cessitum, -cessēre.

- facio**, § 84 καὶ Σημ. Παθητικόν του τὸ fio, § 97. Ἐν συνθέσει -ficio, -fēci, fectum, -ficēre, § 115, 3, α' καὶ § 117.
- fallo** σφάλω, fefelli, fallēre, § 87, 2, β'. (Ἐκ τοῦ fallo, § 86, 2).
Σουπῖνον deceptum ἐκ τοῦ decipēre.
- farcio** σάπτω, farsī, fartum, farcīre, § 89, 3. Ἐν συνθέσει -fercio, -fersi, -fertum, -fercīre, § 115, 3, α'.
- fateor** ὁμολογῶ, (fessus sum), fatēri, § 80. Ἐν συνθέσει -fiteor, § 115, 3, α'.
- fatisco** σχίζομαι, καταπονοῦμαι, fatiscēre, § 89, 2 καὶ fatiscor, fatisci, § 80.
- faveo** εὖνοῶ, favi, fautum, favēre.
- ferio**, § 89, 2.
- fero**, § 96, § 84 Σημ. καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- ferveo** ζέω, ferbui, fervēre, (καὶ ποιητ. fervo, fervi, fervēre).
Πρβλ § 89, 3.
- fido**, § 81, 1.
- figo** πηγνύω, fixi, fixum, figēre.
- findo** σχίζω, χωρίζω, fidi, fissum, findēre. (ῥ. fid-, § 86, 2, α').
- tingo** πλάττω, finxi, fictum, tingēre (ῥ. fig-, § 86, 2, α').
- fio**, § 97. Βλ. καὶ facio.
- flecto** κάμπτω, flexi, flexum, flectēre (ῥ. flec, § 86, 2, β').
- fleo** κλαίω, flēvi, fletum, flēre. Πρβλ. deleo.
- fligo** κτυπῶ, flixi, flictum, fligēre (ῥ. flig-, § 87, 2, γ'). Συνήθως σύνθετον : affligo καταβάλλω, confligo συγκρούομαι.
- floreo** ἀνθῶ, -rui, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου floresco (ἐξανθῶ), -scēre, § 110, 2, α'.
- fluo** ῥέω, fluxi, fluxum, fluēre (ῥ. flu- καὶ plug.).
- fodio**, § 84 καὶ § 87, 2, α'.
- for**, § 98, 2, δ'.
- fōre**, § 98, 3. Σημ.
- foveo** θάλλω, (fōvi, fōtum), fovēre.
- frango** κατάγνυμι, frēgi, fractum, frangēre (ῥ. frag-, § 86, 2, α', § 87, 2, α' καὶ § 115, 3, α').
- fremo** γογγύζω, fremui, (fremūtum), fremēre (§ 89, 3).
- frendo** συντρίβω, βρύχω, fresum (καὶ frēssum), frendere.

frico ψήχω, τρίβω, *fricui, frictum καὶ fricātum, fricāre*, § 89, 3.
frigeo ψυχρός εἰμι, *frigēre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *frigesco, -scēre*, § 110, 2, α'.

fruo καρποῦμαι, *frui*. Μτχ. μέλλ. *fruiturus*. Οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ *ῥ. utor ἢ τῆς φράσεως fructum capere*, § 80 (*ῥ. fru- καὶ frug-*).

fūgio, § 84, § 87, 2, α' καὶ § 89, 4, Σημ. 1 Μτχ. μέλλ. *fūgīturus*.

fulcio ἐρείδω, *fulsi, fultum, fulcīre* § 89, 3.

fulgeo ἀστράπτω, *fulsi, fulgēre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *fulgesco ἀναλάμπω, -scēre*, § 110, 2, α'.

fundo, § 86, 2, α'

fungor ἐπιτελῶ, *functus sum, functum, fungi*, § 80.

furo, § 89, 2.

gaudeo, § 81, 1.

gemo στενάζω, - *mui, (- mītum), - mēre*.

gero στενάζω, *gessi, gestum, gerēre* (*ῥ. ges-*, πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

gestio γαυριῶ, ἐφίεμαι, *gestīre*, § 89, 2.

gigno, § 86, 3.

gradior βαδίζω, § 80 καὶ 84. Τὸ σουπῖνον *gressum* ἀντὶ *grasum*, κατὰ τὰ σύνθετα. Βλ. § 115, 3, α'.

habeo ἔχω, - *bui, -bītum, -bēre*, § 87, 1, § 88, 2 καὶ 89, 4, Σημ. 1. Ἐν συνθέσει - *hibeo*, ὡς *adhibeo* προσφέρω, *prohibeo* κολύω, § 115, 3, α'.

haereo ἔχομαί τινος, *haesi, (haesum), haerēre*, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *haesurus*.

haurio ἀντλῶ, *hausi, haustum, haurire*, § 89, 3 (*ῥ. haus-*, πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

hisco χάσκω, *hiscēre*, § 89, 2. Ἐκ τοῦ *hio*, § 110, 2, α'.

horreo φορτῶ, § 89, 2. Ἐκ τούτου *horresco, horruī, horrescēre*, § 110, 2, α'.

(*icio ἢ*) **ico** πλήττω, *īci, (ictum), icēre*. Μτχ. μέλλ. *icturus*. Παθητ. μτχ. *ictus*.

i-gnosco συγγινώσκω, -gnōvī, -gnōtum, -gnosċēre. Πρβλ. co-
gnosco.

il-licio δელιάζω, -lĕxi, -lectum, -licċēre (in†-lacio, § 84 καὶ § 115, 3, α').

im-buo ἐμβάπτω Ὡς τὸ tribuo.

im-mīneo ἐπίκειμαι, im-minċēre, § 89, 2.

im-pingo (in†-pango). Βλ. com-pingo.

im plīco, § 89, 4, α'.

in-cendo ἀνάπτω. Πρβλ. ac-cendo.

in-cīdo ἐμπίπτω Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. cado.

in-cīdo ἐντέμνω. Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. caedo.

in-clūdo ἐγκλείω. Βλ. con-clūdo καὶ claudio.

in-cumbo κατακλίνομαι, -cubui, -cubitum, -cumbċre. Βλ. accum-
bo.

in-cutio ἐνσεύω. Βλ. con-cutio καὶ quatio.

in-dīco κηρύττω, -dīxi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακοιτέον, indīco, -āvi, -ātum, -āre δηλῶ).

in-digeo ἐνδέομαι, -gui, -gċre, § 89, 2. Βλ. egeo.

in-dulgeo χαρίζομαι, -lsi, -lgċre, § 89, 3.

in-duo ἐνδύω. Βλ. ex-uo.

in-fringo κατάγνυμι. Βλ. frango, § 115, 3, α'.

in-gemisco ἐπιστένω, -mui, -miscċre, § 89, 2. Βλ. gemo.

in-gruo ἐνσκήπτω. Βλ. con-gruo.

in-icio προφ. in-jicio ἐμβάλλω. Βλ. conicio.

inquam, § 98, 2, β'.

in-sculpo ἐγγλύφω. Βλ. scalpo.

in-sto ἐπίκειμαι, -stīti, -stāre Μτχ. μέλλ. instāturus.

intel-lċgo κατανοῶ, -lĕxi, -lectum, -legċre, § 115, 3, Σημ. 1.

in-tueor προσβλέπω, tuċri. Πρσμ. aspċxi, ἐκ τοῦ aspicio.

irascor ὀργίζομαι, irasci, § 80. Πρσμ. suscensui, ἐκ τοῦ suscenseo.

jaceo κείμαι, jacui, (jacitum), jacċre. Μτχ. μέλλ. iaciturus.

jacio, § 84. Ἐν συνθέσει -jicio (ἢ -icio), -jċci, -jectum, -jicċre, ὡς
abicio (προφ. abjicio), con-icio (προφ. conjicio) κλπ., § 115,
3, α'.

jubeo κελεύω, jussi, jussum, jubċre.

jungo, § 89, 1.

juvo, § 89, 4.

labor ὀλισθαίνω, lapsus sum, lapsum, labi, § 80.

laccio ξεροθίζω, -ssīvi, ssītum, -ssēre, § 89, 3.

lacio, § 84. Ἐν συνθέσει -licio, § 115, 3, α'. Βλ. al-licio, e-licio καὶ il-licio.

laedo λυμαίνομαι, laesi, laesum, laedere, § 87, 2, γ'. Ἐν συνθέσει -līdo, § 115, 3 β'.

lambo λείγω, -bī, -bītum, -bēre.

langueo ἀτονῶ, -guēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου languesco ἀτονος γίγνομαι, -guī, -guescere, § 110, 2, α'.

lateo λανθάνω, -ui, -tēre, § 89, 2.

lavo λούω, πλύνω, lāvi, lautum καὶ lavātum, lavāre καὶ lavēre. Πρβλ. § 86, 4. Μέσον labor, lautus sum, lavāri.

lego, § 78, § 89, § 87, 2, § 88 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

libet, § 99, 2.

liceo παροῦμαι ἐν δημοπρασίᾳ, -cui, -cītum, -cēre, § 89, 2.

liceor ἀγοράζω ἐν δημοπρασίᾳ, -cītus sum, -cēri, § 80.

licet, § 99, 2. Μτγ. μέλλ. liciturus.

lingo λείγω, -nxi, -ngēre.

līno, § 89, 4 καὶ Σημ. 1.

linquo, § 87, 2, α'.

liveo πελιδνός εἰμι, livēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου livesco πελιδνούμαι, -scēre, § 110, 2, α'.

loquor, § 80.

luceo φέγγω, luxi, lucēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου lucesco ἐπιλάμπω, -scēre, § 110, 2, α'.

ludo, § 87, 2, γ'.

lugeo πενθῶ, luxi, lugēre, § 89, 3.

luo αποτίνω, lui, luēre. Μτγ. μέλλ. luīturus.

luo λούω, luēre. (Πρβλ. iavo, lavēre). Εὐχρηστον εἰς τὰ σύνθετα ab-luo αποκλύζω, καθαίρω, (-lūi, -lūtum, -luēre), diluo διαβρέχω, κλπ.

- madeo** ὑγρός εἶμι, -dui, -dēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *madescō* βρέχομαι, -dui, -descēre, § 110, 2, α'.
- maereo** εἶμαι τεθλιμμένος, -rēre, § 89, 2.
- malo**, § 95.
- mando** μασῶμαι, -ndi, -nsum, -ndēre.
- maneo** μένω, -nsi, (-nsum), -nēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *mansurus*.
- mansuesco** τιθασεύομαι. Βλ. *suesco*.
- marceo** μεμάραμαι, -cēre, § 89, 2.
- medeor** ἰῶμαι, dēri, § 80 καὶ § 89, 2. Ποχμ. *sanāvi*, ἐκ τοῦ *sanare*.
- memini**, § 98, 1.
- mereo** ἄξιός τινός εἶμι, -rui, -rītum, -rēre καὶ *mereor*, -rītus sum, rēri, § 80.
- mergo** βυθίζω, -rsi, -rsum, -rsēre.
- metior** μετρῶ, *mensus sum*, *mensum*, *metīri*, § 80 καὶ § 89, 3.
- meto** θερίζω, (*messum*), *metēre*, § 89, 2.
- metuo** φοβοῦμαι, -tui, -tuēre.
- mico**, § 89, 2. Σύνθετον *e-mīco* ἐκπηδῶ. Μτχ. μέλλ. *emicaturus*.
- mingo** οὐρῶ, *minxi*, *minctum* καὶ *mictum*, *mingēre* (ῥ. *mig-* § 89, 1· πρβλ. ὁ-μυχ-εῖν).
- minuo** ἐλαττῶ. Ὡς *tō tribuo*,
- misceo** μείγνυμι, *miscui*, *mixtum* καὶ *mistum*, *miscēre* (ῥ. *mig-*, Ἑλλ. μείγ νυμι καὶ μίσγω).
- misereor** οἰκτίζω, -rītus sum, -rēri, § 80 καὶ ἀπροσώπως *miseret* (me) οἰκτος ἔχει (με), *miserītum est*, *miserēre*, § 100, 2.
- mitto** πέμπω, *mīsi*, *missum*, *mittēre*, § 115, 2, β'.
- molo** μύλλω, ἀλήθω, -lui, -lītum, -lēre.
- moneo** παραινῶ, -nuī, -nītum, -nēre, § 87, 1 καὶ § 88, 2.
- mordeo** δάκνω, *momordi*, *morsum*, *mordēre*, § 87, 2, β'.
- mорий**, § 84 καὶ § 86, 1 Μτχ. μέλλ. *moriturus*.
- moveo** κινῶ, *mōvī*, *motum*, *movēre*.
- mulceo** ψήγω, θέλω, -lsi, -lsum, -lcēre.
- mulgeo** ἀμέλω, -lsi, -lctum, -lgēre (ῥίζ. *mulg-*, πρβλ. ἀ-μέλ-γω).
- nanciscor** ἐπιτυγχάνω, *nactus* ἢ *nactus sum*, *nactum*, *nancisci*, § 80.
- nascor** γεννῶμαι, *nātus sum*, *natum*, *nasci*, § 80 (ῥ. *gna-*,

ὄθεν a-gnascor ἐκ τοῦ ad-gnascor, cognātus, κλπ. Ποβλ. κασί-γνη-τος).

neco, § 86 1. α' καὶ § 89, 4. Σύνθετον e-nēco κατακτείνω, ene-cūi καὶ enecāvi, enectum, enecare.

necto συνδέω, nexi καὶ nexui, nexum, nectere.

neg-lēgo καὶ neg-līgo ἀμελῶ, -lexi, -lectum, -legere, § 115, 3, Σημ. 1.

neo νήθω, nēvi, nētum, nēre. Ποβλ. deleo, (ἀλλὰ ὀριστ. ἐνεστώτος γ' πληθ. neunt, ποιητικῶς, κατὰ τὴν γ' συζυγίαν).

nequeo, § 94.

ningit καὶ ninguīt νίφει, ninxit, ningere, § 99. 1. Ποβλ. § 24.

niteo λάμπω, στίλβω, -tui, -tēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου nitesco στιλπνὸς γίνομαι, -tescere, § 110, 2, α'.

nitor ἐρείδομαι, nīxus ἢ nīsus sum, nīxum ἢ nīsum, nīti, § 80.

noceo βλάπτω, -cui, (-cītum), -cēre.

nolo, § 95.

nosco γινώσκω, novī, notum, noscere (ὃ gno-, ὄθεν a-gnosco, co-gnosco, κλπ., ὃν τὸ σουπῖνον, -gnītum. Ποβλ. γι-γνώ-σκω καὶ nascor).

nubo ὑπανδεύομαι, nupsi, nuptum, nubere, § 87, 2, γ' (ὃ. nub-, ποβλ. νύ-μ-φη).

nuo νεύω. Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει, ὡς ab-nuo ἀνανεύω, ad-nuo ἐπινεύω, -nūi, -nuere.

ob-do ἐπιτίθημι, Βλ. -do.

ob-dormisco καταδαρθάνω, -mīvi, -miscere, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α'.

ob-icio (πρόφ. ob-jicio) προβάλλω. Βλ. ab-icio.

ob-liviscor ἐπιλανθάνομαι, -lītus sum, -lītum, -livisci, § 80.

ob-audio ὑπακούω, (ob + audio).

ob-sideo πολιορκῶ. Βλ. sedeo.

ob-solesco παλαιοῦμαι, -levi, (-lētum), -lescere. Βλ. exolesco.

ob-sto ἀνθίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτγ. mēll. obstātūrus.

oc-cido καταδύομαι, -cīdi, (-cāsūm), -cidere. Βλ. cado.

oc-cido φονεύω, -cīdi, -cīsum, -cidere. Βλ. caedo.

oc-cūlo ἀποκρύπτω, -cūlui, -cultum, -culere.

odi, § 98, 1.

of-fendo προσκρούω. Βλ. de-fendo.

oleo ὄζω, -lui, -lēre, § 89, 2.

operio καλύπτω, -perui, -pertum, -perīre. Βλ. aperio.

oportet, § 99, 2.

opperior ἀναμείνω, -perītus ἢ -pertus sum, -pertum, -periri, § 80.

ordior ἄρχομαι, orsus sum, orsum, ordiri, § 80.

orior ἀνατέλλω, ortus sum, ortum (μετοχ. μέλλ. oritūrus), oriri, § 80 (δ. or-, ποβλ. ὄρ-νυμι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος, τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παρατατικοῦ καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν κανονικῶς σχηματίζεται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν: orēris, orītur, orīmur, orimini—orērer, orērentur, κλπ.

os-tendo δείκνυμι. Ἄνευ ὑπτίου. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, β', Σημ. καὶ § 115, 2, β', Σημ.

paciscor συντίθεμαι, pactus sum, pactum, pacisci, § 80.

paenitet (me) μεταμέλει μοι, -tuit, -tēre, § 99, 2.

palleo ὀχρός εἶμι, -llui, -llēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pallesco ὀχροῦν, -llui, -llescēre, § 110, 2, α'.

pando πετάννυμι, ἀπλώνω, pandi, passum (ἢ pansum), pandēre.

pango, § 89, 4, γ' καὶ § 115, 3, α'.

parco φείδομαι, reperci ἢ parsi, parcēre, § 87, 2, β'. Σουπῖνον temperatum ἐκ τοῦ temperare.

pareo φαίνομαι, ὑπακούω, -rui, -rēre. Σύνθετον ap-pāreo (ἐπιφαίνομαι). Μετχ. μέλλ. (ap)paritūrus.

pario, § 84 καὶ § 87, 2, β'. Μετοχὴ τοῦ μέλλοντος paritūrus.

pāsko, § 86, 2, γ'.

pateo ἀναπέπταμαι, -tui, -tēre, § 89, 2.

potior, § 84.

paveo ἐπτόχημα, pavēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pavesco πτοῦμαι, pavescēre, § 110, 2, α'.

pecto κτενίζω, pexum, pectēre.

pel-licio ἐφέλκομαι, -lēxi, -lēctum, -licēre. Βλ. lacio.

pello ὠθῶ, pepūli, pulsum, pellēre § 87, 2, β'.

pendeo κρέμαμαι, pependi, pendēre, § 89, 2, καὶ 3 καὶ § 87, 2, β'.

pendo ζυγίζω, pependi, pensum, pendēre, § 87, 2, β'.

per-cello καταράσσω, καταβάλλω, -cūli, -culsum, -cellēre.

per-cutio πατάσσω. Βλ. *quatio*.

per-do ἀπόλλυμι, -dīdī, -dītum, -dēre. Βλ. *do*.

pergo χωρῶ, διευθύνομαι πρὸς, *per-rēxī, per-rectum, pergere* (*per+rego*).

peto φέρομαι πρὸς, ζητῶ, -tīvi, -tītum, -tēre, § 83, Σημ., § 89, 3 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

piget (me) λυπεῖ (me), (*piguit*), *pigere*, § 99, 2.

pingo, § 89, 1 β'.

pinso, § 89, 4, γ'.

placeo ἀρέσκω, *placui* καὶ *placitus sum, placitum, placere*. (Ὡς τὸ *habeo*). Σύνθετα *com-placeo, per-placeo*· ἀλλὰ *dis-plīceo*.

plango πλήττω, -nxi, -nctum, -ngere (δ. *plag-*, § 89, 1).

plaudo κροτῶ, *plausi, plausum, plaudere*.

plecto, § 86, 2, β'.

plīco πύσσω, (*plicui*), *plicatum, plicare*, § 89, 3. Εὐχρηστον σύνθετον: *ap-plīco, explīco, applicāvi* καὶ *applicui - explicavi* καὶ *explicui* κλπ.

pluit ὕει, *pluit* καὶ (ἀρχαϊκῶς) *pluvit, pluere*, § 99, 1.

polleo ἰσχύω, *pollere*, § 89, 2.

polliceor ὑπισχοῦμαι, *pollicitus sum, pollicitum, polliceri*, § 80,

polluceo ἀποθύω, -lūxi, -luctum, -lucere, § 89, 3.

polluo μαιίνω. Ὡς τὸ *tribuo*.

pōno ἀποτίθημι, (*posīvi* καὶ) *posui, positum, ponere* (*po+sino*).

porricio προσφέρω εἰς τὸν βωμόν, (-*reci* καὶ) -*rēxī, -rectum, -ricere*, (*por+jicio*, ἥτοι *jacio*, § 115, 3, α').

por-rigo καὶ (κατὰ συγκοπὴν) *pargo* προτείνω, -*rēxī, -rectum, -rigere*, (*por+rego*, § 115, 3, α').

portendo προλέγω. Βλ. *tendo* καὶ § 87, 2, Σημ.

posco, § 89, 2, α' καὶ § 87, 2, β'. Σουπῖνον *postulatum* ἐκ τοῦ *postulare*.

pos-sideo κέκτημαι, -*sēdi, -sessum, -sidere*. Βλ. *sedeo* καὶ § 115, 3, α'.

pos-sido κτῶμαι, καταλαμβάνω, -*sēdi, -sessum, -sidere*. Βλ. *sido*. **possum**, § 91.

potior κύριος γίγνομαι, -*tītus sum, -tītum, -tiri*, § 80.

poto πίνω, *potāvi, potum, potare*, § 81, 2, Σημ.

- praebeo** παρέχω. Ὡς *tò habeo* (*prae+habeo*), § 115, 3, α'.
- prae dīco** προλέγω, *dixi*. κλπ. Βλ. *dīco*. (Διακριτέον, *praedīco*, -cāvi, -cātum, -cāre διακηρύττω).
- prae-sto** προσέχω, -stīti, -stāre. Μτζ. μέλλ. *praestātūrus*. Βλ. *sto*.
- prandeo** ἀριστῶ, *prandi*, *pransum*, *prandēre*, § 81, 2, Σημ. καὶ § 89, 3.
- prehendo** ἢ *prendo* δράττομαι, -hendi, -hensum, -hendēre.
- prēmo** πιέζω, *pressi*, *pressum*, *premēre*. Ἐν συνθέσει -*prīmo*, -*pressi* κλπ., § 115, 3, α'.
- pro-do** προσφέρω, προδίδω, Βλ. *do*.
- proficiscor** ἀπέρχομαι, -fectus sum, -ficisci, § 80.
- prō-flīgo** καταβάλλω, -gāvi, -gātum, -gāre. Βλ. καὶ *fligo*.
- promo** ἐκφέρω, *prompsi*, *promptum*, *promēre*, (*pro + ēmo*).
- pudet**, § 99, 2. Μτζ. μέλλ. *puditurum*.
- pungo**, § 89, 1, β'. Τὰ σύνθετα ἔχουν ἐν τῷ παρακειμένῳ -*punxi*, π.χ. *interpungo*, *interpunxi*, κλπ.
- quaero** ζητῶ, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν συνθέσει -*quīro*, § 115, 3, β'.
- quaeso**, § 98, 2, γ'.
- quatio**, § 84. Ἐν συνθέσει -*cutio*, -*cussi*, -*cussum*, -*cutēre*, ὡς *con-cutio* διαταράττω κλπ.
- queo**, § 94.
- queror** μέφομαι, *questus sum*, *queri* (ὁ. *ques-*, πρβλ. § 23, 2, Σημ.).
- quiesco** ἡσυχάζω, *quievi*, (*quietum*), *quiescēre*.
- rado** ξέω, *rāsi*, *rasum*, *redēre*, § 87, 2, γ'.
- rapio**, § 84, καὶ § 86, 1, γ'. Ἐν συνθέσει -*ripio*, § 115, 3, α'.
- red-do**. Βλ. *do*.
- re-fello** ἀνασκευάζω, -felli, -fellēre. Σουπίνον *refutātum*, ἐκ τοῦ *refutāre*.
- rēfert** (*meā*)=ἐνδιαφέρει (μοι), *rētulit*, *rēferre*. Βλ. § 132, Σημ. β'.
- rēgo** εὐθύνω, *rēxi*, *rectum*, *regēre*. Ἐν συνθέσει -*rīgo*, -*rēxi*, κλπ., § 115, 3, α'.
- re-miniscor** ἀναμνησχομαι, -sci, § 80 καὶ § 89, 2. Οἱ ἐλλείποντες τύποι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ *recordāri*.

reor λογίζομαι, *rātus sum, rēri*, § 80,

re-pello ἀπωθῶ, *reppūli, repulsum, repellere*. Βλ. *pello*.

reperio ἀνευρίσκω, *reppēri, repertum, reperire*. Πρβλ. *comperio*.

rēpo ἔρπω, *-psi, (-ptum), -pēre*, § 87, 2, γ'.

re-posco ἀπαιτῶ, *-poscere*. Βλ. *posco* καὶ § 89, 2.

resipisco ἀναφρονῶ, *-sipui, -sipiscere*. Ἐκ τοῦ *sapio* πρβλ. § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.

re-spondeo ἀποκρίνομαι, *-spondi, -sponsum, -spondere*. Βλ. *spondeo*.

resto ὑπολείπομαι, *-stīti, -stāre*. Βλ. *sto*.

re-ticesco ἀποσιωπῶ, *-ticui, -ticescere*, § 89, 2. Ἐκ τοῦ *taceo*, § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.

re-vertor, § 81, 2.

re-vivisco ἀναζῶ, *-vixi, -viviscere*, Ἐκ τοῦ *vivo*, § 110, 2, α'.

rideo, § 89, 3 καὶ § 115, 2, β'.

rigeo ῥιγῶ, *-gūi, -gēre*.

rōdo τρώγω, *rōsi, rōsum, rodere*, § 87, 2, γ'.

rudo, § 89, 3.

rumpo ῥήγνυμι, *rūpi, ruptum, rumpere*.

ruo καταρρίπτω, καταφέρομαι, ἀνασκαλεύω, § 89, 4, Σημ. 1 (μετοχ. μέλλ. *ruiturus*). Βλ. καὶ *con-gruo, in-gruo*.

saepio (ἤπτον ὁρθῶς, *sepio*) περιφράττω, *saepsi, saeptum, saepire*, § 89, 3.

salio ἄλλομαι, *salui, (saltum), salire*. Ἐν συνθέσει *-silio -silui, (-sultum), -silire*, § 115, 3, α'.

salvēre, § 98, 3.

sancio, κυρῶ, *sanxi, sanctum, sancire*, § 89, 3

sapio, § 84 καὶ § 89, 2. Ἐν συνθέσει *-sipio, (sipui), -sipere*, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ *resipisco*.

sarcio ἐπισκευάζω, *sarsi, sartum, sarcire*, § 89, 3.

scalpo σκαλίζω, γλύφω, *-psi, -ptum, -pēre*, § 87, 2, γ'.

scando, § 88, 1, β'. Ἐν συνθέσει *-scendo*, ὡς *descendo* καταβαίνω, κλπ., § 115, 3, α'.

scindo σχίζω, *scīdi, scissum, scindere* (ὀρίζ. *scid-*, § 86, 2, α').

scio οἶδα, (scīvi καὶ scii, scītum), scire. Ἐκ τούτου scīscō πυνθάνομαι, scīvi, scītum, sciscēre § 110, 2, α'.

scribo γράφω, scripsi, scriptum, scribēre, § 87, 2, γ'.

sculpo γλύφω. Ὡς τὸ scalpo.

seco, § 89, 3. Μετοχ. μέλλ. secatūrus.

sēdeo κάθημαι, sēdi, sēssum, sedēre, § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sīdeo, -sēdi, -sessum, -sidēre ἄλλὰ circum-sedeo, super-sedeo, § 115, 3, α' καὶ Σημ. 1.

senesco, § 86, 2, γ'.

sentio αἰσθάνομαι, sensi, sensum, sentire, § 89, 3.

sepelio, θάπτω, -pelīvi, -pultum, -pelire.

sequor ἕπομαι, secūtus sum, secūtum, sequi, § 80.

sero, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν τοῖς συνθέτοις τὸ σουπῖνον -sītum § 115, 3, α'.

sero εἶρω, (serui), sertum, serēre.

serpo ἔρπω, -psi, -pēre, § 89, 2 καὶ 87, 2, γ'.

sīdo καθίζω, sēdi, sessum, sīdēre.

sīleo σιωπῶ, silui, silēre, § 89, 2.

sino, § 89, 4, Σημ. 1.

sisto ἵστημι, stīti (ἢ stēti), stātum, sistēre (si-sto, § 86, 3). Τὰ σύνθετα absisto, desisto κλπ., ἄνευ ὑπέρτου.

soleo, § 81, 1.

solvo λύω, solvi, solūtum, solvēre.

sono ἤχῳ, -nui, nāre, § 89, 3. Μετ. μέλλ. sonaturus.

sorbeo ῥοφῶ, -bui, -bēre, § 89, 2.

sordeo ῥυπῶ, -dui, -dēre, § 89, 2.

spargo πάσσω, διασκορπίζω, -rsi, -rsum, -rgēre. Ἐν συνθέσει -spergo, § 115, 3, α'.

specio, § 84. Εὐχρηστον ἔν συνθέσει -psicio, -spēxi, -spectum, -spicēre, § 115, 3, α'.

sperno καταφρονῶ, sprēvi, sprētum, spernēre.

splendeo λάμπω, -dūi, -dēre.

spondeo ἐγγυῶμαι, spopondi, sponsum, spondēre, § 87, 2, β' καὶ § 89, 3.

spuo πτύω. Ὡς τὸ tribuo.

squaleo αἰχμῶ, -lēre, § 89, 2.

statuo ιδρύω. Ὡς τὸ tribuo. Ἐν συνθέσει -stituo, § 115, 3, α'.

sterno στορννυμι, strāvi, strātum, sternere.

sternuo πτάρννυμαι, -nuī, -nuere, § 89, 2.

stinguo. Συνήθως σύνθετον ex-stinguo σβέννυμι, -stinxi, -stinctum, -stinguere. Τὰ σύνθετα di-stinguo διαστέλλω, in-stinguo κεντρίζω, inter-stinguo διαστίζω προέρχονται ἐξ ἐτέρου stinguo = κεντῶ.

sto ἵσταμαι, stēti, (stātum, ἀλλὰ stāurus), stāre, § 100, 2.

strepo, § 89, 3.

strideo τρίζω, -di, -dēre καὶ strido, -dēre, § 99, 2 καὶ 3.

stringo σφίγγω, strinxi, strictum, stringere.

struo σορεύω, strūxi, structum, struere.

studeo σπουδάζω, -duī, -dēre, § 89, 2.

stupeo ἐκθαμβός εἰμι, -puī, -pēre. § 89, 2.

suadeo πείθω, suāsi, suāsum, suadere, § 89, 3.

suēsko ἐθίζομαι, suēvi, suētum, suescere.

sugo μυζῶ sūxi, suctum, sugere.

sum, § 77 καὶ § 100, 2.

sūmo λαμβάνω, sumpsi, sumptum, sumere. Ἐκ τοῦ (subs + ēmo),

suo ὀάπτω. Ὡς τὸ tribuo.

surgo ὀρθῶ, ἐγείρομαι, surrēxi, surrectum, surgere, (Ἐκ τοῦ sub + rēgo). Καὶ subrigo.

tabeo τήκομαι, -bēre, § 89, 2.

taceo σιωπῶ, tacui, tacere. Μτχ. μέλλ. tacitūrus. Ἡ παθητ. μετοχή tacitus, ἐπίθετον=σιωπηλός, § 81, 2, Σημ. Ἐν συνθέσει -ticeo, -ticui, -ticere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ con-ticesco.

taedet (me) σικχαίνομαι, taedit ἢ (per) -taesum est, taedere, § 99, 2 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

tango, § 86, 2, α'. Ἐν συνθέσει tingo, ὥς at-tingo ἐφάπτομαι, -tīgi, -tactum, -tingere, § 115, 3, α'.

tēgo στέγω, tēxi, tectum, tegere.

temno καταφρονῶ, tempsi, temptum, temnere.

tendo, § 87, 2, β' καὶ Σημ. Σύνθετον at-tendo προσέχω, -tendi, -tentum, -tendere,

teneo κρατῶ, tenui, (tentum), tenere. Ἐν συνθέσει -tīneo, -tinui,

- tentum**, -tinēre, § 115, 2, β' καὶ 3, α'. Τοῦ συνθέτου sustineo ὑπομένω σουπῖνον sustentātum, ἐκ τοῦ sustentare,
- tepeo** χλιαρός εἰμι, -pēre § 89, 2. Ἐκ τοῦ tepesco χλιαίνομαι -puī, -pescēre, § 110, 2, α'
- tergeo** καὶ σπανίως tergo σμύχω, tersi, tersum, tergēre (καὶ tergēre). Ποβλ. § 89, 3.
- tēro** τρίβω, trīvi, trītum, terēre.
- terreo** φοβῶ. Ὡς τὸ habeo.
- texo** ὑφαίνω, -xui, -xtum, -xēre.
- timeo** φοβοῦμαι, -mui, -mēre § 89, 2.
- tingo** ἢ tinguo βρέχω, βάπτω, (ποβλ. τέγγω), -nxi, -netum, -ngēre
- tollo** αἶρω, (sus-tūli, sub-lātum), tollēre. Ποβλ. fero § 115, 2, β'.
- tondeo** κείρω, totondi, tonsum, tondēre, § 87, 2, β' καὶ § 89, 3.
- tono** βροντῶ, -nui, (-nītum), -nāre, § 89, 3.
- torpeo** ναρκῶ, -pēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦτου torpesco (ναρκοῦμαι), -puī, -pescēre, § 110, 2, α',
- torqueo** στρέφω, torsi, tortum, torquēre, § 89, 3.
- torreo** ξηραίνω, torrui, tostum, torrēre.
- trado** προδίδω, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. do.
- trāho** ἔλκω, traxi, tractum, trahēre.
- tremo** τρέμω, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tribuo** ἀπονέμω, tribui, tribūtum, tribuēre, § 74, 3, γ' καὶ § 89, 4.
- Σημ. 1.
- trūdo** ὠθῶ, trūsi, trūsum, trudēre, § 87, 2, γ',
- tueor** τηρῶ, tuēri, § 80. Ποκμ. tutātus sum.
- tumeo** οἰδῶ, (-mui), -mēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦτου tumesco (ὀγκοῦμαι), -mui, -mescēre, § 110, 2, α'.
- tundo** κρούω, tutūdi, tūsum, tundēre, § 87, 2, β'.
- turgeo** οἰδῶ, -rgēre, § 89, 2.
- ulciscor** τιμωροῦμαι τινα, ultus sum, ultum, ulcisci, § 89.
- unguo** ἢ ungo ἀλείφω, unxi, unctum, unguēre, § 87, 2, γ'.
- urgeo** ἢ urgueo ὠθῶ, -ursi, -gēre, § 89, 2.
- uro** καίω, ussi, ustum, urēre (δίς, us-, ἐκ τῆς eus - Ἑλλ. εὔω ποβλ. § 23, 2, Σημ.).
- utor** χρῶμαι, usus sum, usum, uti, § 80.

vado βαίνω, (vāsi, vāsum), vadēre, § 87, 2, γ'.

valeo ὑγιαίνω, valui, valēre. Μτχ. μέλλ. valiturus.

vēho ὀχῶ, vexi, vectum, vehēre.

vello τίλλω, ἀνασπῶ, velli, vulsum, vellēre, § 88, 1.

vendo πωλῶ, -dīdi, -dītum, dēre. Ἐκ τοῦ venum, αἰτιατικῆς τοῦ ἀχρήστου εἰς ἄλλην πῶσιν ὀνόματος venus (= πώλησις), καὶ δο. Παθητ. veneo.

veneo πωλοῦμαι, (venīvi ἢ venii, venītum), venīre. (Ἐκ τοῦ venum+eo, Βλ. προηγούμενον), § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1.

vēnio, § 89, 3.

vereor, § 80.

vergo κλίνω πρὸς τι, versi, vergēre, § 89, 2.

verro σαρώ, (versum), verrēre.

verto στρέφω, verti, versum, vertēre.

vescor ἐσθίω, vesci § 80 καὶ § 89, 2. Ποσμ. ēdi, ἐκ τοῦ edo.

veto ἀπαγορεύω, § 89, 4, Σημ. 1.

vīdeo ὁρῶ, vīdi, vīsum, vidēre, § 89, 3.

vīeo δέω, πλέκω, viētum, -ēre § 89, 2.

vīgeo ἀκμάζω, -gui, -gēre § 89, 2. Ἐκ τούτου vigesco ἀναθάλλω, -gui, -gescēre, § 110, 2, α'.

vincio δέω, vinxi, vinctum, vincire, § 89, 3.

vinco νικῶ, vīci, victum, vincēre, § 86, 2.

vireo χλωρός εἰμι, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου viresco χλοάζω, -rui, -rescēre, § 110, 2, α'.

viso ἐπισκέπτομαι, (visi), visēre, § 89, 2. Βλ. video.

vivo ζῶ, vīxi, vivēre. Μτχ. μέλλ. victūrus. § 100, 1.

volo, § 95.

volvo ἐλίττω, volvi, volūtum, volvēre.

vomo ἐμῶ, -mui, -mītum, -mēre.

voveo εὐχομαι, τάζω, vōvi, vōtum, vovēre.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

121. ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. Ἐν τῇ χρονολογήσει ἱστορικῶν γεγονότων χρονικὴν ἀφετηρίαν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης (ab urbe condita = ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 753 π. Χ.). Κανονικῶς ὁμως ἕκαστον ἔτος καθώριζον διὰ μόνων τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους τούτου (M. Messāla et M. Pisōne consulibus = ὑπατευόντων τοῦ Μ. Μ. καὶ τοῦ Μ. Ρ., ἦτοι κατὰ τὸ ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον ὑπατοὶ ἦσαν ὁ Μ. Μ. καὶ ὁ Μ. Ρ.), σπανιώτερον δὲ προσέθετον καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὁποῖον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη. (Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo initum est).

2. Ἦρχιζε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος παλαιότερον μὲν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος, βραδύτερον δὲ (ἦτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δευτέρας π. Χ. ἑκατονταετηρίδος) ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν μῆνα ἐγένετο ἕκτοτε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἐνιαυσίων ἀρχόντων (ὑπάτων, πραιτόρων, κλπ.).

Διηρεῖτο δὲ τὸ ἔτος, ὥς καὶ παρ' ἡμῖν νῦν, εἰς 12 μῆνας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀρχῇθεν ἦσαν τὰ ἑξῆς: 1ος Martius, 2ος Aprilis, 3ος Maius, 4ος Junius, 5ος Quintilis, 6ος Sextilis, 7ος September, 8ος Octōber, 9ος November, 10ος December, 11ος Januarius, 12ος Februarius.

Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν (κυρίως ἐπίθετα, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπονοεῖται τὸ ὄνομα mensis = μῆν) παρέμειναν καὶ ἀφοῦ μετετοπίσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, μόνον δὲ δύο ἐξ αὐτῶν τὰ ὀνόματα μετεβλήθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἦτοι τοῦ Quintilis διὰ τοῦ Julius, εἰς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τοῦ Sextilis διὰ τοῦ Augustus, εἰς τιμὴν τοῦ Ὀκταβίου **Αὐγούστου**. Σταθερώτερον δὲ καθωρίσθησαν τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ἐξ οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον).

3. Τῶν δὲ ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ὁ καθορισμὸς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον δὲν ἐγίνετο, ὅπως νῦν παρ' ἡμῖν, δι' ἀπλῆς ἀριθμήσεως ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ κατὰ ἰδιόρρυθμον ὅλως τρόπον, τὸν ἐξῆς:

Τρεῖς ὥρισμέναι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ἔχουσαι ἴδιον ἐκάστη ὄνομα (Calendae Κάλανδαι, Nonae Νῶναι, Idus Εἰδοί, § 31), ἐλογίζοντο κύριαι, καὶ αὗται ἐχρησίμευον ὡς βάσις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ μηνός. Καὶ Calendae μὲν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ μηνός, Nonae δὲ ἡ 5ῃ καὶ Idus ἡ 13ῃ, ἐξαιρέσει τῶν μηνῶν Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων Nonae ἦσαν ἡ 7ῃ καὶ Idus ἡ 15ῃ τοῦ μηνός. Μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν συνήπτετο τὸ ὄνομα τοῦ οἰκείου μηνός ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτῶν κατὰ γένος θηλυκόν, ὡς Calendae Januariae = ἡ πρώτη Ἰανουαρίου, Calendis Januariis (ἄφαιρ.) = τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, κ.ο.κ.

Ὁ δὲ καθορισμὸς μιᾶς ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός ἐγίνετο πάντοτε **ὀπισθοχωρητικῶς**. Καὶ ἡ μὲν προηγούμενη μιᾶς τῶν ἄνωτέρω τριῶν κυρίων ἡμερῶν ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ἐπιρρήματος *pridie* (= τῇ προτεραίᾳ) συναπτομένου μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκείας ἐκάστοτε ἐκ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ὡς *pridie Calendas Maias* = τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου (ἦτοι τῇ 30ῇ Ἀπριλίου), *pridie Nonas Junias* = τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰουνίου (ἦτοι τῇ 4ῃ Ἰουνίου), *pridie Idus Octobres* = τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἦτοι τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου), κ.ο.κ.

Τῶν δὲ λοιπῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἐδηλοῦτο δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως *ante* (= πρὸ) καὶ τῆς αἰτιατικῆς πρῶτον τοῦ ὀνόματος *dies* μετὰ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν τάξιν τῆς ὀριζομένης ἡμέρας πρὸ τῶν ἐπομένων Νωνῶν ἢ Εἰδῶν τοῦ τρέχοντος μηνός ἢ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου, καὶ δεύτερον τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν κυρίων ἡμερῶν τούτων, ὡς *ante diem quartum Nonas Februarias* (= τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νωνῶν τοῦ Φεβρουαρίου), *ante diem decimum Calendas Majas* (= τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου), κ.ο.κ.

Πρόδηλον νῦν ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτόν τινα χρονικὸν ὅρισμὸν δυνάμεθα νὰ εὕρισκωμεν δι' **ἀφαιρέσεως**. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀριθμοῦντες κατὰ τὸν ἄνωτέρω τρόπον συνυπελόγιζον καὶ τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν

ἡ Καλανδῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὀπισθοχωρητικῶς ὠρίζον τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν, διὰ τοῦτο πρέπει, ἂν μὲν ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Νωνῶν ἢ τῶν Εἰδῶν, νὰ προσθέτουμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν δεικνύοντα τὴν ἡμερομηνίαν τούτων καὶ ἔπειτα νὰ ἀφαιροῦμεν, ἂν δὲ ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου μηνός, νὰ προσθέτουμεν δύο μονάδας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ καθοριζομένη ἡμέρα, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ κάμνωμεν τὴν ἀφαίρεσιν. Οὕτω ἡ ante diem quartum Nonas Februarias εἶναι ἡ 2α Φεβρουαρίου (Nonae Februariarum ἢ 5, προσθέτοντες λοιπὸν 1 εἰς τὸ 5 καὶ ἀφαιροῦντες 4, ἔχομεν 2), ἡ δὲ ante diem decimum Calendas Majas εἶναι ἡ 22α Ἀπριλίου. (Ὁ Ἀπρίλιος ἔχει 30, προσθέτοντες δὲ εἰς ταύτας 2 καὶ ἀπὸ τὸ ἄθροισμα 32 ἀφαιροῦντες τὸ 10 ἔχομεν 22).

Σημείωσις. Αἱ ὡς ἄνω φράσεις ὀρισμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἶναι συντακτικῶς σόλοιχοι. Τὸ συντακτικῶς κανονικὸν εἶναι die quarto ante Nonas Februarias—die decimo ante Calendas Majas κ.τ.τ. Λαμβάνονται δὲ αἱ φράσεις αἱ δηλοῦσαι ἡμερομηνίαν ὡς μία ἔννοια καὶ διὰ τούτου δύναται νὰ προτάσσεται αὐτῶν ὁλοκλήρων ἡ πρόθεσις in ἢ ad ἢ ex, ὡς: Caedem optimatium contulerat Catilina in ante diem V Cal. Novembres.— Supplicatio indicta est ex ante diem V Idus Octobres.— In Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Majas.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

122. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. Ὀνομάτων προσώπων.

Ἐκάστου Ῥωμαίου τὸ ὄνομα κανονικῶς ἦτο τριπλοῦν, ἦτοι συνίστατο ἐκ τοῦ προωνυμίου (praenōmen), τοῦ ὀνόματος (nomen) καὶ τοῦ ἐπωνυμίου (cognōmen), ὥς π. χ. Marcus Tullius Cicero. Τοῦ προωνυμίου ἐγράφετο συνήθως μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὰ πρῶτα γράμματα. Οὕτω

A.=Aulus	L.=Lucius	Q. ἢ Qu.=Quintus
App.=Appius	M.=Marcus	S. ἢ Sex.=Sextus
C. ἢ G.=Gaius	M'.=Manius	Ser.=Servius
Cn. ἢ Gn.=Gnaeus	Mam.=Mamercus	Sp.=Spurius
D.=Decimus	N.ἢ Num.=Numerius	T.=Titus
K.=Kaeso	P.=Publius	Ti. ἢ Tib.=Tiberius

2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν κ.τ.τ.

aed.=aedilis.

cand.=candidātus.

cos.=consul.

coss.=consules

D.=Divus.

des=designātus.

E. Q. R.=eques Romanus.

Ictus=juris consultus.

imp.=imperator.

leg.=legatus.

O. M=optimus maximus.

p.=populus.

p. c.=patres conscripti.

pl.=plebs.

P. M. ἢ Pont. Max. = pontifex maximus.
 pr. = praefor.
 P. R. = populus Romanus.
 praef. = praefectus.
 proc. = proconsul.
 Q. D. B. V. = quod deus bene vertat.
 Q. F. F. Q. S. = quod felix faustumque sit.
 Quir. = Quirites.
 Resp. = respublica.
 S. C. ἢ SCtum = senatus consultum.
 S. P. Q. R. = senatus populusque romanus.
 tr. = tribunus.
 tr. pl. = tribūnus plebis.

3. Χρονολογιῶν.

(B). περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου § 121).

a. d. = ante diem.
 a. u. c. = ab urbe condita.
 C. ἢ Cal. = Calendae
 Id. = Idus.
 N. = Nonae.

4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων.

d. d. (d). = dono dedit (dicavit).
 D. M. (S). = Dis Manibus (sacrum).
 d. s. = de suo.
 d. s. p. p. = de sua pecunia posuit.
 f. = filius ἢ filia.
 f. c. ἢ fac. cur. = faciendum curavit.
 g. p. r. f. = genio populi romani feliciter.
 h. s. e. = hic situs (ἢ sita) est.
 l. = libertus ἢ liberta.
 n. = nepos.
 pr. = pronēpos.
 (p.) v. a. = (v)ixit annos.
 s. t. t. l. = sit tibi terra lēvis.

5. Ἐν ἐπιστολαῖς.

s. v. b. e. e. v. = si vales, bene est ; ego valeo.

s. d. (ἢ s. p. d.) = salutem dicit (ἢ salutem plurimam dicit).

6. Ἐν βιβλίοις.

cf. = confer.

i. e. = id est.

l. c. = loco citato.

l. l. = loco laudato

l. s. = loco sigilli.

mss. = manuscripti.

scil. = scilicet.

sq. = sequens.

5. Επιστημολογική ανάλυση των δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από την έρευνα έγινε με τη βοήθεια του λογισμικού SPSS 10.0. Η ανάλυση έγινε με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.1. Περιγραφή των δεδομένων

Η περιγραφή των δεδομένων έγινε με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.1.1. Περιγραφή των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.1.2. Περιγραφή των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.1.3. Περιγραφή των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.2. Χαρακτηριστικά

5.2.1. Χαρακτηριστικά των δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.2.2. Χαρακτηριστικά των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.2.3. Χαρακτηριστικά των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.3. Συμπεράσματα

Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.3.1. Συμπεράσματα των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.3.2. Συμπεράσματα των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.3.3. Συμπεράσματα των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.3.4. Συμπεράσματα των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.3.5. Συμπεράσματα των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

5.3.6. Συμπεράσματα των δεδομένων με τη βοήθεια των παρακάτω μεθόδων:

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΝΟΜΟΚΑΤΗΥΣ
ΤΗ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

123. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων (constructio dictiōnum ἢ structura) ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς πολλὰ εἶναι ἢ αὐτὴ ἢ παρομοία πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξετάζονται προπάντων τὰ διάφορα καὶ ἰδιάζοντα ἐν τῇ συντάξει τῆς λατινικῆς γλώσσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΥΤΩΝ

124. Ὡς ὑποκείμενον (subjēctum) προτάσεως σπανίως τίθεται ἐν τῇ λατινικῇ ὄνομα ἐπίθετον καὶ ἰδίως μετοχή, (διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐν αὐτῇ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον νὰ οὐσιαστικοπόιῃ ταῦτα): **beati sunt possidentes** μακάριοι (εἰσιν) οἱ κατέχοντες.

Ἀντὶ δὲ μετοχῆς τίθεται συνήθως ὡς ὑποκείμενον ἀναφορικῇ πρότασις: **divitissimus est (is), qui paucis contentus est** πλουσιωτάτος ἐστὶν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος. (Πρβλ. νεοελλην. ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἢ ἐκεῖνος πού).

125. Ὀνομα οὐσιαστικὸν ὡς **κατηγορούμενον** (praedicātum) τίθεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ **κατὰ γενικὴν** (κτητικὴν, κλπ.), ὡς **horti sunt Caesaris** οἱ κῆποι εἰσι τοῦ Καίσαρος. Ἀλλ' ἐν αὐτῇ ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς **κατηγορούμενον** τίθεται καὶ **κατὰ δοτικὴν** πρὸς δήλωσιν σκοποῦ καὶ **κατ' ἀφαιρετικὴν** πρὸς δήλωσιν καταστάσεως ἢ ιδιότητος: **Themistoclis consilium salutis** fuit τοῦ Θεμιστοκλέους ἡ βουλή (εἰς σωτηρίαν ἐγένετο) σωτηρία ὑπῆρξεν. **bono animo** (ἀφαιρ.) **sum** ἔχω θάρρος, θαρρῶ. **Britanni sunt capillo promisso** οἱ Βρεττανοὶ καθειμένην τὴν κόμην ἔχουσι.

126. Τοῦ ὀνόματος, τοῦ τε συνδετικοῦ (copula) καὶ τοῦ κατηγορηματικοῦ (verbum finitum), ἡ συμφωνία πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐν γένει γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἀλλ' εἰς τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπάρχει σύνταξις, οἷα ἡ λεγομένη Ἀττικὴ σύνταξις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΙ ΠΤΩΣΕΙΣ

127. Τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλιτικῆς, τῆς γενικῆς, τῆς δοτικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἢ σημασία καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν γένει ὁποία καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ.

128. Ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) **πόθεν**; (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιόν; κλπ.), ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ πρῶτον τὴν ἀφετηρίαν ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: **venit Romā** ἔρχεται ἐκ Ρώμης. (Ablativus separativus, ἥτοι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, κυρίως ἀφαιρετικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. Θέτις ἀνέδν **πολὺς ἄλός**).

2) **μετὰ τίνος**; (μὲ ποιόν; μὲ τί; πῶς;), ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ δευτέρον τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ἀντικείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του: **decem navibus Romam rediit** μὲ δέκα ναῦς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέστρεψεν. (Ablativus sociativus, ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἴκοσιν**).

Ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προῆλθεν ἡ ablativus instrumentalis, ἥτοι ἡ ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ, (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς): **secūri** (ἀφαιρ.) **hostem percussit** διὰ πελέκεως τὸν ἐχθρὸν ἔπληξε (πρβλ. τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε).

Σημείωσις. Ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τῆς συνοδείας τίθεται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς **cum** μετ' ἀφαιρετικῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη δὲν ἔχῃ ἐπιθετικὸν τινα προσδιορισμόν: **cum exercitu** profectus set ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ἀντὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, ὅταν τὸ δι' οὗ ἐνεργεῖ τις τι εἶναι πρόσωπον, τίθεται ἡ **per** μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἡ (ἀφαιρετικὴ) **opērā** ἢ **auxiliō** μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου: **per servum** certior factus est ἐπληροφορήθη διὰ τοῦ δούλου. **Ciceronis opera** respublica conservata est διὰ τοῦ Κικέρωνος διεσώθη ἡ πολιτεία. Οὕτω καὶ **operā meā, nostrā—operā tuā, vestrā** κ.τ.τ. ἀντὶ **per me, per nos, per te** κλπ.

3) **ποῦ**; ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸν **τόπον** ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: **Babylōne** mortuus est ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι. (Ablativus locativus, **τοπικὴ ἀφαιρετικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. πατὴρ αὐτόθι μῖμνει **ἀγρῶ**).

Σημείωσις. Ὡς τοπικὴ πτώσις λαμβάνεται εἰς ὁρισμένας περιπτώσεις καὶ ἡ (ἐνικὴ) γενικὴ. (Βλ. κατωτέρω).

Χρῆσις ἐκάστης τῶν πτώσεων.

1. Ἡ γενικὴ.

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.

129. 1) Ἡ γενικὴ **κτητικὴ** (genetivus possessivus) ἐν τῇ Λατινικῇ μετὰ τινῶν ὀνομάτων, ὡς *nomen, vox, virtus* κ. ἄ., ἔχει τὴν ἔννοιαν παραθέσεως ἢ ἐπεξηγήσεως: *nomen regis in odio fuit Romanis* (τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἦτοι) τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** μισητὸν ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις. (Genetivus explicativus ἢ *epexegeticus*),

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*mei, tui, nostri*, κλπ., § 56) ὡς κτητικῆς, χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἀντιστοιχοὶ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Οὕτω λέγεται π. χ. *nulla epistula tua* (οὐχὶ *tui*) οὐδεμία ἐπιστολὴ σου. Ἐν ὁμοίᾳ ὑπάρχει καὶ κατὰ παράθεσιν ἢ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον νοεῖται ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, οὗτος ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν: *meā consulis operā* δι' ἐμοῦ τοῦ ὑπάτου· (πρβλ. § 128, 2, Σημ.).

2) Ὡς γενικὴ **διαίρετικὴ** (genetivus partitivus) λαμβάνεται ὅλως ἰδιορρυθμῶς ἐν τῇ Λατινικῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ἐνικὴ γενικὴ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ τοῦ οὐδετέρου **δευτεροκλίτου** ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένου, καίτοι ταῦτα δὲν σημαίνουν διηρημένον τι ὅλον ἢ ποσόν. Μετὰ τοιαύτης δὲ γενικῆς συντάσσονται.

α) τὸ οὐδέτερον ἐπιθέτων ἢ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν ποσοῦ σημαντικῶν, καθὼς καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων ἀντωνυμιῶν, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον κατὰ πτώσιν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἐκφερομένην ἄνευ προθέσεως, ὡς *multum, plus, plurimum, nimium — paulum, minus, minimum — tantum, quantum — hoc, id, idem, quod, quid, aliquid, nihil*, κλπ. Π. χ. *multum labōris* πολὺς μόχθος, *virtus nihil expētit praemii* ἡ ἀρετὴ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ, *quid novi? nihil novi* τί νέον; οὐδὲν νέον;

Σημείωσις. Ἐάν ἡ ὅλη ἔκφρασις ἀποτελῇ ἐμπρόθετον ἢ ἂν τὸ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ἢ ἀντωνυμίας ἐπακολουθοῦν ἐπίθετον εἶναι **τριτόκλιτον**, τότε δὲν γίνεται χοῆσις γενικῆς διαιρετικῆς, ἀλλ' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ. Οὕτω (tantum audaciae τοσαύτη τόλμη, ἀλλὰ) **ad tantam** audaciam εἰς τοσαύτην τόλμην. (aliquid **boni** ἀγαθόν τι, ἀλλὰ) aliquid **memorable** ἀξιομνημόνευτόν τι (καὶ οὐχὶ aliquid **memorabilis**, γεν.).

β) τὰ ποσοτικὰ ἐπιρρήματα *satis, nimis, parum*. Π. χ. ea amicitia non **satis** habet **firmitatis** ἡ φιλία αὕτη δὲν ἔχει ἱκανὴν σταθερότητα

3) α) Μετὰ γενικῆς **ἀντικειμενικῆς** (genetivus objectivus) συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ πολλὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁσαύτως μετὰ τοιαύτης γενικῆς. Ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἄξιον εἶναι τὸ ἐπίθετον **certior** (συγκριτικὸν τοῦ certus βέβαιος, ἀσφαλῆς), συντασσόμενον καὶ αὐτὸ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς εἰς τὰς φράσεις *certior fio alicuius rei* πληροφοροῦμαι **περὶ τινος** καὶ *certiorem facio aliquem alicuius rei* πληροφορῶ **τινα περὶ τινος**.

β) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλαὶ μετοχαὶ ἐνεστώτος ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν δημάτων συντασσόμενων μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν αὗται λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα καὶ δηλοῦν διαρκῆ τινα ιδιότητα: (apo **patriam**, ἀλλὰ) amans **patriae**=φιλόπατρις. (appeto **laudem**, ἀλλὰ) appetens **laudis** φιλόδοξος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. οἰωνῶν σάφα **εἰδῶς** κ. τ. τ.).

β' Μετὰ ρημάτων.

130. Ἀντικείμενον κατὰ **γενικήν** ἐν τῇ Λατινικῇ δέχονται μόνον τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικά δήματα (*memini* § 98, 1, *reminiscor, obliuiscor*, κλπ.) καὶ τὰ ἀναμνηστικά (*admoneo, commoneo*, κλπ.), τὰ ὁποῖα, ὅταν εἶναι ἐνεργητικά μεταβατικά, ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικήν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὑπενθυμίζει τις: *memini amicorum* μέμνημαι τῶν φίλων· *legati foederis Carthaginienses admonuerunt* οἱ πρέσβεις ὑπέμνησαν τοὺς Καρχηδονίους τὴν συνθήκην.

Τίθεται ὁμως καὶ κατ' αἰτιατικήν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω δημάτων, ὅταν δὲν δηλοῖ πρόσωπον, κανονικῶς δὲ τίθεται οὕτω, ὅταν εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου: **injurias** obliviscitur

λησμονεῖ τὰς ὕβρεις. **illud** semper memento ἐκείνου ἀεὶ μέμνησο.

Σημείωσις. Τὰ ἄλλα ῥήματα τῆς Λατινικῆς, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς ῥήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς συντάσσόμενα μετὰ γενικῆς, συντάσσονται ἐν αὐτῇ εἴτε μετὰ δοτικῆς εἴτε, τὰ πλείστα, μετ' ἀφαιρετικῆς. (Βλ. κατωτέρω).

131. Συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας (genetivus causae)

1) τὰ δικαστικά ῥήματα (verba judicialia), ὡς accusare, damnare, absolvēre κ.τ.τ., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικά ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικήν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ τις, καταδικάζει, κλπ.: Miltiades **proditionis** accusatus est ὁ Μιλτιάδης κατηγορήθη διὰ προδοσίαν. **consulem** condemnauerunt **inertiae** τοῦ ὑπάτου ἀμέλειαν κατέγνωσαν.

Κατὰ ταῦτα λέγεται καὶ accusare aliquem **capitis** (ὑπάγειν τινὰ θάνατον) καὶ damnare aliquem **capitis** (καταγιγνώσκειν τινὸς θάνατον).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως de μετ' ἀφαιρετικῆς: eum (**repetundarum** ἢ) **de repetundis** damnauerunt κατεδίκασαν αὐτὸν διὰ κάκωσιν ἐπαρχίας. Κανονικῶς δὲ λέγεται accusare ἢ damnare aliquem **de vi** (ἐπὶ βίᾳ). Περλ. § 27, 6.

2) τὰ δηλοῦντα συναίσθημα ἀπρόσωπα ῥήματα piget, pudet, paenitet, taedet, pertaesum est καὶ miseret (§ 99, 2). Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζει τὸ συναίσθημα, δηλοῦται δι' αἰτιατικῆς: eum pudet **deorum hominumque** αἰσχύνεται θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. paenitebit **vos huius consilii** (μεταμελήσει ὑμῖν ταύτης τῆς βουλῆς) θὰ μεταμεληθῇτε διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Σημείωσις. Ἄν τὸ δηλοῦν τὸ αἶτιον τοῦ συναισθήματος ἐκφράζεται διὰ ῥήματος, τοῦτο τίθεται κατ' ἀπαρέμφατον: **me** pudet ea **dicere** αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων Ἄν δὲ ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τότε γίνεται χρῆσις προσωπικῆς συντάξεως μὲ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην: non te **haec pudet?** δὲν αἰσχύνοσαι διὰ ταῦτα;

132. Μετὰ γενικῆς συντάσσεται καὶ τὸ ἀπρόσωπον ῥῆμα **interest** (= διαφέρει, ἐνδιαφέρει), δηλοῖ δὲ ἢ γενικὴ μετὰ τούτου τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τι: **Ciceronis** interest διαφέρει τῷ Κικέρωνι, (ἐνδιαφέρει τὸν Κικέρωνα). Προσωπικῆς ὅμως ἀντωνυμίας γενικῇ (mei, tui, κλπ.) δὲν τίθεται μετὰ τοῦ interest, ἀλλ'

ἀντ' αὐτῆς τίθεται ἡ ἐνικὴ ἀφαιρετικὴ τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν (*meā, tuā, suā, nostrā, vestrā*), ὡς **mea (tua)** interest διαφέρει μοι (σοι), μὲ (σὲ) ἐνδιαφέρει. Πρβλ. § 128, 2, Σημ. καὶ § 129, 1, Σημ.). Ἀλλ' ὅμως λέγεται *omnium nostrum* (ἢ *vestrum*) interest πᾶσιν ἡμῖν (ἢ ὑμῖν) διαφέρει.

Σημείωσις. α'. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τινὰ ἐκφράζεται ποιητικῶς, ἤτοι δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, διὰ βουλητικῆς προτάσεως εἰςυγομένης διὰ τοῦ *ut* ἢ τοῦ *ne* καὶ διὰ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, (οὐδέποτε ὅμως δι' ὀνόματος οὐσιαστικοῦ): *tua et mea maxime interest te valēre* ἢ (*ut valeas*) οὐ καὶ ἐμὲ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει σὺ νὰ ὑγιαίνης. *hoc reipublicae interest* τοῦτο ἐνδιαφέρει τὴν πολιτείαν. Τὸ πόσον δὲ ἐνδιαφέρει τινὰ τι ἐκφράζεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ γενικῆς (τῆς ἀξίας, *genetivus pretii*): *illud Ciceronis magni intererat* ἐκεῖνο μεγάλως ἐνδιέφερε τὸν Κικέρωνα.

Σημείωσις β'. Ὅμοιως μὲ τὸ interest συντάσσεται καὶ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ *refert* (διάφορον τοῦ *refert*, ἤτοι τοῦ γ' ἐνικοῦ τοῦ *refero* = ἀναφέρει). Ἀλλὰ μετὰ τοῦ *refert* συνήθεις εἶναι μόνον αἱ φράσεις **meā (tuā, κλπ.)** *refert* καὶ *quid refert?* *nihil refert* τί ἐνδιαφέρει; οὐδόλως ἐνδιαφέρει.

2. Ἡ Δοτικὴ.

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

133. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετὰ δοτικῆς εἶναι πολὺ σπανία (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ): *obtemperatio legibus* ὑπακοὴ εἰς τοὺς νόμους (ὅπως *obtempero legibus* ὑπακούω τοῖς νόμοις).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι πολλὰ, ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς τὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τὰ συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς, ὡς *amicus, inimicus, similis* (κλπ.) *alicui*.

Πολλὰ ὅμως ἐκ τούτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ὡς *amici Ciceronis* οἱ φίλοι τοῦ Κικέρωνος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φίλος *τινὶ* - φίλος *τινὸς* κ.τ.τ.). Πάντοτε δὲ λέγεται **mei** (*tui, nostri*, κλπ.) *similis* ὅμοιος ἐμοί (σοί, ἡμῖν κλπ.), καθὼς καὶ **veri similis** (= πιθανός), οὐχὶ δὲ **mihi** (*tibi*, κλπ.) *similis* οὐδὲ **vero similis**.

3) Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ ἐπιρρήματα παραγόμενα ἔξ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς ἢ ἔχοντα συγγενῇ πρὸς ταῦτα

σημασίαν: **naturae** (δοτ.) **convenienter** vivēre συμφώνως τῇ φύσει ζῆν.

Τὰ ἐπιρρήματα ὅμως **propius** (ἐγγύτερον) καὶ **proxime** (ἐγγύτατα) συντάσσονται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς (ὅπως ἡ συγγενὴς πρὸς ταῦτα προθέσις **prope** § 102, 1): **proxime Pompeium** sedebat ἐγγύτατα τοῦ Πομπηίου ἐκάθητο.

Ὅμοίως δὲ πρὸς ταῦτα συντάσσονται καὶ μετ' αἰτιατικῆς προσέτι τὰ ἐπίθετα **propior** (ἐγγύτερος) καὶ **proximus** (ἐγγύτατος): **Ubi proximi Rhenum** incoluerunt οἱ Οὐβιοὶ ἐγγύτατα τοῦ Ῥήνου κατόκησαν.

Σημείωσις. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα **vae** καὶ **hei**: **vae victis** οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις· **hei mihi** misero οἶμοι (ἐμοὶ) τῷ δυστήνῳ.

β' Μετὰ ρημάτων.

134. Ἀντικείμενον κατὰ **δοτικὴν** δέχονται ἐν γένει ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως μετὰ δοτικῆς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ συντάσσονται μετὰ δοτικῆς

1) ῥήματα σημαίνοντα ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν πρὸς τινα ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρμόζειν, πρέπειν, κ. τ. τ. ὥς **obtemperare**, **ignoscere**, **placere**, **fidere**, **invidere**, **favere**, **irasci** **alicui** — **convenire** **alicui** κ. ἄ. τ.: **oboediamus legibus** πειθώμεθα τοῖς νόμοις· **vir probus invidet nemini** ὁ χρηστὸς ἀνὴρ οὐδενὶ φθονεῖ· **haec ornamenta tibi** **conveniunt** ταῦτα τὰ κοσμήματα ἀρμόζουσὶ σοι.

2) ῥήματα ἔχοντα ἐν γένει τὴν σημασίαν τοῦ λέγειν, δεικνύειν, δίδειν, πέμπειν, κ. τ. τ. ὥς **dicere**, **narrare**, **indicare**, **dare**, **mittere**, κλπ., μετὰ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῆς **δοτικῆς**, ἣτις ἐπέχει θέσιν ἐμμέσου ἀντικειμένου, συνάπτεται συγχρόνως καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **timor addit alas pedibus** ὁ φόβος προσθέτει πτερὰ τοῖς ποσίν, **suum cuique** **tribuere** (τὸ ἑαυτοῦ=) τὸ ἴδιον ἐκάστῳ ἀπονέμειν.

3) ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων **ad**, **ante**, **cum**, **in**, **inter**, **ob**, **post**, **prae**, **sub** ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου **re** (§ 114, 2, ε'), συγγενεύοντα κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα: **adsum**

alicui παρίσταμαι (βοηθῶ) τινι. **committo alicui pecuniam** ἐγχειρίζω (ἐμπιστεύομαι) τινι τὰ χρήματα. **succedo alicui** διαδέχομαι τινά. **resisto alicui** ἀνθίσταμαι τινι. **terror incidit exercitui** φόβος (πανικός) ἐνέπεσε τῷ στρατεύματι.

Σημείωσις α'. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ λαμβάνονται ὡς ἀμετάβατα. καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς (ἢ γενικῆς), ὡς *prodesse, nocere alicui* ὠφελεῖν, βλάπτειν **τινά**, (ἀλλὰ πρβλ. *lusingere* τινι), *suadere, persuadere alicui* πείθειν, καταπειθεῖν **τινά**, *blandiri alicui* κολακεύειν **τινά**, κ. ἄ.—*parcere alicui* φείδεσθαι **τινος**: *Themistocles persuasit Atheniensibus, ut . . . ὁ Θεμιστοκλῆς κατέπεισε τοὺς Ἀθηναίους νά . . . philosophia medetur animis* ἡ φιλοσοφία θεραπεύει τὰς ψυχάς.

Παθητικὸν δὲ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων σχηματίζεται μόνον ἀπροσώπως, ὡς *mihi (tibi, κλπ.) invidetur* φθονοῦμαι (φθονεῖσαι κλπ.); *parcetur victis* (φειδῶ ἔσται τοῖς ἡττημένοις), οἱ ἡττημένοι θὰ τύχῃσι χάριτος.

Σημείωσις β'. Πολλὰ ῥήματα συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ δοτικῆς καὶ ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς, καθόσον λαμβάνονται μὲ διάφορον σημασίαν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ἀγαπᾶν **τινά** καὶ ἀγαπᾶν τινι). Οὕτω π. χ. *consulo aliquem* (π. χ. *medicum*) συμβουλευομαι **τινά** — *consulo alicui* (π. χ. *fratri*) ἐπιμελοῦμαι **τινος**, φροντίζω περὶ **τινος**. *caveo, timeo aliquem* ἢ *aliquid* φυλάττομαι, φοβοῦμαι **τινά** ἢ **τι** — *caveo, timeo alicui* (rei) λαμβάνω προνοίαν, φοβοῦμαι ὑπὲρ **τινος**, περὶ **τινος**, (διὰ **τινά**, διὰ **τι**). *tempero aliquid* κεράννυμι **τι** — *tempero alicui* (= *parco alicui*) φείδομαι **τινος**.

Σημείωσις γ'. Μετὰ δοτικῆς τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου συντάσσονται προσέτι ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν ἢ ἔχουσι διάφορον σύνταξιν, ὡς *induere, exuere alicui* *aliquid* ἐνδύειν, ἐκδύειν **τινά τι**. *adspergere, circumfundere alicui* *aliquid* περιβάλλειν, περιχέειν **τινά τι**. *adspergere, inspergere alicui* *aliquid* ῥαίνειν **τινά τινι**: *Herculi tunīcam induit* τὸν Ἡρακλέα τὸν χιτῶνα ἐνέδυσε. *murum urbi circumdederunt* τείχει τὴν πόλιν περιέβαλον.

Τὰ δὲ ῥήματα *donare, adspergere, circumdare, induere* καὶ *intercludere* συντάσσονται ὅχι μόνον μετὰ δοτικῆς τοῦ προσώπου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ πράγματος, ὡς *victori corōnam* *donant* τῷ νικητῇ στέφανον δωροῦνται καὶ *victorem corona* *donant* τὸν νικητὴν στεφάνῳ τιμῶσι.

Ἐκ τῆς τοιαύτης διττῆς συντάξεως προῆλθε καὶ ἡ φράσις *interdicere alicui aqua et igni* (ἀφαιρ.) εἶργειν **τινά** ὕδατος καὶ πυρός, (κατὰ σύμφωνον ἐκ τῶν δύο συντάξεων *interdicere alicui aquam et ignem* καὶ *interdicere aliquem aqua et igni*).

135. Μετὰ δημάτων συνάπτεται ἡ **δοτική** καὶ ὡς προσωπική, ἔχουσα σημασίας ὁποίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (δοτική προσωπική **κτητική, χαριστική** ἢ **ἀντιχαριστική, ἡθική, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου**). Ἰδιαιτέρως περὶ ταύτης ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ἐν τῇ φράσει **est alicui nomen** ἢ **cognomen** (ἔστι **τινὶ** ὄνομα ἢ ἐπώνυμον) τὸ ὄνομα (ἢ τὸ ἐπώνυμον) ἐκφέρεται εἴτε κατ' ὀνομαστικήν, συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (**nomen** ἢ **cognomen**), εἴτε κατὰ δοτικήν, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ὑπάρχουσαν **κτητικὴν δοτικὴν**. Οὕτω λέγεται π.χ. **est meo filio nomen Gaius** καὶ **est meo filio nomen Gaio** (= ὁ υἱός μου ὀνομάζεται Γάιος).

2) Δοτικὴ **χαριστική** συνάπτεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ μετὰ τοῦ ὀνόματος **vacare** (σχολάζειν, διατρίβειν **περὶ τι**) καὶ τοῦ ὀνόματος **nubere** (ὑπανδρεῦσθαι **τινα**). Οὕτω λέγεται π.χ. **Cicero vacabat philosophiae** (δοτ.) ὁ Κικέρων διέτριβε **περὶ τὴν φιλοσοφίαν**. **Venus nupsit Vulcano** (δοτ.) ἡ Ἀφροδίτη ὑπανδρεύθη τὸν Ἥφαιστον.

Σημείωσις. Τὸ **nubere** ἀρχῇθεν σημαίνει καλύπτεσθαι, θέτειν (νυμφικὴν) καλύπτραν. Ὡστε **nubere alicui** κυρίως = καλύπτεσθαι χάριν τινός. Περὶ δὲ τοῦ ἀνδρὸς λέγεται **aliquam uxorem** ἢ **in matrimonium ducere** ἄγεσθαι **τινα**, λαμβάνειν **τινὰ γυναῖκα**, σύζυγον.

3) Δοτικὴ **τοῦ ἐνεργούντος προσώπου** (**dativus auctōris**) πρὸς δήλωσιν τοῦ (προσωπικοῦ) ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται κανονικῶς μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ (§ 75, 5), πολλάκις ὅμως καὶ μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ὀνόματος, σπανίως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων χρόνων αὐτοῦ : **Sors sua est cuique ferenda** τὴν ἑαυτοῦ τύχην δεῖ ἕκαστον φέρειν. **mihi consilium iam diu captum est** ἀπόφασις ὑπ' ἐμοῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχει ληφθῆ. (Πορβλ. ὁ ποταμός ἐστιν ἡμῖν **διαβατέος**· **ταῦτα** **Θεμιστογένοι** γέγραπται).

Σημείωσις. Καὶ μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ, ὅπως κανονικῶς μετὰ τῶν παθητικῶν δημάτων ἐν γένει, τὸ (προσωπικὸν) ποιητικὸν αἶτιον ἐκφέρεται πολλάκις διὰ τῆς **ab** (ἢ **a**) καὶ ἀφαιρετικῆς, ὅταν ἡ χρῆσις ἀπλῆς δοτικῆς ὡς δοτικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ φέρῃ σύγχυσιν εἰς τὸ νόημα τῆς φράσεως, ἰδίᾳ δὲ ὅταν τὸ γερονδιακὸν ἀνήκῃ εἰς ὄργανον δεχόμενον τὸ ἀντικείμενον του κατὰ δοτικὴν : **a patribus consulendum est** **liberis** οἱ πατέρες πρέπει νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκνων. (Τὸ **consulo** ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ

φροντίζειν συντάσσεται μετὰ δοτικῆς, § 134, 3. Σημ. β'. Ἄν λοιπὸν ἐλέγετο **patribus consulendum est liberis**, ἦτο δυνατόν νά ἐκληφθῇ καί=περὶ τῶν πατέρων πρέπει νά φροντίζωσι τὰ τέκνα).

136. Ἰδιορρυθμῶς χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ δοτικὴ μετὰ ῥημάτων καὶ ὡς **κατηγορηματικῇ**, πρὸς δήλωσιν **σκοποῦ** (dativus finalis ἢ dativus praedicativus). Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (οὐχὶ συγκεκριμένου, **ἐνικοῦ δὲ πάντοτε ἀριθμοῦ**) πρῶτον μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* (§ 125), ἔπειτα δὲ μετὰ τῶν ῥημάτων *accipere, arcessere, habēre, dare, relinquere, mittere, tribuere, dicere, ducere, venire* κ.ἄ.δ., ἵνα δηλωθῇ ὁ σκοπὸς (ἢ τὸ ἀποτέλεσμα) τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημεινομένης πράξεως. Συνυπάρχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς δοτικῆς ταύτης τοῦ σκοποῦ καὶ ἑτέρα δοτικὴ (χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου). Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, συνυπάρχει πρὸς τούτοις καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **hoc mihi curae** (dot.) **est** τοῦτό μοι εἰς φροντίδα ἐστί, μέλει μοι τούτου. **Aedui equitatum auxilio** (dot.) **Caesari** miserunt οἱ Αἴδουνοι ἱππικὸν τῷ Καίσαρι πρὸς ἐπικουρίαν ἐπεμψαν' (πρβλ. νεοελλ. γιὰ βοήθεια).

3. Ἡ αἰτιατικὴ.

α') Μετ' ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως.

137. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετ' αἰτιατικῆς (σπανία καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) δὲν εἶναι εὐχρηστος ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπιθέτου δὲ ἢ ἐπιρρηματος ἢ σύνταξις μετ' αἰτιατικῆς εἶναι σπανία. (Βλ. § 133, 3).

2) Συνήθης εἶναι ἡ χοῆσις αἰτιατικῆς, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἐπιφωνημάτων (*heu! o!*), εἰς **ἀναφωνήσεις** πρὸς ἐκφρασιν ἐκπλήξεως ἢ πόνου: *me miserum! o me miserum!* οἶμοι ἐγὼ τλήμων.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προσελθοῦσα ἐκ πληρεστέων ἀρχήθεν φράσεων, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἐπεῖχε θέσιν ἀντικειμένου: **videte me miserum!** ὁράτε με τὸν ἄθλιον (Πρβλ. νεοελλ. ὦ τὸν δυστυχῆ! ἢ τὸν ἄθλιον!).

β') Μετὰ ρημάτων.

138. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον ῥημάτων εἶναι καὶ ἐν τῇ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Λατινικῇ ἢ ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. Romulus Remum interfecit ὁ Ῥωμύλος τὸν Ῥώμον ἀπέκτεινε, Deus aedificavit mundum ὁ θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, ἢ ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. sollicitam (ἢ exsulis) vitam vivimus πολυμέριμον (ἢ ἐξορίστου) βίον ζῶμεν, longam viam imus μακρὰν ὁδὸν πορευόμεθα. (Figura etymologica ἐτυμολογικὸν σχῆμα).

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ παραλείπεται πολλάκις ἡ αἰτιατική τοῦ συστοίχου οὐσιαστικοῦ, ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἐκφέρεται τότε κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ ἢ σπανίως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: dulcedet ridet ἡδὺν γελά (= dulcem risum ridet). graviora patimur βαρύτερα πάσχομεν.

Ὅμοιως δὲ εἰς τινὰς φράσεις ἡ σύστοιχος σύνταξις γίνεται κατὰ βραχυλογίαν, ὥς stadium currere (= cursum stadii currere· πρβλ. ἀγωνίζεσθαι στάδιον). piscis sapit mare ὁ ἰχθὺς γεύει τῆς θαλάσσης ἔχει (= piscis saporem maris sapit· πρβλ. τὸ νεοελλην. τὸ ψάρι μυρίζει θάλασσα), κ.ἄ.τ.

139. Μετ' αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ τὰ κυρίως μεταβατικὰ ῥήματα. Ἀλλὰ λαμβάνονται ὥς τοιαῦτα καὶ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται διαφόρως (ἦτοι μετὰ δοτικῆς ἢ μετὰ ἐμπροθέτου), ὥς

1) τὰ ῥήματα aequare, adaequare (aliquem ἢ aliquid=ἰσοῦ-
-θαί τινι), iuvare, adiuvare (aliquem=βοηθεῖν τινι), sequi,
sectari (§ 80, aliquem=ἔπεσθαι, ἀκολουθεῖν τινι· ἀλλὰ πρβλ.
διώκειν τινά), decere, dedecere (aliquem=πρέπειν, οὐ πρέ-
πειν τινί· πρβλ. ὅμως § 134, 1): virtus maiorum famam adae-
quat ἡ τῶν προγόνων ἀρετὴ ἰσοῦται τῇ φήμῃ. te toga decet σοὶ
πρέπει ἡ τήβεννος.

2) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὥς indignari, queri (§ 80,
aliquid=ἀγανακτεῖν, μεμψιμοιεῖν ἐπὶ τινι), ridere (aliquid=
γελάειν ἐπὶ τινι): iniuriam quoror=μεμψιμοιῶ ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3, Σημ. β'.

140. Μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ

1) ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλη-
νικῇ συντάσσονται ὁμοίως, ἦτοι

α) τὰ παιδευτικὰ (docere, edocere) καὶ τὸ ῥῆμα celare (ali-
quem aliquid, τινά τι): Cato fillium litteras docuit ὁ Κάτων

τὸν υἱόν (του) γράμματα ἐδίδασκε. *nemo potest deum celare consilia sua* οὐδείς δύναται νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τὸν θεὸν τὰς βουλὰς του.

β) τὰ αἰτητικά, ὡς *poscere, flagitare (aliquem aliquid, τι-νά τι)*: *pacem te* poscimus εἰρήνην ἀπὸ σέ ζητοῦμεν. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ὀρήματος *rogare* (ἐρωτᾶν) ἐν τῇ φράσει τοῦ ἐπισήμου λόγου *rogare aliquem sententiam* ἐρωτᾶν τινα τὴν (ἐαυτοῦ) γνώμην (ἐν τῇ συγκλήτῳ).

γ) ὀρήματα κλητικά (ὡς *appellare* κλπ.), δοξαστικά (ὡς *putare, existimare, κλπ.*), προχειριστικά (ὡς *creare, eligere, κλπ.*), μεταποιητικά (ὡς *facere, reddere, κλπ.*) κ.ἀ.τ.: *solitudinem pacem* appellant τὴν ἐρημίαν (τὴν ἐρήμωσιν) εἰρήνην καλοῦσι. *cupiditas homines caecos reddit* τὸ πάθος τοὺς ἀνθρώπους τυφλοὺς καθιστᾷ. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις *aliquem certiorem facere* (alicuius rei ἢ de aliqua re. Βλ. § 129, 3, α').

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3. Σημ. γ' (*induere* κλπ.).

2) ὀρήματα μεταβατικά σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως *trans*, ὡς *transducere* ἢ *traducere, transportare* κ.τ.τ. (= διαβιβάζειν, διακομίζειν, κλπ.), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα αἰτιατική, ἡ δηλοῦσα τόπον τινά (ποταμόν, κ.τ.τ.), ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν *trans*: *dux exercitum flumen* transportavit ὁ στρατηγὸς τὸν στρατὸν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ διεβίβασε' (πρὸβλ. καὶ *dux exercitum trans flumen* traduxit).

Σημείωσις. Ῥήματα δίπλωτα συντασσόμενα μετ' αἰτιατικῆς μὲν καὶ γενικῆς βλ. ἐν § 130 καὶ § 131, μετ' οἰατιατικῆς δὲ καὶ δοτικῆς ἐν § 134, 2, 3 καὶ Σημ. γ'. Κατωτέρω καὶ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

3. Ἡ ἀφαιρετική.

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων.

141. Ἀφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (συννοδευομένη πάντοτε ὑπὸ ἐπιθετικοῦ τινος προσδιορισμοῦ) χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιορισμὸς ἑτέρου οὐσιαστικοῦ, ἵνα δηλωθῇ χαρακτηριστικὴ τις ιδιότης τοῦ-του: *vir summō ingenio* ἀνὴρ μεγίστης εὐφυΐας (εὐφυέστατος) (*ablativus qualitātis, ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος*, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν *ablativus sociativus*, § 128, 2. Πρὸβλ. νεοελλην. π.χ. ἄνθρωπος μὲ πολὺ μυαλό).

Χρησιμοποιεῖται ὅμως πρὸς δήλωσιν ιδιότητος παρομοίως καὶ ἡ γενικὴ (genetivus qualitātis), ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, κανονικῶς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ διαρκὴς τις ιδιότης, ἰδίᾳ δὲ (μετ' ἀριθμητικῶν), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ μέτρον ἢ βάρος ἢ ἡλικία, κ.τ.τ. : *vir magnae prudentiae* ἀνὴρ μεγάλης συνέσεως, (συνετιώτατος), *fossa pedum quindecim* τάφος δεκαπέντε ποδῶν, *puer decem annorum* παῖς δέκα ἐτῶν.

142. Ὡς προσδιορισμὸς ἐπιθέτου (ἢ ἐπιρρήματος) συνάπτεται ἀφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτου), καὶ

1) καθαρὰ ἀφαιρετικὴ (§ 128, 1) συνάπτεται

α) μὲ ἐπίθετα σημαίνοντα ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *liber, nudus, orbis, vacuus, (alienus)* κ.ἄ.τ. : *liber metu* ἀπηλλαγμένος φόβου (ἄφοβος). (Πρβλ. νεοελλ. ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδης).

β) μὲ συγκριτικὰ ἐπίθετα : *nemo fuit divitior Croeso* οὐδεὶς ὑπῆρξε πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου. (Ablativus comparativus, ἀφαιρετικὴ συγκριτικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν συγκριτικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Πρβλ. νεοελλ. ὁ Πέτρος εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο).

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ὅταν οὗτος εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία : *Cato, quo nemo tum fuit doctior* ὁ Κάτων, οὕτινος οὐδεὶς τότε ὑπῆρξεν ἐπιστημονέστερος. Ἄλλως ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ *quam* (= ἡ) καὶ ὁμοιοπτῶτως μὲ τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως : *patria mihi carior est quam vitā* (= *carior vitā*) ἡ πατρις ἐμοὶ προσφιλεστέρα ἐστὶ τῆς ζωῆς (ἡ ἢ ζωῇ).

Ἐκφέρεται δὲ κανονικῶς διὰ τοῦ *quam* ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ὅταν ὁ α' ὅρος εἶναι εἰς πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ ὅταν μὲ τὴν ἀφαιρετικὴν ὡς β' ὅρον τῆς συγκρίσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ σύγκυσις τοῦ νοήματος τῆς προτάσεως : *preius victoribus* (α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, δοτικὴ) *quam victis* (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, πάλιν δοτικὴ) *accidit* χεῖρον συνέβη τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς ἡττημένοις. *Brutum non minus amo quam tu* τὸν Βροῦτον ὄχι ὀλιγώτερον ἀγαπῶ ἢ σύ. (Ἄν ἐτίθετο ἀφαιρετικὴ *te*, ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ αὕτη ὡς=ἡ σέ).

Μετά δὲ τὰ συγκριτικὰ *plus, minus, amplius, longius* ἀκολουθεῖ ἐνίοτε ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἄνευ τοῦ *quam* ὁμοιοπτῶτως μὲ τὸν α' ὅρον : *plus* (ἢ *amplius*) *mille homines* convenerunt πλείονες τῶν χιλίων ἀνθρώπων συνῆλθον.

2) ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2)

συνάπτεται

α) μετὰ τὰ ἐπίθετα *onustus*, *praeditus*, *refertus*, καθὼς καὶ μετὰ δηλοῦντα ψυχικὸν πάθος ἐπίθετα *contentus*, *fretus*, *laetus*, *superbus*, *tristis* κ.τ.τ.: *navis frumento onusta* ναὺς πλήρης σίτου, *paucis contentus* ὀλίγοις ἀρκούμενος (ὀλιγαρκῆς). (Πρβλ. νεοελλ. γεμῆτος μετ' ἡρότο, κ.τ.τ.).

β) μετὰ τὰ ἐπίθετα *dignus*, *indignus* καὶ διάφορα ἄλλα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν (*ablativus limitationis*): *dignus laude* ἐπαίνου ἄξιος, *claudus altero pede* χωλὸς (κατὰ τὸν ἕτερον πόδα, *par ingenio* ἴσος κατὰ τὴν εὐφυΐαν. Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ τὰ *maior* ἢ *minor natu* (πρεσβύτερος ἢ νεώτερος), *maximus* ἢ *minimus natu* (πρεσβύτατος ἢ νεώτατος).

γ) μετὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) καὶ ἐν γένει μετὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) ἔχοντα παραθετικὴν ἔννοιαν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ μέτρον ἢ διαφορὰ (*ablativus mensurae* ἢ *discriminis*): *dimidio minor* κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάσσων, *multis annis* ante πολλοῖς ἔτεσι πρότερον, *paulo post* ὀλίγω ὕστερον.

6') Μετὰ ρημάτων.

143. α') Μετὰ καθαρᾶς ἀφαιρετικῆς (§ 128, 1) συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐν γένει ἀπομάκρυνσιν ἢ χωρισμόν, προέλασιν, ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *expellere*, *prohibere*, *abesse*, *liberare*, *privare*, *spoliare*, κλπ. (*ablativus separativus*), *carere*, *egere*, *vacare* (*ablativus inopiae*). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *Tarquinius regno expulsus est* ὁ Ταρκύνιος ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας *consules cives metu liberaverunt* οἱ ὕπατοι ἀπῆλλαξαν τοὺς πολίτας τοῦ φόβου, *alter alterius auxilio eget* ὁ ἕτερος τῆς τοῦ ἑτέρου ἐπικουρίας χρεῖαν ἔχει. (Πρβλ. καὶ § 142, 1, α').

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλάκις καὶ ἡ πρόθεσις *ab* (ἢ *ex* ἢ *de*). Κανονικῶς δὲ τίθεται ἡ *ab* πρὸ τῆς τοιαύτης ἀφαιρετικῆς, ὅταν αὕτη δηλοῖ πρόσωπον: *patriam a tyrannide liberavit* τὴν πατρίδα ἀπὸ τῶν τυράννων ἠλευθέρωσε.

Σημείωσις. Ἐπὶ καταγωγῆς ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (*ablativus originis*) τίθεται καὶ ἡ *ex* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἀμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ἑήματος *nasci*) ἢ ἡ *ab* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἐμμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥή-

ματος oriri): Achilles **ex Thetide** natus est ὁ Ἀχιλλεὺς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Θέτιδος. plerique Belgae **a Germanis** orti sunt οἱ πλείστοι Βέλγοι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατάγονται. (Πρβλ. οἱ ἐκ Διός, —οἱ ἀπ' Ἡρακλέους).

144. β') Μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συντάσσονται διάφορα ῥήματα, ἥτοι

1) τὰ δηλοῦντα **πλησμονὴν ἢ πλήρωσιν**, ὡς abundare, (com-, ex-) im-ple-re, cumulare, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ῥήματα afficere, (orna-re, imbuere, instruere, κ.ἄ.δ. (ablativus **copiae**)). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **otio** abundat περισσὴν σχολὴν (ἄνεσιν) ἔχει. **aras donis** cumulant τοὺς βωμοὺς δώρων πληροῦσι. cives **victores laudibus** ornant οἱ πολῖται τοὺς νικητὰς ἐπαίνοις κοσμοῦσι. (Πρβλ. § 142, 2, α').

2) τὰ σημαίνοντα **πωλεῖν, ἀγοράζειν, μισθοῦν, (ἐκ)τιμᾶν, ἐκτιμᾶσθαι, κ.τ.τ.** ὡς vendere, venire (τοῦ veneo), emere, conducere, locare, stare, constare, esse (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ **τιμᾶσθαι, ἀξιζέειν**), docere κ.ἄ.τ., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ **τιμὴ ἢ ἀμοιβὴ ὠρισμένη** (ablativus **pretii**). Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἐκ τούτων δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **hortum viginti minis** emit τὸν κήπον (ἀντὶ) εἴκοσι μινῶν ἡγόρασε· **decem talentis** constat τιμᾶται (**κοστίζει**) δέκα ταλάντων. Socrates non docebat **mercēde** ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν ἀντὶ μισθοῦ (ἐπ' ἀμοιβῇ).

Ὅταν ὅμως ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἀξία δὲν εἶναι ὠρισμένη, ἀλλ' ἐκφράζεται **ἀορίστως** δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας (ποσοῦ σημαντικῶν), τότε χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀφαιρετικῇ, ἀλλὰ γενικῇ (genetivus **pretii**). Οὕτω συνάπτονται μετὰ τῶν ῥημάτων vendere, emere, locare αἱ γενικαὶ quanti, tanti, tantidem, pluris, minoris, μετὰ δὲ τῶν ῥημάτων aestimare, ducere, facere, habere, pendere, putare καὶ τοῦ esse (=aestimari) αἱ γενικαὶ magni, permagni (οὐχὶ ὅμως καὶ multi), parvi, pluris (οὐχὶ ὅμως καὶ maioris), minoris, maximi, plurimi, minimi, quanti, tanti, tantidem, nihili, π.χ. vendit agrum **tanti, quanti** eum emit πωλεῖ τὸν ἀγρὸν **τόσον, ὅσον** ἡγόρασεν αὐτόν. **pluris** decet facere virtutem, quam pecuniam προσήκει περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ τὰ χρήματα.

3) τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα utor, fungor, fruor, pascor, vescor καὶ

potior (δεχόμενα κατ' ἀφαιρετικὴν τὸ ἀντικείμενόν των): quousque, tandem, Catilina, abutere **patientia nostra**? ἕως πότε, Κατρίλινα, θὰ καταχρᾶσαι τὴν ὑπομονὴν μας; fungitur **officiis** ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντα. **lacte et carne** vescuntur μὲ γάλα καὶ κρέας τρέφονται. **urbe** potitus est ἐκυρίευσε τὴν πόλιν. (Ἄλλὰ πάντοτε **rerum** potiri καὶ οὐχὶ **rebus** potiri=γίνεσθαι κύριον τῶν πραγμάτων, καταλαμβάνειν τὴν ἔξουσίαν).

4) ἡ φράσις opus est, συνώνυμος τῆς φράσεως usus est (=χρεία ἐστὶ); **libris** nobis opus est βιβλίων (ἡμῖν χρεία ἐστὶ) χρεῖαν ἔχομεν. Οὕτω καὶ (μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος): **consulto** (=consulere) opus est δεῖ βουλευέσθαι.

Σημείωσις. Μὲ τὴν λέξιν opus καὶ τὸ ῥῆμα esse γίνεται χρῆσις καὶ προσωπικῆς συντάξεως, ὡς **libri** nobis opus **sunt** βιβλίων χρεῖαν ἔχομεν. Ἡ τοιαύτη δὲ σύνταξις εἶναι κανονικὴ, ὅταν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ὑπάρχει χρεία-ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας: Themistocles celeriter, **quae** opus **erant**, reperiebat ὁ Θεμιστοκλῆς ταχέως τὰ δέοντα ἐπενόει.

5) τὰ παθητικὰ ῥήματα. Κατ' ἀφαιρετικὴν ἐκφέρεται μετὰ τούτων τὸ ποιητικὸν αἷτιον, ὅταν τοῦτο εἶναι ὄνομα δηλοῦν πράγμα (ablativus **rei efficientis**): **discordia** maximae res dilabuntur ὑπὸ τῆς διχονοίας (μὲ τὴν διχονοίαν) μέγιστα πράγματα διαλύονται. Ὅταν ὅμως τὸ ποιητικὸν αἷτιον εἶναι ὄνομα προσώπου (ἢ καὶ πράγματος ἢ ζῴου **προσωποποιουμένου**), τότε τοῦτο κανονικῶς ἐκφέρεται δι' ἐμπροσθέντος ἀποτελουμένου ἐκ τῆς ab μετ' ἀφαιρετικῆς (καθαρῶς, § 128, 1, ablativus **auctoris**): Roma **a Romulo** condita est ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου. eo **a natura ipsa** deducimur εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγόμεθα. (Βλ. καὶ § 135, 3).

6) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς gaudere, laetari, dolere, maerere, κ.τ. (ablativus **causae**, ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας· πρβλ. § 131): **delicto** dolere, **correctione** gaudere oportet ἐπὶ μὲν τῷ ἁμαρτήματι πρέπει νὰ λυπῇται τις, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανορθώσει νὰ χαίρῃ.

Σημείωσις. Ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας δύναται νὰ συνάπτεται καὶ μὲ πᾶν ἄλλο ῥῆμα. Συνήθεις δὲ ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τὸ αἷτιον τὸ κινοῦν τινα εἰς τινα πράξιν εἶναι amore, odio, metu, misericordia, spe κλπ.: **hostes metu** abscesserunt οἱ πολέμιοι ἐκ φόβου (ἐνεκα φόβου) ἀπεχώρησαν. Δύνα-

ται ὁμως αἱ ἀφαιρετικαὶ αὐταὶ νὰ συνεκφέρωνται καὶ μετὰ τινος καταλλήλου μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὡς ἀφαιρετικαὶ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ὡς *coactus, ductus, compulsus, incitatus*, κλπ., *odio, amore*, κλπ.). Κανονικῶς δὲ ἐκφέρεται οὕτω εἰς ἀρνητικὰς προτάσεις τὸ κωλύον αἴτιον, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται καὶ δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως *prae* καὶ αἰτιατικῆς: **morbo impeditus non adfui ad iudicium** ὑπὸ νόσου κωλυθεὶς (= ἔνεκα νόσου) δὲν παρέστην εἰς τὸ δικαστήριον. **prae lacrimis loqui non potest** ἔνεκα τῶν δακρύων δὲν δύναται νὰ ὁμιλῇ.

7) ῥήματα ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικήν, ὡς *antecellere, antevire, praestare, superare, malle*, κ.ἄ.τ., παρὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι** ἢ **μέτρον** ἢ **διαφοράν** (πρβλ. § 142, 2, β' καὶ γ'): *hostes numero militum superant* οἱ πολέμοι ὑπερέχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν **multo** *maio* hoc κατὰ πολὺ προτιμῶ τοῦτο.

145. Μὲ οἷονδῆποτε ῥήμα δύναται νὰ συνάπτεται ἀφαιρετικὴ (τῆς κοινωνίας) πρὸς δήλωσιν τοῦ τρόπου ἐνεργείας τινὸς (ablativus **modi**, ἀφαιρετικὴ τροπικὴ): **summa aequitate** *res constituit* μετὰ μεγίστης δικαιοσύνης τὰ πράγματα διέταξε.

Συνήθεις ἀφαιρετικαὶ τοῦ τρόπου εἶναι *silentio*, (hoc, eo) *modo*, (ea, simili) *ratione*, (hac, ea, illa) *conditione*, *lege*, (nostro, maiorum) *more*, (aequo, forti) *animo* κ.ἄ.τ.

Ὁσαύτως ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τρόπον σωματικῆς ἐμφανίσεως, ὡς *capite nudo* ἢ *operto*, *capillo promisso*, *barba promissa*, *pedibus nudis* κ. ἄ.τ.: *multi pecudum ritu vivunt* πολλοὶ βοσκημάτων δίκην (ὥσπερ ζῶα) ζῶσι.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ ἀφαιρετικὴ προῆλθεν ἐκ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, περὶ τῆς ὁποίας βλ. § 128, 2.

5. Αἱ πλάγιαι πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου.

146. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου γίνεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὅχι μόνον δι' ἐπιρρημάτων (§ 101, 1-2) ἢ ἐμπροθέτων (§ 102), ἀλλὰ καὶ δι' ἀπλῆς πλαγίας πτώσεως, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ· πρβλ.: ἐνίκησεν Ἴσθμοι καὶ Νεμέᾳ. οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται).

147. α') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου ἐκφέρεται γενικῶς εἰς δήλωσιν μὲν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως (ubi? ποῦ;) διὰ τῆς in μετ' ἀφαιρετικῆς, εἰς δὴλωσιν δὲ τῆς εἰς τόπον κινήσεως (quo; ποῖ;) διὰ τῆς in μετ' αἰτιατικῆς, καὶ εἰς δὴλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως (unde? πόθεν;) διὰ τῆς ex (ἢ ab) μετ' ἀφαιρετικῆς: **in horto** sum—eo **in hortum**—venio **ex horto**—venio **ex Italia**—**ab** urbe ἔρχομαι ἐξ Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς πόλεως. (Πρβλ. ὁμοίαν διαφορὰν τῆς ἐκ καὶ τῆς ἀπὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

Ὅταν ὅμως τὰ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου λαμβανόμενα ὀνόματα εἶναι ὀνόματα πόλεων ἢ μικρῶν νήσων (ἢ χειρσονήσων), τότε

1) εἰς δὴλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῇ μὲν γενικῇ (τοπικῇ), ἂν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἢ τῆς μικρᾶς νήσου εἶναι τῆς α' ἢ τῆς β' κλίσεως τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ἀπλῇ δὲ ἀφαιρετικῇ (τοπικῇ, § 128, 3), ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τῆς γ' κλίσεως ἢ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, οἷα σδήποτε κλίσεως: **Romae**, (Corinthi, Deli) habitat—ἀλλὰ **Babylone** (Athēnis, Delphis, Sardibus) habitat κατοικεῖ ἐν Ῥώμῃ, κλπ.—ἐν Βαβυλῶνι κλπ.

2) εἰς δὴλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῇ αἰτιατικῇ, εἰς **Romam** (Athenas, Sardes κλπ.) πορεύομαι εἰς Ῥώμην, εἰς Ἀθήνας, εἰς Σάρδεις, κλπ.

3) εἰς δὴλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῇ ἀφαιρετικῇ (§ 128, 1): venio **Roma** (Athenis, Corintho, κλπ.) ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν, κλπ.

Σημείωσις 1. Καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων χρησιμοποιεῖται τὸ κατάλληλον ἐμπρόθετον, ἂν ταῦτα ἀκολουθοῦν εὐθὺς μετὰ τὰς λέξεις urbs, oppidum, (municipium) ὡς ἐπεξηγήσεις αὐτῶν: **in oppido Citio** ἐν τῇ πόλει Κιτίῳ (ἐνῷ ἀπλῶς Citii=ἐν Κιτίῳ), **in oppidum Cirtam** εἰς τὴν πόλιν Κίρταν (ἐνῷ ἀπλῶς Cirtam=εἰς Κίρταν), **ex urbe Corintho** ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου (ἐνῷ ἀπλῶς Corintho=ἐκ Κορίνθου). Ἀλλὰ: **Corinthi, (in) pulcherrima Graeciae urbe**—**Tarquinius** se contulit, **in urbem Etruriae florentissimam**—**Athenis, ex urbe doctissima** ortus est.

Σημείωσις 2. Εἰς δὴλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἐν γένει ἀπλῇ ἀφαιρετικῇ, ὅταν τὸ δηλοῦν τὸν τόπον ὄνομα ἔχῃ ἐπιθετικόν τινα προσδιορισμὸν, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐπίθετον totus ἢ τὴν ἀντωνυμίαν ipse π. χ. totā urbe, totā Italiā, totis castris (ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἐν ὅλῃ τῇ Ἰταλίᾳ, ἐν παντὶ τῷ στρατοπέδῳ)—**ipsā Romā**, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ. Οὕτω καὶ hōc loco (ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ), multis locis κλπ.

Σημείωσις 3. Ὅμοιως ρὲ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν μικρῶν νήσων χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ ὀνόματα *domus* (§ 30, 3), *rus* καὶ *humus* (§ 17), π. χ. **domi** est οἶκοι ἐστί—**humi** sedet χαμαὶ κάθεται—**domum** (**rus**) rediit ἐπέστρεψεν οἰκάδε, (εἰς τὴν ἐξοχὴν)—**domo** profugit ἔφυγεν (ἐκ τοῦ οἴκου), ἐκ τῆς πατρίδος—**rure** rediit ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς—**humo** surgit ἀνίσταται χαρόθεν. Κατὰ δὲ τὸ **domi**, ὅπερ σημαίνει ὅχι μόνον οἶκοι ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ (ἐν καιρῷ εἰρήνης) λέγεται καὶ **belli** ἢ **militiae** (= ἐν πολέμῳ, ἐν στρατείᾳ) εἰς τὰς φράσεις *domi bellicae*—*domi militiae* (= ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ). Ἄλλως λέγεται *in bello*, *in militia*.

148. Ἡ διὰ τόπου κίνησις (qua? πῇ;) ἐκφέρεται δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3) κανονικῶς ὅταν πρόκειται περὶ ὁδοῦ, γεφύρας, πύλης, κ.τ.τ. Ἄλλως χρησιμοποιεῖται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς *per* καὶ αἰτιατικῆς: *via Appia*—*per forum proficiscitur* διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ—διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται.

Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ αἱ (τοπικαὶ) ἀφαιρετικαὶ *terra*, *marī* (= *per terram*, *per mare*)—*terra marique* διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

149. β') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται.

1) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς τὸ πότε (quando?): **quā nocte** natus Alexander est, **eādem** Dianae Ephesiae templum deflagavit ἢ νυκτὶ ἐγεννήθη ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐπυρπολήθη ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Συνήθεις τοιαῦται ἀφαιρετικαὶ εἶναι: (*eō*, *quō*) *tempore*, *annō*, *diē*—(*eā*, *quā*) *horā*, *aestāte*—(*primā*, *secundā*, *tertiā*) *vigiliā* κ.τ.τ.

2) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ὄργανικῆς, § 128, 2), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ ἐντὸς πόσου χρόνου ἢ μετὰ πόσον χρόνον: **biduo** sciemus ἐντὸς δύο ἡμερῶν θὰ γνωρίζωμεν. Agamemnon vix **decem annis** unam cepit urbem ὁ Ἀγαμέμνων μόλις μετὰ δέκα ἔτη μίαν πόλιν ἐκυρίευσεν.

3) δι' ἀπλῆς αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πόσον χρόνον διαρκεῖ πράξις: *Quaedam bestiolae unum diem* vivunt ζούφια τίνα μίαν ἡμέραν ζῶσι.

Σημείωσις. Προβλ. καὶ § 142. 2. γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

α') Προσωπικά, κτητικά (§ 56 καὶ § 57).

150. 1) Αἱ πλάγαι πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπὶ αὐτοπαθείας: laudo **me** ἐπαινῶ ἑμαυτὸν—laudatis **vos** ἐπαινεῖτε ὑμᾶς αὐτούς.

2) Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου (sui, sibi, se), καθὼς καὶ ἡ κτητικὴ τοῦ γ' προσώπου (suus, sua, suum) χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας (ἀμέσου ἢ ἐμμέσου): Ajax gladio **se** interfecit ὁ Αἴας ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. **sua** pauci vitia cernunt ὀλίγοι τὰς ἰδέας ἑαυτῶν κακίας βλέπουσι. Athenienses Socratem capitis damnaverunt, quod **filios suos** corrumpere οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Σωκράτην εἰς θάνατον κατεδίκασαν, διότι (κατὰ τὴν γνώμην τῶν) διέφθειρε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

3) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (nos, vos, se) μετὰ τῆς προθέσεως inter πρὸ αὐτῶν χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπὶ ἀλληλοπαθείας: furtim **inter se** aspiciabant λάθρᾳ προσέβλεπον ἀλλήλους.

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκφράζεται προσέτι ὡς ἑξῆς: λαμβάνεται δις τὸ οἰκεῖον ὄνομα ἢ ἡ ἀντωνυμία alter (ἐπὶ δύο) ἢ ἡ alius (ἐπὶ πολλῶν) πρῶτον μὲν κατ' ὀνομαστικὴν (ὡς ὑποκείμενον), δευτέρον δὲ κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ὁποῖαν ἀπαιτεῖ ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως: manus manum lavat' πρβλ. χεῖρ χεῖρα νίχει. alter alterum adjuvat βοηθοῦσιν ἀλλήλους. alius alium increpabant ἐπέπληττον ἀλλήλους. (πρβλ. νεοελλην.: κατηγορεῖ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον).

β') Δεικτικά, ὀριστικά (§ 58 καὶ § 59).

151. 1) Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία iste ἀναφέρεται κανονικῶς εἰς τὸ β' πρόσωπον, (διὸ πολλάκις συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας tuus): ista vox αὕτη ἡ φωνή (σου). iste furor tuus αὕτη ἡ μανία σου.

2) Ἡ ἀντωνυμία is (ea, id) χρησιμοποιεῖται κανονικῶς ἐπὶ νοητῆς δεξιέσεως, ἥτοι δι' αὐτῆς ὁ λέγων δεικνύει τι, τὸ ὅποion ἐλέχθη ἤδη (ἢ μέλλει νὰ λεχθῇ ἢ νὰ διασαφηθῇ διὰ προσδιοριστικῆς ἀνα-

φορικῆς προτάσεως): apud Helvetios longe nobilissimus fuit **Orgetorix**; **is** conjurationem fecit παρὰ τοῖς Ἑλβετοῖς ὑπερευγενέστατος ἦτο ὁ Ὀργέτοριξ· οὗτος συνωμοσίαν ἔκαμε divitissimus est **is, qui** paucis contentus est. (Bl. § 124).

Οὕτω εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις λαμβάνεται ἡ **is** ὡς ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία: **Deum** agnoscis ex operibus **eius** τὸν Θεὸν ἀναγνωρίζεις ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Σημείωσις. Μετὰ τὴν **is** δύναται ν' ἀκολουθῇ πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν, ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ **qui**) ἢ καθαρὰ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ **ut**), ὁπότε ἡ **is** ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν **talis** (τοιούτος): non **is** sum, **qui** (=ut) errear δὲν εἰμὶ τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι.

γ) Ἀόριστοι (§ 62).

152. Ἐκ τῶν διαφόρων ἀορίστων ἀντωνυμιῶν τῆς Λατινικῆς, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅτι σημαίνει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡ **τίς**,

1) ἡ **quidam** (§ 62, 5) χρησιμοποιεῖται, ὅταν πρόκειται περὶ προσώπου ἢ πράγματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ κατονομάσῃ: **quaedam** bestiolae unum diem vivunt' (βλ. § 149, 3). Perses **quidam** Πέρσης τις.

2) Ἡ **aliquis** (ἐπιθετικῶς **aliqui**, § 62, 2) καὶ ἡ **quispiam** (§ 62, 3) χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ ἡ **quisquam** καὶ ἡ **ullus** (§ 62, 4) μόνον εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς: dicat **quispiam** (εἴποι τις ἂν) δυνατόν νὰ εἴπῃ τις. **sine ulla** spe pacis domum redierunt ἄνευ τινὸς ἐλπίδος εἰρήνης οἵκαδε ἐπέστρεψαν. An **quisquam** Croeso divitior fuit? Ἄραγε ὑπῆρξε τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου; (= οὐδεὶς ὑπῆρξε κλπ.).

3) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **quis** (ἐπιθετικῶς **qui**, § 62, 1) χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς **aliquis** μετὰ τὰ μόρια **si**, **nisi**, **ne**, **num** καὶ μετὰ ἀναφορικὰς λέξεις ἐν γένει: **ne quid** republica detrimenti capiat μὴ τινα ἡ πολιτεία βλάβην λάβῃ (§ 129, 2, α'). **num quod** (=aliquod) vestigium apparet? μὴ τι ἔχνος φαίνεται. **quo quis** sapientior est, ea solet esse modestior ὅσῳ τις σοφώτερος εἶναι, τόσῳ συνήθως μετριοφρονέστερος εἶναι.

4) ἡ ἀντωνυμία **quisque** (§ 62, 9) χρησιμοποιεῖται

α') μετὰ τὰς (αὐτοπαθεῖς) ἀντωνυμίας (sui, sibi, se) καὶ τὴν κτητικὴν τοῦ γ' προσώπου (suus, -a, -um): **se quisque** diligit ἑαυτὸν τις (= ἕκαστος) φιλεῖ **suum cuique** tribuendum est (Βλ. § 134, 1).

β') μετὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα καὶ ἀριθμητικά τακτικά: **optimum quidque** rarissimum est (πᾶν) τὸ ἀριστον εἶναι σπανιώτατον. **vix decimus quisque** miles sine vulnere erat μόλις δέκατος τις (= μεταξὺ τῶν δέκα εἷς) στρατιώτης ἦτο ἄτρωτος.

γ') μετὰ τὰ ἀναφορικά ἐν γένει: **quam quisque** norit (= novit) artem, in hac se exercēat' προβλ. ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον.

153. α') Ἀπαρέμφατον ὑποκείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως ὀνομαστικῆς) ὡς ὑποκείμενον συντάσσονται ἀπρόσωπα ῥήματα (§ 99, 2 καὶ § 100, 2) καὶ ἀπρόσωποι φράσεις: **legem brevem esse oportet** ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος· **patriae irasci nefas est** οὐχ ὅσιόν (ἐστὶ) ὀργίζεσθαι τῇ πατρίδι.

154. β') Ἀπαρέμφατον ἀντικείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως αἰτιατικῆς) ὡς ἀντικείμενον συντάσσονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ λεκτικά καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς dicere, narrare—putare, judicare κλπ.)· ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ αἰσθητικά, τὰ γνωστικά, τὰ μνήμης, δείξεως ἢ δηλώσεως σημαντικά καὶ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, (ὡς sentire, videre, audire—scire, ignorare—meminisse, § 98, 1, oblivisci—demonstrare, docere, certiores facere—gaudere, dolere, admirari, κλπ.), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς): Democritus **dicebat** innumerabiles esse mundos ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι. **sentit** animus

se suā vi, non alienā **moveri** ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐαυτῆς δυνάμεως καὶ οὐχὶ ὑπ' ἄλλοτρίας κινεῖται. **memento** te hominem **esse** ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος. fortuna **gaudet** **il-ludere** rebus humanis ἡ τύχη χαίρει ἐμπαίζουσα τοῖς ἀνθρωπίνους πράγμασι.

Σημεῖωσις. Τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ πρότασιν (αἰτιολογικὴν), εἰσαγομένην διὰ τοῦ quod: **doleo quod** amicis careo λυποῦμαι ὅτι στεροῦμαι φίλων.

2) Μὲ τελικὸν ἀπαρεμφατον συντάσσονται τὰ ἐφρετικὰ καὶ τὰ δυνητικὰ ἐν γένει ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς velle, nolle, malle, cupere—posse, scire μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ **ικανὸν εἶναι**, κλπ.) ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ ἐνάργεως καὶ λήξεως σημαντικά (ὡς incipere, coepisse, § 98, 1, desinere, κλπ.), τὰ ὁποῖα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς): **volunt** omnes boni videri πάντες θέλουν ἀγαθοὶ νὰ φαίνονται. mons **moveri** coepit τὸ ὄρος ἤρχισε νὰ κινῆται (βλ. § 98, 1, Σημ.). desino **loqui** παύομαι λέγων.

155. Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (**Accusativus cum infinitivo**). Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τίθεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν: **Platonem** Cicero scribit Tarentum ad Archytam **venisse** (**Cicero** scribit—**Plato** venit) ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων εἰς Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχύταν ἦλθε.

Ἄλλ' ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας τίθεται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν.

1) κανονικῶς μετὰ τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 1), ὅταν τοῦτο ἑξαρτᾶται ἐκ ῥήματος ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ: nego **me** esse mendacem (**ego** nego—**me** esse) ἀρνοῦμαι ὅτι εἶμαι ψεύστης. Socrates nihil **se** scire profitebatur (**Socrates** profitebatur—**Socrates** scire) ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζετο ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκε.

2) συνήθως καὶ μετὰ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2), ὅταν τοῦτο εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ esse (ὡς συνδενικόν): **Alexander** Jovis filium **se** appellari voluit ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Διὸς νὰ καλεῖται ἢ θέλησε. cupio **me** esse clementem (**ego** cupio—**me** esse) ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι ἐπιεικής.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν, ἀλλὰ διεμορφώθη σὺν τῷ χρόνῳ, προελθοῦσα ἐκ προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος (οἷα τὸ *jubeo, sino—video, audio* κ.τ.τ.) ἦτο συγχρόνως καὶ ὑποκείμενον τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένου ἀπαρεμφάτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν *dominus jussit servos abire* (ὁ κύριος διέταξε τοὺς δούλους νὰ ἀπέλθουν) ἦτο δυνατόν νὰ νοηθῇ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ (ἀντικειμένου) *servos* ὡς στενώτερον συνδεομένη μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀπαρεμφάτου (*abire*) καὶ ὡς οὕσα μᾶλλον ὑποκείμενον αὐτοῦ (*dominus*) *jussit servos abire* (ὁ κύριος διέταξε νὰ ἀπέλθουν οἱ δούλοι). Κατὰ ταῦτα κατόπιν ἐλέγχθη π.χ. καὶ *legem brevem esse oportet*, (καίτοι ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα *oportet* δὲν εἶναι ἐκ τῶν δεχομένων ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν).

156. γ') Τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως. Τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται καὶ ἀπολύτως, (ἴτοι χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τινος ῥήματος) :

1) ἐπιφωνηματικῶς, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ), εἰς ἀναφωνήσεις δηλούσας ἀγανάκτησιν, ἐκπληξιν, κ.τ.τ. : ο *spectaculum miserum! In portu Syracusano de classe populi Romani triumphum agere piratum! ὦ ἄθλιον θέαμα! Ἐντὸς τοῦ κόλπου τῶν Συρακουσῶν ἀπὸ τοῦ στόλου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ νὰ κατὰγῃ θρίαμβον (εἴς) πειρατῆς! (Ποβλ. ἐμὲ τάδε παθεῖν φεῖ!)*

2) ὅλως ἰδιορρούθμως, ἀντὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ, εἰς διηγήσεις καὶ περιγραφὰς συναισθημάτων, γινομένης μετὰ γοργότητος καὶ ζωηρότητος : *Hoc ubi Verres audivit... minitari* *absenti* *Diodoro, vociferari* *palam, lacrimas interdum vix tenere* ὡς τοῦτο ἤκουσεν ὁ Οὐέρερς... ἡ πεῖλει τὸν Διόδωρον ἀπόντα, ἐκρᾶύγαιζε φανερά, τὰ δάκρυα ἐν τῷ μεταξύ μόλις συνεκράτει. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη χοῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ ποβλ. π.χ. Ἀμα τᾶκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος, νὰ κλαίῃ, νὰ φωνάζῃ... = ἐκλαιε, ἐφώναζε).

157. Χρήσις ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος. Τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος χοῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ προᾶξις μέλλουσα νὰ γίνῃ ἐν γένει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥήματος δηλουμένην προᾶξιν : *spero* (*sperabam, κλπ.*) *amicum meum venturum esse* ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, (ἤλπίζον ὅτι θὰ ἔλθῃ ἢ ὅτι θὰ ἔλθῃ ἢ ὅτι θὰ ἤρξετο ὁ φίλος μου, κλπ.).

Ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος γίνεται ἐκ

παραλλήλου χοῆσις τῆς περιφράσεως fore ut ἢ futurum esse ut μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος: spero **fore** (ἢ **futurum esse**) **ut** amicus meus **veniat** ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, sperabam fore (ἢ **futurum esse** ut amicus meus) **veniret**, κλπ. (§ 77, 4).

Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ καὶ συνήθης, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι παθητικόν, ἀναπόφρευκτος δέ, ὅταν τὸ ῥῆμα στερεῖται σουπίνου (καὶ ἐπομένως καὶ μετοχῆς μέλλοντος, § 85, 3 καὶ 89, 2): Romani sperabant **fore ut** Galli **vincerentur** οἱ Ῥωμαῖοι ἤλπιζον ὅτι θὰ νικηθῶσιν (ἢ ὅτι θὰ ἐνικῶντο) οἱ Γαλάται. **credo fore ut** huius facti te **paeniteat** πιστεύω ὅτι θὰ μεταμεληθῇς διὰ τὴν προᾶξιν ταύτην. (§ 131, 2).

2. Ἡ Μ Ε Τ Ο Χ ῆ.

158. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἑλλείπει μετοχὴ παρακειμένου μὲν (ἢ ἀορίστου) ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ ἐνεστώτος δὲ ἐν τῇ μέσῃ (§ 75, 2), καὶ ἐπειδὴ ἑλλείπει καὶ ἄρθρον, ἡ μετοχικὴ σύνταξις ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο εἰς πολλά, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται μετοχικὴ σύνταξις, ἐν τῇ Λατινικῇ χρησιμοποιεῖται σύνταξις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν ἢ ἄλλη διάφορος σύνταξις (ὅπως ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ) προβλ. § 124).

159. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ μετοχὴ συντακτικῶς εἶναι

1) ἐπιθετικὴ (οὐχὶ λίαν συνήθης διὰ τὴν ἑλλειψιν τοῦ ἄρθρου): *jucundi sunt acti labores* (=labores qui acti sunt) εὐάρεστοι εἶναι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κόποι.

Συνήθης δὲ εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χοῆσις ἐπιθετικῆς μετοχῆς παθητικοῦ παρακειμένου ἐν ἐμπροθέτοις ἀντὶ ἀφηρημένου ῥηματικοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς *ab urbe condida* (ἀπὸ τῆς κτισθείσης πόλεως=) ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως (Ῥώμης). *post Troiam delētam* (μετὰ τὴν καταστροφῆσαν Τροίαν=) μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. (Βλ. καὶ § 81, 2, Σημ.).

2) κατηγορηματικὴ. Καὶ ταύτης ἡ χοῆσις εἶναι λίαν περιορισμένη. Οὕτω συντάσσονται μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (ἐνεστώτος χρόνου) μόνον τὰ αἰσθητικὰ ῥήματα (*video, audio*, κλπ.) καὶ τὰ ῥή-

ματα facio, fingo, induco κ. ἄ. τ. (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ παριστάνειν, παρουσιάζειν): Catonem vidi in bibliotheca **sedentem** εἶδον τὸν Κάτωνα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καθήμενον. Homerus facit **Polyphemum** cum ariēte **colloquentem** ὁ Ὅμηρος (ποιεῖ =) παριστάνει τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μὲ τὸν κριόν. (Ποβλ. § 140, γ' καὶ § 154).

Σημείωσις. Ὡς πρὸς τὰς συντάξεις, οἶαι audio aliquem **legentem** καὶ audio aliquem **legere** ποβλ. τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς: ἀκούω τινὸς λέγοντος - καὶ - ἀκούω τινὰ λέγειν κ.τ.τ.

β) ἐπιρρηματικῇ, (ἥτοι δηλοῦσα χρόνον, αἰτίαν, ὑπόθεσιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.). Αὕτη, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι α') **συννημμένη** (participium conjunctum), ἥτοι ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνήκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει: omne **malum nascens** facile opprimitur πᾶν κακὸν γεννώμενον (ἐν τῇ γενέσει του) εὐκόλως καταβάλλεται. **mendaci homini** ne verum quidem **dicenti** credere solemus εἰς τὸν ψεύστην συνήθως οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν λέγοντα πιστεύομεν.

β') **ἀπόλυτος** (participium absolutum), ἥτοι ἔχει ὑποκείμενον ὄνομα μὴ ἀνήκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει. Αὕτη ἐκφέρεται κανονικῶς κατ' ἀφαιρετικὴν, διὸ λέγεται ablativus absolutus (ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν ἀπόλυτον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς): Solon et Pisistratus **Servio Tullio regnante** vixerunt ὁ Σόλων καὶ ὁ Πεισίστρατος ἤκμασαν βασιλεύοντος τοῦ Σεροῦτου Τυλλίου.

260. Διαφόρως πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σχηματίζεται ἐν τῇ Λατινικῇ ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος προσέτι

1) μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποκείμενον τῆς ὑπὸ τῆς μετοχῆς ταύτης δηλουμένης πράξεως λογικῶς εἶναι αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, (ὁπότε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ συννημμένη μετοχὴ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀορίστου ἢ παρακειμένου, ἥτις δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Λατινικῇ): Amulius **expulsō fratre** regnavit (**Amulius** expulit fratrem-**Amulius** regnavit) ὁ Ἀμούλιος ἐκβάλων τὸν ἀδελφὸν (αὐτοῦ) ἐβασίλευσε.

Σημείωσις. Τῶν ἀποθετικῶν ὅμως ῥημάτων, τῶν μεταβατικῶν, γίνεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ χρῆσις συνημμένης μετοχῆς, (ἡ ὁποία ὄντως ἀντιστοιχεῖ πρὸς μετοχὴν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου ἢ παρακειμένου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς) π.χ. *haec locutus abiit* ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε (ἐνῶ *his dictis abiit*).

2) ἄνευ οὐδεμιᾶς μετοχῆς, μὲ ὀνομά τι ἢ ἀντωνυμίαν (προσωπικὴν ἢ δεικτικὴν) ὥς ὑποκείμενον καὶ μὲ κατηγορηματικὸν προσδιορισμὸν τούτου

α') οὐσιαστικὸν δηλοῦν ἀξιωματὶ ἢ ἰδιαιτέραν τινὰ σχέσιν ἢ ἐνέργειαν ἢ ἡλικίαν, ὥς *consul, praetor — arbiter, auctor, dux, praeceptor, socius, testis — puer, adolescentulus, senex*, κ. ἄ. τ.

β') ἐπίθετον δηλοῦν ἰδιαιτέραν τινὰ διάθεσιν ἢ κατάστασιν, ὥς *adversus, conscius, nescius, incertus, invitus, salvus, superstes, vivus*, κ. ἄ. τ. Δηλοῖ δὲ ἡ τοιαύτη ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος τὸ **πότε** ἢ **ὕπὸ ποίας συνθήκας** γίνεται τι, ὥς *Augustus natus est Cicero-ne et Antonio consulibus* ὁ Αὐγουστος ἐγεννήθη ὑπατευόντων (ἐπὶ τῆς ὑπατείας) τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ἀντωνίου. *patre vivo haec domus aedificata est* ὡκοδημήθη οὗτος ὁ οἶκος ζῶντος τοῦ πατρὸς.

Σημείωσις 1. Δὲν δύναται νὰ λέγεται ὅτι εἰς φράσεις, οἷαι αἱ ἄνωτέρω, νοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ἐλλειπούσης μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος *esse* (§ 77, Σημ.), διότι ὅ,τι ἐλλεῖπει ἐν τινι γλώσσῃ δὲν δύναται βέβαια νὰ νοηταῖ ὑπὸ τῶν ὁμιλούντων αὐτήν.

Σημείωσις 2. Καὶ ἡ *ablativus absolutus* δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν ἐν τῇ Λατινικῇ (Ποβλ. § 155, 2, Σημ.). Διεμορφώθη καὶ αὕτη σὲν τῷ χρόνῳ προσελθοῦσα ἐκ φράσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀφαιρετικὴ ὀνόματός τινος μετὰ μετοχῆς ἐδήλου τρόπον ἢ χρόνον κ. τ. τ. (§ 145 κ. ἐ.) Ἐν τῇ φράσει π.χ. *milites gladiis districtis in hostem impetum fecerunt* ἀρχῇθεν ἡ ἀφαιρετικὴ *gladiis* μὲ τὸν μετοχικὸν αὐτῆς προσδιορισμὸν *districtis* εἶναι ἀφαιρετικὴ ὀργανικὴ (§ 128, 2) καὶ ἡ ἀρχικὴ ἔννοια τῆς ὅλης φράσεως ταύτης ἦτο ἡ ἐξῆς: «οἱ στρατιῶται μὲ τὰ ξίφη ἀνεσπασμένα (ἥτοι γυμνά) ὥρμησαν ἐπὶ τὸν ἐχθρόν». Ἀλλ' εὐκόλως ἡ φράσις αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὥς σημαίνουσα τοῦτο: «οἱ στρατιῶται ἀνασπασθέντων τῶν ξιφῶν (ἥτοι ἀνασπασαντες τὰ ξίφη) ὥρμησαν κλπ.», ὁπότε πλεον ἐχομεν μετοχικὴν σύνταξιν καὶ ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐλέχθη κατόπιν π.χ. καί: *venit in Italiam Tarquinio regnante*, κ. τ. τ. (Ποβλ. καὶ τὴν προέλευσιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

3. Τὸ γερούνδιον καὶ τὸ γερουνδιακόν.

161. α') Τὸ γερούνδιον (βλ. § 75, 4). Μετὰ δοτικῆς τοῦ γερουνδίου δηλούσης σκοπὸν (§ 136) εἰδικῶς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα utilis, inutilis, aptus, idoneus, par, impar, τὸ ῥῆμα esse (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ οἶόν τε εἶναι, ἱκανὸν εἶναι), τὰ ῥήματα creare, deligere, praeficere κ.τ.θ., αἱ φράσεις operam dare, tempus dare, diem dicere καὶ τέλος ὀνόματα δηλοῦντα ἄξιωμα ἰδίως σύνθετα, μὲ δευτέρων συνθετικὸν τὸ ὄνομα vir, ὡς decemviri, tresviri, κ.τ.τ.: aqua semper **utilis est bibendo** (δοτ.) τὸ ὕδωρ εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον (εἰς τὸ πίνειν=) ἵνα τὸ πίνη τις.

Ἀλλ' ἐν τῇ συντάξει τοῦ γερουνδίου μετὰ τῶν ἀνωτέρω κανονικῶς γίνεται γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. κατωτέρω § 163).

162. β') Τὸ γερουνδιακόν. Ὅπως πᾶν ἐπίθετον, λαμβάνεται

1) ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός: homo **non ferendus** ἀνθρώπος οὐκ ἀνεκτός.

2) ὡς κατηγορούμενον (μετὰ τοῦ esse). Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ γίνεται χοῆσις δύο συντάξεων, ἥτοι

α') **προσωπικῆς συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι μεταβατικὸν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**: (delere **Carthaginem**) **delenda est** Carthago = καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών. (legere **libros**) **libri nobis legendi sunt** ἀναγνωστέα ἡμῖν τὰ βιβλία ἐστί. (Βλ. § 135, 3 καὶ πρβλ. ὠφελή τεά σοι ἡ πόλις· εὖ ποιητέοι οἱ συμμαχεῖν βουλόμενοι).

β') **ἀπροσώπου συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι ἀμετάβατον ἢ συντάσσεται οὐχὶ μετ' αἰτιατικῆς: (eo πορεύομαι) domum nobis **eundum est** πορευτέον ἡμῖν οὔκαδε. (obtempero **legibus**, δοτ.) **obtemperandum nobis est legibus** πρβλ. πειστέον τῷ νόμῳ.

3) ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμός, κανονικῶς μετὰ ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **δίδειν** ἢ **ἀναδέχεσθαι** τι πρὸς ὠρισμένον τινὰ σκοπὸν, ὡς do, trado, mitto, relinquo—accipio, suscipio, permitto, loco—curo: urbs militibus **diripienda** tradita est ἡ πόλις ταῖς στρατιώταις (διαρπαστέα=) πρὸς διαρπαγὴν παραδόθη. Ἐν τῇ ἐνεργητικῇ συντάξει τῶν ῥημάτων τούτων κανονικῶς ὑπάρχει γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. ἐπόμενα).

163. Γερουνδιακή ἔλξις. (*Attractio gerundīva*), ἥτοι χοῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου.

Συνηθέστατα κατὰ τὰς πλαγίας αὐτοῦ πτώσεις τὸ γερουνδιακὸν (δὲν εἶναι ἐπιθέτον παθητικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ) ἀντικαθιστᾷ τὸ ἀντίστοιχον γερούνδιον καὶ λαμβάνεται οὕτω, ὅπως ἐκεῖνο, μὲ σημασίαν **ἐνεργητικὴν**. Ὅταν δηλαδὴ τὸ γερούνδιον ἀνῆκῃ εἰς ὄῃμα μεταβατικὸν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**, πολλάκις τὸ μὲν ἀντικείμενον τοῦ γερουνδίου τούτου τίθεται κατὰ **τὴν πρῶσιν** αὐτοῦ, τὸ δὲ γερούνδιον τίθεται κατὰ τὸ **γένος** καὶ τὸν **ἀριθμὸν** τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ.

Οὕτω π. χ. λέγεται (συνηθέστερον) *consuetudo immolandorum hominum* ἀντὶ τοῦ *consuetudo immolandi homines* τὸ ἔθος τοῦ θύειν ἀνθρώπους.

Σημεῖωσις. Γερουνδιακὸν καθ' ἑλξιν ἀντὶ γερουνδίου χρησιμοποιεῖται καὶ τῶν μετ' ἀφαιρετικῆς συντασσόμενων ὀρημάτων, *utor, fruor, fungor* καὶ *potior* (§ 144, 3), διότι καὶ ταῦτα συνετάσσοντο ἀρχῇθεν μετ' αἰτιατικῆς: *spes urbis potiendae* (= *urbe potiendi* ἢ *urbem potiendi*) ἡ ἐλπίς τοῦ κυριεῦσαι τὴν πόλιν.

164. Χρησιμοποιεῖται **πάντοτε** γερουνδιακὸν (κατὰ γερουνδιακὴν ἔλξιν) ἀντὶ γερουνδίου (μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ κατ' αἰτιατικὴν), ὅσαςκις ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως ἀπαιτεῖ

1) νὰ γίνῃ χοῆσις **δοτικῆς** γερουνδίου. Οὕτω π. χ. (οὐχὶ *impar ferendo onus*, § 161, ἀλλὰ) *impar ferendo oneri* ἀνίκανος φέρειν (= νὰ βαστάξῃ) τὸ βάρος.

2) νὰ γίνῃ χοῆσις **αἰτιατικῆς** ἢ **ἀφαιρετικῆς** τοῦ γερουνδίου μετὰ προθέσεως πρὸ αὐτοῦ, (τῆς *ad* ἢ *in* μετ' αἰτιατικῆς ἢ τῆς *ad, de, ex, in* μετ' ἀφαιρετικῆς): *multi philosophi scripserunt de contemnenda morte* (ὄχι *de contemnendo mortem*) πολλοὶ φιλόσοφοι ἔγραψαν περὶ τοῦ καταφρονεῖν τοῦ θανάτου.

Σημεῖωσις α'. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἡ χοῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ (κατὰ γερουνδιακὴν ἔλξιν) ἀντὶ τοῦ γερουνδίου μετ' αἰτιατικῆς ἀντικειμένου εἶναι προαιρετικὴ. Οὕτω π. χ. δύναται νὰ λεχθῇ *studium evertendi rempublicam* καὶ *studium evertendae reipublicae* ἡ σπουδὴ τοῦ ἀντιστρέφαι τὴν πολιτείαν. Δὲν γίνεται ὁμως χοῆσις γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀντικείμενόν του ἐπιθέτον ἢ ἀντωνυμίαν οὐδετέρου γένους: *ars vera et falsa dijudicandi* (οὐχὶ *verorum et falsorum dijudicandorum*) ἡ ἐπιστήμη τοῦ διακρίνειν τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ.

Σημεῖωσις β'. Περὶ τοῦ σουπίνου βλ. § 75, 3.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

165. Προεισαγωγική παρατήρησις. Τὸ χρονικὸν σύστημα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης διαφέρει **ἐξωτερικῶς** ἀπὸ τὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅτι στερεῖται ἰδιαιτέρου χρόνου, ὃ ὁποῖος νὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς Ἑλληνικῆς (§ 74, 5). Ἐξ ἀντιθέτου ὅμως τὸ ῥήμα τῆς Λατινικῆς ἔχει ἰδιαιτέρους τύπους τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ μέλλοντος **ἐν τῇ ὑποτακτικῇ**, ὁποίους δὲν ἔχει ἡ Ἑλληνική. Διὰ τῶν ἐπιπλέον δὲ τούτων τύπων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου ἐν γενεῇ, κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, **ὀρίζεται ἀκριβέστερον** ἐν αὐτῇ παρὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ χρονικὴ σχέσις δύο ἢ περισσοτέρων πράξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων. (Βλ. τὰ παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ.

166. 1) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ **ἐνεστώτος**, τοῦ **παρατατικοῦ** καὶ τοῦ **ἀπλοῦ μέλλοντος** εἶναι καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γενικῶς ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ.

2) Ὁ **παρακείμενος** (§ 74, 5, δ') χρησιμοποιεῖται

α') ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (*perfectum historicum*): Catilina conjurationem **fecit** ὁ Κατρίνας συνωμοσίαν ἔκαμε.

β') ὡς ὁ (ἀποτελεσματικὸς) παρακείμενος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (*perfectum praesens* ἢ *logicum*): **scripsi** epistulam (γέγραφα=) ἔχω γράφει ἢ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν.

3) Ὁ **ὑπερσυντέλικος** χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: **scripseram** epistulam (ἔγεγράφειν=) εἶχον

γράφει ἢ εἶχον γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἀλλὰ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη παρελθούσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης παρελθούσης ἐπίσης πράξεως: legatī quos **miserat, redierunt** οἱ πρέσβεις, οὓς ἔπεμψεν, ἐπανήλθον. (Ποβλ. Οἱ Κερκυραῖοι Κυλλήνην ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς παρόσχον Κορινθίους. Ὅχι: παρεσχέσαν).

4) Ὁ τετελεσμένος μέλλων χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: **scripsero** epistulam (γεγραφώς ἔσομαι=) θὰ ἔχω γράψει ἢ θὰ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν, Ἀλλ' ἐκτός τούτου χρησιμοποιεῖται ὁ τετελεσμένος μέλλων προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη μέλλουσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης μελλούσης ἐπίσης πράξεως: quidquid **petiēris** (τετελ. μελλ.), tibi **dabitur** (ἀπλοῦς μέλλ.) ὅτι ἀν αἰτήσης, δοθήσεται σοι.

Σημείωσις α'. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ 1) παρακείμενοι μὲ σημασίαν ἐνεστώτος, ὡς **pōnī=scīo** γινώσκω (ποβλ. οἶδα), **constītī=sto** ἵσταμαι (ποβλ. ἔστηκα), κλπ. 2) ὑπερσυντέλικοι μὲ σημασίαν παρατατιζοῦ, ὡς **noveram=sciebam** ἐγίνωσκον (ποβλ. ἤδειν), **constiteram=stabam** ἵστάμην (ποβλ. εἰστήκειν), κλπ. 3) τετελεσμένοι μέλλοντες μὲ σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος, ὡς **novero=sciam** θὰ γινώρισω, **constitero=stabo** θὰ σταθῶ (ποβλ. ἐστήξω) κλπ. Βλ. καὶ § 98, 1.

Σημείωσις β'. Ἐν τῇ Λατινικῇ λαμβάνονται ἐν τῇ συντάξει ὡς ἀρκετικοὶ μὲν χρόνοι ὁ ἐνεστώς, οἱ δύο μέλλοντες καὶ ὁ κυρίως παρακείμενος, ὡς ἱστορικοὶ δὲ χρόνοι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

167. Χρῆσις των χρόνων ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ. Ἰδιόρρυθμος εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου τῶν διαφόρων πράξεων, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὁ γράφων ἔχει συνήθως ὑπ' ὄψει τοῦ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ παραλήπτης θὰ ἔχῃ πλέον εἰς χεῖράς του καὶ θὰ ἀναγινώσκῃ τὴν ἐπιστολήν. Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς παρατατικὸς ἀντὶ ἐνεστώτος, ὑπερσυντέλικος ἀντὶ παρακειμένου, παρακείμενος (ἀόριστος) ἀντὶ μέλλοντος: **Nihil**

habebam (= habeo) quod **scribērem** (= scribam). neque enim novi quicquam **audieram** (= audivi) et ad tuas omnes **rescripseram pridie** (= rescripsi **heri**) οὐδὲν ἔχω, τὸ ὁποῖον νὰ σοὶ γράψω· διότι οὔτε νέον τι ἔχω ἀκούσει καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου ἀπήντησα χθές. *Commentarium dedi ei, qui has litteras tibi dedit* (= dabit) ὑπόμνημα ἔδωκα εἰς αὐτόν, ὁ ὁποῖος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ σοὶ δώσῃ.

Σημείωσις. Περί τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ εἰς ἀνεξαρτήτους εἴτε εἰς ἐξηρημένους προτάσεις βλ. κατωτέρω εἰς τὰ οἰκεία κεφάλαια.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

168. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις Συντακτικῶς καὶ σημασιολογικῶς αἱ ἐγκλίσεις καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι περισσότεραι ἢ ὅσαι φαίνονται τυπικῶς (§ 74, 4). Ποικίλαι δὲ εἶναι ἰδίαι αἱ σημασίαι καὶ αἱ χρήσεις τῆς ὑποτακτικῆς (*conjunctivus*), μετὰ τῆς ὁποίας παλαιότερον συνεχωνεύθη πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ εὐκτική (*optativus*). Οὕτω δὲ λαμβάνεται ἡ *conjunctivus* ὡς ἀντίστοιχος ὅχι μόνον τῆς ὑποτακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς, εἰς ὥρισμένας δὲ περιπτώσεις ὡς ἀντίστοιχος καὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς. (Βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

169. α') **Indicativus**. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ ὀριστικὴ εἶναι ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ, ἥτοι αὕτη δηλοῖ τι τὸ πραγματικόν, ὅντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. ("Αρνησις *non* οὐ, δέν, *nonne*, κλπ.): *Catilina conjurationem fecit*. Βλ. § 165, 2, α'). *hoc fieri non potest* τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὥρισμένοι λέξεις ἢ τρόποι ἐκφράσεως τροποποιοῦν τὸ νόημα τῆς ὀριστικῆς, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ δηλοῦνται τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ ἢ τι, τὸ ὁποῖον δὲν πραγματοποιεῖται ἢ δὲν ἐπραγματοποιήθη, παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: *paene* *mei oblatus sum* ὀλίγου ἐπελαθόμην (=λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω, ἀλλὰ δὲν ἐλησμονήσα). *aequum est* (ἢ *aequum erat*) *hoc facere* χρὴ ἢ ἐχρὴν τοῦτο ποιεῖν (=αὐτὸ πρέπει ἢ ἔπρεπε νὰ πράξῃς, ἀλλὰ δὲν τὸ πράτεις ἢ δὲν τὸ ἐπραξες). Πρβλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν.

170. β') **Imperativus** (§ 47, 4, γ'). Ἡ προστακτικὴ καὶ ἐν τῇ

Λατινικῇ δηλοῖ προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν, προτροπὴν ἢ παραίνεσιν ἢ ἀποτροπὴν, δέησιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.: lege ἀνάγνωθι, properate σπεύδετε, σπεύσατε.

Χρησιμοποιεῖται δὲ

1) ἡ προστακτικὴ τοῦ **ἐνεστώτος**, (ἵτις ἔχει μόνον β' πρόσωπον), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ **ἀμέσως** ἢ νὰ γίνεται **πάντοτε**: **egredere** ex urbe, Catilina, **educ** tecum omnes tuos; **purga** urbem ἐξέλθε ἐκ τῆς πόλεως, Κατιλίνα, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἐταίρους σου· καθάρισον τὴν πόλιν. **justitiam cole** et pietatem δικαιοσύνην ἄσκει καὶ εὐσέβειαν.

2) ἡ προστακτικὴ τοῦ **μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐν γένει ἢ ἀφοῦ προηγουμένως γίνῃ ἄλλη τις πράξις: **cras petito** (β' ἐνικ.) tibi dabitur αὐριον ζήτησον· θὰ σοὶ δοθῇ. **respondeto** (β' ἐνικ.) ad ea, quae **rogavero** ἀπάντησον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θὰ σὲ ἐρωτήσω (ἐνν. ἀφοῦ προηγουμένως σὲ ἐρωτήσω· πρβλ. § 166, 4).

Εἶναι δὲ κανονικὴ ἡ χρῆσις τῆς προστακτικῆς τοῦ μέλλοντος εἰς τὰ **ἐπιτάγματα τῶν νόμων**, (ἐπειδὴ ταῦτα γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον): regio imperio duo **sunto** iique consules **appellantor**; **nemini parento** βασιλικὴν ἀρχὴν δύο (ἄνδρες) ἔχόντων (=νὰ ἔχωσι) καὶ οὗτοι ὑπατοὶ καλεῖσθων (=νὰ καλῶνται) μηδενὶ δὲ ὑπακούόντων (=εἰς κανένα δὲ νὰ μὴ ὑπακούωσι).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 98, 2, γ'. Γίνεται δὲ ἡπιωτέρα ἡ προστακτικὴ καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὑποτακτικῆς (conjunctivus) μετὰ τοῦ **velim** (§ 95): **dicas** mihi **velim** εἰπέ μοι, ἂν εὐαρεστεῖσαι (κυρίως=θὰ ἤθελον νὰ μοὶ εἴπῃς).

171. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς κανονικῶς χρησιμοποιεῖται

1) τὸ **ne** (=μὴ), ἀλλὰ μεθ' ὑποτακτικῆς (conjunctivus) ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου: hoc **ne** facias ἢ **ne** feceris (ὑποτ. παρακειμένου) μὴ ποίει ἢ μὴ ποιήσῃς τοῦτο. puer **ne** telum habeat παῖς ὄπλον μὴ ἔχέτω (=νὰ μὴ ἔχῃ).

Μετὰ προστακτικῆς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (ἀπαγορευτικὸν) **ne** μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ εἰς κείμενα νόμων: hominem mortuum in urbe **ne sepelito neve urito** (ἄνθρωπον) νεκρὸν ἐντὸς τῆς

πόλεως νὰ μὴ θάπτη τις, μηδὲ νὰ καίῃ. (Ποβλ. § 168, 2).

2) ἐπὶ τοῦ β' προσώπου μόνον

α) περιφρασὶς ἐκ τοῦ *noli* ἢ *nolite* (§ 95) μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ὀήματος: *noli putare* μὴ νόμιζε ἢ μὴ νομίσῃς.

β) περιφρασὶς ἐκ τοῦ *fac ne* (§ 84, Σημ.) ἢ τοῦ *cave* μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ὀήματος: **fac ne** quid aliud **cures** μὴ φρόντιζε ἢ μὴ φροντίσῃς δι' ἄλλο τι. *cave credas* μὴ πιστενε ἢ μὴ πιστεύσῃς.

172. γ') **Conjunctivus** (βλ. § 168). Ἡ ὑποτακτικὴ χρησιμοποιεῖται

1) εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας (*conjunctivus voluntativus*· ἄρ-
νησις **ne**)

α) εἰς δήλωσιν προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς (*conjunctivus hortativus*) κανονικῶς κατὰ τὸ α' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος: *eāmus* ἴωμεν, (πᾶμε). *ne cunctemur* μὴ μέλλωμεν (ὅς μὴ βραδύνωμεν).

β) εἰς δήλωσιν προσταγῆς (*conjunctivus jussivus*), κανονικῶς κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος, ἢ εἰς δήλωσιν ἀπαγορεύσεως (*conjunctivus prohibitivus*), μὲ τὸ ἀπαγορευτικὸν *ne* πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου (*perfecti*, ἔχοντος ἐνταῦθα ἦν καὶ ὁ ἐνεστώς σημασίαν) ἢ κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου: **videant** consules, *ne* quid *respublica* *detrimenti* *capiat* (ὀρώντων=) νὰ προσέξουν οἱ ὕπατοι, μὴ ἡ πολιτεία πάθῃ βλάβην τινὰ (§ 129, 2, α'). *ne feceris* μὴ πράξῃς. *ne faciat* μὴ πράττειν, μὴ πράξῃ. *moratus sit nemo* μηδεὶς μελλησάτω ἢ μηδεὶς μελλήσῃ (κανεὶς νὰ μὴ βραδύνῃ).

γ) εἰς δήλωσιν εὐχῆς (*conjunctivus optativus*), κατὰ πάντα χρόνον. Συνήθως τῆς εὐχτικῆς ταύτης ὑποτακτικῆς προτάσσεται τὸ μόριον *utinam* (εἴθε): **valeant** *mei* *cives* ὑγιαίνοιεν οἱ ἐμοὶ πολῖται. *ne vivam*, *si* *scio* μὴ ζῶην. εἰ οἶδα. (Ποβλ. νὰ μὴ ζήσω, ἀν...). *ne viverem* εἴθε (νὰ) μὴ ἔζων, (ἀλλὰ ζῶ) **utinam viveret** εἴθε (νὰ) ἔζη, (ἀλλὰ δὲν ζῇ). **utinam diutius vixisset** εἴθε νὰ ἔζη (ἢ νὰ εἶχε ζήσει) πλείότερον.

δ) εἰς δήλωσιν παραχωρήσεως (*conjunctivus concessivus*),

κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον μόνον. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συνήθως προστακτική): **odērint**, dum timeant **μισούντων** (ᾧς μισούν), ἀρκεῖ μόνον νὰ φοβῶνται.

ε) εἰς δῆλωσιν **ἀπορίας**, εἰς εὐθείας ἐρωτηματικὰς προτάσεις (conjunctivus dubitativus ἢ deliberativus· ἄρνησις **non**), κατ' ἐνεστώτα: **elōquar an sileam?** νὰ εἴπω ἢ νὰ σιγήσω; **quid faciam?** τί ποιήσω; τί νὰ κάμω;

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ λεγομένη **πολεμικὴ conjunctivus** (καὶ κατὰ παρατατικόν), διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐρωτῶν ἐντόνως ἀποκρούει ἢ ἀποδοκιμάζει τὸ ὑπὸ τοῦ δῆματος σημανόμενον ἢ δηλοῖ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἄλλως: **huic cedāmus?** εἰς τοῦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν; **quid facērem?** (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν;) τί νὰ ἔκαμνα; (δηλ. ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξω ἄλλως).

2) εἰς προτάσεις **κρίσεως** (ἄρνησις κανονικῶς **non**)

α) εἰς δῆλωσιν **τοῦ δυνατοῦ** (conjunctivus potentiālis) ἐν τῷ παρόντι (κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον) ἢ ἐν τῷ παρελθόντι (κατὰ παρατατικόν): **dicat** quispiam ἢ **dixērit** quispiam λέγοι τις ἂν—εἴποι τις ἂν, (μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς). **velim** βουλοίμην ἂν (θὰ ἤθελα). **qui vidēret urbem, captam (esse) dicēret** ὅστις ἤθελεν ἶδει τὴν πόλιν, (εἶπεν ἂν =) ἤθελεν εἶπει ὅτι ἐκυριεύθη (ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν).

β) εἰς δῆλωσιν **τοῦ ἀπραγματοποιήτου** (conjunctivus irreālis) ἐν τῷ παρόντι (κατὰ παρατατικόν) ἢ ἐν τῷ παρελθόντι (κατὰ ὑπερσυντέλικον): **sine amicis vita tristis esset** ἄνευ φίλων ὁ βίος ἀνιαρὸς (ἦν ἂν =) θὰ ἦτο (ἀλλὰ δὲν εἶναι). **O si tacuisses, philosophus mansisses** ὦ ἂν ἤθελες σιγήσει! φιλόσοφος (διέμεινας ἂν =) θὰ διέμενες (ἤθελες διαμείνει — ἀλλὰ δὲν διέμεινες).

3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις.

173. Αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἤτοι αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις

1) ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις **κρίσεως** ἐκφέρονται

α) **καθ' ὀριστικὴν** παντὸς χρόνου: **quo vadis?** ποῦ ὑπάγεις; **ubi fuisti?** ποῦ ἦσο; ποῦ ἐπῆγες; **quando redibis?** πότε θὰ ἐπανέλθῃς;

β') καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'): quis credat hoc? (τίς ἂν τοῦτο πιστεύσειε;) ποιός μπορεί νά τὸ πιστεύσῃ; quid facerem? (τί μ' ἐχρῶν ποιεῖν;) τί νά ἔκαμνα; (Ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις. Βλ. § 106, 10. Σημ.).

2) Ὄταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις ἐπιθυμίας, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν. (Βλ. παραδείγματα ἐν § 172, 1, ε').

174. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

1) ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας. Αὗται ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ (ιδιαιτέρου) τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων ne, num, nonne (§ 106, 10): Clodius insidias fecit Miloni? κατεσκεύασεν ὁ Κλώδιος ἐνέδραν τῷ Μίλωνι; fuisti **ne** in foro? ἦσο ἐν τῇ ἀγορᾷ; (Βλ. καὶ παραδείγματα § 106 10, Σημ.).

Σημείωσις. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις δύναται νά εἶναι (παρομοίως ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἢ καταφατικὸν ἢ ἀποφατικὸν μόριον (etiam=ναί, non=οὐ) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ λέξις ἢ φράσις, ὥς ita (est), vero, sane, certe, minime (ἥκιστα), minime vero (οὐδαμῶς), immo, immovero (τοῦναντίον, κάθε ἄλλο), κ.τ.τ.

2) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας. Αὗται εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας (§ 61) ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρηματος (§ 64): **quid** scribis? (τί γράφεις;) Epistulam.—**quando** redibis? (πότε θὰ ἐπανέλθῃς;) Cras (αὔριον)

175. Ὄταν ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, τότε

1) τίθεται εἰς μὲν τὸ α' μέρος αὐτῆς τὸ utrum (=πότερον) ἢ τὸ ἐγκλιτικὸν ne, εἰς δὲ τὸ β' τὸ an (=ἢ): **utrum** verum **an** falsum est? verum**ne an** falsum est? πότερον ἀληθές ἢ ψευδές ἐστὶ;

2) τίθεται μόνον τὸ an εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἐρωτήσεως: verum **an** falsum est? elidquar **an** sileam? (§ 172, 1, ε').

Σημείωσις. Τὸ ἢ ὄχι; ἐν εὐθείᾳ διπλῇ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ an non? π.χ. fuisti (ne) ibi, **an non**? ἦσο ἐκεῖ ἢ ὄχι;

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΣΥΝΔΕΙΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

α') Προεισαγωγικά παρατηρήσεις.

176. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων προήλθεν ἐκ τῆς κατὰ παρὰταξιν συνδέσεως, Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχήθεν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς ἐτέρας ἐκ δύο παρὰτασσομένων προτάσεων, τῆς περιεχούσης δευτερευόν τι νόημα, (συνήθως ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα), ἰδιαίτερος πὺς τονιζομένη, νὰ νομίζεται ὅτι αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο προτάσεων, ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξύ των ὑπάρχουσαν λογικὴν σχέσιν.

Οὕτω π.χ. ὁ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος quod (ὅτι, διότι) προήλθεν ἐκ τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τοῦ οὐδέτερου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui (§ 60), ἦτοι ἐκ τοῦ quod = ὁ (ὅ,τι). Λαμβανόμενον δηλαδὴ τὸ quod τοῦτο ἐν συντάξει ὡς αἰτιατικὴ τοῦ **κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**, ἡδύνατο νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ὡς hoc, illud, id κλπ. (π.χ. in hoc sumus sapientes, **quod** naturam sequimur **εἰς τοῦτο** σοφοί ἐσμεν, **ὅ,τι** (= ὡς πρὸς ὅ,τι) τῇ φύσει ἀκολουθοῦμεν).

Ἄλλ' ἐν παρὰτάξει προτάσεων, οἷα π.χ. **quod** me valēre putas, (id) erras (ὡς πρὸς τὸ **ὅτι** νομίζεις ὅτι ὑγιαίνω, ὡς πρὸς τοῦτο πλανᾶσαι), τὸ quod εἰσάγει **πραγματικόν τι γεγονὸς** (τὴν περὶ τῆς ὑγείας γνώμην τοῦ ἄλλου). Τὸ γεγονὸς ὅμως τοῦτο δύναται νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς **αἷτιον** τοῦ σηματομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς ἐτέρας προτάσεως (erras), ὥστε τὸ ὅλον νόημα τῆς φράσεως νὰ ἐκλαμβάνε-

ται καὶ οὕτω : «πλανᾶσαι (νομίζων=) **διότι** νομίζεις, (**ποὺ** νομίζεις) ὅτι ἐγὼ ὑγιαίνω».

Οὕτω ἐκ τοῦ πραγματικοῦ *quod* προέκυψε κατόπιν τὸ καθαρῶς αἰτιολογικὸν *quod*, ὡς π.χ. *gaudeo quod vales* χαίρω (ὅτι=) **διότι** ὑγιαίνεις. (Πρβλ. καὶ § 154, 1, Σημ.).

Ὅμοίως ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος *si* προήλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρημα-
τος *sic* (=οὕτω) χρησιμοποιοιούμενου εἰς εὐχετικὰ προτάσεις (§ 172,
1, γ'), ὡς π.χ. *sic te amet Venus!* οὕτω σε φιλοίη ἡ Ἀφροδίτη! **si**
haberemus illos leones! εἴθε (νὰ) εἴχομεν τοὺς λέοντας ἐκείνους!
(Πρβλ. οὕτω νῦν Ζεὺς θεῖη=ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεός).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. ὁ **si tacuisses!** *philosophus mansisses* (=ὦ εἴθε **νὰ** εἴχες σιωπήσει! θὰ εἴχες μείνει φιλοσόσος), τὸ *si* ἠδύνατο νὰ ἐκλήφθῃ καὶ ὡς ὑποθετικὸν (=ὦ **ἂν** εἴχες σιωπήσει, κλπ. κλπ),

β'. Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις.

177. Προεισαγωγή. 1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (ὅπως βλέπο-
μεν ἐν τῇ Συντακτικῇ αὐτῆς), εἶναι συνήθης ἡ **ἐγκλισις**, ἡ ὁποία
παραλλάσει εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις, καθόσον ὁ χρόνος τοῦ ῥήμα-
τος τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἀρχικὸς ἢ ἱστορικός (Πρβλ. π.χ.
χαίρω ὅτι εὐδοκίμεῖς, οἱ στρατηγοὶ **ἐθαύμαζον** ὅτι Κῦρος οὐ φαί-
νοιτο κ.τ.τ.). Ὁ δὲ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτά-
σεως δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς καὶ μεταβαλλομένου τοῦ χρόνου
τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. λέγω ταῦτα, ἵνα **πεισθῇ-
τε** = ἐρῶ ταῦτα ἵνα **πεισθῇτε** — **ἔλεγον** ἢ **εἶπον** ταῦτα, ἵνα **πει-
σθῇτε** ἢ ἵνα **πεισθείητε**).

2) Ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι μὲν ἐκάστοτε ὠρισμένη καὶ ἡ ἐγκλι-
σις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκφέρεται δευτερευούσά τις πρότασις, ἀναλόγως
τοῦ νοήματος τῆς ὅλης φράσεως (πρβλ. π.χ. *expectavimus, dum*
pater venit περιμείναμεν, ἕως ὅτου **ἦλθεν** ὁ πατήρ — *expectavi-*
mus, dum pater veniret περιμείναμεν, ἕως ὅτου **νὰ ἔλθῃ** ὁ πα-
τήρ), ὁ χρόνος ὅμως τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκφε-
ρομένης καθ' ὑποτακτικὴν δὲν δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτός, ὅταν
μεταβληθῇ ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. π.χ.
non sum ita hebes, ut istuc dicam δὲν εἶμαι τόσον ἀμβλύνους,

ὥστε νὰ εἶπω αὐτό· ἀλλὰ non eram ita hebes, ut istuc dicērem δὲν ἦμην τόσον ἀμβλύνους, ὥστε νὰ εἶπω αὐτό, κλπ.). Ἀκολουθεῖ δηλαδὴ ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει, ὅταν αὕτη ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν, ὥρισμένος ἐκάστοτε χρόνος τῆς ὑποτακτικῆς, καθόσον ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει χρόνος τοῦ ῥήματος (εἶναι ἀρχαϊκὸς ἢ παρωχημένος (§ 166, 4, Σημ. β').

178. Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων (consecutio temporum). Ἐν ἐξηγημένῃ προτάσει ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν.

1) ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρτᾶται, εἶναι χρόνου ἀρχαϊκοῦ (ἥτοι ἐνεστώτος ἢ κυρίως παρακειμένου ἢ μέλλοντος ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου), τίθεται ἐπίσης χρόνος ἀρχαϊκός, (ἐνεστώς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρόντι ἢ διαρκοῦς, παρακειμενος δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρόντι ἢ παρελθούσης, καὶ μέλλον, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως μελλούσης) π. χ.

quaero	ἔρωτῶ	quid scribas τί γράφεις
quaesivi	ἔχω ἐρωτήσει	quid scripsēris, τί ἔχεις γράφει
		ἢ τί ἔγραψες

quaeram	θὰ ἐρωτήσω	quid scripturus sis τί μέλλεις
quaesivero	θὰ ἔχω ἐρωτήσει	νὰ γράψης ἢ τί θὰ γράψης

2) ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρτᾶται εἶναι χρόνου παρωχημένου, (ἥτοι παρατατικοῦ ἱστορικοῦ, παρακειμένου § 162, 2, α', ἢ ὑπερσυντελικού), τίθεται ἐπίσης παρωχημένος χρόνος, (παρατατικὸς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρελθόντι ἢ διαρκοῦς, ὑπερσυντελικὸς δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρελθόντι ἢ χρονικῶς προτέρας τῆς δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, καὶ παρατατικὸς τῆς περιφραστικῆς συζυγίας, ἥτοι τύπου εἰς urus essem, § 82, 1, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως μελλούσης ἐν τῷ παρελθόντι, ἥτοι χρονικῶς ὑστέρας τῆς δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως).

quaerēbam	ἠρώτων	quid scribēres τί ἔγραφες
quaesivi	ἠρώτησα	quid scripsisses τί εἶχες γράφει
		ἢ τί ἔγραψες

quaesiveram	εἶχον ἐρωτήσει	quid scripturus esses τί ἐμελλες νὰ γράψης ἢ τί θὰ ἔγραφες.
-------------	----------------	---

Σημείωσις 1. Ἐξηρητημένη πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν δυνατόν νά ἐξαρτᾶται καί ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ ἐκ μετοχῆς (ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος) ἢ ἐκ σουπίνου ἢ γερονδίου ἢ γερονδιακοῦ. Ταῦτα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνονται ὡς χρόνου ἀρχτικοῦ ἢ παρρωχημένου, καθόσον καί τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, εἶναι χρόνου ἀρχτικοῦ ἢ παρρωχημένου: Athenienses Delphos **miserunt consultum**, quo modo se **defenderent** οἱ Ἀθηναῖοι (ἀπεσταλμένους) εἰς Δελφοὺς ἔπεμψαν, ἵνα συμβουλευλευθῶσι (τὸ μαντεῖον), κατὰ τίνα τρόπον νά ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς. (Τὸ σουπῖνον **consultum**, § 75, 3, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτᾶται ἡ πρότασις quo... **defenderent**, λαμβάνεται ὡς χρόνου ἱστορικοῦ, διότι τὸ ῥῆμα **miserunt** εἶναι ἱστορικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, § 166, 2, α').

Σημείωσις 2. Ὁ ἱστορικός ἐνεστώς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνεται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀρχτικός χρόνος, (οἷος εἶναι γραμματικῶς) ἄλλοτε δὲ ὡς παρρωχημένος (ἥτοι ὡς perfectum historicum, § 166, 2, α', οἷος εἶναι λογικῶς).

γ'. Αἱ ἐξηρητημέναι προτάσεις.

1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

179. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων (§ 106, 2), ἐκφέρονται δὲ κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, ἐκτὸς ἐὰν ἡ αἰτιολογία παρουσιάζεται προβαλλομένη ὡς οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ὁπότε ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (ἄρνησις **non**): Themistocles, **quod non** satis tutum se Argis **videbat**, Corcyram demigravit ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς Κέρκυραν μετόκησε, διότι ἐν Ἀργεὶ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἑαυτὸν ἐβλεπε· ἀλλὰ noctu ambulabat in publico Themistocles, **quod somnum capere non posset** τὴν νύκτα ἔξω εἰς τὰς ὁδοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς περιεπάτει, διότι (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) δὲν ἠδύνατο νά κοιμᾶται.

Οὕτω μεθ' ὑποτακτικῆς συντάσσεται συνήθως τὸ (αἰτιολογικὸν) **cum**, ὡς: **cum** vita sine amicis insidiarum plena **sit**, ratio ipsa monet amicitias comparare ἀφοῦ (ἐπειδὴ) ὁ βίος ἄνευ φίλων πλήρης ἐνεδρῶν εἶναι, αὐτὸς ὁ λόγος (αὕτη ἡ λογικὴ) παραινεῖ φιλίας εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς νά παρασκευάζωμεν.

Μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ συντάσσεται κανονικῶς καὶ τὸ **non** quo ἢ **non** quod (§ 106, 2), διότι καὶ αὐτὸ εἰσάγει οὐχὶ ἀληθῆ τινα αἰ-

τίαν: litteras ad te dedi, **non quod habērem** magnopere, quid scribērem, sed ut loquērer tecum absens ἐπιστολὴν δίδωμι πρὸς σέ, οὐχὶ διότι ἔχω πολλά τινα, τὰ ὅποια νὰ σοὶ γράψω, ἀλλ' ἵνα ἀπὼν ὁμιλήσω μετὰ σοῦ (§ 167).

2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

180. Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων (§ 106, 6).

181. Ὑποθετικῶν λόγων ἐν τῇ Λατινικῇ ὑπάρχουν **τρία εἶδη** (καὶ οὐχὶ τέσσαρα, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

1) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς πραγματικόν**, ἀνεξαορτήτως τοῦ ἂν ὄντως εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται καθ' **ὀριστικὴν** οἰοῦσιν ἢ ποτε χρόνον, ἡ δὲ ἀπόδοσις κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποιον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως (Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁμοίως): si **vales**, bene **est** εἰ ὑγιαίνεις, καλῶς ἔχει. si hoc **fecisti**, bene **fecisti** εἰ τοῦτ' ἐποίησας, καλῶς ἐποίησας. si quid forte novi **habes**, **scribe** εἴ τι νέον τυχὸν ἔχεις, γράφων αὐτὸ (§ 129, 2, α'). hoc primum **videamus**, si **placet** τοῦτο πρῶτον σκοποῦμεν, εἰ δοκεῖ.

2) Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ**. Ὑποθέσεις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὕποτακτικὴν** (conjunctivus) ἱστορικοῦ χρόνου (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μετὰ τοῦ ἂν): Si hoc **negārem**, **mentīrer** εἰ τοῦτο ἠγνούμην, ἔψευδόμην ἂν plures interfecti essent, nisi pox pugnandi finem **fecisset** πλείονες ἀπέθανον ἂν, εἰ μὴ ἡ νῦς πέρας τῇ μάχῃ ἐπέθηκε.

3) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς δυνατόν** (ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι). Ὑποθέσεις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὕποτακτικὴν** (conjunctivus) ἁρετικῶν χρόνων. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν): si **velis**, **possis** εἰ βούλοιο, δύναιο ἂν, (ἂν θὰ ἠθελες, θὰ ἠδύνασο). si quis id **fecerit** (conjunctivus perfecti), imprudentem eum **dixeris** (ὁμοίως conjunctivus perfecti) εἴ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἀσύνετον εἴποις ἂν αὐτόν.

Σημείωσις. Τοῦ τετάρτου εἵδους τῶν ὑποθετικῶν λόγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅταν εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπόθεσις δηλοῖ τι τὸ προσδοκώμενον, ἀντίστοιχοι ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν τῇ Λατινικῇ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν οἱ τοῦ πρώτου εἵδους, οἱ ἐκφερόμενοι καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος ἐν τε τῇ ὑποθέσει καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει: si hoc **feceris** (ὀρίστ. τετελ. μέλλ.), **paenitebit** te εἰς τὸ τοῦτο ποιήσης, μεταμελήσει σοι (§ 166, 4). Ὑποθετικοὶ ὁμως λόγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπόθεσις νὰ δηλοῖ τι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον (π.χ. ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν), δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀντὶ δὲ ὑποθέσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ χρονικῆς προτάσεως: *poetarum libros. cum est otium, legere soleo* ποιητῶν βιβλία, (εἰς σχολὴν ἔχω =) ὁσάκις ἔχω καιρόν, συνηθίζω νὰ ἀναγινώσκω.

3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

182. Αἱ παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (συγγενεῖς πρὸς τὰς ὑποθετικάς)

1) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *etsi, tametsi, quamquam* (§ 106, 8), ἐκφερόνται κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, (διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν): *Datis etsi non aequum locum videbat suis, tamen conflagrare constituit* ὁ Δᾶτις, εἰ καὶ ἔβλεπε ἀκατάλληλον τὸν τόπον διὰ τοὺς ἰδικούς του, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην.

2) Ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *licet, quamvis, ut, cum* (§ 106, 8), ἐκφερόνται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*), διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς ἐνδεχόμενον ἢ δυνατόν: *Phocion fuit perpetuo pauper, cum ditissimus esse posset* ὁ Φωκίων διετέλεσε πέννης (ῶν), καίτοι ἠδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος.

3) Ὅταν εἰσάγονται διὰ τοῦ *etiamsi* (§ 106, 8), ἐκφερόνται εἴτε καθ' ὀριστικὴν εἴτε καθ' ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*), ἀναλόγως τοῦ νοήματος τοῦ λόγου: *quod quis crebro videt, non miratur, etiamsi, cur fiat nescit* ὅ,τι τις συχνάκις βλέπει, δὲν θαυμάζει, εἰ καὶ ἀγνοεῖ, διατὶ τοῦτο γίνεται — *utilitas efflorescit ex amicitia, etiamsi tu eam minus secutus sis* ἡ ὠφέλεια ἐξανθεῖ ἐκ τῆς φιλίας, καὶ ἂν τις μηδὲν ἐπιδιώξῃ αὐτήν.

Σημείωσις. Περὶ καὶ § 172, 1, δ'.

4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178).

183. Αἱ προτάσεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐκφράζει παραβολὴν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸ περιεχόμενον ἑτέρας προτάσεως.

1) ὅταν εἰσάγονται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς *qualis*, *quantus*, *quot* (§ 60) ἢ δι' ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (δηλούντων ποῖον ἢ ποσόν), ὡς *sicut*, *quam*, *quanto*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται καθ' ὁριστικὴν, (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ πραγματικόν): *qualis haberi vult*, *talis est* οἷος νομίζεσθαι ἐθέλει, τοιοῦτός ἐστιν. *haec, sicut exposui*, *ita gesta sunt* ταῦτα, ὥσπερ ἐξέθηκα, οὕτω ἐπράχθησαν.

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ παραβολικῶν συνδέσμων ἐχόντων ἔννοιαν ὑποθετικὴν, ὡς *quasi*, *tamquam*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν, (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν πρβλ. § 172, 2, α'): *Sequāni absentis Ariovisti crudelitatem, velut si coram adesset*, *horrebant* οἱ Σηκουανοὶ τοῦ Ἀριοβίστου τὴν σκληρότητα (καὶ) θρόντος, ὥσει οὗτος ἦτο παρὼν ἐνώπιόν των, ἔφρισαν.

5. Τελικαὶ προτάσεις (βλ. § 178).

184. Αἱ τελικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν τελικῶν συνδέσμων (§ 106, 3), ἐκφέρονται δὲ καθ' ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*), ἐνεσιῶτος ἢ παρατατικοῦ: *edēre oportet, ut vivas*, *non vivēre, ut edas* πρέπει τις νὰ τρώγῃ, ἵνα ζῇ, οὐχὶ δὲ νὰ ζῇ, ἵνα τρώγῃ. *angustias Themistocles quaerebat, ne multitudine circumiretur* (§ 93) τὰ στενὰ ὃ Θεμιστοκλῆς ἐπλεξίηται, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους (τῶν ἐχθρικῶν νεῶν) κυκλωθῇ.

6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις (βλ. § 178).

185. Αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων (§ 106, 4), ἐκφέρονται δὲ πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*) εἴτε ὡς πραγματικὸν γεγονός εἴτε ὡς ἐνδεχόμενόν τι παρίσταται τὸ ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως: *omnes tam perterriti erat, ut nemo resistere auderet* τοσοῦτον εἶχον καταπλαγῇ πάντες, ὥστε οὐδεὶς ν' ἀντιστάσῃ

ἐτόλμα· (πραγματικὸν ἀποτέλεσμα). **tanta** vis probitātis est, **ut** eam in hoste etiam **diligāmus** τοσαύτη τῆς χρηστότητος ἡ δύναμις εἶναι, ὥστε ταύτην καὶ ἐν τῷ ἐχθρῷ (ἀγαπᾶν=) ν' ἀγαπῶμεν (ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα).

186. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν ἐν τῇ Λατινικῇ συν-
ηθέστατα μὲν κατόπιν ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων ἐχόν-
των ἐπιτατικὴν σημασίαν (ὡς tantus, tot, talis κλπ.—sic, ita, tam,
κλπ. βλ. παραδείγματα § 185), πρὸς δὲ τούτοις.

1) κατόπιν συγκριτικῶν ἐπιθέτων: **majora** deliquerunt, **quam** ut iis ignosci **possit** διέπραξαν μεγαλύτερα πλημμελήματα ἢ ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς συγγνώμη, (τόσον μεγάλη, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ κλπ.).

2) κατόπιν τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων accidit, evenit, mos ἢ consuetudo est, usu venit, fieri potest, factum est, καθὼς καὶ κα-
τόπιν τῶν ῥημάτων facere, efficere, perficere, adsequi, κ. ἄ. ὁ.: accidit, **ut** abessent=συνέβη (αὐτοῖς ἀπεῖναι=) νὰ εἶναι ἀπόντες—spes victoriae **efficit, ut** milites fortius **pugnent** ἢ ἐλπίς τῆς νίκης (κατεργάζεται) συντελεῖ ὥστε οἱ στρατιῶται ἀνδρειότερον νὰ μάχωνται. (Βλ. καὶ § 106, 4, Σημ. quin).

7. Βουλευτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

187. Βουλευτικαὶ λέγονται αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ τῶν βουλευτικῶν συνδέσμων (§ 106, 5) καὶ αἱ ὁποῖαι ἐκφρά-
ζουν τὸ περιεχόμενον βουλήσεως τινος ἐν γένει. (Αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκφράζονται κανονικῶς διὰ τελι-
κοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐν δὲ τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτα-
κτικῆς. Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

Αἱ βουλευτικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (conjunctivus), ἀκολουθοῦν δὲ

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἥτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥη-
μάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἐντολήν, παρῆκλῃσιν, εὐχήν, ἐπιθυμίαν
ἐν γένει, ὡς dicere, (ad) monere, respondere, scribere, imperare, po-
stulare, rogare, orare, petere, optare, cupere κ.τ.τ.: opto **ut** sal-
vus **redeas** εὐχομαι (σῶν ἐπανελθεῖν σε=) νὰ ἐπανέλθῃς σῶος.
cura, **ut** **valeas** (ἐπιμελοῦ τοῦ ὑγιαίνειν=) φρόντιζε νὰ εἶσαι ὑγιής.

Pythia respondit, **ut** Athenienses navibus **se defendērent** ἢ Πυθίᾳ (ἀνείλε τοῖς Ἀθηναίοις ταῖς ναυσὶν ἀμύνανθαι=) ἐξηρησιόδοτησε νὰ ἀμυνθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ σιόλου.

2) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἥτοι ὡς ὑποκείμενον) τριτοπροσώπων ὀρημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς sequitur, restat, reliquum est, proximum est, justum est, prudentiae est, piatatis est, κ. ἄ. τ. : restat **ut doceam** (λοιπὸν ἐστὶ διδάξαι με=) ὑπολείπεται νὰ διδάξω. prudentiae, est **ut sociorum salutē consu-**
lātis (φρονιμόν ἐστὶ ἐπιμεληθῆναι ὑμᾶς=) ἢ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ φροντίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμμάχων.

Σημείωσις. Μετὰ τὰς φράσεις velim, malim, vellem, malleim (§ 172, 2, α') ἀκολουθεῖ κανονικῶς βουλευτικὴ πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἄσυνδέτως, ἥτοι ἄνευ τοῦ **ut**, ὡς **velim pater mox redeat** (βουλοίμην ἂν ἐπανέλθειν τὸν πατέρα=) θὰ ἤθελα νὰ ἐπανέλθῃ μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ, malleim ta-cuissēs θὰ προετίμων νὰ εἶχες σιωπήσει ἢ νὰ ἐσιώπας (§ 176). Ἐνταῦθα ἔχομεν κυρίως ἀπλὴν παράθεσιν μιᾶς προτάσεως δυνητικῆς καὶ ἐτέρας εὐχε-
τικῆς (§ 172, 1, γ').

188. Μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἐννοίαν τοῦ κωλύειν ἢ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, ὡς deterreo, impedio, prohibeo, obsto, resisto, recuso, interdico, caveo, κ.τ.τ. Εἰσάγεται δὲ ἡ βουλευτικὴ πρότασις κατόπιν τῶν ὀρημάτων τούτων, ὅταν μὲν ταῦτα ἐκφέρωνται ἄνευ ἄρνησεως, διὰ τοῦ **ne** (καὶ σπανίως διὰ τοῦ **quominus**), ὅταν δὲ ταῦτα ἐκφέρωνται μετ' ἄρνησεως διὰ τοῦ **quin** ἢ τοῦ **quominus** : lex **impedit ne** hoc fiat ὁ νόμος κωλύει (τοῦτο γίνεσθαι=) νὰ γίνῃ τοῦτο. Socrates **non recusavit quin** (ἢ **quominus**) poenam **subiret** ὁ Σωκράτης (οὐκ ἀνένευσεν ὑποστῆναι=) δὲν ἠρνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ποινὴν. (§ 106, 4, Σημ.).

189. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις. Βουλευτικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἐξαργυρόμεναι ἐκ ὀρημάτων ἢ φράσεων φόβου δηλωτικῶν, ὡς timeo, metuo, vereor, metus est, periculum est, κ.τ.τ. Καὶ αὗτοι ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (**conjunctivus**), εἰσάγονται δὲ

1) διὰ τοῦ **ne**, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνεται ἢ ἔγινε ἢ γίνη-
τι τὸ φοβερὸν καὶ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα : timeo **ne** sero pater **veniat** φοβοῦμαι μὴ ἄργά ἔλθῃ ὁ πατήρ. timebant **ne**

evenirent ea, quae occiderunt ἐφοβοῦντο μὴ γίνουιν ἐκεῖνα, ἅπερ συνέβησαν.

2) διὰ τοῦ **ut** ἢ **ne non**, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δὲν γίνεται ἢ δὲν ἔγινε ἢ δὲν γίνητι, τοῦθ' ὅπερ εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: **timeo ut** (ἢ **ne non**) **sustineant** milites impetum hostium φοβοῦμαι μὴ δὲν ἀντίσχωσιν οἱ στρατιῶται εἰς τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων.

Σημείωσις. Πολλὰ ῥήματα ἔχοντα σημασίαν οἷαν τὰ ἀνωτέρω (§ 187 κ.έ.) συντάσσονται (ὡς εἶδομεν ἐν § 154, 2) καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, (ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ). Μερικὰ δὲ τούτων συντάσσονται ἄλλοτε μὲν μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187 κ.έ.), ἄλλοτε δὲ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἀνευ διαφορᾶς σημασίας, ὡς **concedo, permitto ut exēas** ἢ **tibi exire** συγχωρῶ, ἐπιτρέπω (σοι ἐξίεναι =) νὰ ἐξέλθῃς. **prohibeo, impedio ne veniat** ἢ **eum venire** (κωλύω αὐτὸν ἐλθεῖν =) ἐμποδίζω αὐτὸν νὰ ἔλθῃ. Συνήθως ὅμως ἡ διάφορος σύνταξις ἐνέχει καὶ διαφορὰν σημασίας, ὡς **timeo exire** φοβοῦμαι (ἐξελεῖν =) νὰ ἐξέλθω (ἐκ φόβου δὲν ἐξέρχομαι) **timeo ne moriar** ? φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω. **concedo tibi hoc verum esse** (ὁμολογῶ σοι τοῦτο ἀληθές εἶναι =) συμφωνῶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές—**concedo tibi ut hic maneat** ἐπιτρέπω (σοι ἐνθάδε μένειν =) εἰς σὲ νὰ μένῃς ἐδῶ.

8. Χρονικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

190. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων (§ 106 9), ἐκφέρονται δὲ

1) καθ' ὀριστικὴν παντὸς χρόνου, ὁσάκις δηλοῦν πραγματικόν τι γεγονός, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἢ πρὸ τοῦ ὁποίου ἢ μετὰ τὸ ὁποῖον γίνεται ἢ ἔγινε ἢ θὰ γίνητι: **dum vivo** spero ἐφόσον ζῶ, ἐλπίζω **postquam** hostes flumen **transierunt**, proelium commissum est ἀφοῦ οἱ πολέμοι διέβησαν τὸν ποταμόν, συνήφθη μάχη. **domi mansimus, dum pater rediit** ἐν τῷ οἴκῳ ἐμείναμεν, ἕως (ὅτου) ἐπανῆλθεν ὁ πατήρ.

Σημείωσις. Τὸ χρονικὸν **dum** εἰς διηγήσεις λαμβανόμενον μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον συντάσσεται κανονικῶς μετὰ (ιστορικοῦ) ἐνεστώτος ἀντὶ παρατατικοῦ (Λατινισμός): **Mardonius dum apud Plataeas in primis pugnabat** (=pugnabat), interfectus est ὁ Μαρδόνιος, ἐν ᾧ μετὰ τῶν πρώτων ἐμάχετο ἐν Πλαταιαῖς, ἐφονεύθη.

Τὸ δὲ **postquam**, ὁσάκις ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχει προσδιορισμὸς δηλῶν χρονικὴν διαφορὰν, ἥτοι ποσὸν χρόνου μεσολαβοῦντος μετὰ δύο πράξεων, συντάσσεται μετὰ ὑπερσυντελείου ἀντὶ παρακειμένου (ἀορίστου

§ 166, 2, α'): **Decem annis postquā ille natus erat** (=natus est), consul factus sum δέκα ἔτη ἀφότου ἐκείνος ἐγεννήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκείνου), ὕπατος ἐγενόμην. (Πρβλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (conjunctivus), ὁσάκις δηλοῦν καὶ ἐπιθυμίαν ἢ ἐπιδιωκόμενον σκοπόν: domi manebimus, **dum** pater redeat ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μέινωμεν, ἕως ὅτου (νὰ) ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ. expectabamus, **dum** hostes flumen transirent περιοιούμενον, ἕως ὅτου οἱ πολέμοι διαβῶσι τὸν ποταμὸν (= γιὰ νὰ ἦ νὰ διαβούν).

Οὕτω δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷα π.χ. est (erat, fuit) dies ἢ tempus, κ.τ.τ.: fuit tempus, **cum** Germanos Galli virtute **superārent** ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημείωσις. Ὅταν χρονικὴ τις πρότασις δηλοῖ πράξιν ἀπλῶς μέλλουσιν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνυποδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδιωκόμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένου: cum Romam **venero**, tibi scribam ὅταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω. (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν ἐπανάληψιν πράξεως, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δὴ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐν γένει καθ' ὀριστικὴν ἀοριστικοῦ τινος χρόνου: **cum sumus** negotiis vacui, tum cupimus aliquid videre, audire, addiscere ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμεν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν, νὰ μαθησώμεν. **cum** rus **veni**, ad te adeo ὁσάκις (ἔχω ἔλθει=) ἔλθω εἰς τὴν ἔξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σέ. (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι καθ' ὀριστικὴν παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελείου: **cum** ruri **eram**, ad te adibam ὁσάκις ἤμην ἐν τῇ ἔξοχῃ, ἤρχόμην πρὸς σέ. **ubi** rus **veneram**, venando delectabar ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὴν ἔξοχὴν, (τῷ θηρᾶν=) μὲ τὸ κυνήγιον ἑτερόπομην (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ **cum** καὶ τοῦ **antēquam** καὶ **priusquam** παρατηρητέον ὅτι:

1) Τὸ μόριον cum (ἀρχαϊκῶς quum) προῆλθεν ἐκ τοῦ quom, ἀρχαίας αἰτιατικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui, ἀρχικὴ δὲ

σημασία αὐτοῦ εἶναι (quo tempore, § 149, 1=) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ cum ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἄξιοι ἰδιαιτέρας σημειώσεως, ἥτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πράξεων, τὸ cum χρησιμοποιεῖται οὕτως ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἡ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀντεστραμμένη, (διὸ καὶ τὸ cum τότε λέγεται cum inversivum): vix hostes flumen transierant, **cum** proelium commissum est μόλις οἱ πολέμιοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε=) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντί: cum vix. . transierant, proelium commissum est πρβλ. § 166, 3).

β) πολλάκις τὸ cum χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὁποίαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἥτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον (**cum** coincīdens ἢ explicatīvum): **cum** tacent, clamant ἐν ᾧ (χρόνῳ) σιωπῶσι, κραυγάζουσι—μὲ τὸ νὰ σιωποῦν φωνάζουν, (ἡ σιωπὴ τῶν εἶναι κραυγῇ).

Σημείωσις. Περὶ τῶν διαφόρων σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ cum βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι antequam καὶ priusquam προέρχονται ἔξ ἐνώσεως τῶν ἐπιρρημάτων ante καὶ prius μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέσμου) quam (=πρότερον ἢ, πρὶν ἢ πρβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολλάκις δὲ τὰ συστατικά τῶν μέρη ταῦτα χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς non ante dimisit eum, **quam** fidem dedit (=non dimisit eum, **ante quam** κλπ.) δὲν ἀλέπεμψεν αὐτόν, πρὶν (=εἰ μὴ ἀφοῦ) πίστιν ἔδωκε.

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέροντο ἀρχῇθεν καθ' ὑποτακτικὴν (conjunctivus), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἀρχῇθεν σκοπὸς (πρβλ. § 190, 2): Caesar hostes, **priusquam se recipērent** persecutus est ὁ Καῖσαρ τοὺς πολέμους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (=ἵνα μὴ προλάβωσι καὶ ἀναλάβωσι), κατεδίωξε.

Ἄλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ antequam καὶ τὸ priusquam συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πραγματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1): hostes non **prius** fugere destiterunt.

quam ad Rhenum pervenerunt οἱ πολέμιοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥῆνον κατέφθασαν.

Ἐνίστε ὁμοῦς ἐναλλάσσονται αἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρησμένοι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις (Βλ. § 178).

193. Αἱ ἐξηρησμένοι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις

1) εἰσάγονται κανονικῶς

α) αἱ μὲν ἀπλᾶι διὰ τινος τῶν μορίων *ne, num, nonne* ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. (Βλ. § 174, 1 καὶ 2).

β) αἱ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ *utrum* ἢ τοῦ *ne* εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ *an* (ἢ *anne*) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ *an* ἢ τοῦ *ne* εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Πρβλ. § 175. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ ἢ ὅχι ἐν διπλῇ ἐξηρησμένῃ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ *necne* (σπανίως δὲ διὰ τοῦ *annon*): *quaeritur a philosophis, utrum sint dii necne* ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὅχι. (Πρβλ. § 175 Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν: *quaesivit, num quid novi eo absente accidērit* ἠρώτησεν, ἂν τι (ἢ μή τι) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη. (Εὐθ. ἐρωτ. *Num quid novi me absente accidit?*). *saepe non utile est scire, quid futurum sit* πολλάκις δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γινώσκῃ τις, τί θὰ συμβῇ. *nesciebam, quo fugērem* ἠγνόουν, ποῦ νὰ φύγω, *inter praetores magna est contentio, utrum moenibus se defendant an obviam eant* μεταξὺ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν πολεμίων. *neutri sciebant, vicissent victine essent* οὐδέτεροι ἐγίνωσκον, ἂν εἶχον νικήσει ἢ εἶχον νικηθῇ.

194. Πλάγιοι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ *si* (=εἰ, ἂν) μετὰ ῥήματα ἢ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν τὴν ἐννοίαν τῆς ἀποδείξεως, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ): *circumfunduntur hostes, si quem aditum reperire possent* συνωδοῦνται πέριξ οἱ πολέμιοι, (ἂν ἢ) μήπως θὰ ἠδύναν

το νὰ ἀνακαλύψουν εἴσοδόν τινα. (Ποβλ. ὁ Κῦρος ἵεται, εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἂν) μετὰ τὰ ῥήματα *dubito*, *nescio*, *haud scio* κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν *incertum est*, κ.ἄ.δ. : *dubito an hoc verum sit* ἀμφιβάλλω, ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές.

Σημείωσις. Αἱ φράσεις *dubito an*, *nescio an*, *haud scio an*, *incertum est an* κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα ἴσως : *tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini* τηλικαῦται τιμαὶ σοὶ ἀπεδόθησαν, ἥλικαι ἴσως οὐδενὶ (ἄλλω).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δέν, νὰ μὴ, νὰ—ὅστις δέν) μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικὰς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντὶ πλαγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον) : **nemo dubitat, quin ante Homērum fuerint** poetae οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί. **non recuso, quin tibi oboediam** δέν ἀρνοῦμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ. **quis est** (= *nemo est*) **quin hoc intellēgat?** τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο ; (ὅστις δέν κατανοεῖ τοῦτο ;). (Ποβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δ' ἀναίνετο μηδὲν ἐλέσθαι).

Σημείωσις. Τὸ μόριον *quin* προήλθεν ἐκ τοῦ *qui* (ἀρχαίας ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας *qui*, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ *ne* (=οὐ, δέν, ποβλ. *ne-scio* οὐκ οἶδα. *ne-uter* οὐδέτερος), ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι πῶς ὄχι ; πῶς δέν ; ὡς *quin respondes?* πῶς (διατί) δέν ἀποκρίνεσαι ;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ *quin* μὲ ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*), προτροπικὴν ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παρακελευσματικὴν (= ἄγε, ἴθι—ἐμπρὸς ἄς, ἄς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων οἶαι *hoc fieri potest?* *Quin?* *experiamus* (=δύναται τοῦτο γενέσθαι ; πῶς ; πειραθῶμεν ἢ πειρασθείμεν ἂν) προήλθε κατόπιν τὸ **quin experiamus** (=ἄγε πειραθῶμεν, ἄς δοκιμάσωμεν).

Εἰσαγωγικὸν δὲ πλαγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ τοῦ *quin* ἐξ ἀπλῆς ἀρχῇθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαρτήτων προτάσεων (§ 176), μιᾶς ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἐτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομένης διὰ τοῦ *quin*, ἀφοῦ αἱ δύο αὔται προτάσεις συνεδέθησαν στενότερον. Οὕτω π.χ. ἐκ τοῦ **quin tibi oboediam?** *non recuso* (=πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ ; δέν ἀντιλέγω) ἢ *non recuso quin tibi oboediam?* προήλθε κατόπιν τὸ *non recuso, quin tibi oboediam*. (Βλ. καὶ § 188).

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

195. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται

1) εἰς κυρίως ἀναφορικάς, ἥτοι ἀναφορικὰς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ **πᾶσαν ἔγκλισιν**, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν: *odī homīnes, qui mali sunt* μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, *oī κακοί εἰσιν*, *nemo est, qui hoc neget* (ἢ *negaverit*) οὐδεὶς ἐστὶν **ὅστις** τοῦτ' **ἂν ἀρνοῖτο** (ἢ **ἂν ἀρνηθεῖ** § 170, 2, α'). *bonum tibi librum dono, quem legito* ἀγαθόν σοι βιβλίον δωροῦμαι, **ὃ ἀνάγνωθι**.

Σημείωσις. α'. Εἰς ἀναφορικὴν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῇ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) ἀντὶ ὀριστικῆς καθ' ἑλξιν πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (*attractio modi ἑλξίς ἐγκλίσεως*): *quis eum diligat, quem metuat?* (ἀντὶ *metuit*) τίς **ἂν** φιλοῖη (τοῦτον), ὃν μισεῖ; Περὶ βλ. ἔρδοι τις ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις. β'. Ἡ σύνδεσις ἀναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίως προτάσεως εἶναι πολλάκις λίαν χαλαρά, οὕτως ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ εἰσάγουσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (*et, autem, igitur, κλπ.*): *multas ad res perutiles Xenophontis libri sunt; quos legite, quaeso, studiose* (= *eos igitur legite κλπ.*) εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὠφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα· ταῦτα λοιπὸν ἀναγινώσκετε, παρακαλῶ ἐπιμελῶς. (Παρομοίαις συντάξεις τῆς ὁς βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς ἀναφορικὰς προτάσεις, ἥτοι ἀναφορικὰς αἰτιολογικάς, ὑποθετικάς, τελικάς, ἀποτελεσματικάς, ἐνδοτικάς, παραβολικάς. Ἐκ τούτων

α) αἱ ἀναφορικαὶ αἰτιολογικάι, (αἱ ὁποῖαι κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινος ἐπιφωνηματικὴν ἔκφρασιν),

β) αἱ ἀναφορικαὶ τελικάι,

γ) αἱ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικάι, καὶ

δ) αἱ ἀναφορικαὶ ἐνδοτικάι

ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν· π.χ. *o fortunate Achilles, qui* (= *cum*) *Homerum praeceden factorum invenēris* ὃ ὄλβιε Ἀχιλλεῦ, **ὃς** (= διότι) τὸν Ὅμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὔρες (πρὸ βλ. § 179). *legati Delphos missi sunt, qui* (= *ut*) *deum consulērent* πρέσβεις εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν

(συμβουλευσόμενοι =) ἵνα συμβουλευθῶσι τὸν θεὸν (πρβλ. § 184). non is sum, **qui** (=ut) **terrear** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἰδὲ § 151, 2, Σημ.). Athenienses, **qui** (=cum) barbaris numero inferiores **essent**, tamen victoriam consecuti sunt οἱ Ἀθηναῖοι, ἃν καὶ ἦσαν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατώτεροι τῶν βαρβάρων, ὅμως κατώρθωσαν νὰ νικήσωσι (πρβλ. § 182).

Σημείωσις. Μὲ ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται σονηθέστατα τὰ ἐπίθετα aptus, idoneus, dignus, indignus· π.χ. vir est dignus, **qui** (=ut) laudetur ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἄξιος (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν: **tantum** scimus, **quontum** memoria **tenemus** τοσαῦτα γινώσκωμεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσωμεν.

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικά: **qui** (=si quis) **tacet**, consentire videtur ὅστις (=εἴ τις) σιωπᾷ, νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1). **qui** (=si quis) hoc **credēret**, erraret ὅστις (εἴ τις) τοῦτο ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 2). **qui** (=si quis) hoc **credat**, erret ὅστις (=εἴ τις) τοῦτο θὰ ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3).

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178)

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν) ὄχι μόνον εὐθύς (oratio recta), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (oratio obliqua). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαγτᾶται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐκ τινος ῥήματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ. (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου, ἥτοι

1) αἱ προτάσεις κρίσεως (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν. § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν). Π.χ. (εὐθύς λόγος: innumerabiles sunt mundi)—Democritus **dicebat** innumerabiles **esse mundos**. (Βλ. § 154, 1).

Σημείωσις. Ὁμοίως μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθύς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις π. χ. (εὐθύς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*)—*dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχοι, εὖν-χῆς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑπατακτικὴν ἢ προστακτικὴν, § 170 κ.έ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187). Π. χ. (εὐθύς λόγος: *cave Acherusiam aquam*)—*Pyrrho a Dodonaeo Jove dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμός, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (Εὐθύς λόγος: *milites, rescindite pontem ἢ pontem milites rescindant*, § 172, 1 β')—*Caesar iussit milites pontem rescindere ἢ dixit ut milites pontem rescindērent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν—ἢ—εἶπε νὰ διαλύσουν οἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἥτοι αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, § 173 κ.έ.).

α) ἂν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν. (Βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημείωσις. Ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων π. χ. (εὐθύς λόγος: *quid faciam?* § 172, 1, ε')—*nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξῃ.

β) ἂν δὲ περιέχουν ὁητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τοιαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ᾖ το β' προσώπου. Π. χ. (εὐθύς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum?* = *nemo tam est potens*, κλπ.). *quem esse tam potentem dixēris*, cui nihil esset timendum? τίς δύνασαι νὰ εἴπῃς ὅτι εἶναι τόσον ἰσχυρός, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρέπῃ νὰ φοβῆται; (πρβλ. § 195, 2, γ'). (Εὐθύς λόγος: *quid tandem veremini, milites?* = *nihil est quod vereamini*)—*Caesar*

graviter **incusavit** milites, **quid** tandem **vererentur** ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ ἐξηγητημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.έ.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς πᾶσαι καθ' ὑποτακτικὴν: (Εὐθύς λόγος: omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes sunt)—Socrates **dicere** solebat omnes in eo, quod **scirent**, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι πάντες εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζουν, ἀρκούντως εὐγλωττοι εἶναι. (Εὐθύς λόγος: non jam ne deos quidem in nostris urbibus, **ad quos confugiāmus**, habemus, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, § 179) — Siculi **ajebant sese** jam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos **confugerent**, habere, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis **sustulisset** (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἤδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ καταφύγωσιν, εἶχον, διότι τὰ ἀγιώτατα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμινοτάτων ἱερῶν ἀφήρπασεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Α΄	Σελ. 5
------------------------	--------

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β΄	Γενικοί γραμματικοὶ ὅροι	11
Κεφάλαιον Γ΄	Κλίσεις τῶν οὐσιαστικῶν	13
	1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)	13
	2. Δευτέρα κλίσις (» secunda)	14
	3. Τρίτη κλίσις (» tertia)	16
	4. Τετάρτη κλίσις (» quarta)	24
	5. Πέμπτη κλίσις (» quinta)	25
	6. Ἀνώμαλα δνόματα	26
Κεφάλαιον Δ΄	Τὰ ἐπίθετα	
	1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	29
	2. Τριτόκλιτα »	31
	3. Ἀνώμαλα »	34
	4. Αἱ Μετοχαί	34
	5. Τὰ παραθετικά	35
Κεφάλαιον Ε΄	Αἱ ἀντωνυμῖαι (Pronomina)	41
Κεφάλαιον ΣΤ΄	Τὰ ἀριθμητικά (Numeralia)	51
Κεφάλαιον Ζ΄	Τὸ ῥῆμα (Verbum)	60

Σελ.

Κεφάλαιον Η'	Ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)	
1.	Ἐπιρρήματα (Adverbia)	97
2.	Προθέσεις (Praepositiones)	97
3.	Σύνδεσμοι (Conjunctiones)	99
4.	Ἐπιφωνήματα (Interjectiones)	102

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

Α' Παραγωγή (Derivatio)	103
Β' Σύνθεσις (Compositio)	110

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος ἀνωμάτων ῥημάτων	115
--------------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Ὅλιγα περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Ἡμερολογίου	136
---	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συντομογραφίαι: 1. Ὀνομάτων προσώπων	139
2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν, κττ.	139
3. Χρονολογιῶν	140
4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων	141
5. Ἐν ἐπιστολαῖς	141
6. Ἐν βιβλίοις	141

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις	145
Κεφάλαιον Α' Ὅροι τῆς προτάσεως καὶ συμφωνία αὐτῶν	145
Κεφάλαιον Β' Αἱ πτώσεις	146

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. Ἡ γενικὴ α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων	147
β') Μετὰ ῥημάτων	148

	Σελ.
2. Ἡ δοτική	α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων . . . 150
	β') Μετὰ ῥημάτων . . . 151
3. Ἡ αἰτιατική	α') Μετ' ὀνομάτων ἢ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως . . . 154
	β') Μετὰ ῥημάτων . . . 154
4. Ἡ ἀφαιρετική	α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων . . . 156
	β') Μετὰ ῥημάτων . . . 158
5. Αἱ πλάγαι πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου . . . 161	
Κεφάλαιον Γ'	Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀντωνυμιῶν
	α') Προσωπικαί, κτητικαί . . . 164
	β') Δεικτικαί, ὁριστικαί . . . 164
	γ') Ἀόριστοι . . . 165
Κεφάλαιον Δ'	Οἱ ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος
	1. Τὸ ἀπαρέμφατον . . . 166
	2. Ἡ μετοχή . . . 169
	3. Τὸ γερούδιον καὶ τὸ γερουγδιακόν . . . 172

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις . . . 174
	1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὁριστικῇ . . . 175
	2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις . . . 176
	3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις . . . 179

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν
	α') Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις . . . 181
	β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηγητέας προτάσεις . . . 182
	γ' Αἱ ἐξηγητέαι προτάσεις.
	1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις . . . 184
	2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις . . . 185
	3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις . . . 186
	4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις . . . 187
	5. Τελικαὶ προτάσεις . . . 187

	Σελ.
6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις . . .	187
7. Βουλευτικαὶ προτάσεις	188
8. Χρονικαὶ προτάσεις	190
9. Ἐξηρημέναι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις	193
10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις	195
Πλάγιος λόγος	196

Ἑκτύπωσης — Βιβλιοδεσία
 ΧΡΗΣΤΟΥ Β. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ
 Καπνοκοπιτηρίου 6 — Ἀθήναι

3005

3005

€9

497
1695